

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Renáta Boráková

**(Ne)respektování judikatury Ústavního soudu obecnými soudy
na příkladu ochrany nejlepšího zájmu dítěte při ukládání
nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiči**

Rigorózní práce

Olomouc 2023

Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci na téma „(Ne)respektování judikatury Ústavního soudu obecnými soudy na příkladu ochrany nejlepšího zájmu dítěte při ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiči“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 299 997 znaků včetně mezer.

V Olomouci dne 5. 12. 2023

.....
Mgr. Renáta Boráková

Na tomto místě bych chtěla poděkovat JUDr. Maximu Tomoszkovi, Ph.D., za odborné konzultace při vypracování této rigorózní práce, cenné rady a přínosné připomínky. Také bych chtěla poděkovat svému příteli Šimonovi a rodině za bezmeznou trpělivost a podporu.

Obsah

Seznam použitých zkratk	7
Úvod	8
Filozofická východiska práce	8
Právní východiska práce	10
Cíle práce, definice výzkumných otázek, aktuálnost tématu	15
Systematika a metodika práce	16
Rozšíření diplomové práce	18
1 Nálezy Ústavního soudu týkající se nejlepšího zájmu dítěte při ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiči	20
1.1 Nález Ústavního soudu ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. II. ÚS 2027/17	20
1.1.1 Řízení před Ústavním soudem	21
1.1.2 Nové rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě	21
1.2 Nález Ústavního soudu ze dne 9. 5. 2018, sp. zn. IV.ÚS 2/18	23
1.3 Nález Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2020, sp. zn. IV. ÚS 950/19	25
1.4 Nález Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2023, sp. zn. III. ÚS 2461/22	28
1.5 Nález Ústavního soudu ze dne 27. 6. 2023, sp. zn. I. ÚS 631/23	29
1.5.1 Řízení před Ústavním soudem	30
1.5.2. Odlišné stanovisko soudce Jana Wintra k nálezu sp. zn. I. ÚS 631/23	32
1.6 Závěry plynoucí z výše uvedených nálezů	33
1.7 Precedenční závaznost nálezů Ústavního soudu	34
2 Diskuze nad nálezy Ústavního soudu	36
2.1 Nálezy autoritativně nevyřešené otázky	36
2.1.1 Je nutné posuzovat nejlepší zájem dítěte, pokud se v době rozhodování soudu rodič již nachází ve výkonu trestu odnětí svobody za jinou trestnou činnost?	37
2.1.2 Posuzování nejlepšího zájmu dítěte pouze při výlučné péči souzeného rodiče?	37
2.1.3 Riziko zneužití nálezů aneb jak dlouho by měl zájem rodiče o dítě trvat?	39
2.1.4 Měla by hrát roli délka ukládaného nepodmíněného trestu odnětí svobody?	39

2.1.5 Co se zjednodušenými rozsudky?	40
2.1.6 Uplatní se koncept nejlepšího zájmu dítěte pouze u rodičů?	40
2.1.7 V jaké části odůvodnění rozhodnutí by se měla úvaha o nejlepším zájmu dítěte nacházet?	41
2.1.8 Z čeho by mělo být na nejlepší zájem dítěte usuzováno?	41
2.1.9 Závěr	43
2.2 Test proporcionality	43
2.2.1 Vhodnost	43
2.2.2 Potřebnost	44
2.2.3 Přiměřenost v užším smyslu	46
2.2.4 Závěr	55
3 Empirický výzkum	56
3.1 Praxe obecných soudů v rámci celé ČR při ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiči	56
3.1.1 Vzorek rozsudků vydaných od 8. 8. 2017 do 7. 8. 2022	57
3.1.2 Metodologie empirického výzkumu	57
3.1.3 Výsledky empirického zkoumání rozsudků vydaných od 8. 8. 2017 do 7. 8. 2022	59
3.1.4 Zohlednění nejlepšího zájmu dítěte ve prospěch i neprospěch pečovatele	61
3.1.5 Převážení zájmu spravedlivě potrestat pachatele TČ	62
3.1.6 Zhodnocení praxe na základě rozsudků vydaných od 8. 8. 2017 do 7. 8. 2022	65
3.2 Mikrostudie na Okresním soudě ve Frýdku-Místku	67
3.2.1 Trestný čin týrání svěřené osoby	68
3.2.2 Trestný čin týrání svěřené osoby v souběhu s trestným činem týrání osoby žijící ve společném obydlí	70
3.2.3 Trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí	72
3.2.4 Trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy	73
3.2.5 Zhodnocení a závěry mikrostudie	75

3.3 Doplnění empirického výzkumu o rozsudky vydané od 8. 8. 2022	75
3.3.1 Rozsudky, ve kterých byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody a nedošlo k zohlednění nejlepšího zájmu dítěte	76
3.3.2 Rozsudky, ve kterých byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, ale došlo k zohlednění nejlepšího zájmu dítěte	78
3.3.3 Zhodnocení rozsudků vydaných od 8. 8. 2022 do 31. 8. 2023	81
3.4 Výsledky a závěry celého empirického výzkumu rozsudků, kterými byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody	83
3.5 Zohlednění nejlepšího zájmu dítěte a uložení alternativního trestu	85
3.5.1 Odpovědi některých soudů na dotaz ohledně nálezu sp. zn. II. ÚS 2027/17 a posouzení nejlepšího zájmu dítěte	87
3.5.2 Praxe soudů ve vztahu k nálezu sp. zn. II. ÚS 2027/17	88
3.5.3 Rozsudky, kterými byl uložen alternativní trest s ohledem na dítě pachatele	89
3.5.4 Zhodnocení rozsudků, jimiž byl uložen alternativní trest s ohledem na nejlepší zájem dítěte	96
3.6 Ústavněprávní zhodnocení	97
4 Diskuze nad příčinami současného stavu a možnostmi jeho řešení	99
4.1 Anonymní rozhovor s předsedou soudu	99
4.2 Krátký exkurz do zahraničí	101
4.2.1 Anglie a Wales	101
4.2.2 Jihoafrická republika	104
4.3 Možnosti řešení současného stavu	105
4.3.1 Návrh metodiky	108
Závěr	109
Seznam použitých zdrojů	113
Shrnutí	138
Summary	139
Seznam klíčových slov/Key words	141
Seznam příloh	142

Seznam použitých zkratek

ESLP	Evropský soud pro lidská práva
EU	Evropská unie
ČR	Česká republika
KS	krajský soud
LZPS	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku ČR
Nejvyšší soud	Nejvyšší soud České republiky
Obecný komentář č. 14	Obecný komentář Výboru pro práva dítěte OSN č. 14 z roku 2013 k právu dítěte na uplatňování jeho nejlepšího zájmu jako předního hlediska (čl. 3 odst. 1)
OS	okresní soud
OSFM	Okresní soud ve Frýdku-Místku
OSN	Organizace spojených národů
OSPOD	orgán sociálně-právní ochrany dětí
RE	Rada Evropy
TČ	trestný čin
TŘ	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
EÚLP	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
ÚPD	Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů
Ústava	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
ÚS	Ústavní soud České republiky
ZSPI	zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Filozofická východiska práce

Dovolte mi položit Vám otázku. Považujete se za upřímného člověka se smyslem pro spravedlnost? Zastavte se a upřímně si na tuto otázku odpovězte. A teď si prosím představte následující situaci a zaměřte se na to, jaké pocity ve Vás vyvolává. Jste milující otec rodiny a jedné noci popíjíte alkohol. Ráno vstanete, se svou manželkou a dvěma syny usednete do automobilu a vezete rodinu do loutkového divadla. Není ideální počasí a v jedné zatáčce jedete rychleji, než byste v takovém počasí měl. Auto dostane smyk, neovladatelně vyjede mimo vozovku a narazí do stromu. Vy přežijete a v krvi je Vám naměřen zbytkový alkohol. Ale co Vaše rodina? Následkem této nešťastné autonehody je smrt Vaší manželky a Vašeho staršího syna. Mladší, teprve tříletý, syn naštěstí nehodu přežije. Stejně jako Vy ho bezmezně milujete, i on nadevše miluje Vás a je na Vás nejen citově fixován. Jste už jeho jediný nejbližší člověk, který mu zůstal a který mu pomáhá tuto celou situaci zvládnout. Přemýšlíte nad tím, jak se cítí, jak mu co nejvíce pomoci a jak nejlépe zastoupit roli matky, abyste jeho utrpení zmírnili. Jste odpovědný za smrt dvou osob, a co víc, osob Vám blízkých, což si budete sice vyčítat až do konce života, ale autonehodu jste způsobil pod vlivem alkoholu, je tudíž zřejmé, že Vás čeká trest. Jaký to bude? Běžným trestem za usmrcení dvou osob pod vlivem návykové látky při autonehodě je nepodmíněný trest odnětí svobody. Představte si ale, čím prochází Váš syn. Myslíte si, že je z jeho pohledu spravedlivé, aby přišel i o poslední zbytky jistoty a bezpečí, které ztělesňujete a které mu zbyly z jeho známého „starého“ života? Syn se přeci ničeho špatného nedopustil, nikomu neublížil, tak proč by měl ještě více trpět? Odpověděli byste stejně, kdyby se jednalo o Vaše vlastní dítě? A jestli nemáte děti, odpověděli byste stejně, pokud byste tím synem byli Vy sami? Opravdu je zde něco, čím lze ospravedlnit způsobení dalšího utrpení dítěti, resp. je zde něco, co svým prospěchem převáží následky, vzniknuvší ze ztráty jediného člověka, jehož přítomnost teď ono dítě potřebuje nejvíce? Tento příběh a tyto otázky stojí na počátku a jsou základem celé této práce.

Rodinné prostředí je považováno za základní zdroj vlivů formujících vývoj člověka. Rodiče působí na základní psychické, sociální a tělesné charakteristiky vývoje dítěte od narození zásadně až do dospělosti. Ovlivňují především jazykové a komunikační schopnosti dítěte, jeho emoční a kognitivní vývoj, hodnoty, předsudky a postoje.¹ To znamená, že dětství je pro tvorbu osobnosti tím nejdůležitějším obdobím v životě člověka. Zřejmě to se snažil Antoine de Saint-Exupéry vyjádřit svým slavným výrokiem „pocházím z dětství“. Je zajímavé, že i bývalý přední český

¹ ŠKRABÁNKOVÁ, Jana. Vliv rodinného prostředí na utváření osobnosti. *Pedagogická orientace*, 2004, č. 1, s. 38.

vyšetřovatel vražd ve své knize uvedl, že se ze znaleckých posudků vypracovaných na osobnost stíhaných vrahů často dočítal, jak měli neradostné dětství, jelikož vyrůstali bez lásky.²

Děti jsou zvláště zranitelnou skupinou. Sami se zásadně bránit nedokážou a od toho je zde stát, aby jim poskytl ochranu, kterou potřebují.³ Děti si totiž často ani neuvědomují, že se jim děje něco špatného, naopak jsou přesvědčeny o tom, že to ony samy jsou špatné.⁴ Děti mnohdy trpí kvůli pochybení svých rodičů. Pokud je ale jejich rodič uvězněn, trpí dvojnásob a s důsledky omezeného nebo dokonce nulového kontaktu s rodičem se často vyrovnávají celý život. Může se to zdát jako přehnané tvrzení, ale když se člověk začne o dětskou psychiku zajímat více, zjistí, že se jedná o až bolestně pravdivé tvrzení. Také Valné shromáždění OSN ve své Rezoluci č. A/RES/68/147 uznává, že zbavení svobody rodiče má závažný dopad na vývoj dětí.⁵ U dětí se mohou v takovém případě vyskytnout psychické, sociální i zdravotní problémy. Objevují se u nich výchovné obtíže, neúspěch ve studiu a je ohrožen jejich celkový vývoj.⁶ Je nutno si uvědomit, že z každého dítěte bude jednou dospělý člověk, který bude s velkou pravděpodobností předávat své hodnoty, vzorce chování a postoje svým dětem. Otázkou je, zda rodič (kterému jeho rodič při výchově chyběl) dokáže svému dítěti předat či poskytnout něco, čeho se mu samému nedostávalo, případně změnit, pro něho normální, vzorce rodinného chování.

Děti potřebují předvídatelný svět. Nejistota, nespravedlnost, nestálost a neférovost v dítěti vytváří pocit nebezpečí a úzkosti. Odloučení dítěte od rodiče i jen na krátkou chvíli často vyvolává pocity ohrožení či hrůzy. V takové chvíli, ale i jiných stresujících situacích, dítě potřebuje nejvíce právě svého rodiče, který ho ochrání před hrozící újmou a pomůže mu těžkosti dané situace překonat.⁷

Společnost by měla mít zájem na tom, aby každé dítě vyrůstalo v úplné a milující rodině, ve které se může nejlépe vyvíjet. Bezpečná „domácí základna“ je nepostradatelná pro optimální fungování duševního zdraví dítěte.⁸ To, zda se dítě narodí do fungující rodiny nebo ne, stát

² MAREŠ, Josef, MORAVEC Martin. *Josef Mareš: moje případy z 1. oddělení*. Český Těšín: Martin Moravec, 2022, s. 317.

³ KOMEL, Martin. Některé problematické aspekty principu nejlepšího zájmu dítěte. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 3, s. 88.

⁴ LEVINE, Peter A., KLINE, Maggie. *Trauma očima dítěte*. Praha: MAITREA, 2012, s. 67.

⁵ The United Nations the General Assembly resolution no. A/RES/68/147, *Rights of the child*, bod 57 [online]. Dostupné z: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_68_147.pdf.

⁶ STOKLÁSKOVÁ, Marie a kol. Děti jsou bez viny: Metodika pro práci s rodinami s uvězněným rodičem [online]. *Centrum pro rodinu a děti Přerov, z.s.* 2018, s. 8 [cit. 2022-10-13]. Dostupné z: <https://www.nadacesirius.cz/soubory/projekty/deti-bez-viny/Deti-jsou-bez-viny-Metodika.pdf>

⁷ MASLOW, Abraham H., A theory of human motivation. *Psychological Review*, 1943, roč. 50, č. 4, s. 377-378.

⁸ BOWLBY, John. *A SECURE BASE: Parent-Child Attachment and Healthy Human Development*. London: Routledge, 1988, s. 122.

samozřejmě neovlivní, nicméně, zjednodušeně řečeno, pokud rodič svému dítěti více prospívá, než škodí, měl by se stát snažit tento stav ze všech sil udržet. Co z toho ale plyne pro trestání rodičů?

Právní východiska práce

Listina základních práv a svobod (dále též jen „LZPS“) zakotvuje základní právo každého člověka na ochranu soukromého a rodinného života, a to ve svém čl. 10 odst. 2, který stanoví, že „každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života.“⁹ Tomuto právu poskytuje ochranu také evropská Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod¹⁰ (dále též jen „EÚLP“) ve svém čl. 8. Evropský soud pro lidská práva (dále též jen „ESLP“) dospěl k závěru, že právo na soukromý a rodinný život je třeba vykládat s ohledem na to, že nejlepší zájem dítěte je v rámci rodinného práva stavěn do popředí.¹¹

Ochrana rodiny a rodičovství spolu se zvláštní ochranou dětí a mladistvých je zakotvena ve čl. 32 odst. 1 LZPS. Tento článek, konkrétně jeho odst. 4, také poskytuje ochranu vzájemnému právu dětí a rodičů na rodičovskou péči a výchovu. V odst. 5 stejného článku je pak zakotveno právo rodičů pečujících o dítě na pomoc ze strany státu.¹² Z výše uvedeného lze tedy vyvozovat jednak negativní závazek státu v podobě povinnosti nezasahovat do soukromé sféry rodinného života, ale také pozitivní závazek vůči rodině a rodičovství, a to v podobě aktivní podpory rodiny.

Dle čl. 41 odst. 1 LZPS se lze čl. 32 LZPS domáhat jen v mezích zákonů, které tento čl. 32 LZPS provádějí. Proto je nutné aspekty rodinného života spadající pod (silnější) ochranu čl. 8 EÚLP chránit prostřednictvím čl. 10 odst. 2 LZPS, který poskytuje obecnou ochranu právu na rodinný život, aby byla zachována dostatečná ochrana tohoto práva (podobně viz nález ÚS sp. zn. II. ÚS 568/06).¹³

Dle čl. 4 Ústavy se základní práva a svobody nacházejí pod ochranou soudní moci, což generuje právo na přístup k soudům. Přístup k trestnímu soudu je zaručen čl. 40 odst. 1 LZPS, ve kterém je stanoveno, že pouze soud rozhoduje o vině a trestu za TČ. Čl. 6 EÚLP zakotvuje právo na spravedlivý proces, jehož součástí je i právo na přístup k soudu.¹⁴

Trestní řízení si nelze představit bez veřejného žalobce v podobě státního zastupitelství, jehož ústavní zakotvení nalezneme v čl. 80 Ústavy, a soustavy soudů (čl. 91 Ústavy), které jsou povolány k ochraně (nejen) základních práv (čl. 90 Ústavy).

⁹ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku ČR, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 22. 4. 1997, *X, Y a Z v. Spojené Království* (č. 21830/93).

¹² Tamtéž.

¹³ BARTOŇ, Michal a kol. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016, s. 298.

¹⁴ Tamtéž, s. 520.

Na úrovni EU lze zmínit čl. 7 Listiny základních práv EU, který zakotvuje povinnost respektovat soukromý a rodinný život, ale také její čl. 24 odst. 2, který stanoví, že „*při všech činnostech týkajících se dětí, at' už uskutečňovaných veřejnými orgány nebo soukromými institucemi, musí být prvořadým hlediskem nejvlastnější zájem dítěte.*“¹⁵

Podle Úmluvy o právech dítěte (dále též jen „ÚPD“), a to čl. 3 odst. 1, musí být nejlepší zájem dítěte „*předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, at' už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárními orgány.*“¹⁶ Přímou použitelnost (self-executing) tohoto článku potvrdil Ústavní soud (dále též jen „ÚS“) v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 31/96.¹⁷ Z toho vyplývá nutnost zohlednění nejlepšího zájmu dítěte při jakékoli činnosti týkající se dítěte, včetně soudního rozhodování.

Čl. 1 odst. 2 Ústavy¹⁸ stanoví, že ČR dodržuje své mezinárodněprávní závazky. ÚPD je díky čl. 10 Ústavy součástí právního řádu ČR, a to s aplikační předností před zákonem. Rodině a dětem poskytuje ochranu také čl. 10 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech a čl. 17, 23 a 24 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.¹⁹

Čl. 9 odst. 1 ÚPD zakotvuje závazek států, tedy i ČR, zajistit, aby dítě nebylo „*odděleno od svých rodičů proti jejich vůli, ledaže příslušné úřady na základě soudního rozhodnutí a v souladu s platným právem a v příslušném řízení určí, že takové oddělení je potřebné v zájmu dítěte. Takové určení může být nezbytným v některém konkrétním případě, například, jde-li o zneužívání nebo zanedbávání dítěte rodiči nebo žijí-li rodiče odděleně a je třeba rozhodnout o místě pobytu dítěte.*“²⁰

Výbor pro práva dětí OSN vydal Obecný komentář č. 14, který se vztahuje ke čl. 3 odst. 1 ÚPD a ze kterého plyne, že nejlepší zájem dítěte v sobě zahrnuje tři složky. Jednak se jedná o (i) zakotvení hmotného práva na **zvažování** nejlepšího zájmu dítěte, dále (ii) zakotvení nejlepšího zájmu dítěte jako **interpretační zásady** a konečně (iii) koncepci nejlepšího zájmu dítěte jako procesního pravidla, z čehož plyne **požadavek na zdůvodnění**, „*co bylo v daném případě konkrétně posouzeno jako nejlepší zájem dítěte, na jakých kritériích je rozhodnutí založeno a jak byl nejlepší zájem dítěte poměřen s jinými hledisky, at' již se jednalo o obecné koncepční otázky nebo jednotlivé případy.*“²¹ Co se týče trestní oblasti,

¹⁵Listina základních práv EU, 2012/C 326/02, Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=CS>

¹⁶Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷Nález ÚS ze dne 9. 4. 1997 sp. zn. Pl. ÚS 31/96 (N 41/7 SbNU 279).

¹⁸Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

²⁰Nález ÚS ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. II. ÚS 2027/17 (N 137/86 SbNU 315), bod 21.

²¹General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as primary consideration (art. 3, para. 1), CRC/C/GC/14, bod 6, písm. a), b), c). [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/gc/crc_c_gc_14_eng.pdf

vztahuje se princip nejlepšího zájmu dítěte také na „*děti ovlivněné situací jejich rodičů, kteří se dostali do střetu se zákonem.*“²²

Obecný komentář č. 14 dále uvádí, že „*vždy, když je učiněno rozhodnutí s dopadem na konkrétní dítě, musí rozhodovací proces zahrnovat posouzení možného dopadu (negativního nebo pozitivního) rozhodnutí na dotčené dítě. Z odůvodnění rozhodnutí musí být patrné, že nejlepší zájem dítěte byl vzat v potaz.*“²³

Z Doporučení o právech dětí uvězněných osob z roku 2011 vyplývá, že by při **trestání primárních pečovatelů a rodičů mělo být předně zváženo uložení alternativního trestu.**²⁴ Alternativní tresty **mají „být dostupné a používané případ od případu s plným zvažováním možných dopadů různých trestů na nejlepší zájmy dotčených dětí.“**²⁵

Stejný závěr lze odvodit ze Směrnice o alternativní péči o dítě,²⁶ která je přílohou rezoluce Valného shromáždění OSN č. A/RES/64/142, která říká, že pokud může být jediný nebo hlavní pečovatel dítěte omezen na svobodě (ať už skrze zajišťovací či trestní opatření), měla by být s ohledem na nejlepší zájem dítěte (a závažnost trestného činu) upřednostněna jiná opatření (a tresty) než ta, která postihují svobodu člověka. Shodně lze uvést také Rezoluci Rady pro lidská práva OSN č. A/HRC/RES/19/37²⁷ nebo Rezoluci Valného shromáždění OSN č. A/RES/68/147.²⁸

Také Pravidla OSN pro zacházení s vězňými ženami a nevěžeňská opatření pro **pachatelky**, tzv. Bangkocká pravidla,²⁹ ve svém čl. 64 uvádí, že pokud je to **vhodné a možné**, mají se pro těhotné ženy a ženy s **vyživovanými dětmi upřednostnit tresty nespojené s odnětím svobody.** Trest odnětí svobody má být zvažován u závažných nebo násilných trestných činů (dále též jen

²² General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as primary consideration (art. 3, para. 1), CRC/C/GC/14, bod 6, písm. a), b), c). [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/gc/crc_c_gc_14_eng.pdf, bod 28.

²³ Tamtéž, bod 20.

²⁴ Alternativní trest je alternativou k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, tj. trest takový, který není spojen s přímým výkonem trestu odnětí svobody ve věznici, např. trest domácího vězení, obecně prospěšné práce či trest odnětí svobody jehož výkon je na zkušební dobu odložen.

²⁵ Report and recommendations of the day of general discussion on “children of incarcerated parents” [online]. *Committee on the rights of the child*, 30 September 2011 [cit. 2022-10-13], bod 30. Dostupné z: <https://goo.gl/MdQ7jN>

²⁶ The United nations the General Assembly resolution No. A/RES/64/142, *Guidelines for the Alternative Care of Children*, bod 48 [online]. Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/4c3acd162.html>.

²⁷ The United nations The Human Rights Council resolution No. A/HRC/RES/19/37, *Rights of the child*, bod 69. písm. a) [online]. Dostupné z: <https://www.right-docs.org/doc/a-hrc-res-19-37/>.

²⁸ The United nations the General Assembly resolution No. A/RES/68/147, *Rights of the child*, bod 56. písm. a). [online]. Dostupné z: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_68_147.pdf.

²⁹ The United nations the General Assembly resolution No. A/RES/65/229, *United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-custodial Measures for Women Offenders (the Bangkok Rules)* [online]. Dostupné z: [Bangkok Rules ENG 22032015.pdf \(unodc.org\)](https://www.unodc.org/Bangkok_Rules_ENG_22032015.pdf).

„TČ“) nebo pokud žena představuje přetrvávající nebezpečí, a to po zohlednění nejlepšího zájmu dítěte.

Není možné opomenout ani to, že i ESLP konzistentně judikuje, že každý soud musí v případě věci s dopadem na dítě posuzovat danou věc s ohledem na konkrétní situaci případu, tzn. konkrétní zájmy dotčeného dítěte. Lze zmínit např. rozsudek ve věci *Penchevi proti Bulharsku*, připomínající, že je v současné době, a to i v mezinárodním právu, shoda na tom, „že ve všech rozhodnutích týkajících se dětí, musí být jejich nejlepší zájem prvořadý.“³⁰ V podobném duchu vyznívá dále i rozsudek ve věci *Gözüim proti Turecku*³¹ nebo rozsudek ve věci *Anayo proti Německu*.³²

Při rozhodování o trestu má soud prvního stupně jasně a přímo posoudit, do jaké míry by trest odnětí svobody **ovlivnil psychickou pohodu malého dítěte** pachatelky a **citové vazby mezi matkou a dítětem**. Při opětovném spáchání TČ je **nutné znovu posoudit situaci rodiny a nejlepší zájem dítěte** pachatele. Pouhý odkaz na posouzení, které bylo provedeno v předchozím roce (při předchozím odsouzení), není v souladu s požadavkem na zohlednění nejlepšího zájmu dítěte pro účely čl. 8 EÚLP. Pokud tak soud postupuje, nedojde k řádnému zohlednění nejlepšího zájmu dítěte při posuzování přiměřenosti opatření přijatých vůči stěžovateli.³³

Je otázkou, zda je nejlepší zájem dítěte samostatným právem dítěte, nebo zda je součástí práva jiného. Tato otázka do jisté míry souvisí s tím, zda je na dítě nazíráno jako na objekt ochrany nebo jako na nositele práv.³⁴ Jsem toho názoru, že děti nejsou a neměly by být pouhými objekty práva, ale i jeho subjekty, jelikož neexistuje pádný důvod, proč by tomu mělo být naopak, vždyť děti jsou také lidi. Navíc si myslím, že by zde bylo již možné také hovořit o diskriminaci na základě věku, kterou výslovně zakazuje např. čl. 21 Listiny základních práv EU. Z tohoto pohledu by dětem měla náležet všechna základní práva a svobody, která náleží dospělým, což by znamenalo, že nejlepší zájem dítěte lze chápat jako jednu ze složek **práva dětí na rodinný život**, které je dle čl. 4 Ústavy pod ochranou soudní moci. Na státu následně leží povinnost zajistit, aby děti mohly svá základní práva a svobody vykonávat na rovnoprávném základě s dospělými.³⁵ Osobně bych si dovolila jít ještě dál, přičemž bych se nebála tvrdit, že nejenže dětem náleží všechna základní práva a svobody stejně tak jako dospělým, ale vzhledem k tomu, že děti jsou ohroženou skupinou, které náleží zvýšená ochrana, tvrdím to, že koncept nejlepšího zájmu dítěte je o tom, aby se na práva dětí

³⁰ Rozsudek senátu ESLP ze dne 10. 2. 2015, *Penchevi v. Bulharsko*, (č. 77818/12), bod 56.

³¹ Rozsudek senátu ESLP ze dne 20. 1. 2015, *Gözüim v. Turecko* (č. 4789/10), bod 48.

³² Rozsudek senátu ESLP ze dne 21. 12. 2010, *Anayo v. Německo* (č. 20578/07), bod 93.

³³ Odlišné stanovisko rozsudku senátu ESLP ze dne 11. 2. 2016, *Mitrova a Savik v. Bývalá jugoslávská republika Makedonie* (č. 42534/09), bod 13.

³⁴ WESTPHALOVÁ, Lenka, ŠÍNOVÁ Renáta. Nejlepší zájem dítěte. *Právník*. 2019, roč. 158 č. 12, s. 1102.

³⁵ HOFSCHEIDEROVÁ, Anna. *O konceptu nejlepšího zájmu dítěte: aneb Proč lze nejnovější judikaturu Ústavního soudu k nejlepšímu zájmu dítěte vnímat jako nevyužitou příležitost a jak to souvisí s novým obecným komentářem Výboru OSN pro práva dítěte k „dětem ulice“?* [online]. epravo.cz, 17. října 2017 [cit. 2022-10-06]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/o-konceptu-nejlepsiho-zajmu-ditete-106509.html?mail>

nezapomínalo, a aby jim druzí poskytovali zvýšenou ochranu v tom smyslu, že nejlepší zájem dítěte bude určující hledisko při rozhodování, které se dotýká dítěte, což může ve výsledku znamenat i to, že pokud je to ospravedlnitelné, měla by mít práva dětí dokonce přednost před právy dospělých. Děti jsou samy v podstatě bezbranné a koncept nejlepšího zájmu dítěte je dle mého názoru také o tom, abychom na to my dospělí nezapomínali a zabývali se tím, co je pro dítě nejlepší a toto poté prosazovali. Proto jsem toho názoru, že koncept nejlepšího zájmu dítěte je samostatné právo dětí, které mají děti oproti dospělým navíc a jehož konstituce (i zánik) je odůvodněna dětskou zranitelností. Také ÚS ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 1737/16 deklaruje (v souladu s Obecným komentářem č. 14) „(bmotné) právo dítěte na to, aby byl jeho nejlepší zájem předním hlediskem při jakékoliv činnosti týkající se dětí.“³⁶ Ve svém důsledku není ale rozhodné, jestli bude panovat shoda na tom, zda se jedná o součást práva na rodinný život dětí, či zda se jedná o „další“ právo. Důležité je to, aby v praxi tento koncept naplňoval svůj účel.

Na zákonné úrovni lze poukázat na § 39 trestního zákoníku (dále též jen „TZ“), který zakotvuje pravidla pro stanovení druhu trestu a výměry trestu. V jeho prvním odstavci je uvedeno, že soud musí přihlídnout též k pachatelovým osobním poměrům a rodinným poměrům. Komentářová literatura k rodinným poměrům obviněného řadí mj. jeho péči o početnou rodinu, počet vyživovaných osob, zdravotní stav rodinných příslušníků, péči o zdravotně postiženého rodinného příslušníka (včetně potomka).³⁷ Podle mého názoru je nutno při výkladu povinnosti přihlídnout k rodinným poměrům pachatele zohlednit zásadu ústavně konformního výkladu podústavního práva, vlastnost základních práv spočívající v jejich prozařování celým právním řádem a povahu základních práv jako objektivního řádu hodnot.³⁸ „Povinnost soudů nalézat právo neznamená pouze vyhledávat přímé, konkrétní a výslovné pokyny v zákonném textu, ale též povinnost zjišťovat a formulovat, co je konkrétním právem i tam, kde jde o interpretaci abstraktních norem, ústavních zásad, ustanovení Listiny základních práv a svobod a závazků plynoucích z mezinárodních smluv.“³⁹ Proto se domnívám, že pro povinnost zohlednit nejlepší zájem dítěte v trestním řízení lze výkladem nalézt základ právě v tomto § 39 TZ.

Také bychom neměli zapomenout na právní zásady. Co se týče tématu této práce, považuji za nezbytné zmínit zásadu personalit trestu, která říká, že újma způsobená trestem by se měla co nejvíce omezit pouze na osobu pachatele.⁴⁰

³⁶ Nález ÚS ze dne 12. 7. 2017, sp. zn. I. ÚS 1737/16 (N 124/86 SbNU 109), bod 53.

³⁷ KALVODOVÁ, Věra. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 575-576.

³⁸ BARTOŇ, Michal a kol. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016, s. 115.

³⁹ Nález ÚS ze dne 3. 2. 1999, sp. zn. Pl. ÚS 19/98, (N 19/13 SbNU 131).

⁴⁰ PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 1015, marg. č. 3.

Cíle práce, definice výzkumných otázek, aktuálnost tématu

Tato práce vychází z testované hypotézy, že v praxi není při úvahách o uvěznění rodiče brán ohled na práva jeho dítěte, na což poukázal ÚS ve své judikatuře. Cílem práce tedy je zjistit, **zda obecné soudy respektují judikaturu ÚS, a to na příkladu ochrany nejlepšího zájmu dítěte při ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiči**, tzn. cílem práce je zmapovat současnou praxi v této oblasti. Tato práce si ovšem neklade za cíl přesvědčit o nutnosti ukládat alternativní tresty lidem jen proto, že jsou rodiči.

V návaznosti na vymezený cíl práce lze stanovit výzkumnou otázku následovně. Je praxe obecných soudů souladná s nálezy stanovujícími povinnost poskytovat ochranu nejlepšímu zájmu dítěte při ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiči? Pro zodpovězení této otázky je nejprve nutné si vyjasnit, jak by takové poskytnutí ochrany mělo vypadat? Pokud by se testovaná hypotéza ukázala jako pravdivá, nabízí se otázka, je možné současný stav nějak změnit? Takto vymezeným otázkám se tato práce dále věnuje.

Nejlepší zájem dítěte je často diskutovaným tématem, a to v různých právních odvětvích. Nejenom v právu trestním, ale zejména v právu rodinném. Téměř každoročně ÚS vydá nález, ve kterém opakuje nutnost zohledňovat nejlepší zájem dítěte. Loni, v roce 2022, vydal ÚS nález týkající se odnětí dítěte z péče rodičů a jeho svěření do pěstounské péče, ve kterém ÚS stanovil, že *„k prolomení práva dítěte nebýt oddělen od svých rodičů jako nezbytného zásahu v zájmu dítěte může dojít, je-li takový zásah nezbytný pro zajištění ochrany některého z absolutních práv dítěte před jeho rodiči, s ohledem na vážnost zásahu je přitom zřejmé, že míra obroženi absolutních práv dítěte bude muset dosahovat určité kvalifikované intenzity.“*⁴¹ Tento nález tedy říká, že dítě může být rodičem dokonce zanedbáváno, a i přesto je nutné poměřovat, zda oddělení dítěte od takového rodiče je pro dítě nejvhodnějším řešením. Letos, v roce 2023, vydal ÚS nález, ve kterém mj. uvedl, že v judikatuře ÚS *„je soustavně vyžadováno, aby při jakémkoli soudním rozhodování týkajícím se dětí byl nejlepší zájem zkoumán a posuzován jako určující kritérium pro konečné rozhodnutí - at' se jedná o rozhodování o péči o dítě, o styku dítěte s rodiči, o uznání cizího rozhodnutí o určení rodičovství k nim, o náhradě újmy způsobené dítěti veřejnou mocí, či i o rozhodování o trestu pro rodiče dítěte“*.⁴² Dále v tomto nálezu ÚS také uvedl, že nejlepší zájem dítěte jako základní interpretační princip znamená, že *„je-li možné interpretovat právní předpis vícero způsoby, je třeba zvolit ten, který nejefektivněji naplňuje a podporuje nejlepší zájem dítěte.“*⁴³

⁴¹ Nález ÚS ze dne 28. 7. 2022, sp. zn. II. ÚS 395/22.

⁴² Nález ÚS ze dne 7. 9. 2023, sp. zn. II. ÚS 1192/22, bod 30.

⁴³ Tamtéž, bod 31.

Co se týče trestní oblasti, často nastávají situace, ve kterých rodič neporuší žádný zájem dítěte, dítě tedy není obětí TČ, ale nikdo se nezabývá tím, zda nemůže dítě uvěznění rodiče, resp. jeho odloučení od dítěte výrazně poznamenat, a zda pozitiva, která trest může přinést jsou přiměřená negativům způsobeným pachatelovu dítěti. Také v případech spáchání TČ vůči dítěti se někdy jedná o exces rodiče, jehož následky nejsou vážnější, než by byly následky pramenící z oddělení dítěte od jeho rodiče. Je samozřejmé, že zde stojí proti sobě nejlepší zájem dítěte a zájem společnosti spravedlivě (přiměřeně) potrestat pachatele, nicméně aspekt vhodného vyvážení zmíněných zájmů je pro celou věc klíčový a nemělo by docházet k jeho absenci. Tento přístup se v ČR začíná prosazovat čím dál tím více, čemuž nasvědčuje např. to, že poslední dva nálezy ÚS, zabývající se nejlepším zájmem dítěte při ukládání trestu rodiči byly vyhlášeny v roce 2023, proto lze tvrdit, že se jedná o velmi aktuální téma.

Dle jedné z definic vycházející z Obecného komentáře č. 14 (body 52-79) **je v nejlepším zájmu dítěte právo na plné a účinné požívání veškerých jeho práv zaručených ÚPD, včetně práva na péči a výchovu jeho rodičů, práva na příznivý rozvoj, práva na ochranu zdraví, práva na ochranu před všemi formami násilí, zneužívání i zanedbávání, práva na vzdělání apod.** V případě, že „ochrana jednoho práva dítěte brání plnému a účinnému požívání práva jiného, je třeba hledat takové opatření, které dítěti zachová obě dotčená práva v nejvyšší možné míře. V nejlepším zájmu dítěte je tak vždy takové opatření, které je z hlediska zachování všech práv dítěte nejšetrnější.“⁴⁴

Nejlepší zájem dítěte je flexibilní a adaptabilní koncept. Definován by měl být individuálně s ohledem na konkrétní situaci, v níž se dítě, jehož se věc týká, nachází. Pozornost by měla být zaměřena na jeho osobní poměry, situaci a potřeby.⁴⁵

V ČR je častým, ale málo známým následkem uvěznění rodiče také to, že Orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále též jen „OSPOD“) podává návrh k soudu na zbavení rodičovské odpovědnosti uvězněného rodiče, a to pouze z důvodu výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody, tedy bez ohledu na to, zda je takový postup opodstatněný konkrétními okolnostmi případu.⁴⁶

Systematika a metodika práce

Rigorózní práce se systematicky člení na čtyři hlavní kapitoly, v to nepočítaje úvod a závěr. První z nich je zaměřena na popis a rozbor relevantních nálezů ÚS a skládá se ze sedmi podkapitol. První až pátá podkapitola, každá z nich, popisuje ony hlavní nálezy ÚS. Šestá podkapitola přehledně

⁴⁴ HOFSCHEIDEROVÁ, Anna. *Praktický právní průvodce nejlepším zájmem dítěte: Pro pracovníky orgánu sociálně-právní ochrany dětí*. Liga lidských práv, 2016, s. 9-10.

⁴⁵ Nález ÚS ze dne 29. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 3226/16, bod 30.

⁴⁶ HAUPTFLEISCHOVÁ, Iva. Právo na styk dítěte s vězněným rodičem. *Jurisprudence*. 2018, roč. 27, č. 2, s. 16.

shrnuje závěry z pěti rozebraných nálezů ÚS. Sedmá podkapitola se vyjadřuje k precedenční závaznosti nálezů ÚS.

Druhá kapitola představuje diskuzi nad popsányi nálezy ÚS a obsahuje dvě podkapitoly. První z nich se zabývá zejména nálezy (výslovně) neřešenými, avšak podstatnými otázkami. Druhá podkapitola je věnována podrobnému testu proporcionality. Jinými slovy první a druhá kapitola vymezují předpoklady pro následný empirický výzkum.

Třetí kapitola je ryze praktická a vyhodnocuje (ne)respektování judikatury ÚS obecnými soudy na příkladu ochrany nejlepšího zájmu dítěte při ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiči, skrze závěry formulované popsányi nálezy z první kapitoly, a to za pomoci výzkumu rozhodnutí obecných soudů, získaných na základě zákona o svobodném přístupu k informacím⁴⁷ (dále též jen „ZSPI“). Uvedený výzkum se skládá ze čtyř částí a spočívá mj. v analýze 513 rozsudků, kterými byl pachatelů uložen nepodmíněný trest odnětí svobody a analýze 21 rozsudků, kterými byl pachatelů uložen trest alternativní. První praktická část výzkumu spočívá v analýze 259 náhodných rozsudků prvního stupně, jimiž došlo k uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody pečovateli dítěte od 8. 8. 2017 do 7. 8. 2022. Ve druhé praktické části výzkumu, kterému je věnována druhá podkapitola, je zpracována mikrostudie, spočívající v analýze rozsudků vybraných TČ jednoho z okresních soudů, a to rozsudků, jimiž byly uloženy tresty za TČ týrání svěřené osoby, TČ týrání osoby žijící ve společném obydlí a TČ nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy. Třetí část empirického výzkumu spočívá v analýze 228 náhodných rozsudků, jimiž došlo k uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody od 8. 8. 2022 do 31. 8. 2023. Čtvrtá část se věnuje rozhodnutím, kterými byl pečovateli dítěte uložen trest alternativní, a to právě s ohledem na nejlepší zájem dítěte.

Čtvrtá kapitola se věnuje úvahám nad příčinami a řešením současného stavu. V rámci této kapitoly je mj. zaznamenán anonymní rozhovor s předsedou jednoho z okresních soudů, dále je v ní proveden exkurz do zahraničí, ale nabízí také návrh metodiky pro obecné soudy, pokud zvažují uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody pečovateli dítěte.

Práce obsahuje dvě přílohy, z nichž jedna tabulkově zachycuje empirický výzkum rozsudků, jimiž byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody a druhá obsahuje návrh již zmíněné metodiky.

Co do metodiky práce lze uvést, že celá práce je provázána metodou empirickou, která spočívá v analýze nálezů ÚS, následném vyvození výzkumných kritérií, sběru dat s jejich navazujícím vyhodnocením a vyvození obecných závěrů. Užito je nicméně také metody logické, z čehož plyne použití dílčí metody analýzy v kapitole první, a to při rozboru nálezů ÚS. Ve druhé kapitole je pak hojně zastoupena také dílčí metoda deduktivní. Ve třetí kapitole je převážně užito metod analýzy,

⁴⁷zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

komparace i syntézy, jelikož nejprve jsou sesbíraná soudní rozhodnutí analyzována dle výzkumných kritérií, pak jsou navzájem porovnávána s ostatními rozhodnutími, a nakonec je o zjištěných poznacích vytvořeno závěrečné stanovisko. Ve čtvrté kapitole je užito metody rozhovoru, a to ve vztahu k anonymnímu interview s předsedou okresního soudu, dále metody komparace, a to při zkoumání některých ze zahraničních praxí. Pro vytvoření metodiky pro obecné soudy je využito metody induktivní a syntézy.

Co se týče použitých zdrojů, pracuje rigorózní práce převážně s judikaturou obecných českých soudů, ale i soudu ústavního, či soudů zahraničních. Dále je v hojném počtu pracováno s komentáři, rezolucemi, směrnicemi i odbornými články. Značná část použitých zdrojů je zahraničního původu.

Jako podnět k dalšímu výzkumu lze navrhnout otázku, zda a jak nejvhodněji zakotvit do právního řádu ČR výslovnou povinnost zabývat se nejlepším zájmem dítěte při ukládání trestu pachatelů rodiči (pečovateli) dítěte?

Přínosem této práce je odhalení reality v oblasti (ne)respektování autoritativních názorů ÚS při trestání pachatelů-rodičů v ČR, rozbor klíčových nálezů ÚS, ale i rozhodnutí soudů obecných. V tomto směru práce nabízí doporučení ke změnám, které by mohly vést k většímu dodržování judikatury ÚS v této oblasti. Za tímto účelem tato práce přichází též s návrhem metodiky, která judikaturu ÚS představuje (spolu s mezinárodním základem, ze kterého vychází) a v krátkosti shrnuje implikované povinnosti. Tato práce může sloužit také jako jakýsi casebook nabízející desítky případů, na kterých jsou demonstrovány nedostatky rozsudků z pohledu nejlepšího zájmu dítěte při trestání rodiče, ale i takové případy, které lze považovat za příklady dobré praxe.

Rozšíření diplomové práce

Tato rigorózní práce vychází z mé diplomové práce na téma *Ochrana soukromého a rodinného života při ukládání trestu – reflexe nálezů II. ÚS 2027/17 v praxi obecných soudů*, a proto tato práce částečně text diplomové práce přejímá a rozvíjí. Děje se tak hned od úvodu, ve kterém je text diplomové práce použit jako základ práce rigorózní, který je dál doplňován a rozvíjen, stejně jako závěr práce.

Co se týče první kapitoly této práce, diplomová práce posloužila jako inspirace pro první podkapitolu, která se zabývá nálezem ÚS sp. zn. II ÚS 2027/17 a poslední podkapitolu, která se zabývá precedenční závazností nálezů ÚS. Ostatní podkapitoly jsou zcela nové.

Co se týče druhé kapitoly této práce, která se zabývá nálezy neřešenými otázkami a testem proporcionality, tak lze uvést, že většina otázek vychází z práce diplomové, nicméně jsou doplněny i otázky nové. Test proporcionality je v této práci rozpracován mnohem důkladněji a z více úhlů pohledu než v práci diplomové.

Co se týče třetí kapitoly této práce, z diplomové práce vychází ta část výzkumu, která se týká období do roku 2022, některé odpovědi soudů na žádosti o informace a ústavněprávní zhodnocení praxe. Na rozdíl od práce diplomové je nově přidána část věnovaná mikrostudii provedené na jednom z okresních soudů a také část výzkumu, která zkoumá období let 2022-2023.

Co se týče čtvrté kapitoly, rozhovor s předsedou soudu byl proveden již pro práci diplomovou, nicméně podkapitoly, které se věnují exkurzu do zahraničí a návrhu metodiky pro obecné soudy, jsou záležitostí čistě práce rigorózní.

1 Nálezy Ústavního soudu týkající se nejlepšího zájmu dítěte při ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiči

Ačkoliv ÚS judikuje povinnost zkoumat nejlepší zájem dítěte při jakékoliv činnosti, která se dítěte dotýká již dlouhodobě,⁴⁸ tato jeho rozhodnutí se poměrně donedávna týkala pouze netrestní oblasti (pokud pomineme situace, ve kterých je dítě v pozici pachatele). Teprve v roce 2017 ÚS upozornil na nutnost zohlednit nejlepší zájem dítěte také v trestním řízení, a to při úvahách o separaci rodiče a dítěte, jako nutného následku uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiči/(primárnímu) pečovateli a jeho vzetí do vazby. V této kapitole se proto podíváme na nejdůležitější nálezy ÚS, které se této problematice týkají.

1.1 Nález Ústavního soudu ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. II. ÚS 2027/17

Co do skutkových okolností, lze odkázat na příběh z úvodu této práce. Činem v něm uvedeným se otec rodiny (M. B.) dopustil přečinu usmrcení z nedbalosti a přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky. V krvi mu bylo naměřeno nejméně 1,54 g/kg alkoholu.⁴⁹ Celá věc prošla řízením před okresním soudem (dále též jen „OS“), krajským soudem (dále též jen „KS“), Nejvyšším soudem (dále též jen „NS“) i ÚS. OS v Opavě uložil M. B. trest domácího vězení v trvání dvou let. Hlavním důvodem pro uložení trestu domácího vězení byla skutečnost, že přeživší syn byl na M. B. silně fixován a autonehodu i úmrtí matky a bratra zvládal jen díky jistotě, že má při sobě otce, který pro něj je **nenahraditelný** a jejich případné odloučení bylo vyhodnoceno jako další **výrazné trauma**. M. B. se synem bydlel u rodičů zesnulé manželky, kteří také potvrdili upnutí nezletilého syna na M. B. a žádali soud, aby je od sebe nerozděloval. OS navíc, dle mého názoru správně, konstatoval, že usmrcení milované manželky a syna je pro obviněného nepochybně potrestáním na celý život.⁵⁰

Proti rozsudku OS podal odvolání státní zástupce, který byl toho názoru, že škodlivost jednání M. B. byla natolik vysoká, že uložený trest domácího vězení byl nepřiměřeně mírný. KS v Ostravě zrušil rozsudek OS a ztotožnil se s názorem státního zástupce. Nově tak odsoudil M. B. k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání čtyř let.⁵¹

Proti rozsudku KS v Ostravě podal M. B. dovolání, ve kterém argumentoval např. i čl. 3 odst. 1 ÚPD. NS toto dovolání odmítl.⁵² Nutno poznamenat, že ani jeden z výše uvedených soudů se nezabýval mezinárodními závazky ČR vyplývajícími z ÚPD, ačkoliv na ně M. B. výslovně

⁴⁸ Nález ÚS ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. II. ÚS 2027/17 (N 137/86 SbNU 315), bod 20.

⁴⁹ Rozsudek OS v Opavě ze dne 20. 10. 2016, sp. zn. 4 T 99/2016.

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ Rozsudek KS v Ostravě ze dne 12. 12. 2016, sp. zn. 6 To 632/2016 (č.j. 6 To 632/2016-307).

⁵² Usnesení NS ze dne 4. 4. 2017, sp. zn. 6 Tdo 353/2017.

odkazoval. Základ pro svá rozhodnutí soudy nalezly v normách podústavního práva, a to bez ohledu na to, že jsou dle čl. 95 Ústavy vázány mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu ČR, což ÚPD je.

1.1.1 Řízení před Ústavním soudem

ÚS rozhodl nálezem sp. zn. II. ÚS 2027/17 tak, že usnesením NS a rozsudkem KS v Ostravě bylo zasaženo do práva M. B. na ochranu soukromého a rodinného života, a to porušením práva na ochranu rodičovství, rodiny a zvláštní ochranu dětí dle čl. 32 odst. 1 LZPS. Proto tato rozhodnutí zrušil. Dále připomněl, že dle § 38 odst. 1 TZ mají být trestní sankce ukládány s přihlédnutím k povaze a závažnosti TČ, kterých se pachatelé dopustili a jejich poměrům. ÚS uvedl, že pokud jde o **ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiči je třeba zohlednit nejlepší zájem jeho dítěte a vypořádat všechny zvláštní okolnosti případu.**⁵³

Nález sp. zn. II. ÚS 2027/17 vychází z ÚPD, kterou je ČR vázána a která, zdá se, není respektována, a jejího Obecného komentáře č. 14. Dále zmiňuje doporučení o právech dětí uvězněných osob z roku 2011.⁵⁴ ÚS odkázal také na judikaturu ESLP, který judikuje, že každý soud musí v případě věci s dopadem na dítě posuzovat věc s ohledem na konkrétní situaci případu, tzn. konkrétní zájmy dotčeného dítěte a uvádí např. již zmíněný rozsudek ve věci *Penchevi proti Bulbarsku*.⁵⁵

Se závěrem ÚS se v plném rozsahu ztotožňuji, jelikož zohledňuje mezinárodní závazky ČR, jejichž dodržováním by měla být zajištěna zvýšená ochrana dětí.

1.1.2 Nové rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě

Po zrušení rozsudku KS tento nově odsoudil M. B. k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v délce 3 let a 6 měsíců (o 6 měsíců méně, než uložil původním rozsudkem), a to právě z důvodu ohledu na zájem nezletilého syna. Ve svém novém rozsudku KS dále uvedl, že je nepochybné, že jako otec zaujímá M. B. nejdůležitější místo ve vývoji dítěte. Na druhou stranu ale uvedl, že takové místo zaujímal také matka dítěte, kterou M. B. při autonehodě usmrtil. KS k obhajobě M. B. uvedl, že § 38 odst. 3 TZ, ukládající povinnost zohlednit zájmy osob poškozených trestným činem, vykládal M. B. v rozporu s jeho smyslem. M. B. neargumentoval újmou vzniklou TČ, ale tou, která měla vzniknout synovi uvězněním jeho osoby.⁵⁶ Sám ÚS ale při zrušení původního rozsudku KS uvedl, že zohlednění nejlepšího zájmu dítěte se může projevit „i při povinnosti trestního soudu přiblídnout

⁵³ Nález ÚS ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. II. ÚS 2027/17 (N 137/86 SbNU 315), bod 22.

⁵⁴ Tamtéž, body 20 a 21.

⁵⁵ Tamtéž, bod 22.

⁵⁶ Rozsudek KS v Ostravě ze dne 11. 12. 2017, sp. zn. 6 To 632/2016 (č. j. 6 To 632/2016-473).

*ke právem chráněným zájmům osob poškozených trestným činem,*⁵⁷ a proto argumentace KS není optikou ÚS správná. Předmětem ochrany výše uvedeného ustanovení jsou poškozené osoby a nemělo by hrát roli to, zda jsou zájmy poškozených také v souladu se zájmy pachatele či nikoliv.

Dále KS uvedl, že syn M. B. byl svěřen do péče milujících prarodičů, tedy do vhodného rodinného prostředí, nikoliv do péče ústavu či cizích osob, tudíž nelze dojít k závěru, že by nezletilý syn snad psychicky strádal.⁵⁸ Je nepochybné, že svěřením do péče milujících členů širší rodiny je pro dítě daleko méně traumatizující než svěřením do péče cizích osob. Nicméně jsem ale toho názoru, že není možné tvrdit, že by dítě nemohlo psychicky strádat. Pro učinění takového závěru neměl KS k dispozici žádné důkazy, spíše naopak.

Pro nepodmíněný trest odnětí svobody se KS rozhodl také z obavy, že uložení alternativního trestu by dávalo ostatním občanům signál, že postih za usmrcení dvou osob pod vlivem návykové látky není tak hrozný.⁵⁹ V dané věci se jednalo o nedbalostní (neúmyslné) usmrcení. Samozřejmě nelze ignorovat přítomnost alkoholu v krvi M. B., nicméně se domnívám, že KS v tomto případě přecenil preventivní účel trestu. Jsem toho názoru, že si většina z těch, kteří řídí pod vlivem návykové látky ani nepřipustí, že by mohli způsobit dopravní nehodu, jelikož mají přehnané mínění o svých řídicích schopnostech. Jsem si jistá, že jim v řízení pod vlivem návykové látky nezabrání ani tento rozsudek.

Určitě je žádoucí, aby obdobná jednání byla postihována obdobně a rozdílná rozdílně.⁶⁰ Je nutné si ale uvědomit, že každý případ je v něčem rozdílný. V tomto hrála hlavní roli **fixace syna** na M. B. Poselství z tohoto případu by tedy znělo, že když bude člověk milujícím rodičem a zaviní pod vlivem zbytkového alkoholu autonehodu, při které způsobí smrt své manželky a svého dítěte, mohl by mu být uložen alternativní trest, pokud by na něj bylo další dítě silně fixováno. Nikoli ale to, že usmrcení dvou osob není závažným následkem.

Je pravdou, jak uvedl KS, že otec nemůže synovi matku zcela nahradit, nicméně důsledkem rozsudku KS ale je, že bude nutné nahradit synovi nejen matku, ale i otce. „Řádné postarání?“ prarodiči nelze bezvýhradně akceptovat, když důvodem pro odnětí dítěte z péče rodičů nemůže být dle ÚS ani to, že by bylo možné dítě umístit do prostředí vhodnějšího.⁶¹ KS v odůvodnění svého rozhodnutí argumentoval výší hrozícího trestu ve srovnání s obdobnými případy, nicméně žádný konkrétní případ neuvedl, a proto za obdobné případy v jeho pojetí, lze považovat případy usmrcení dvou osob pod vlivem návykové látky, nikoli zohledňující zvýšenou fixaci dítěte na

⁵⁷ Nález ÚS ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. II. ÚS 2027/17 (N 137/86 SbNU 315), bod 22.

⁵⁸ Rozsudek KS v Ostravě ze dne 11. 12. 2017, sp. zn. 6 To 632/2016 (č. j. 6 To 632/2016-473).

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Usnesení NS ze dne 25. 6. 2018, sp. zn. 8 Tdo 718/2018, bod 27.

⁶¹ Nález ÚS ze dne 13. 9. 2022, sp. zn. III. ÚS 3146/21.

pachateli TČ. Z výše uvedeného mám za to, že KS dostatečně nezohlednil konkrétní okolnosti případu, a proto jeho rozhodnutím došlo k porušení práva na ochranu soukromého a rodinného života a mezinárodních závazků ČR.

1.2 Nález Ústavního soudu ze dne 9. 5. 2018, sp. zn. IV.ÚS 2/18

V tomto případě šlo o situaci vazebního stíhání matky dvou dětí v pokročilém stádiu těhotenství, která během vazby porodila další dítě, od kterého byla ihned po porodu separována. I když se tato práce zaměřuje primárně na uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, uvádím tento náleží z důvodu shodného důsledku vazby a nepodmíněného trestu odnětí svobody, a to nuceného odloučení rodiče a jeho dítěte. Dle ÚS nemůže být absolutním důvodem pro neuvolení vazby na člověka pouhá skutečnost, že je rodičem. S tím se zcela ztotožňuji, jelikož pokud by tomu tak bylo, někteří lidé by mohli být motivováni k tomu mít děti z nesprávných důvodů. Rodičovství je ale důvodem pro to, aby se s touto skutečností soud náležitě vypořádal ve svém odůvodnění, a to posouzením, zda by bylo v nejlepším zájmu dětí, kdyby matka nebyla umístěna do vazby či nikoliv, nebo alespoň, zda by bylo v nejlepším zájmu, v tomto případě nejmladšího dítěte, kdyby bylo umístěno s matkou ve vazební věznici či nikoliv.⁶²

Úkolem soudů je „*zvolit při legitimním omezení některého práva takový postup, který zachovává všem dotčeným základním právům nejvyšší možný stupeň ochrany, a nenarušuje je tak více, než je nezbytně nutné.*“⁶³ Soudy nemohou dospět k závěru, že se základní právo jako celek buď uplatní či neuplatní. Musí hledat nejvyšší možnou míru uplatnění základního práva (optimální kompromis), k čemuž slouží **test proporcionality**. Soudy v daném případě ale dospěly k závěru, že z důvodu vazebního stíhání ztratila matka ústavní právo podílet se na péči o své děti, což odůvodnily tím, že rodičovství **není zákonným důvodem** pro propuštění z vazby. Obecné **soudy** v dané věci **neprovedly test proporcionality, nebo úvahu, která by se mu alespoň vzdáleně podobala** a porušily tak stěžovatelčina ústavně zaručená práva, a to právo na soudní ochranu, právo na ochranu rodinného života, rodičovství a rodičovskou péči.⁶⁴

Optimální kompromis pro uplatnění dotčených zájmů bude v každém případě vypadat rozdílně, a to dle míry jejich ohrožení či porušení. V posuzovaném případě by to znamenalo, že „*pokud by soudy na základě dostatečného množství důkazů mohly dospět k závěru, že péče o děti ze strany stěžovatelky není v jejich nejlepším zájmu (typicky půjde o případy, kdy stíhaná trestná činnost bude nějak*

⁶² Nález ÚS ze dne 9. 5. 2018, sp. zn. IV. ÚS 2/18, bod 16.

⁶³ Tamtéž, bod 17.

⁶⁴ Tamtéž, bod 21.

dítě ohrožovat nebo dostatečnou trvalou péčí bude dítěti poskytovat druhý rodič na svobodě), může dojít ke legitimnímu oddělení stěžovatelky od jejích dětí“⁶⁵

Z tohoto nálezu plyne, že soudy se musí při rozhodování týkajícího se rodiče, resp. dítěte, vypořádat s nejlepším zájmem dítěte provedením testu proporcionality, tzn. musí hledat takové řešení, které zachovává z dotčených zájmů co nejvíce.

Musím se pozastavit u *dostatečné trvalé péče poskytované druhým rodičem na svobodě*. Za prvé je nutné zmínit, že dítě má právo na péči poskytované oběma svými rodiči (což zrcadlí právo každého rodiče pečovat o každé své dítě). To se projevuje např. i při rozvodu či faktické odluce rodičů dítěte. V takovém případě je cílem, aby o dítě rodiče pečovali stejnoměrně, teprve až to takto není možné (s ohledem na nejlepší zájem dítěte), jsou vytvářeny různé režimy převážné péče primárně pečujícího rodiče a styku primárně nepečujícího rodiče či různých modalit režimů styku. Za druhé vidím problém v *dostatečné péči*. Bylo by vhodné, kdyby ÚS tento neurčitý pojem specifikoval. Zda je pro něj dostatečná péče např. taková, při které nebude dítě významně strádat? Dle čeho to posoudíme? A co to vlastně konkrétně znamená? Osobně si totiž myslím, že pokud dítě bude separováno od svého rodiče, kterého má rádo a který s ním tráví čas, bude emocionálně strádat pokaždé a takové strádání bude významné. Navíc se nemusí jednat jen o emocionální strádání. Lze si představit, že dítě takto přijde o koníček, který s dítětem provozoval pouze uvězněný rodič, nebo se může jednat o situaci, ve které uvězněný rodič měl vhodnější pracovní dobu a trávil s dítětem více času než neuvězněný rodič, či by se mohlo jednat o situaci, při které by se muselo dítě nově přestěhovat k neuvězněnému rodiči, u kterého by ale nemělo např. vhodné zázemí pro vzdělávání, nebo by se jeho bydliště nacházelo blízko nočního baru, v jehož důsledku by dítě se dítěti nedostávalo kvalitního spánku apod. Jsem toho názoru, že je nutné se ptát, zda je pachatel z pohledu dítěte **zastupitelný či nikoliv**. Obávám se, že výše uvedená formulace ÚS může být v praxi nesprávně vykládána či dokonce zneužívána pro podpoření závěru, který nebude v nejlepším zájmu dítěte, jako např. v rozsudku OS v Kladně ze dne 28. 6. 2022, sp. zn. 5 T 45/2022, kterým se budu podrobněji zabývat dále v této práci.

Pokud bychom řekli, že v nejlepším zájmu dítěte je mít jednoho rodiče, resp. že dítě má právo jen na (péči) jednoho rodiče, dostali bychom se do podobné situace, jako kdybychom tvrdili, že rodič při rozvodu má právo jen na (péči o) jedno ze dvou dětí.

Je samozřejmé, že pokud se budeme dívat na újmu, která dítěti vznikne za situace, ve které má 2 stejně pečující rodiče, bude uvěznění jednoho z nich pro dítě méně devastující, než kdyby měl rodiče pouze jednoho a toho bychom uvěznili. O tom se zde ale nebavíme, to je až další krok. Nejprve musíme mít jasno v tom, na co má dítě nárok a co je v jeho nejlepším zájmu.

⁶⁵ Nález ÚS ze dne 9. 5. 2018, sp. zn. IV. ÚS 2/18, bod 22.

Jak už bylo uvedeno výše, nejlepší zájem dítěte je komplexní koncept, skládající se z mnoha aspektů. V některých situacích by opravdu nemuselo být v nejlepším zájmu dítěte, pokud bychom jediného pečovatele neuvěznili, a to z důvodu nastavování morálních hodnot. Touto problematikou se budu zabývat dále v této práci. Zde bych jen ráda uvedla, že jsem toho názoru, že hlavní roli hraje zásadně věk dítěte. Pokud se bude jednat o novorozence, to bude chápat jen to, zda rodič u něj je nebo není, nic víc.

Abych to shrnula, nesouhlasím s tím, že pokud zde je druhý rodič, který by se mohl o dítě postarat, bude v nejlepším zájmu dítěte, aby byl první rodič uvězněn. Takto by totiž bylo možné výše uvedenou citaci ÚS nepřesně interpretovat, pokud by někdo ignoroval znak „dostatečné“ péče. Ospravedlnit uvěznění rodiče lze až na základě výsledku testu proporcionality, a to s odkazem na veřejný zájem spravedlivě potrestat pachatele TČ. Nelze ale takový závěr ospravedlnit s odkazem na nejlepší zájem dítěte, protože pokud rodič dítěti „prospívá“, bude v nejlepším zájmu dítěte, aby o něj rodič pečoval. Samozřejmě pokud by dítěti rodič „neprospíval“, nebylo by v nejlepším zájmu dítěte, aby o něj dál rodič pečoval. Taková situace by ale spadala pod první část z citace ÚS, a proto není třeba ji více rozebírat.

1.3 Nález Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2020, sp. zn. IV. ÚS 950/19

Závěry z nálezů sp. zn. II. ÚS 2027/17 potvrdil a rozvedl ÚS nálezem sp. zn. IV. ÚS 950/19. Stěžovatel v daném případě pěstoval rostliny konopí za účelem výroby psychotropní látky THC.⁶⁶ Nalézací soud stěžovateli uložil podmíněný trest odnětí svobody vzhledem k tomu, že žil s družkou a nemocnou dcerou a s ohledem na to, že na jeho příjmu byla závislá zejména nemocná dcera.⁶⁷ Proti tomuto rozhodnutí podal odvolání státní zástupce. Vrchní soud v Olomouci stěžovateli uložil nepodmíněný trest odnětí svobody.⁶⁸ Dovolání stěžovatele NS odmítl.⁶⁹

ÚS uvedl, že odvolací soud se zabýval podrobně jak stěžovatelovými rodinnými poměry, tak situací jeho nezletilé dcery, jelikož odvolací soud uvedl, že dopady na stěžovatelovu nezletilou dceru se nevymykají tomu, co **lze v obdobných případech běžně očekávat**. Péči o nezletilou dceru zajišťuje matka, její zdravotní stav je přiměřený věku, nemá zvláštní specifické potřeby, které by vyžadovaly stěžovatelovu mimořádnou péči atd.⁷⁰ ÚS tedy uzavřel, že odvolací soud nepochybil, jelikož se zabýval nejlepším zájmem dítěte a dovedl, že dopad nepodmíněného trestu odnětí svobody na život dcery se **nevymyká obvyklým situacím**, tzn. nedovodil, že by v tomto případě

⁶⁶ Nález ÚS ze dne 14. 4. 2020, sp. zn. IV. ÚS 950/19, (N 70/99 SbNU 362), bod 4.

⁶⁷ Rozsudek KS v Brně ze dne 6. 3. 2018, č. j. 1 T 10/2017-164.

⁶⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 5. 2018, č. j. 5 To 28/2018-193.

⁶⁹ Usnesení NS ze dne 28. 11. 2018, č. j. 11 Tdo 1361/2018-25.

⁷⁰ Nález ÚS ze dne 14. 4. 2020, sp. zn. IV. ÚS 950/19, (N 70/99 SbNU 362), bod 63.

existovaly zcela výjimečné okolnosti, které by dopad na život dcery zásadním a ojedinělým způsobem prohlubovaly.⁷¹

K odůvodnění rozsudku Vrchního soudu v Olomouci a nálezu ÚS mám několik připomínek. Jak bylo výše uvedeno, ÚS stanovil pravidla postupu pro situace, ve kterých proti sobě stojí dvě základní práva či jiné ústavní hodnoty, a to povinnost provést test proporcionality. Z odůvodnění vrchního soudu ale neplyne, že by takový test provedl. I kdyby test proporcionality provedl, ale jen ho nezaznamenal do písemného vyhotovení rozsudku, nelze říci, že postupoval správně, jelikož nelze přezkoumat, zda byl test proporcionality proveden řádně.

Dále se nemohu ztotožnit s tím, že dovozením obvyklých dopadů nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiče do života dítěte došlo k řádnému posouzení jeho nejlepšího zájmu. Ve věci chybělo jednak posouzení oněch obvyklých dopadů jako přiměřených, či alespoň odkaz na jiné rozhodnutí soudu, ve kterém k takovému posouzení došlo. To, že se jedná o obvyklou situaci ještě neznamená, že ta obvyklá situace je v pořádku. Proto se mi nejeví toto odůvodnění jako dostačující. Dále jsem toho názoru, že tyto dopady do života dítěte měly být konkretizovány, a to tak, že měla být srovnána situace před uložením nepodmíněného trestu odnětí svobody a po něm, tzn. co přesně by se pro dítě uložením tohoto trestu změnilo a zda lze citelnost těchto dopadů považovat za přiměřenou. Jinak řečeno, dle mého názoru chybělo v odůvodnění posouzení, zda prospěch z uvěznění otce stále převáží nad zásahem do práv a života jeho dcery a zda byly zváženy i jiné alternativní prostředky, kterými by mohlo být dosaženo obou cílů ve větším rozsahu.

ÚS v nálezu také uvedl, že by „*nebylo v nejlepším zájmu dítěte, aby se stalo záštitou svého rodiče před uložením nepodmíněného trestu odnětí svobody a umožnilo mu páchat trestnou činnost bez rizika uložení tohoto nejpřísnějšího druhu trestu, který moderní trestní právo v demokratických právních státech zná.*“⁷² S tímto tvrzením se neokážu zcela ztotožnit. Souhlasím s tím, že by nebylo žádoucí, aby se z dětí staly „omluvenky“ pro uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, ale pochybuji o tom, že lze obecně říci, že by nebylo v nejlepším zájmu dítěte, kdyby pachatel zůstal na svobodě. Může se jednat o člověka, který své dítě bezmezně miluje, stará se o něj a naplňuje všechny jeho potřeby. Lze předpokládat, že takový rodič by dítěti celou situaci náležitě vysvětlil. V takovém případě by bylo v nejlepším zájmu dítěte, aby s ním jeho rodič zůstal. Myslím si ale, že zde ÚS zaměnil nejlepší zájem dítěte s veřejným zájmem společnosti na spravedlivém potrestání pachatele TČ. Proto výše citované tvrzení ÚS nemůžu považovat za argument podporující jeho závěr v dané věci. S podobným tvrzením se můžeme nicméně setkat také u NS. Ten ve věci vedené pod sp. zn. 7 Tdo 684/2021 uvedl, že „*neopomenutelným aspektem zájmu nezletilých dětí je také jejich mravní vývoj. Lapidárně*

⁷¹ Nález ÚS ze dne 14. 4. 2020, sp. zn. IV. ÚS 950/19, (N 70/99 SbNU 362, bod 67.

⁷² Tamtéž, bod 65.

*řečeno, i děti obviněného potřebují vidět, že za chyby se platí, a tedy jejich otec musel být za své selhání přiměřeně a spravedlivě potrestán. [...] Vhodné by nebylo ani dát dospívajícím dětem signál, že z nepříjemných následků vlastního jednání se lze vyprostit de facto apelováním na emocionální stránku věci.*⁷³

V nálezu sp. zn. IV. ÚS 950/19 nicméně ÚS kategorizoval právní řízení dle typu dopadu na dítě a uvedl faktory, dle kterých se posuzuje, co je v nejlepším zájmu dítěte, což považují za velice přínosné. Uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiči, který pečuje o nezletilé dítě patří do skupiny řízení *„jejichž účelem není přímo zasáhnout do právního postavení dítěte (přímo rozhodovat o jeho právech a povinnostech), ale které mají na dítě zprostředkovaný právní dopad,*⁷⁴ jelikož je v jeho důsledku zasaženo do právního postavení dítěte. O síle vlivu nejlepšího zájmu dítěte (jako faktoru pro neuložení nepodmíněného trestu odnětí svobody **rodiči či jinému výlučnému pečovateli**) rozhoduje především: *„míra péče obžalovaného o dítě (zejména jde-li o výlučnou pečující osobu, či nikoliv); míra faktické závislosti dítěte na obžalovaném (s ohledem na věk, zvláštní potřeby dítěte atd.); hloubka emočního vztahu dítěte k obžalovanému; míra, v jaké byl čin spáchán vůči dítěti; míra ohrožení řádného vývoje dítěte v případě, že rodič zůstane na svobodě atd. Skutečnost, že trestní soud vzal nejlepší zájem dítěte v úvahu a opravdu se jím zabýval, musí být materiálně obsažena v odůvodnění odsuzujícího rozsudku.*⁷⁵ Dále ÚS uvedl, že všechny tyto aspekty je nutné vážit proti dalším konkurujícím zájmům jako je závažnost TČ, jeho následky apod. Je nutné také nezapomínat na to, že trest odnětí svobody je jako nejprísrnější trest prostředkem ultima ratio. Na druhou stranu v odůvodněných případech může převážit (a zpravidla převáží) veřejný zájem na ochraně společnosti nad nejlepším zájmem dítěte, a to tehdy pokud v konkrétním případě neexistují **specifické okolnosti**, které by zvyšovaly negativní dopady uvěznění rodiče na dítě v porovnání **s jinými případy**.⁷⁶

K závěrům ÚS z předchozího odstavce bych ráda uvedla několik slov. Opět by bylo vhodné, kdyby ÚS uvedl, co považuje za „specifické okolnosti“ a „jiné případy“. Dle mého názoru by se mělo specifickými okolnostmi chápat např. řádně fungující rodina, či intenzivní vazba dítěte na rodiče, jehož absencí by byla dítěti způsobena újma, nebo situace, ve které je dítě finančně závislé na rodiči, který mu poskytuje výživné, bez něhož by dítě opět prokazatelně nepřiměřeně strádalo. Chápu, že ÚS nemůže výslovně stanovit, jaké případy zde lze podřadit z toho důvodu, že by omezoval použitelnost svých závěrů, nicméně příkladný výčet typických situací by pravděpodobně ničemu neškodil. Bez bližší specifikace oněch relevantních okolností se domnívám, že soudy pouze uvedou, že v daném případě neexistovaly specifické okolnosti, a proto nejlepší zájem dítěte

⁷³ Usnesení NS ze dne 30. 6. 2021, sp. zn. 7 Tdo 684/2021.

⁷⁴ Nález ÚS ze dne 14. 4. 2020, sp. zn. IV. ÚS 950/19, (N 70/99 SbNU 362), bod 52.

⁷⁵ Tamtéž, bod 55.

⁷⁶ Tamtéž, bod 56.

nemohl převážit, jako tomu bylo v usnesení NS ze dne 7. 12. 2022, sp. zn. 6 Tdo 1070/2022, kterému se budu věnovat dále.

Co se týče „jiných případů“, domnívám se, že ÚS narážel na klasické rodinné poměry pachatelů TČ, kteří nejeví o své děti zájem, neplatí výživné, nestýkají se s nimi či jim dokonce ubližují. V takovém případě nelze hovořit o tom, že by bylo v nejlepším zájmu dítěte, aby takový rodič nebyl uvězněn, spíše naopak. Nutné ale je, aby tato skutečnost byla prokázána a odůvodněna v textu rozhodnutí soudu. V opačném případě nelze totiž posoudit, zda soud dostal mezinárodním závazkům ČR či nikoliv.

1.4 Nález Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2023, sp. zn. III. ÚS 2461/22

V daném případě byl stěžovatel vazebně stíhán pro zvláště závažný zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy. OS v Chebu propustil stěžovatele na svobodu za současného nahrazení vazby slibem stěžovatele, že nebude páchat trestnou činnost a dohledem probačního úředníka, a to zejména z důvodu potřeby péče o nezletilého syna, kterému zemřela matka tři dny před zadržením stěžovatele. Soud uvedl, že bude pouze na stěžovateli, zda svým chováním v průběhu trestního řízení prokáže, že slib plní a tím předchází tíživé situaci svého syna a těhotné partnerky.⁷⁷

KS v Plzni následně rozhodl na základě stížnosti státní zástupkyně tak, že se stěžovatel bere do vazby.⁷⁸ Případ se dostal až k ÚS, před kterým stěžovatel argumentoval mj. tím, že po propuštění spolupracoval s probační a mediační službou a maximálně se věnoval 8letému synovi, který mu byl z důvodu úmrtí synovy matky svěřen do péče. Syn měl zdravotní komplikace z důvodu podezření na epilepsii a byl ve velmi zoufalém psychickém stavu. Stěžovatel pro něj vyhledal pomoc psychologa, ke kterému jej začal doprovázet. Stěžovatel tedy věnoval maximální úsilí tomu, aby synovi zajistil nezbytnou péči jak psychologickou, tak zdravotní a snažil se mu vytvořit pevné rodinného zázemí ve společné domácnosti s těhotnou družkou.⁷⁹

ÚS v odůvodnění nálezů sp. zn. III. ÚS 2461/22 odkázal na ÚPD, Obecný komentář č. 14, nález sp. zn. IV.ÚS 2/18, nález sp. zn. IV. ÚS 950/19, ale i na svou ostatní judikaturu týkající se povinnosti zohledňovat nejlepší zájem dítěte při jakékoliv činnosti, která se ho dotýká.⁸⁰ Následně ÚS konstatoval, že KS se nezabýval stěžovatelovými osobními poměry, a to zejména poměry rodinnými, které se **vymykají běžným případům**. Stěžovatel je jedním z rodičů nezletilého syna, jehož druhý rodič zemřel těsně před zadržením stěžovatele, kterému byl syn svěřen do péče v

⁷⁷ Usnesení OS v Chebu ze dne 26. 6. 2022, sp. zn. 2 Nt 6004/2022.

⁷⁸ Usnesení KS v Plzni ze dne 22. 7. 2022, sp. zn. 6 To 138/2022.

⁷⁹ Nález ÚS ze dne 14. 4. 2023, sp. zn. III. ÚS 2461/22, bod 11.

⁸⁰ Tamtéž, bod 30.

zoufalém psychickém stavu a se zdravotními komplikacemi, a který vyvinul maximální úsilí, aby synovi zajistil naplnění veškerých jeho potřeb.⁸¹

V tomto případě bych se opět zastavila u formulace, že se rodinné poměry vymykají „běžným případům“. Můžeme spekulovat, co ÚS považoval za běžné případy. V daném případě dítě nemělo druhého rodiče. Otázka je, zda ÚS narážel na tuto skutečnost či nikoliv? V následujícím nálezu zjistíme, že pouhá existence druhého rodiče ještě neznamena, že by nemohl nejlepší zájem dítěte převážít. Mám tedy za to a zároveň doufám, že ÚS narážel na úsilí stěžovatele, které vynakládal na to, aby jeho syn nestrádal. Jsem přesvědčena o tom, že by ÚS soud nezastával názor, že dítěti postačuje pouze jeden rodič bez toho, aniž by se zabýval „kvalitou“ druhého rodiče a jeho péče.

Běžné případy lze chápat ale také odlišně, a to tak, jak je pochopil NS. Ten ve věci vedené pod sp. zn. 3 Tdo 72/2022 uvedl, že *„jakkoliv tedy není pochyb o tom, že výkon trestu odnětí svobody obviněnou může být náročný nejen pro ni, ale i pro její rodinu, nelze mít za to, že by se dopad tohoto trestu na život nezletilých dětí nějak specificky vymykal běžným situacím, kdy jeden z rodičů dítěte vykonává trest odnětí svobody a péči o děti zajišťuje druhý z rodičů (zde manžel obviněné). Nejlepší zájem dítěte tedy v nyní projednávané věci byl vzat v potaz, přičemž však nepřevládá nad zájmem na ochraně společnosti uložením nepodmíněného trestu odnětí svobody pachateli zvlášť závažného zločinu. Poukaz odvolacího soudu na nález Ústavního soudu ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. II. ÚS 2027/17, je přitom do velké míry nepřiléhavý [...] neboť zde stále bude jeden z rodičů, který bude moci pečovat o děti, které jsou navíc již ve školním věku či se k němu blíží.“*⁸² K jednotlivým aspektům uvedené citace se budu vyjadřovat dále. Pro tuto chvíli jen dodám to, že pokud bychom aplikovali nález sp. zn. II. ÚS 2017/17 pouze ve skutkově zcela shodných případech⁸³ a přehlíželi bychom jeho hlavní „poselství“, byla by jeho použitelnost prakticky znemožněna.

1.5 Nález Ústavního soudu ze dne 27. 6. 2023, sp. zn. I. ÚS 631/23

KS v Ostravě – pobočka v Olomouci stěžovatele uznal vinným za spáchání TČ týrání svěřené osoby (§ 198 TZ), jelikož měl opakovaně slovně i fyzicky napadat svých 5 dětí (3 dcery a 2 syny) z důvodu bigotní náboženské orientace. Skrze institut **mimořádného snížení trestu odnětí svobody** (§ 58 TZ) uložil KS stěžovateli trest odnětí svobody v délce 3 let, jehož výkon podmíněně odložil na zkušební dobu v délce 5 let za současného vyslovení dohledu. KS zohlednil **ochotu stěžovatele věnovat se výchově svých dětí**, ale především to, že na své jednání **získal náhled** a uvědomoval si své nevhodné chování. Dále KS přihlédl k tomu, že všechny stěžovatelovy děti

⁸¹ Nález ÚS ze dne 14. 4. 2023, sp. zn. III. ÚS 2461/22, bod 29.

⁸² Usnesení NS ze dne 16. 2. 2022, sp. zn. 3 Tdo 72/2022, bod 32.

⁸³ K závěru o skutkové rozdílnosti dospěl NS také např. ve svém usnesení ze dne 17. 9. 2019, sp. zn. 3 Tdo 632/2018.

vedou normální životy a oba synové mají ke stěžovateli blízký vztah a jeho jednání považují za přísné (nikoliv za nepřiměřené). Stěžovatel se řádně staral o oba syny, nebyly zjištěny žádné nedostatky v jeho péči. Z dokazování plynulo, že synové jsou u stěžovatele spokojeni a nepřejí si změnu výchovného prostředí. Se svou matkou si synové nerozumí a mají s ní komplikované vztahy. Proto KS přihlédl také k tomu, že pokud by stěžovateli uložil nepodmíněný trest odnětí svobody, synové by byli nuceni žít se svou matkou a docházelo by mezi nimi pravděpodobně ke konfliktům vzhledem k problematickosti jejich vztahů. KS tedy uložil stěžovateli podmíněný trest proto, **aby zabránil velmi neblahému dopadu nepodmíněného trestu odnětí svobody na syny stěžovatele** (z nichž jeden byl ještě nezletilý).⁸⁴

Vrchní soud v Olomouci byl ale toho názoru, že společenská škodlivost jednání stěžovatele byla vysoká a uložil mu nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 5 let.⁸⁵ Proti tomuto rozhodnutí podal stěžovatel dovolání k NS, který ho usnesením odmítl. Uvedl v něm, že v daném případě nemohl převážit nejlepší zájem dítěte nad spravedlivým potrestáním pachatele z toho důvodu, **že děti stěžovatele nebyly velmi nízkého věku** (jedno dítě mělo 15 let a ostatní děti byly již zletilé) **a jiné okolnosti nebylo možno považovat za natolik specifické a mimořádné**, aby bylo možné dovodit extrémní nespravedlnost uložené sankce, a proto považoval za polehčující okolnost pouze řádné vedení dosavadního života.⁸⁶

1.5.1 Řízení před Ústavním soudem

Stěžovatel v podané ústavní stížnosti argumentoval, že na základě opakovaných šetření znalců a orgánů OSPOD během policejního vyšetřování svěřili soudy oba syny stěžovateli do výchovy.⁸⁷ Stěžovatel tvrdil, že vrchní soud pochybil, jelikož nevyužil institutu mimořádného snížení trestu odnětí svobody.⁸⁸

ÚS zopakoval, že v souladu se zásadou subsidiarity zásahů ÚS do pravomoci obecných soudů ukládat tresty mu náleží zasahovat jen ve výjimečných, ústavně odůvodněných případech. Do těchto případů náleží i posuzování přiměřenosti trestní sankce.⁸⁹

ÚS uvedl, že vrchní soud se nezabýval tím, že stěžovatelovy výchovné prostředky nevycházely z agrese, ale z přesvědčení o efektivním naplňování morálních principů duchovní (sektářské) orientace obou rodičů pramenící z hlubokého přesvědčení o odpovědnosti před Bohem. Následně

⁸⁴ Rozsudek KS v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 15. 12. 2021, sp. zn. 28 T 6/2019.

⁸⁵ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. 5. 2022, sp. zn. 5 To 15/2022.

⁸⁶ Usnesení NS ze dne 7. 12. 2022, sp. zn. 6 Tdo 1070/2022.

⁸⁷ Nález ÚS ze dne 27. 6. 2023, sp. zn. I. ÚS 631/23, bod 12.

⁸⁸ Tamtéž, bod 26.

⁸⁹ Tamtéž, bod 29.

si ale závadnost svého jednání uvědomil a byl schopen sebereflexe. Po zhodnocení celé situace ÚS došel k závěru, že stěžovatel byl pro své syny **nezastupitelný**.⁹⁰

Další výtky ÚS směřovala proti tomu, že se vrchní soud nevypořádal s dopadem nepodmíněného trestu odnětí svobody na v té době **ještě nezletilého syna**.⁹¹ Vrchní soud tak nerespektoval principy plynoucí z ÚPD, judikatury ESLP ani čl. 32 odst. 1 LZPS. **Soudy by měly pečlivě zvažovat alternativní tresty, a to v rámci povinnosti přihlídnout k rodinným poměrům pachatele.** V daném případě ze spisu vyplynulo, že nepodmíněný trest odnětí svobody by měl negativní dopad na nejmladšího syna, neboť si s matkou nerozumí.⁹²

ÚS samozřejmě opět zopakoval, že v naprosté většině případů bude veřejný zájem spravedlivě potrestat pachatele převažovat nad nejlepším zájmem dítěte, nicméně samotné zohlednění nejlepšího zájmu dítěte z úvah soudu **nesmí zcela zmizet nebo být jen čistě formální**.⁹³

Z odůvodnění nálezu lze také vyvodit, že ÚS považoval skutečnost svěřením synů do péče stěžovatele a jeho řádnou péči **za polehčující okolnost**, stejně jako získání náhledu na protiprávnost spáchaného jednání, a dále to, že jedna z dcer i manželka stěžovatele požádaly soud o shovívavý přístup.⁹⁴

K argumentu NS o nemožnosti přihlídnout k nejlepšímu zájmu dětí stěžovatele z důvodu jejich „vyššího věku“ uvedl ÚS, že dle ÚPD se dítětem rozumí člověk mladší 18 let (pokud není zletilosti dosaženo dříve). **Proto nelze dovodit, že by se měla ÚPD vztahovat jen na děti velmi nízkého věku.** I v době dospívání děti nepochybně **vyžadují zvláštní ochranu**, a proto pokud by byla ochrana dětí omezena jen na několik prvních let života, byla by taková redukce v rozporu se smyslem a účelem dané ochrany. Navíc nelze opomenout, že v určitých situacích vyšší věk dítěte oproti věku nižšímu může znamenat dokonce vyšší riziko deformace pozitivního vývoje osobnosti člověka. Stěžovatel edukativně obstál, jeho pozitivní vliv na vývoj synů (z nichž byl v době rozhodování nezletilý již pouze jeden) je nesporný, nadále potřebný a **nenahraditelný**, a to tím spíše, pokud synové mají s matkou narušené vztahy. Žádoucí je stěžovatelův návrat k synům navíc i z pohledu **smysluplného naplnění restorativní funkce trestu**.⁹⁵

ÚS uzavřel, že rozhodnutím Vrchního soudu v Olomouci a rozhodnutím NS, který nenapravil pochybení vrchního soudu, bylo porušeno mj. stěžovatelovo právo na ochranu rodičovství, rodiny a zvláštní ochrany dětí dle čl. 32 odst. 1 LZPS.⁹⁶

⁹⁰ Nález ÚS ze dne 27. 6. 2023, sp. zn. I. ÚS 631/23, bod 46.

⁹¹ Tamtéž, bod 48.

⁹² Tamtéž, bod 49.

⁹³ Tamtéž, bod 50.

⁹⁴ Tamtéž, bod 47.

⁹⁵ Tamtéž, bod 59.

⁹⁶ Tamtéž, bod 61.

1.5.2. Odlišné stanovisko soudce Jana Wintra k nálezu sp. zn. I. ÚS 631/23

K nálezu sp. zn. I. ÚS 631/23 připojil své odlišné stanovisko prof. JUDr. PhDr. Jan Wintr Ph.D. V něm uvedl, že je toho názoru, že ústavní stížnost měla být odmítnuta, popř. zamítnuta, a to mj. z důvodu zachování zdrženlivosti přezkumu uložených sankcí ÚS, včetně použití institutu mimořádného snížení trestu odnětí svobody. Disentující soudce vyjádřil názor, že odůvodnění rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci a NS mu nepřišlo natolik vadné, aby ÚS poprvé v historii zrušil rozhodnutí nižšího soudu z důvodu nepoužití institutu mimořádného snížení trestu odnětí svobody. Připustil ale také, že nižší trest, uložený KS, byl dobře odůvodněný a mohl být dokonce přílehavější.

Ve svých úvahách vycházel z komentáře k TZ, který uvádí, že mimořádně snížit trest odnětí svobody není možné jen z důvodu běžně se vyskytujících skutečností jako je vedení dosud řádného života, doznání k činu, přesvědčení soudu o přílišné přísnosti trestu či podniknutí kroků k náhradě škody. Mimořádně snížit trest odnětí svobody je možné za splnění kumulativních podmínek existence „*více významných polehčujících okolností při nedostatku významných přitěžujících okolností.*“⁹⁷

Při vsí úctě nemůžu s disentujícím soudcem zcela souhlasit. Je pravdou, že zmíněný komentář uvádí výše uvedenou citaci, nicméně pokud pominu fakt, že daná citace má původ v rozhodnutí z šedesátých let minulého století, ve kterých byla podoba ustanovení upravujícího mimořádné snížení odnětí svobody poněkud odlišná, tak uvedený komentář pokračuje dále a jmenuje jako důvod pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody také např. „péči pachatele o větší počet osob na něj odkázaných, zejména o nezletilé děti“ nebo „závislost mnohačlenné rodiny na pachatelově výdělků“ apod.⁹⁸

Dále jsem toho názoru, že jelikož je povinností ČR naplňovat závazky plynoucí pro ni z ÚPD, je nutné, pokud nedojde ke změně právní úpravy, najít v českém právním řádu prostředek, skrze který bude mezinárodním závazkům učiněno zadost. Takovým prostředkem je dle mého názoru právě institut mimořádného snížení odnětí svobody. Navíc pokud se jedná o TČ, jehož dolní hranice trestní sazby je vyšší než tři roky, je mimořádné snížení trestu odnětí svobody dokonce jediným prostředkem, skrze který lze dosáhnout neuložení nepodmíněného trestu odnětí svobody. Myslím si proto, že nelze argumentovat zákonnou úpravou, pokud jde o uplatňování ústavního principu. Jde ostatně o stejný případ, proč některé soudy nezohledňují nejlepší zájem dítěte při ukládání trestu či rozhodování o vazbě, a to proto, že „to není uvedeno v zákoně“, jako např. v případě nálezu sp. zn. IV.ÚS 2/18. Pokud je ale ve hře dítě a jeho nejlepší zájem, jedná se o kvalifikovanější situaci, ve které zákonná úprava nehraje prim.

⁹⁷ PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 793, marg. č. 2.

⁹⁸ Tamtéž.

Nadto jsem toho názoru, že pokud někdo připustí, že prvotně uložený trest mohl být přiléhavější, nemůže poté prosazovat zachování platnosti trestu jiného, tedy nepřiléhavějšího, jelikož aby byl uložený trest účinný, musí být adekvátní. V opačném případě se trest totiž může minout účinkem, protože v odsouzeném může takový trest vzbuzovat frustraci a pocit nespravedlnosti, které zastíní ochotu zamyslet se nad svým chováním, přiznat chybu a polepšit se.

1.6 Závěry plynoucí z výše uvedených nálezů

Z výše uvedených nálezů lze vyvodit několik pravidel, které je nutné při ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiči dodržovat. Je nutné „*zohlednit nejlepší zájem jeho dítěte a vypořádat všechny zvláštní okolnosti případu.*“⁹⁹ To znamená, že je nutné zkoumat míru péče rodiče o dítě, míru faktické závislosti dítěte na rodiči, hloubku emočního vztahu dítěte a rodiče, míru spáchání TČ vůči dítěti, míru ohrožení řádného vývoje dítěte, pokud by rodič zůstal na svobodě atd.¹⁰⁰ Z toho plyne také to, že odůvodnění odsuzujícího rozsudku musí materiálně obsahovat úvahu soudu zabývající se nejlepším zájmem dítěte¹⁰¹ a nesmí být čistě formální.¹⁰²

Nejlepší zájem dítěte koliduje s veřejným zájmem spravedlivě potrestat pachatele TČ. K řádnému vyvážení kolidujícího práva dítěte a veřejného zájmu slouží test proporcionality.¹⁰³

Aby mohlo dojít k převážení nejlepšího zájmu dítěte musí v konkrétním případě existovat specifické okolnosti, které v porovnání s jinými (běžnými)¹⁰⁴ případy zvyšují negativní dopad uvěznění rodiče na dítě.¹⁰⁵ To znamená zejména to, že je souzený rodič pro dítě nezastupitelný.¹⁰⁶ Je nutné tedy zkoumat konkrétní dopady nepodmíněného trestu odnětí svobody na dítě souzeného rodiče.¹⁰⁷

Pokud v daném případě vystupuje rodič (či primární pečovatel), měly by soudy přednostně zvažovat alternativní tresty.¹⁰⁸ Nejlepší zájem dítěte je relevantní u všech osob až do jejich zletilosti, a to bez rozdílu, nevztahuje se pouze na děti pachatele, které jsou velmi nízkého věku.¹⁰⁹

⁹⁹ Nález ÚS ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. II. ÚS 2027/17 (N 137/86 SbNU 315), bod 22 a 29.

¹⁰⁰ Nález ÚS ze dne 14. 4. 2020, sp. zn. IV. ÚS 950/19, (N 70/99 SbNU 362), bod 55.

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² Nález ÚS ze dne 27. 6. 2023, sp. zn. I. ÚS 631/23, bod 50.

¹⁰³ Nález ÚS ze dne 9. 5. 2018, sp. zn. IV. ÚS 2/18, bod 21.

¹⁰⁴ Nález ÚS ze dne 14. 4. 2023, sp. zn. III. ÚS 2461/22, bod 30.

¹⁰⁵ Tamtéž, bod 56.

¹⁰⁶ Nález ÚS ze dne 27. 6. 2023, sp. zn. I. ÚS 631/23, bod 46.

¹⁰⁷ Tamtéž, bod 48.

¹⁰⁸ Tamtéž.

¹⁰⁹ Tamtéž, bod 59.

1.7 Precedenční závaznost nálezů Ústavního soudu

Jak již bylo uvedeno, dle čl. 95 Ústavy jsou soudci kromě zákona vázáni také mezinárodní smlouvou, jež je součástí českého právního řádu. Z toho plyne, že by k posuzování nejlepšího zájmu dítěte mělo docházet i bez existence výše uvedených nálezů, pouze na základě ÚPD. Není nicméně zcela vyloučeno (i když by tomu tak být nemělo), že všichni trestní soudci nejsou s touto mezinárodní smlouvou detailně obeznámeni. V takovém případě by si soudci měli povinnost zohlednit nejlepší zájem dítěte dovodit z precedenčně závazných nálezů ÚS.

Závaznost rozhodnutí ÚS je dovozována z čl. 89 odst. 2 Ústavy. Dle něho jsou vykonatelná rozhodnutí ÚS pro všechny osoby i orgány závazná. Obecně lze říci, že debata ohledně závaznosti rozhodnutí ÚS není zcela uzavřena. Proti sobě stojí názor, že všechna rozhodnutí ÚS jsou obecně závazná, a to hlavně jejich nosné důvody (obdoba tzv. *ratio decidendi* anglosaského právního systému¹¹⁰), proti němuž stojí názor, že rozhodnutí ÚS (s výjimkou výroků nálezů, které ruší právní předpis či jeho ustanovení) nejsou obecně závazná.¹¹¹ Já jsem toho názoru, že v českém právním systému, ve kterém platí zásada ochrany legitimního očekávání a zásada předvídatelnosti soudního rozhodování, by měl převážet první názor.

Je na místě zmínit také pojem „ustálená judikatura“, která hraje při posuzování závaznosti rozhodnutí klíčovou roli, protože *„teprve pokud právník vidí, že určitý právní názor byl opakovaně potvrzen napříč nejvyšším soudem, může být uklidněn, že jde vskutku o ustálenou judikaturu, tedy o názor nejvyššího soudu, nikoli jen malého senátu.“*¹¹² Komentář k § 82 zákona o ÚS¹¹³ uvádí, že ačkoliv se přímá závaznost vztahuje ke konkrétním případům, není možné právním názorům uvedeným v těchto nálezech upřít funkci sjednocování judikatury, jelikož je důvodné si myslet, že se ÚS bude tohoto právního názoru držet i v budoucnu, pokud nedojde ke změně právní úpravy, které se právní názor týká.¹¹⁴

Precedenční závaznost rozhodnutí ÚS je ustáleně opakován nejen ÚS, ale také NS, který v jednom ze svých rozsudků stanovil, že i když české právní prostředí není prostředím precedenčního práva, obecné soudy jsou povinny judikaturu ÚS *„respektovat a v tomto smyslu je pro ně závazná.“*¹¹⁵

ÚS zohledňování nejlepšího zájmu dítěte při všech činnostech, které na dítě mohou mít vliv, judikuje ustáleně minimálně již od roku 2004 (viz např. náleží ÚS ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. Pl. ÚS

¹¹⁰ JIRÁSEK, Jiří a kol. *Ústavní základy organizace státu*. Praha: Leges, 2013, s. 21.

¹¹¹ SLÁDEČEK, Vladimír. In: SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 1021.

¹¹² KÜHN, Zdeněk. Role judikatury v common law a na evropském kontinentu: srovnání a rozdíly. In: BOBEK, Michal a kol. *Judikatura a právní argumentace*, 2. přeprac. a aktualiz. Vydání. Praha: Auditorium, 2013, s. 112.

¹¹³ Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁴ ŠIMÍČEK, Vojtěch. In: FILIP, Jan a kol. *Zákon o Ústavním soudu*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 645.

¹¹⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 9. 2005, sp. zn. 2 Afs 180/2004, IV b), písm. C).

23/02). Nálezy týkající se nejlepšího zájmu dítěte, které byly uvedeny v nálezu sp. zn. II. ÚS 2027/17, lze doplnit např. o nález sp. zn. Pl. ÚS 31/96 ze dne 9. 4. 1997, nález sp. zn. II. ÚS 2546/10 ze dne 6. 9. 2011, nález sp. zn. II. ÚS 169/16 ze dne 24. 6. 2016, nález sp. zn. II. ÚS 19/16 ze dne 1. 8. 2016, nález sp. zn. I. ÚS 1775/14 ze dne 15. 2. 2017, nález sp. zn. I. ÚS 1737/16 ze dne 12. 7. 2017, nález sp. zn. I. ÚS 3296/17 ze dne 20. 12. 2017, nález sp. zn. II. ÚS 2027/17 ze dne 7. 8. 2017, nález sp. zn. IV. ÚS 2/18 ze dne 9. 5. 2018, nález sp. zn. IV. ÚS 950/19 ze dne 14. 4. 2020, nález sp. zn. III. ÚS 2461/22 ze dne 14. 4. 2023, nález sp. zn. I. ÚS 631/23 ze dne 27. 6. 2023 a mnoho dalších.

Pro úplnost považuji za důležité taktéž zmínit, že pro povinnost zohledňovat nejlepší zájem dítěte při úvahách o uvěznění rodiče se vyslovily všechny 4 senáty ÚS.

2 Diskuze nad nálezy Ústavního soudu

V první kapitole této práce jsem shrnula závěry z nálezů ÚS zabývajících se nejlepším zájmem dítěte. Jak už to ale bývá, zůstaly některé pro praxi důležité otázky (výslovně) nezodpovězeny. V některých aspektech si lze pomoci zahraniční judikaturou, v jiných ale bohužel ne, a proto se těmto otázkám věnuji v první podkapitole této kapitoly. Jejich zodpovězení nám pomůže k přesnější analýze a vyvozování přiléhavějších závěrů z následně zkoumaných rozsudků.

Dále považuji za nutné pozastavit se také u testu proporcionality, který by měl být dle nálezu ÚS sp. zn. IV.ÚS 2/18 vždy proveden. Jedná se o test proporcionality, ve kterém proti sobě stojí nejlepší zájem dítěte a veřejný zájem spravedlivě potrestat pachatele TČ. Ve druhé podkapitole této kapitoly se tedy snažím provést vzorový test proporcionality, ve kterém poukazuji na různé aspekty, které mohou mít vliv na výsledek testu. Provedení tohoto testu má z pohledu rigorózní práce několik funkcí. Jednak v rozsudcích nemusí být nutně výslovně uvedeno, že se jedná o test proporcionality, stačí, pokud jeho jednotlivé kroky (podobné úvahy) budou rozsudky obsahovat. Proto je nutné se jeho strukturou a předpokládaným obsahem zabývat, a to z důvodu přesnější analýzy a vyvození adekvátních závěrů. Albert Einstein údajně jednou řekl: „*kdybych měl hodinu na vyřešení problému, 55 minut bych přemýšlel o samotném problému a 5 minut o jeho řešení*“.¹¹⁶ Přemýšlet o problému je něco, co musíme udělat i v této situaci, jelikož součástí této práce je i záměr přijít s možným řešením současné situace. Abychom tak mohli ale učinit, musíme danému problému nejprve dostatečně porozumět. O to se snažím také prostřednictvím úvah zahrnutých do testu proporcionality. V neposlední řadě má provedení testu proporcionality v této práci za úkol informovat čtenáře této práce o rovině, na kterou lidé (soudci) často zapomínají, či o ní vůbec neví, a to rovině psychologické.

2.1 Nálezy autoritativně nevyřešené otázky

Na některé otázky, které mě napadaly během studia rozsudků, jsem v judikatuře ÚS nenalezla výslovné odpovědi, nebo nalezla, ale je dle mého názoru nutné jejich zdůraznění. Jelikož považuji za důležité se těmito otázkami zabývat, činím tak na několika následujících stranách této práce, na kterých se současně vyjadřuji i k některým kontroverzním oblastem této problematiky.

¹¹⁶ DEBEVOISE, D. Nell. *The Third Critical Step In Problem Solving That Einstein Missed* [online]. forbes.com, 26. ledna 2021 [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/nelldebevoise/2021/01/26/the-third-critical-step-in-problem-solving-that-einstein-missed/?sh=5b5ddb773807>

2.1.1 Je nutné posuzovat nejlepší zájem dítěte, pokud se v době rozhodování soudu rodič již nachází ve výkonu trestu odnětí svobody za jinou trestnou činnost?

Ze smyslu nálezů věnujících se nejlepšímu zájmu dítěte při ukládání trestu jeho rodiči plyne, že nejlepší zájem dítěte se uplatní primárně v situaci, ve které se ukládá nepodmíněný trest odnětí svobody rodiči, který byl doposud na svobodě, jelikož se posuzuje např. míra péče obžalovaného o dítě.

Předně by k posouzení nejlepšího zájmu dítěte mělo dojít tedy již při prvotním odsouzení. Pokud tomu tak bylo, neznamená to ale, že by se soudy nejlepším zájmem dítěte již neměly při dalším rozhodování zabývat, jelikož je nutné zjistit, zda nedošlo ke změně okolností, která by mohla mít na nejlepší zájem dítěte vliv. Pokud by v mezidobí nedošlo ke změně poměrů, s největší pravděpodobností by soud pouze odkázal na ono prvotní posouzení nejlepšího zájmu dítěte. Nicméně musí být vždy nezbytně zjištěno, zda nastala změna okolností či nikoliv.

Pokud nebyl nejlepší zájem dítěte při prvotním odsouzení vůbec posuzován, došlo k protiprávnímu¹¹⁷ jednání ze strany soudu, jelikož nejednal v souladu s mezinárodními závazky ČR. Závěry svých nálezů ÚS výslovně neomezil jen na uvěznění „svobodného“ člověka, a proto by dle mého názoru mělo docházet k posouzení nejlepšího zájmu dítěte vždy, a to bez ohledu na předchozí odsouzení.

Pokud by k posouzení nejlepšího zájmu dítěte v předchozím řízení nedošlo, bylo by v aktuální věci alespoň částečně toto pochybení státem napraveno tím, že v tomto dalším trestním řízení by již byl nejlepší zájem dítěte předním hlediskem pro rozhodování soudu.¹¹⁸

2.1.2 Posuzování nejlepšího zájmu dítěte pouze při výlučné péči souzeného rodiče?

Tato část se věnuje blíže otázce, zda by měl být nejlepší zájem dítěte posuzován pouze při výlučné péči souzeného rodiče? Tuto otázku jsem zde zařadila, jelikož některá rozhodnutí NS (např. usnesení NS ze dne 16. 2. 2022, sp. zn. 3 Tdo 72/2022) vyznívají tak, že pokud je zde druhý rodič, který se může o dítě starat, nejlepší zájem dítěte ani nemůže nikdy převážit nad zájmem spravedlivě potrestat pachatele TČ.

V případě, že rodiče dítěte již netvoří pár a mají stanovenou střídavou péči či různý rozsah styku, ať už soudem či domluvou, jsem toho názoru, že se stále jedná o situaci, ve které absence jednoho rodiče může výrazně negativně zasáhnout život dítěte. Pokud se bude jednat např. o situaci střídavé péče, při které je dítě týden u matky a týden u otce, není pochyb, že posouzení nejlepšího zájmu dítěte je namístě. Obdobný závěr lze učinit také tehdy, pokud mezi rodičem a dítětem

¹¹⁷ Nález ÚS ze dne 12. 7. 2017, sp. zn. I. ÚS 1737/16 (N 124/86 SbNU 109), bod 51.

¹¹⁸ Tamtéž.

existuje intenzivní citová vazba, ale ke styku mezi nimi dochází pouze sporadicky, např. po dobu dvou víkendů v měsíci či jinak, jelikož i v takovém případě se dítě může celé dva týdny na rodiče těšit a bez tohoto styku může být negativně ovlivněno. Dítě totiž může nabýt dojmu, že už ho nemá primárně nepečující rodič rád, že už o něj rodič nestojí, a dokonce by si mohlo myslet i to, že je to jeho chyba (dítěte). Vše záleží na subjektivním vnímání dítěte.

Pokud má dítě druhého rodiče, který by o něj mohl pečovat, hraje tato skutečnost důležitou roli při rozhodování, zda obviněného rodiče ponechat na svobodě či nikoliv, jelikož pokud by pro dítě byla jedinou možností náhradní rodinná péče či umístění do ústavního zařízení, představovalo by uvěznění jeho rodiče mnohem citelnější zásah do života dítěte. Tento názor zastává také ÚS.¹¹⁹ Nicméně jsem toho názoru, že by nemělo být argumentováno tím, že dítě má přece ještě druhého rodiče, jelikož jak jsem již uvedla výše, dítě má právo na výchovu oběma svými rodiči. Stejně tak Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy o právech dětí s uvězněnými rodiči uvádí, že s ohledem na nejlepší zájem dítěte by měly být co nejvíce ukládány alternativní tresty, a to **zejména**, pokud jde o primárně pečujícího rodiče.¹²⁰ Z formulace „zejména“ můžeme dovodit, že možnost převážení (a nutnost posouzení) nejlepšího zájmu dítěte by se neměla vztahovat pouze na primárně pečujícího rodiče.

Co když ale souzený rodič plní pouze svou vyživovací povinnost, čímž jeho aktivita končí? Hrazení výživného je nepochybně v zájmu dítěte. Nicméně právo na výživu je jen jednou ze složek nejlepšího zájmu dítěte a pokud rodič ostatní složky nenaplní, zpravidla by neměl mít tento argument zásadní význam. Dokážu si ale představit situaci, ve které by mohl najít tento argument své místo, a to, pokud by dítě bez tohoto výživného prokazatelně finančně významně strádalo. Bylo by proto nutné zohlednit, kdo o dítě pečuje a jaké má tato pečující osoba finanční možnosti, a dle toho by mohla tato argumentace u soudu případně uspět. Samozřejmě ale pod podmínkou (slibu) řádného plnění této vyživovací povinnosti pachatelem. Pokud by se dostal rodič s hrazením výživného do prodlení, mělo by dojít k nařízení výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody.

Pokud rodič nejeví o dítě zájem, ani nehradí stanovené výživné, je nepochybné, že zde není o čem dlouze uvažovat, protože uvězněním neplatícího rodiče by se dítěti život nijak nezměnil. Bylo by sice možné zvažovat potencialitu hrazení výživného do budoucna, zde by ale záleželo na konkrétní (finanční) situaci dítěte. Čistě teoreticky by se uvězněním rodiče mohl život dítěte i zlepšit, pokud by byl rodič ve vězení pracovníčně zařazen a z jeho výdělků by bylo strháváno výživné

¹¹⁹ Nález ÚS ze dne 9. 5. 2018, sp. zn. IV. ÚS 2/18, bod 22.

¹²⁰ Recommendation CM/Rec(2018)5 of the Committee of Ministers to member States concerning children with imprisoned parents [online]. *Council of Europe*, December 2018 [cit. 2023-08-28]. Dostupné z: <https://edoc.coe.int/en/children-s-rights/7802-recommendation-cmrec20185-of-the-committee-of-ministers-to-member-states-concerning-children-with-imprisoned-parents.html>, bod II. 2.

pro dítě. Nikdy ale nelze s jistotou předem říci, zda bude rodič ve vězení pracovat či ne, a proto by tento argument neměl při rozhodování o trestu rodiče hrát rozhodující roli.

2.1.3 Riziko zneužití nálezů aneb jak dlouho by měl zájem rodiče o dítě trvat?

V českém prostředí je běžnou praxí, že se trestní řízení protáhne na pěknou řádku let. Co když se tedy pachatel začne o dítě vypočítavě (více) zajímat až v okamžiku, kdy mu je již jasné, že bude trestně stíhaný, ačkoliv do té doby nejevil o dítě (moc) zájem?

Účelové chování by samozřejmě nemělo požívat ochrany. Nicméně na druhou stranu se musíme dívat především na to, jaké dopady má chování rodiče na dítě, jelikož je žádoucím stavem, aby se rodič o své dítě řádně staral. Pokud tedy skrze toto všechno bude mít rodič k dítěti kladný vztah a bude naplňovat jeho potřeby, mělo by se zkoumat, zda je v nejlepším zájmu dítěte, aby jeho rodič byl uvězněn či nikoliv. Není také vyloučeno, že by si i rodič takovým postupem vytvořil k dítěti kladný vztah a z účelového chování by se stalo chování nezištné.

Nelze také ale pominout fakt, že zde hrozí po uložení alternativního trestu riziko opětovného ztracení zájmu rodiče o dítě. V takovém případě by měl existovat mechanismus či subjekt, který by trvání tohoto zájmu o dítě sledoval, např. OSPOD. Pokud by se postoj rodiče k dítěti zhoršil, mělo by se jednat o důvod pro uvěznění rodiče, např. jako projev „neosvědčení se“ při podmíněném odkladu výkonu trestu odnětí svobody na zkušební dobu z důvodu nevedení řádného života, jelikož řádné plnění veškerých práv a povinností s dítětem spojených, tzn. povinností a práv spojených s osobností dítěte, povinností a práv osobní povahy, vyživovací povinností¹²¹ a rodičovské odpovědnosti,¹²² jejíž součástí je péče o dítě, je předpokladem pro vedení řádného života.¹²³

2.1.4 Měla by hrát roli délka ukládaného nepodmíněného trestu odnětí svobody?

Otázkou je, zda by kvalita odůvodnění rozsudku měla být vždy stejná bez ohledu na délku ukládaného trestu? Na jednu stranu můžeme tvrdit, že trest v délce dvou měsíců představuje méně citelný zásah do života člověka než trest trvající několik let. Nicméně to nemusí platit pro dopady na život dítěte, jelikož zde je důležité subjektivní vnímání dítěte. Pro některé dítě může představovat několikaměsíční odloučení od rodiče stejné, nebo dokonce větší utrpení, jako pro jiné dítě odloučení v řádu několika let. Dle mého názoru, může dítě nabýt dojmu, že ho rodič opustil, z čehož může být dítě traumatizováno, a to během pouhých několika dní či týdnů. Jak již bylo

¹²¹ ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 951, marg. č. 9.

¹²² HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 723-724.

¹²³ ŽENÍŠEK, Jaroslav. K otázce (ne)vedení řádného života ve zkušební době. *Právní prostor* [online]. 04.10.2022 [cit. 2022-10-11]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/k-otazce-nevedeni-radneho-zivota-ve-zkusebni-dobe>

uvedeno, rozsah vzniklé újmy závisí v zásadě na vztahu rodiče a dítěte. Proto jsem toho názoru, že nelze požadavky na odůvodnění rozsudku diferencovat dle délky ukládaného nepodmíněného trestu odnětí svobody, stejně jako by neměl hrát roli věk dítěte, jelikož každý člověk se vyvíjí různým tempem jak intelektuálně, tak fyzicky, ale i psychicky. Z výzkumu provedeného v Anglii a Walesu na vzorku odsouzených matek vyplynulo, že utrpení, které prožívaly děti a jejich matky odsouzené ke krátkodobým trestům (za nenásilné TČ) bylo stejné, a někdy dokonce větší, než u těch, které byly odsouzeny minimálně ke 12 měsícům nepodmíněného trestu odnětí svobody. Děti byly traumatizovány již samotným odloučením od svých matek, a to bez ohledu na délku jejich uvěznění.¹²⁴

2.1.5 Co se zjednodušenými rozsudky?

Zjednodušené rozsudky neobsahují odůvodnění. ÚPD i výše uvedené nálezy ÚS ale bezpodmínečně trvají na přezkoumatelném posouzení nejlepšího zájmu dítěte. Odsouzený má samozřejmě právo vzdát se možnosti podat opravný prostředek. Kdo ale bude v takové situaci chránit jeho dítě? Lze předpokládat, že pokud rodiči nevdají, že bude od svého dítěte odloučen, zřejmě mezi nimi neexistuje vztah hoděn ochrany. Nicméně spoléhat se na to absolutně nemůžeme.

Odpověď na tuto otázku je tedy jednoduchá. Zjednodušené rozsudky nevyhovují ÚPD. Na druhou stranu přispívají urychlení trestního řízení, pokud si to i obžalovaný přeje. Neexistuje tedy nějaký způsob, jak skloubit zjednodušené rozsudky i ochranu dětí?

Jsem toho názoru, že v situaci, ve které se odsouzený rodič vzdá svého práva podat odvolání a na základě toho je následně vyhotoven zjednodušený rozsudek neobsahující odůvodnění rozhodnutí, bylo by možné alespoň materiálně vyhovět požadavku přezkoumatelnosti, pokud by bylo v protokolu o hlavním líčení zaznamenáno slovní odůvodnění daného rozsudku, ve kterém se soudce vyjádří také k nejlepšímu zájmu dítěte odsouzeného. Pokud by nicméně k takovému zaznamenání nedošlo, mělo by se jednat o pochybení soudu, jelikož by nerespektoval povinnost plynoucí z ÚPD.

2.1.6 Uplatní se koncept nejlepšího zájmu dítěte pouze u rodičů?

Tím, jak by mělo být pracováno s nejlepším zájmem dítěte u různě pečujících rodičů jsem se zabývala již v rámci druhé otázky této podkapitoly. Další otázkou ale je, zda by se soud měl zabývat nejlepším zájmem dítěte i pokud rozhoduje o trestu pro osobu, která sice o dítě pečuje, ale není přímo jeho vlastním rodičem. Může se jednat např. o prarodiče, nevlastního rodiče, pěstouna atd., obecně řečeno o pečující osobu. Z podstaty věci je nerozhodné, zda se jedná o biologického rodiče

¹²⁴ BALDWIN Lucy, EPSTEIN Rona. *Short but not sweet: A study of the impact of short custodial sentences on mothers and their children*. Leicester: De Montfort University, 2017, s. 54-55.

či nikoliv. Důležitý je vztah mezi dítětem a touto osobou. ÚS v nálezu sp. zn. IV. ÚS 950/19 hovoří také např. o primárně pečující osobě. Tento přístup je, jak uvádím dále, prosazován např. také v Anglii a Walesu nebo v Jižní Africe. Lze tedy shrnout, že je nutné zabývat se nejlepším zájmem dítěte také v případě ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody primárnímu pečovateli dítěte. Závěry této práce se tedy vztahují jak na rodiče, tak i na primární pečovatele.

Je ale možné jít ještě dál a vztáhnout tuto povinnost také na rozhodování o trestu pro neprimárního spolupečovatele? Já si myslím že ano. Ohled na nejlepší zájem dítěte má být brán přece při jakémkoliv rozhodování, které se tohoto dítěte dotýká. Je proto důležité zjišťovat, jak moc by se trest uložený takové osobě dítěte dotkl. Podstatná je fakticita péče o dítě, její rozsah a kvalita. Ke stejnému závěru dospěl také např. KS v Českých Budějovicích v rozsudku ze dne 19. 5. 2022, sp. zn. 17 T 6/2022, kterým se zabývám dále. Jak již bylo ale uvedeno, ÚS vztahuje tuto povinnost zatím pouze k **primárnímu** pečovateli dítěte.

2.1.7 V jaké části odůvodnění rozhodnutí by se měla úvaha o nejlepším zájmu dítěte nacházet?

Zohlednění dopadu nepodmíněného trestu odnětí svobody na dítě může být, dle mého názoru, uvedeno v jakékoliv části rozhodnutí, nikoli pouze v části, která se věnuje druhu a výši trestu, ačkoliv by se jednalo o část nejpříhodnější. Vždy by ale mělo být dáno posouzení nejlepšího zájmu dítěte do souvislosti s ukládaným trestem, aby bylo zřejmé, že k nejlepšímu zájmu dítěte bylo v rámci stanovení druhu a výše trestu přihlédnuto či naopak nebylo a z jakého důvodu.

Podstatným hlediskem, co do kvality odůvodnění, je nepochybně jeho přezkoumatelnost a určitost. Neměl by zde být ponechán prostor pro pochyby, zda se soud nejlepším zájmem dítěte zabýval či nikoliv. Z toho tedy plyne požadavek na zabývání se nejlepším zájmem dítěte v rámci písemného odůvodnění i ve zcela jasných případech.

2.1.8 Z čeho by mělo být na nejlepší zájem dítěte usuzováno?

Otázkou je, jakým důkazním prostředkem by měl být vztah mezi rodičem a dítětem prokazován? V zásadě může k prokázání stačit jakýkoliv důkazní prostředek, zejména by se mělo jednat o svědecké výpovědi či zprávy OSPOD nebo probačního úředníka. Také nesmíme ale zapomínat na právo dítěte být slyšeno. To plyne mj. z čl. 12 ÚPD, jehož první odstavec zaručuje *„dítěti, které je schopno formulovat své vlastní názory, právo tyto názory svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech, které se jej dotýkají, přičemž se názorům dítěte musí věnovat patřičná pozornost odpovídající jeho věku a úrovni.“*¹²⁵ Druhý odstavec tohoto článku pak stanoví, že *„za tímto účelem se dítěti zejména*

¹²⁵ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte, ve znění pozdějších předpisů.

poskytuje možnost, aby bylo vyslyšeno **v každém soudním nebo správním řízení, které se jej dotýká, a to buď přímo, nebo prostřednictvím zástupce anebo příslušného orgánu, přičemž způsob slyšení musí být v souladu s procedurálními pravidly vnitrostátního zákonodárství.**¹²⁶ Zjištění názoru dítěte, resp. právo být slyšeno je základní právo dítěte, které by mělo být primárně realizováno skrze rozhovor dítěte se soudcem. Tento může probíhat v kanceláři soudce, v dítěti známém prostředí nebo i v neutrálním prostředí neziskové organizace zabývající se péčí o nezletilé.¹²⁷ Dle Obecného komentáře Výboru pro práva dítěte č. 12 je nutné pro naplnění čl. 12 ÚPD dodržovat 5 kroků, a to (i) přípravu (dítě musí být informováno o svém právu vyjádřit názor a dopadech jeho názoru), (ii) slyšení dítěte (nejlépe nikoliv u otevřeného soudu, ale v důvěrných podmínkách, a to formou rozhovoru, nikoliv formou jednostranného vyšetření), (iii) vyhodnocení schopností dítěte formulovat svůj názor, (iv) informace o váze přisouzené názoru dítěte (zpětná vazba), (v) opravné prostředky/stížnostní mechanismus (pro případ porušení práva dítěte být slyšeno).¹²⁸

Pokud by byly o vztahu mezi rodičem a dítětem pochybnosti, mělo by, dle mého názoru, dojít ke znaleckému zkoumání. Znalec nejkvalitovaněji pozná, jaký vztah dítě k rodiči má. Jelikož znalec nemůže rozhodovat o právních otázkách, soud by měl jasně stanovit, co pro své rozhodnutí potřebuje zjistit. Znalecký posudek vypovídající o vztahu mezi rodičem a dítětem by ovšem neměl být jediným identifikátorem nejlepšího zájmu dítěte, vždy je nutné přihlídnout ke všem specifikům konkrétního případu.¹²⁹

V praxi k takovému zkoumání již dochází např. v případech spáchání TČ na dítěti. Klasicky zde spadají případy týrání svěřené osoby dle § 198 TZ, ve kterých se zpravidla znalecký posudek vyhotovuje, a to z důvodu zjištění újmy, kterou dítě TČ utrpělo. Někdy se takto ale naopak zjistí, že dítě nevnímalo jednání rodiče jako nepřiměřené a přese všechno nechce být od rodiče odděleno. Samozřejmě závisí na konkrétní patologii daného vztahu, nicméně není vyloučeno, že i v případech spáchání TČ na dítěti bude dítě ponecháno v péči rodiče, a to zejména s ohledem na sebereflexi rodiče. Nicméně tímto odstavcem chci poukázat zejména na to, že by se v praxi nejednalo o nic nového, pouze by došlo k doplnění či redukci kladených otázek znalcem a rozšíření případů znaleckého zkoumání i na situace, ve kterých nebylo TČ dítěti ublíženo.

¹²⁶ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁷ Nález ÚS ze dne 7. 9. 2023, sp. zn. II. ÚS 1192/22, bod 42.

¹²⁸ General comment No. 12 (2009), The right of the child to be heard, CRC/C/GC/12. [cit. 2023-10-05]. Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/4ae562c52.html>

¹²⁹ WESTPHALOVÁ, Lenka, ŠÍNOVÁ Renáta. Nejlepší zájem dítěte. *Právník*. 2019, roč. 158 č. 12, s. 1108.

2.1.9 Závěr

V této podkapitole jsem tedy dospěla k závěrům, že nejlepší zájem dítěte je nutné posuzovat i v situaci, pokud se v době rozhodování soudu rodič již nachází ve výkonu trestu odnětí svobody za jinou trestnou činnost, ale i při nevýlučné péči rodiče nebo pokud je pachatel odsuzován ke krátkému nepodmíněnému trestu odnětí svobody, tzn. nejlepší zájem dítěte by měl být posuzován vždy bez ohledu na výměru ukládaného trestu.

Vzhledem k riziku zneužití nálezů ÚS pachateli TČ by měl být zaveden kontrolní mechanismus zajišťující kontrolu trvání zájmu pachatele o dítě. Pokud bude soud vyhotovovat zjednodušený rozsudek, měl by alespoň do protokolu z hlavního líčení zachytit ústní odůvodnění rozhodnutí, v rámci kterého se bude soudce zabývat také nejlepším zájmem dítěte pachatele TČ.

Pokud se jedná o umístění pasáže posouzení nejlepšího zájmu dítěte v odůvodnění rozhodnutí, je irelevantní, v jaké části se bude nacházet, pokud v něm materiálně někde uvedeno bude. Pokud se jedná o to, z čeho by mělo být na nejlepší zájem dítěte usuzováno, k získání poznatků o vztahu rodiče a dítěte může sloužit cokoliv. Pokud by ale vyvstaly o tomto vztahu pochybnosti, mělo by dojít ke znaleckému zkoumání a vypracování znaleckého posudku.

K posuzování nejlepšího zájmu dítěte by dle ÚS mělo docházet také v případě primárního pečovatele. Závěry této práce by se tedy měly vztahovat jak na rodiče, tak i na primární pečovatele dítěte.

2.2 Test proporcionality

Test proporcionality směřuje k optimálnímu vyvážení dotčených, navzájem kolidujících hodnot,¹³⁰ a proto je ideálním prostředkem k nalezení odpovědi na otázku, jaká ústavní hodnota by měla dostat přednost, či jak dosáhnout toho, aby z obou hodnot bylo zachováno co nejvíce? Pro tuto chvíli odhlédněme od toho, že ani ÚS neaplikuje test proporcionality ve všech případech jednotně.^{131,132} Budeme vycházet z klasického třístupňového testu proporcionality složeného z kroku vhodnosti, potřebnosti a přiměřenosti v užším smyslu.

2.2.1 Vhodnost

Pokud se budeme tedy pídit po vhodnosti, musíme se ptát, jaký vztah má dítě k souzenému rodiči? Pečuje rodič o dítě řádně? Usiluje o naplnění veškerých potřeb dítěte? Bylo by dítěti ku prospěchu nebo ke škodě, kdyby o něj pachatel nadále pečoval? Neubližuje rodič svému dítěti?

¹³⁰ BARTOŇ, Michal a kol. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016, s. 95.

¹³¹ Nejčastěji je test proporcionality složen ze tří kroků, a to posuzování vhodnosti, potřebnosti a přiměřenosti, za situace, že je krok zkoumání legitimacy vtělen do kroku posuzování vhodnosti. V některých případech je krok legitimacy ale osamostatněn a struktura testu proporcionality je poté čtyřstupňová.

¹³² ČERVÍNEK, Zdeněk. *Metoda proporcionality v praxi Ústavního soudu*. Praha: Leges, 2021, s. 60.

Pokud ano, uvědomuje si, co způsobil a má zájem tuto situaci změnit? Poslední otázku jsem zařadila z toho důvodu, že nejlepší zájem dítěte není izolovaný koncept a musíme ho zkoumat v souvislosti s ostatními skutečnostmi. Jsou případy, ve kterých se rodič dopustil TČ na svých dětech, nicméně si svou chybu uvědomil a hodlá ji napravit. K takové sebereflexi obžalovaného ostatně došlo také v nálezů sp. zn. I. ÚS 631/23, ve kterém se ÚS vyslovil pro zachování obžalovaného na svobodě. Dále k sebereflexi obžalovaného došlo také v několika případech, na které jsem narazila v rámci svého výzkumu, např. ve věci OS v Hodoníně sp. zn. 19 T 5/2019¹³³ nebo ve věci OS ve Frýdku-Místku sp. zn. 2 T 62/2023.¹³⁴

Pokud tedy rodič svému dítěti ubližoval a nehodlá změnit své chování, je jeho uvěznění vhodným prostředkem k ochraně nejlepšího zájmu jeho dítěte. Pokud se ale o své dítě rodič řádně stará, či přehodnotil své minulé závadné chování, dojdeme k závěru, že pokud rodiče neoddelíme od dítěte výkonem trestu odnětí svobody, jedná se o vhodný prostředek k ochraně nejlepšího zájmu dítěte.

2.2.2 Potřebnost

Co se týče potřeby a možnosti využití alternativního prostředku bez zásahu do omezeného práva (nejlepšího zájmu dítěte) či zásahu méně intenzivního,¹³⁵ lze konstatovat, že nic nedokáže nahradit osobní kontakt a péči rodiče o dítě, ať už se jedná např. o telefonické hovory, videohovory či občasné návštěvy ve věznicí. Poslední zmiňované může mít navíc na dítě a jeho „obrázek“ o rodiči v některých případech dokonce negativní dopad. Navíc samotná návštěva může být pro dítě často traumatizující. Žádná z těchto forem kontaktu navíc nenavodí u dítěte důležitý pocit bezpečí, který je nezbytný pro budování a udržení důvěrného vztahu.

Pokud se jedná o prostředek, který by méně zasahoval do nejlepšího zájmu dítěte, skvělou alternativou by mohl být trest domácího vězení. Při výkonu tohoto trestu je odsouzený jednak potrestán (omezen na osobní svobodě v době svého volného času), ale současně je zachována jeho péče o dítě. Jsou při něm naplněny všechny funkce trestu, aniž by došlo k přetrhání pozitivních rodinných a pracovních vazeb. Jeho provozní náklady jsou v porovnání s nepodmíněným trestem odnětí svobody cca desetinové.¹³⁶ Dle § 61 TZ je s trestem domácího vězení současně stanoven také náhradní trest odnětí svobody pro případ maření výkonu trestu domácího vězení. Za obrovské pozitivum dálkového monitorovacího systému (který je realizován skrze tzv. náramky)

¹³³ Rozsudek OS v Hodoníně ze dne 3. 2. 2020, sp. zn. 19 T 5/2019, bod 10.

¹³⁴ Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 25. 7. 2023, sp. zn. 2 T 62/2023, bod 4.

¹³⁵ BARTOŇ, Michal a kol. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016, s. 96.

¹³⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., obecná část.

využívaného pro sledování plnění trestu domácího vězení, považují skutečnost, že jím lze nahradit také útěkovou a předstížnou **vazbu** obviněných.¹³⁷

Dle § 60 TZ je možné uložit trest domácího vězení pouze na dva roky a pouze za přečin. Dle § 14 TZ je přečinem každý nedbalostní trestný čin a z úmyslných pouze ty, jejichž zákonná horní hranice trestní sazby je do 5 let. Zde bych si dovolila mírnou odbočku. Ačkoliv TZ nechápe podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody jako samostatný druh trestu (na rozdíl od zákona o soudnictví ve věcech mládeže), materiálně se o druh trestu jedná, jelikož důsledky podmíněného a nepodmíněného trestu odnětí svobody jsou pro odsouzeného diametrálně odlišné.¹³⁸ Pokud srovnáme podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody a trest domácího vězení, trest domácího vězení je přísnější, jelikož představuje razantnější reakci na spáchaný TČ, než jakou představuje podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody.¹³⁹ I přesto lze přísnější trest domácího vězení uložit pouze na 2 roky, kdežto dle § 81 TZ lze podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody nepřevyšující 3 roky, přičemž zkušební dobu lze stanovit dle § 82 TZ až na 5 let. Zde spatřuji argument pro to, aby trest domácího vězení bylo možné ukládat na dobu delší dvou let, a to minimálně na 5 let (po vzoru podmíněného odsouzení k trestu odnětí svobody), či dokonce na více let.

Co se týče praktické stránky, ještě do poloviny roku 2023 byla situace ohledně trestu domácího vězení špatná. Elektronický kontrolní systém byl nespolehlivý, počet náramků byl kritický a kontrola výkonu trestu domácího vězení zajišťovaná Probační a mediační službou byla nedostačená.¹⁴⁰ V současné době nicméně svítla nová naděje. Po ukončení spolupráce s minulou dodavatelskou společností z Izraele, uzavřela Probační a mediační služba novou smlouvu na dodávku elektronického monitorovacího systému. Zahájení ostrého provozu se očekává na jaře roku 2024.¹⁴¹ Proto doufám, že se již trest domácího vězení bude ukládat v budoucnu častěji.

V praxi častým důvodem, proč není možné uložit trest domácího vězení je neexistence stabilního bydlení obviněného. Já jsem ale toho názoru, že v případech, ve kterých by bylo v nejlepším zájmu dítěte rodiče ponechat na svobodě by tento problém často nevznikal, jelikož milující rodič pro své dítě chce vytvořit bezpečné prostředí, ve kterém o něj bude pečovat, a to ať už se jedná o odloučené rodiče či nikoliv. Na druhou stranu ani opačnou situaci nelze vyloučit. Zde

¹³⁷ Nejčastěji kladené dotazy [online]. justice.cz [cit. 2023-10-14]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/nejcasteji-kladene-dotazy>

¹³⁸ ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 938.

¹³⁹ VÁLKOVÁ, Helena, PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 1108, marg. č. 2.

¹⁴⁰ MOUDRÝ, Petr. Vliv vybraných druhů trestů na resocializaci odsouzených – 2. část. *Trestněprávní revue*, 2021, č. 4, s. 205-214.

¹⁴¹ Česká tisková kancelář. *Další naděje na náramky pro vězně. Má je zajistit firma přes dodavatele z Polska* [online]. Česká Justice, 16. srpna 2023 [cit. 2023-10-14]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2023/08/dalsi-nadeje-na-naramky-pro-vezne-ma-je-zajistit-firma-pres-dodavatele-z-polska/>

lze zmínit případ z mého empirického výzkumu, ve kterém obžalované matce nemohl být uložen trest domácího vězení právě z tohoto důvodu. Obžalovaná se snažila dát si život do pořádku (léčila se s depresemi), aby se mohla řádně věnovat dceři. Soud uvedl, že „*u obžalované není prostor pro ukládání alternativního trestu – ubytovna není místo, které by splňovalo podmínky bydliště vhodné pro výkon trestu domácího vězení, v minulosti byl navíc obžalované uložen trest obecně prospěšných prací, a tento byl z převážné části přeměněn na trest odnětí svobody.*“¹⁴² I když se v tomto rozsudku soud nezabýval dopady nepodmíněného trestu odnětí svobody na dceru obžalované, lze pozitivně hodnotit, že se zabýval trestem domácího vězení jako možnou alternativou. V žádném jiném rozsudku jsem na zmínění domácího vězení totiž bohužel nenarazila.

Lze proto konstatovat, že možnost využití domácího vězení se za současné právní úpravy netýká všech případů, a proto musíme pro tyto ostatní případy, a také pro ty, v nichž obžalovaný nemá stabilní bydlení, v testu proporcionality pokračovat.

2.2.3 Přiměřenost v užším smyslu

Při posuzování kroku přiměřenosti v užším smyslu jde o to, že „*újmou na základním právu nesmí být nepřiměřená ve vztahu k zamýšlenému cíli, tj. opatření omezující základní lidská práva a svobody nesmějí, jde-li o kolizi základního práva či svobody s veřejným zájmem, svými negativními důsledky přesahovat pozitiva, která představuje veřejný zájem na těchto opatřeních.*“¹⁴³ Jako vodítko můžeme použít Holländerovu vážící formuli, i když v praxi ÚS byla použita jen párkrát.¹⁴⁴ V rámci zmíněné formule jsou zvažovány empirické, systémové, kontextové a hodnotové argumenty. Faktická závažnost jevu spojená s ochranou základního práva představuje argument empirický.¹⁴⁵ Zde lze konstatovat, že páchaní trestné činnosti, v jejímž důsledku by mělo dojít k odloučení rodiče od dítěte, je dostatečně závažným jevem, kterým lze ospravedlnit zásah do osobní svobody pachatele a jeho péče o dítě. Pokud by stát nestíhal pachatele TČ, došlo by k rozkladu společnosti, jelikož by každý člověk prosazoval svá práva sám a vznikl by neřízený chaos. Proto je ve veřejném zájmu, v zájmu celé společnosti, aby lidé byli za své protiprávní jednání státem potrestáni. Nelze ale zapomínat, že aby byla veřejná moc uznávána, musí být potrestání pachatele spravedlivé a přiměřené. Ačkoliv zásada přiměřenosti trestních sankcí není výslovně vyjádřena v ústavních zákonech, má ústavní povahu.¹⁴⁶ „*Jen přiměřená trestní sankce může plnit svůj účel a být pachatelem a společností pocíťována jako spravedlivá.*“¹⁴⁷

¹⁴² Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 7. 11. 2022, sp. zn. 3 T 6/2022, bod 7.

¹⁴³ Nález ÚS ze dne 13. 8. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 3/02, část III. (N 105/27 SbNU 177).

¹⁴⁴ ČERVÍNEK, Zdeněk. *Metoda proporcionality v praxi Ústavního soudu*. Praha: Leges, 2021, s. 49.

¹⁴⁵ Nález ÚS ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94, (č. 214/1994 Sb.), bod 3.

¹⁴⁶ VANDUCHOVÁ, Marie, PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 788, marg. č. 1.

¹⁴⁷ Tamtéž, marg. č. 2.

Pokud se na věc pokusíme podívat skrze paradigmatickou strukturu,¹⁴⁸ musíme se ptát, jaký je rozsah daného práva a jaký je rozsah jemu poskytované ochrany? Otázkou tedy je, jaký závazek plyne z povinnosti spravedlivě potrestat pachatele TČ? Skrze tuto povinnost je zajišťována bezpečnost ve společnosti. Bezpečí (jistota) je druhá lidská základní potřeba, hned po potřebách fyziologických.¹⁴⁹ Jako takovou je nutné ji bezpodmínečně naplňovat, jelikož bez jejího naplnění by se nemohla společnost rozvíjet, protože by každý člověk veškerou svou energii vynakládal na zajištění této potřeby a na nic víc by již neměl prostor.

V co vlastně společnost doufá, že se stane, když potrestá člověka, který se dopustil protiprávního jednání? TZ záměrně nevymezuje účel trestních sankcí, jelikož záleží na každém jednotlivém případě, který účel trestu bude stanoven jako primární, nicméně zdůrazňuje roli alternativních trestů. Trestněprávní nauka vymezuje hned několik účelů trestu, které se obvykle uplatňují simultánně. Jedná se o účel retributivní (odplatný, tzn. účelem je, aby pachatel zažil stejné příkoří, jako pocítil poškozený),¹⁵⁰ ale i účely konsekvencialistické, které se zaměřují na důsledek trestu a mezi které patří odstrašení (generální prevence, která se realizuje prostřednictvím prevence individuální), inkapacitace (znemožnění pokračovat v trestné činnosti), rehabilitace (náprava a výchova pachatele), odškodnění oběti, ale i restorace (náprava narušených vztahů s obětí, ale i celou společností). Někdy mohou být různé účely trestu v konfliktu a je nutné stanovit účel primární, jenž bude doplněn ostatními účely, což je vhodné, ale nikoli plně nezbytné.¹⁵¹

Co se týče druhého kolidujícího práva, nejlepší zájem dítěte je souhrn zájmů, resp. základních práv dítěte, mezi kterými neexistuje žádná hierarchie.¹⁵² Uvězněním rodiče by mohlo dojít k dotčení **práva dítěte na péči a výchovu vlastními rodiči, práva na ochranu a bezpečí, práva na zachování rodinného prostředí a navázaných vztahů, práva na příznivý rozvoj, práva na ochranu zdraví, práva na výživu**, případně jiných práv dle konkrétních okolností případu. Kanadský lékař Gábor Maté ve své knize dochází k závěru, že lidé, kterým v dětství chyběla pozorná přítomnost rodičů, jsou vystaveni „většímu riziku vyhledávání externě chemicky navozeného pocitu odměny nebo třešení.“¹⁵³

„Systémový argument znamená zvažování smyslu a zařazení dotčeného základního práva či svobody v systému základních práv a svobod.“¹⁵⁴ Právo na ochranu rodinného a soukromého života dítěte (nejlepší zájem

¹⁴⁸ ČERVÍNEK, Zdeněk. *Metoda proporcionality v praxi Ústavního soudu*. Praha: Leges, 2021, s. 190.

¹⁴⁹ MASLOW, Abraham H., A theory of human motivation. *Psychological Review*, 1943, roč. 50, č. 4, s. 376.

¹⁵⁰ ŠLEMR, Dominik, PULGRET, Lukáš. Úvaha nad alternativou k dlouholetým trestům odnětí svobody a k trestu nejvyššímu. *Právní prostor* [online]. 20. 9. 2022 [cit. 2022-10-11]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/uvaha-nad-alternativou-k-dlouholetym-trestum-odneti-svobody-k-trestu-nejvyssimu>

¹⁵¹ Nález ÚS ze dne 11. 6. 2014, sp. zn. I. ÚS 4503/12, N 119/73 SbNU 827), bod 24.

¹⁵² HOFSCHEIDEROVÁ: *Praktický právní průvodce* ..., s. 12.

¹⁵³ MATÉ, Gabor. *V říší hladových duchů: Blízká setkání se závislostí*. 2. vydání. Praha: PeopleComm, 2023, s. 151.

¹⁵⁴ Nález ÚS ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94, (č. 214/1994 Sb.), bod 3.

dítěte) se řadí do skupiny základních lidských práv. Stejně tak zájem společnosti spravedlivě potrestat pachatele TČ, čímž je zajišťována veřejná bezpečnost, má ústavní povahu. Potřeba bezpečí se týká každého člověka. Stejně tak byl každý člověk jednou dítětem.

„*Kontextovým argumentem lze rozumět další negativní dopady omezení jednoho základního práva v důsledku upřednostnění jiného.*“¹⁵⁵ Zde je namístě měřit intenzitu zásahu do nejlepšího zájmu dítěte (negativa) a společenského užítku (pozitiva) plynoucího z takového zásahu. Je nutné se ptát, zda odpovídá míra omezení první hodnoty i míře uspokojení druhé hodnoty, tj. jestli je takové omezení přiměřené? Jako negativní dopad uvěznění rodiče lze shledávat přetrhání vazeb dítě – rodič, negativní ovlivnění psychiky dětí, možnost narušení jejich řádného vývoje atp. Je zde také riziko, pokud by neuvězněný rodič mluvil o uvězněném rodiči špatně (z důvodu jeho uvěznění), že by se u dítěte projevil syndrom zavrženého rodiče¹⁵⁶ a dítě by uvězněného rodiče začalo odmítat. Co se týče vzniklých negativ ze situace, ve které bychom upřednostnili nejlepší zájem dítěte, lze uvést, že by došlo k mírnějšímu potrestání pachatele TČ. Hrozilo by teoreticky riziko recidivy a společnost by mohla být zvýšeně vystavena potenciální kriminalitě. Alespoň takový by byl určitě pohled laické veřejnosti. Abychom se na toto riziko podívali podrobněji, je nutné se recidivou, resp. nebezpečností pachatele zabývat trochu podrobněji.

Abychom si odpověděli na otázku, zda bychom společnost nevystavili neuvězněním pachatele TČ zvýšenému bezpečnostnímu riziku, je nutné zabývat se prognózováním nebezpečnosti pachatele. Trestní právo vztahuje nebezpečnost nikoliv k osobě pachatele, ale k samotnému činu. To je ale ovšem zásadní problém. Proto ve své práci nezastávám názor, že by měl nejlepší zájem dítěte vždy převážet např. u přečinů, jakožto méně závažných TČ, a naopak, že by neměl nikdy převážet u zvláště závažných zločinů, i když by taková konstrukce byla prakticky nejsnazší. Mezi odborníky panuje shoda, že kriminální jednání nelze spolehlivě prognózovat a **nemůžeme trestat někoho za něco, co vlastně ještě neudělal**. Existují nicméně postupy, jakými lze s velkou pravděpodobností recidivu předpovědět. V současné době převládá statistický přístup, který pomocí moderních statistických procedur identifikuje u osoby projevy chování a životní okolnosti, které jsou charakteristické pro recidivující osoby. Tento přístup umožňuje identifikovat zejména extrémní, tzn. silně či naopak mírně rizikové jedince.¹⁵⁷ Proto jsem toho názoru, že jednak nelze dopředu s jistotou předpovídat, zda se osoba znovu TČ dopustí, ale pokud se o to již budeme snažit, máme nástroje, jak takovou osobu, zejména silně rizikovou, tzn. nejvíce nebezpečnou, odhalit. Stejně je tomu tak i u osoby rizikové mírně.

¹⁵⁵ Nález ÚS ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94, (č. 214/1994 Sb.), bod 3.

¹⁵⁶ GARDNER A. Richard. Recent Trends in Divorce and Custody Litigation. *Academy Forum*. 1985, roč. 29, č. 2, s. 3.

¹⁵⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 85, 88 a 89.

A co argument, že pokud člověka neuvězníme, nepoučí se? Takový názor zastávají lidé, kteří upřednostňují retributivní a rehabilitační účel trestu. V takovém případě se zkoumají možnosti resocializace pachatele. Praxe ukazuje, že dosavadní psychoterapeutické programy s sebou bohužel nesou velkou vlnu zklamání. Ukazuje se, že náprava odsouzeného člověka více souvisí s jeho osobností než s výchovným působením během výkonu trestu ve věznici. Trest dobře funguje u těch lidí, kteří pocítují vinu za svůj čin, tedy zejména u pachatelů nedbalostních TČ a tzv. „slušných lidí“. Tedy u těch, u kterých to je potřeba ze všech pachatelů nejméně, jelikož z povahy věci se jejich recidiva ani nepředpokládá. Bohužel u těch nejvíce rizikových, tedy u pachatelů s narušenou (psychopatickou) osobností výchovné působení obvykle selhává a u některých pachatelů dokonce vede k větší absenci pocitu zodpovědnosti za spáchaný čin.¹⁵⁸ Pokud tedy relevantní uplatnění nejlepšího zájmu dítěte předpokládáme zejména u první skupiny pachatelů, tedy u těch osob, které za svůj čin pocítují vinu (již od jeho samotného spáchání), nepovažovala bych argument uvedený v úvodu tohoto odstavce za nějak zvlášť relevantní.

K recidivě bych ráda uvedla ještě jednu poznámku. Studie ukazují, že velký počet recidivujících osob jsou psychopati.¹⁵⁹ Dovolím si tvrdit, že v nejlepší zájmu dítěte zřejmě nebude, aby byl v jeho blízkosti psychopat. Proto by u těchto osob zpravidla nejlepší zájem dítěte nepřevážil a velká část obav z páchaní další trestné činnosti neuvězněnými osobami by mohla být rozehnána.

Poměrování pozitiv základních práv stojících v kolizi, vzhledem k akceptované hierarchii hodnot, představuje argument hodnotový.¹⁶⁰ Řádná výchova emočně stabilních jedinců ve státě je základní předpoklad pro harmonické fungování společnosti. Nicméně, na druhé straně stojí stejně silný zájem spravedlivě potrestat pachatele TČ. Spornou otázkou také je, jestli věznění rodičů „nevytváří“ zprostředkovaně jenom více pachatelů. Lze si totiž představit situace, že dítěti chybí ve výchově rodič, který je ve vězení, čímž u něho může dojít k nesprávnému vývoji. Vzor chování bude mít v uvězněném rodiči, a proto by mohl v této „tradici“ i on pokračovat.

Kriminogenním faktorem nemusí být ale ani tak *vzor*, jako *nálepka*, ať už „rodiče-kriminálníka“ či „dítěte kriminálníka“. Ve shodě s teorií labelingu (etiketování) totiž nálepka „kriminálník“ jedince diskriminuje, určuje jeho sociální hodnotu a určuje jeho budoucí působení omezováním jeho uplatnění ve společnosti. Nálepka ovlivňuje chování společnosti k jejímu nositeli, který ji postupně začíná přijímat a vyhovuje tlaku, který plyne z očekávání okolí. Tento mechanismus objasňuje, jak vznikají kriminální kariéry recidivujících pachatelů.¹⁶¹ Já si ale myslím, že tato teorie může jít dál a vztahovat se také na děti kriminálníků, jelikož jsem se již několikrát setkala s obavami a

¹⁵⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie...*, s. 93-95.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 64.

¹⁶⁰ Nález ÚS ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94, (č. 214/1994 Sb.), bod 3.

¹⁶¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie...*, s. 53.

„předpověďmi“, jak asi dopadne dítě kriminálního. Pokud dítě takovou nálepkou nakonec přijme, bude mít stejný osud, jaký měl jeho rodič a z psychologického hlediska se ani není čemu divit. Na druhou stranu i opačná situace, ve které neuvězníme pachatele TČ, může vést k vytváření pachatelů z dětí pachatelů, protože ty mohou teoreticky vidět, že je možné se vězení takto vyhnout. Posouzení, jaká verze je v daném případě pravděpodobnější již bude muset učinit rozhodující soudce. Podstatný bude zejména věk dítěte a jeho aktuální akutní potřeby. Lze shrnout, že pokud se jedná o závažnost ústavních hodnot, ani jedno právo (zájem) nelze zcela popřít na úkor druhého, tj. lze konstatovat, že se jedná o práva rovnocenná.

Ještě bych měla k předchozímu odstavci jednu poznámku, která se týká poruch tzv. vazby, kterým je připisován velký kriminogenní význam. Teorie vazby vychází z toho, že povaha a kvalita vztahu, „*kteřou zažívá dítě v raném dětství, výrazně ovlivňuje jeho osobnost, pocit vlastní hodnoty (sebevědomí) a také základní psychické rozpoložení (mentální konstrukce o světě a druhých lidech, scénáře jednání či strategie chování atd.)*.“¹⁶² Jsou rozlišovány 4 základní druhy vazby. Dané problematice může odpovídat vazba typu C, která je ambivalentně úzkostná. Je výsledkem kolísavého a nevypočitatelného vztahu rodiče k dítěti. Vytvoří se tak, že rodič není dítěti vždy nablízku, chová se nevypočitatelně, dochází ke střídání náklonnosti s emocionálním chladem. Děti s tímto typem vazby se velice těžko dokážou vyrovnat s odchodem blízké osoby, projevují se u nich výbuchy silné zlosti a dochází u nich ke kolísání mezi odmítáním a vyhledáváním intenzivního kontaktu. Tyto děti poté reagují na frustrace pesimismem a násilím.¹⁶³ Vzhledem k tomu, že lidé jsou zpravidla výsledkem naučeného chování z dětství, zřejmě své chování postupem času budou jen těžko měnit.

Klinická studie zabývající se traumatizací v dětství a zdravím v dospělosti uvádí, že traumatizace během dětství může souviset s rozvinutím nejistých forem vztahové vazby, které bývají považovány za rizikové faktory pro různá onemocnění. Tato studie upozorňuje na souvislost vztahového stylu chování v raném dětství a zdravím v dospělosti.¹⁶⁴

Co se týče nejlepšího zájmu dětí, je nezbytné se zabývat také traumatem. V ČR se této problematice věnují hojně ženy, co se ale zahraničí týče, jedná se převážně o parketu mužů, což bylo alespoň pro mě překvapující. Trauma není to, co se nám stane ve vnějším světě, ale to, jakým způsobem nervový systém člověka tuto vnější událost zpracuje.¹⁶⁵ Ve svém důsledku totiž nezpracované trauma může „*způsobit celoživotní změny v chemickém uspořádání mozku a fyziologii těla*.“¹⁶⁶ Následky neblahých zážitků a stresu v dětství dokonce v mozku formují jednak psychologické, ale

¹⁶² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie...*, s. 152.

¹⁶³ Tamtéž, 53.

¹⁶⁴ BEDNÁŘÍKOVÁ, Hana a kol. Traumatizácia v detstve a zdravie v dospelosti. *Psychiatria-Psychoterapia-Psychosomatika*. 2020, roč. 27, č. 2. s. 6.

¹⁶⁵ LEVINE, KLINE: *Trauma očima dítěte...*, s. 21.

¹⁶⁶ Tamtéž.

i neurobiologické faktory závislosti.¹⁶⁷ Kanadský lékař zabývající se závislostmi, Gabor Maté, uvádí, že hlavní příčiny závislosti nepocházejí ze samotného užívání návykových látek, ale pocházejí zejména ze zkušeností a zážitků z dětství.¹⁶⁸

O traumatu se v minulosti moc nehovořilo, i když poslední dobou se situace již zlepšuje, což je dobrá zpráva. Nutné je nejprve pochopit podstatu traumatu. Trauma jako takové je našťástí za vhodných podmínek zpravidla léčitelné. Zdrojem traumatu mohou být katastrofické události, ale také docela běžné události jako je rozvod rodičů, **náhlé odloučení** či dokonce pád z kola.¹⁶⁹ Je nutné podotknout, že „*kumulativní efekt nezpracovaných „obyčejných“ událostí může být stejně ničivý jako vliv událostí katastrofických*“.¹⁷⁰ Pro vznik traumatu je důležitý také věk člověka, jelikož čím mladší dítě je, tím je pravděpodobnější, že bude přehlaceno běžnými situacemi, které by na staršího jedince neměly takový vliv.¹⁷¹ Pro děti, a především miminka, je zásadní bezpečí a spokojenost poskytované dospělými.¹⁷² Pokud by někdo tvrdil, že miminka jsou příliš malá na to, aby je nějaká situace ovlivnila, nebo že si danou situaci nebudou pamatovat, byl by to laický a zcela mylný názor. Pro někoho může být překvapující zjištění, že nejnáchylnější ke stresu a vzniku traumatu jsou právě děti v prenatálním období, novorozenci a velmi malé děti, a to kvůli nevyvinutému nervovému, senzomotorickému a motorickému systému.¹⁷³ Reakce organismu na ohrožení je obecně „boj nebo útěk“. Děti zpravidla nejsou schopné ani jedné varianty, i když s postupem věku se tato situace většinou mění. Proto platí, že čím je dítě mladší, tím je ohroženější, jelikož se nemůže účinně bránit.¹⁷⁴ Nicméně to ale neznamená, že každé dítě bude s přibývajícím věkem odolnější, resp. že bude stejně odolné jako jeho vrstevníci. Každé dítě je tak odolné, jak odolný je jeho nervový systém.

Výzkumy již jednoznačně prokázaly, že plod matky, která je během těhotenství ve stresu, zrcadlí její emocionální stav. Nicméně každé vývojové období člověka s sebou přináší svá úskalí. Ku příkladu děti ve věku 5-11 let jsou obzvláště náchylné k tomu dělat si starosti a představovat si katastrofické scénáře různých životních situacích. Pokud se jim tedy zraní jeden z rodičů, mohou mít strach o zdraví toho druhého a úzkostlivě ho sledují. Mohou se bát o své bezpečí a svou budoucnost. Pokud je člověk traumatizován během křehkého období dětství a nedojde ke zpracování traumatu, je často poznamenán na celý svůj život. Traumatizovaní dospívající se obvykle uchylují k drogám, alkoholu nebo nikotinu.¹⁷⁵

¹⁶⁷ MATÉ: *V říši bludových duchů...*, s. 57.

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 170.

¹⁶⁹ LEVINE, KLINE: *Trauma očima dítěte...*, s. 29.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 30.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 38.

¹⁷² Tamtéž, s. 40.

¹⁷³ LEVINE, KLINE: *Trauma očima dítěte...*, s. 42.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 72.

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 51, 70, 93 a 98.

Je nutné si uvědomit, že trauma není pouze otázkou působení negativní stimulace, ale stejně tak se jedná o nedostatek působení stimulace pozitivní, která může vzniknout tehdy, pokud rodič jako zdroj pozitivní stimulace zmizí. Pro optimální vývoj mozku je nutné, aby okolní prostředí dítěti poskytovalo výživu, fyzické bezpečí a stabilní emoční péči. „*Dítě potřebuje mít vybudovaný vazebný vzťah alespoň s jedním spolehlivě a stabilně dostupným, pečujícím, psychicky přítomným a v rozumné míře nevystresovaným dospělým.*“¹⁷⁶ Není novinkou, že nejvýznamnějšími stresory jsou právě stresory emoční.¹⁷⁷ Pokud rodiče uvězníme, záleží, jestli má dítě i jiného člověka, se kterým má vytvořenou silnou vazbu a který by mohl rodiče nahradit v jeho roli emočního ochránce dítěte. Zpravidla tomu tak ale dle mého názoru nebude.

Dle diagnostického manuálu raného věku DC: 0-5TM lze mezi psychosociální stresy zařadit právě uvěznění a vazbu rodiče.¹⁷⁸ Také Studie negativních zážitků z dětství (ACE) v ČR z roku 2017 uvádí jako jeden z negativních zážitků lidí uvěznění rodiče.¹⁷⁹

PhDr. Leona Jochmannová, Ph.D., psycholožka zabývající se oblastí dětské psychologie a problematikou attachmentu, provedla v letech 2017-2019 výzkum dětí ve věku 6-15 let. Zjištění traumatické události u dětí rozdělila do pěti kategorií. Ve druhé největší kategorii s názvem rodinná a psychosociální problematika byl (jako samostatná subkategorie traumatu) výslovně uveden právě výkon trestu rodiče.¹⁸⁰

Děti jsou na rodičích závislé¹⁸¹ a potřebují blízký kontakt s oběma rodiči.¹⁸² Pokud dítě zažije traumatizující ztrátu, přestane svět vnímat jako bezpečné místo.¹⁸³ Takový následek může mít také odloučení z důvodu uvěznění rodiče dítěte. Dítě může být traumatizováno minimálně dvakrát. Jednak při sdělení, že bude jeho rodič uvězněn, tedy že dítě opustí, a jednak samotným odloučením.

Miminku není možné vysvětlit, že se jeho tatínek nebo maminka vrátí. Miminko potřebuje utěšit fyzickou přítomností rodiče, aby vědělo, že rodič stále existuje. „*Když dítě ztratí kontakt s jedním z rodičů, je to jako kdyby byla některá jejich část špatná, zemřela nebo obojí.*“¹⁸⁴ Miminka a batolata nemají vyvinutý koncept stálosti objektu, a proto potřebují, aby je rodič denně vídal, aby si k němu mohla

¹⁷⁶ MATÉ: *V říši bladových duchů...*, s. 173.

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 182.

¹⁷⁸ Zero to Three. DC: 0-5TM: *Diagnostic Classification of Mental Health and Developmental Disorders of Infancy and Early Childhood*. Washington, DC: Zero to Three, 2016, s. 158

¹⁷⁹ VELEMÍNSKÝ, Miloš a kol. Studie negativních zážitků z dětství (ACE) v České republice. *Česko-slovenská pediatrie*. 2017, roč. 72, č. 7, s. 410.

¹⁸⁰ LOCHMANNOVÁ, Leona. Trauma u dětí. Kategorie, projevy a specifika odborné péče. Praha: Grada, 2021, s. 57.

¹⁸¹ LEVINE, KLINE: *Trauma očima dítěte...*, s. 270.

¹⁸² Tamtéž, s. 278.

¹⁸³ Tamtéž, s. 264.

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 279.

vytvořit bezpečné pouto. U dospívajících se tato potřeba kontaktu co do frekvence snižuje.¹⁸⁵ Otázkou je, zda rodič dokáže po návratu z vězení takové pouto s dítětem ještě vůbec navázat.

Myslím si, že situaci uvěznění lze analogicky vztáhnout na rozvod, i když u něho často zůstane dětem alespoň pravidelný kontakt s oběma rodiči zachován. Pokud odejde jeden rodič, děti jsou vyděšené, že může odejít i druhý.¹⁸⁶ Především děti školního věku bývají přesvědčené o tom, že mohou za to, že otec či matka odešli.¹⁸⁷

Na druhou stranu je nutné také nezapomínat, že v některých případech příčinou ještě většího traumatu dítěte může být naopak situace, ve které by rodič dítěte uvězněn nebyl, nicméně taková situace nebyla předmětem zmíněných nálezů ÚS, v praxi navíc tato situace ani nečiní větší obtíže, a proto se touto situací více nezabývám.

Zmínku o traumatu bych zakončila citátem dětského psychiatra jménem Stanley Greenspan, který řekl, že *„pokud by si naše společnost dokázala skutečně dobře uvědomit význam emočních pout dítěte v prvních letech jeho života, nikdy by nemohla tolerovat, aby zdravý růst dětí byl ohrožován prostředím, v němž děti vyrůstají, nebo situacemi, do kterých se dostávají jejich rodiče.“*¹⁸⁸

Je nutné zastavit se také u možnosti předejít zásahu do nejlepšího zájmu dítěte. Nikoli výjimečný je argument, že si měl pachatel rozmyslet spáchání TČ, tj. měl na své dítě myslet dříve. Byl to přece rodič, který ačkoliv zprostředkovaně, způsobil, že bude uvězněn, v jehož důsledku bude jeho dítě trpět. U nedbalostních TČ takový argument ani nepřipadá v úvahu. Může se jednat např. o situaci nedbalostního způsobení dopravní nehody, při níž zemře několik lidí a v jejímž důsledku by mělo dojít k uvěznění rodiče-pachatele. Co se týče TČ motivovaných péčí o dítě, zde tento argument také neobstojí. V určitých případech by ale mohl najít své uplatnění. To je ale již otázkou každého jednotlivého případu, kterou obecně vyřešit nelze.

Pokud bychom již uvažovali o tom, že by mělo dojít k převážení nejlepšího zájmu dítěte, nemělo by se ale jednat o „neomezenou vstupenku do světa zločinu“. Pokud by se rodič dopustil TČ, za který by mu byl z důvodu řádné péče o dítě uložen alternativní trest, tak pokud by se opět dopustil úmyslného TČ, měl by být vyvozen závěr, že není v nejlepším zájmu dítěte, aby rodič nebyl uvězněn. Rodič by byl již jednou varován a pokud by se rozhodl v trestné činnosti pokračovat, očividně mu na dítěti zase tak moc nezáleží a neexistuje zde vztah, který by bylo nutné chránit, resp. by nebylo v nejlepším zájmu dítěte, aby nebyl jeho rodič uvězněn, pokud ten na něj nebere ani přes předchozí varování ohled. K tomu, že obžalovanému nebyli jeho potomci dostatečným motivem k zabránění opětovného páchaní trestné činnosti dospěl např. OS v Rychnově, který ve

¹⁸⁵ LEVINE, KLINE: *Trauma očima dítěte...*, 279.

¹⁸⁶ Tamtéž, s. 280.

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 281.

¹⁸⁸ MATÉ: *V říši hladových duchů...*, s. 167.

svém rozsudku uvedl, že „obžalovaný musel především zklamát sám sebe, pokud bezprostředně po podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody navázal na předchozí životní styl navzdory tomu, že mihotavě sice nejprve projevil jakýsi zájem upravit své vazby ke nejbližším a především svým dvěma nezletilým dětem, k nimž o vážně minulé péči přesvědčoval soud při projednávání již opakovaně skloňované drogové kauzy předchozí, aby vzápětí skutky prokázal opak a tak sám sobě odpověděl, jakou hodnotu jeho tehdejší proklamované odbodlání mělo.“¹⁸⁹

Lze se ještě zastavit u intenzity zásahu, jak ji definoval ÚS v nálezu Pl. ÚS 2/17, a to stupnicí závažnosti omezení základního práva (veřejného zájmu) od zásahu „nízkého“, přes „mírný“ až k „podstatnému“.¹⁹⁰ Upřednostněním nejlepšího zájmu dítěte by došlo k zásahu do veřejného zájmu spravedlivě potrestat pachatele TČ, nicméně by se nemělo stát, že by nebyl uvězněn člověk, který by představoval reálné riziko pro zdraví a život lidí. Proto by byl tento zásah mírný až nízký, a to s ohledem na spáchanou trestnou činnost. Pokud by byl primárně spáchán nedbalostí TČ, zásah by byl dle mého názoru téměř nulový. Na druhou stranu, pokud dítěti ze života zmizí jeden z jeho nejbližších lidí, bude takový zásah nepochybně podstatný.

Nesmíme také ale zapomenout, o jakých situacích zde uvažujeme. Jedná se pouze o situace, které jsou více méně výjimečné. Pokud budu mluvit ze své zkušenosti, odhaduji, že ve stovkách pachatelů najdeme pouze jednotky, maximálně nízké desítky těch, kteří vedou řádný život po všech stránkách a řádně pečují o své děti. To podporuje také názor britského kriminologa D. P. Farringtona, dle kterého je na počátku kriminálního jednání člověk s antisociálními tendencemi. Jedním z relevantních znaků tzv. antisociální osobnosti je dle klasifikačního systému DSM-IV-R (Diagnostický a statistický manuál ve čtvrté verzi) skutečnost, že člověk se jako rodič (či k výchově oprávněná osoba) chová nezodpovědně a např. zanedbává hygienu dítěte, které z toho onemocní, není schopen sehnat dítěti chůvu, není schopen se o dítě postarat v případě vážné nemoci dítěte atp.¹⁹¹ Lze shrnout, že jde typicky o případy, ve kterých se rodič o své dítě řádně nestará.

To, který zájem v daném případě v testu proporcionality převáží, záleží na okolnostech každého jednotlivého případu, jelikož každá rodina je jiná, každý vztah mezi rodičem a dítětem je jiný, a tedy i každé dítě je rozdílně fixováno na svého rodiče. To plyne i z Obecného komentáře č. 14, který uvádí, že nejlepší zájem dítěte je nutné u jednotlivých rozhodnutí posuzovat a určovat s přihlédnutím ke specifickým poměrům konkrétního dítěte¹⁹² nebo nálezů ÚS, který pravidelně judikuje, že koncept nejlepšího zájmu dítěte je adaptabilní a flexibilní. Konkrétní obsah nejlepšího

¹⁸⁹ Rozsudek OS v Rychnově nad Kněžnou ze dne 3. 10. 2022, sp. zn. 2 T 78/2022, bod 12.

¹⁹⁰ Nález ÚS ze dne 18. 7. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 2/17, (N 125/86 SbNU 131), bod 59.

¹⁹¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie...*, s. 56, 89 a 91.

¹⁹² General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as primary consideration (art. 3, para. 1), CRC/C/GC/14, bod 32 [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/gc/crc_c_gc_14_eng.pdf

zájmu dítěte by měl odrážet individuální situaci dítěte a pozornost by měla být zaměřena na jeho osobní poměry a potřeby.¹⁹³

2.2.4 Závěr

Test proporcionality tedy může obecně dopadnout dvojím způsobem, a to tak, že buď převáží zájem společnosti spravedlivě potrestat pachatele TČ, nebo převáží nejlepší zájem dítěte. Co konkrétně pro pachatele TČ budou v praxi jednotlivé výsledky testu znamenat, se bude lišit. Pachatel TČ může být uvězněn jednak v situaci, ve které převáží zájem na jeho spravedlivém potrestání, ale může tomu tak být také v situaci, pokud není v nejlepším zájmu dítěte, aby pachatel TČ nebyl uvězněn, např. pokud dítě, o které pečuje zneužívá. V takovém případě by ale test proporcionality měl s tímto výsledkem skončit již při zvažování kroku vhodnosti.

To, jak test proporcionality tedy dopadne, bude záležet na konkrétních okolnostech případu. Provedením testu proporcionality v této práci jsem se mj. snažila vyzdvihnout aspekty, na které by soudce neměl při svých úvahách zapomínat, jelikož jsou způsobilé zásadním způsobem ovlivnit výsledek testu proporcionality.

Hlavním poselstvím této podkapitoly je zdůraznit, že je nutné v každém případě, pokud soudce zvažuje rodiči/(primárnímu) pečovateli uložit nepodmíněný trest odnětí svobody, test proporcionality provést. Důležité je také nezapomínat na psychologickou rovinu celé věci. Je nutné zabývat se možnými dopady uvažovaného nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiče (pečovatele) na život dítěte, a to jak z „organizačního“ hlediska, tedy jestli se dítěti změní podoba životní rutiny, ale také z pohledu vnitřního prožívání dítěte.

¹⁹³ Nález ÚS ze dne 29. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 3226/16 (N 116/85 SbNU 879), bod 30.

3 Empirický výzkum

Co se týče teorie nejlepšího zájmu dítěte při ukládání trestu odnětí svobody rodiči bychom tedy měli mít celkem jasno. Jak ale vypadá česká praxe? V rámci své diplomové práce jsem zkoumala, jestli je v praxi reflektován nálezný sp. zn. II. ÚS 2027/17. Tato rigorózní práce má širší oblast zaměření než práce diplomová, ale pro vytvoření povědomí o stavu současné praxe jsou její závěry, myslím si, dobře použitelné. Svě závěry z výzkumu provedeného v rámci diplomové práce jsem chtěla ověřit na uzavřeném vzorku rozsudků, a proto jsem provedla mikrostudii rozsudků z jednoho okresního soudu, kterou popisují ve druhé podkapitole této kapitoly. Jelikož jsem mikrostudií nezískala dostatečné množství relevantních rozsudků, na kterých bych mohla ověřit závěry z provedeného výzkumu v rámci diplomové práce, rozhodla jsem se rozšířit rozsah empirického výzkumu o poslední uplynulý rok. Toto doplnění je zachyceno ve třetí podkapitole této kapitoly.

Při analýze získaných rozsudků je kladen důraz na to, zda tyto obsahují náležitosti, které jsem v předchozích kapitolách dovedla, že by obsahovat měly. V této souvislosti tedy odkazuji na závěry první i druhé kapitoly, konkrétně na části 1.6, 2.1.9. a 2.2.4. této práce. Eventuálně odkazuji na přílohu č. 2 této práce, kterou se budu zabývat v této práci sice později, ale ve které jsou všechny důležité požadavky na rozsudky shrnuty, a lze ji proto ke stručnému shrnutí dosud uvedeného také využít.

3.1 Praxe obecných soudů v rámci celé ČR při ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiči

Trest odnětí svobody mohou uložit pouze trestní soudy. Soudní databáze nejsou veřejně přístupné, a proto jsem musela jednotlivé soudy výslovně požádat o poskytnutí jejich rozhodnutí. Nejprve jsem zašla na jeden z OS a snažila se zjistit, co vše lze ze systému ISAS (který používají OS a obvodní soudy) a Lotus (který používají KS) vyčíst, resp. jestli tyto systémy umožňují vyfiltrovat pouze ta rozhodnutí, ve kterých je odsouzeným rodič. Bohužel jsem zjistila, že tato možnost neexistuje, jelikož není povinností soudů rodičovství pachatele zjišťovat a evidovat. To, zda má pachatel děti zjišťuje Policie ČR v rámci výslechu obviněného, jelikož protokol, na který se jeho výpověď zachycuje, obsahuje kolonku „děti“. Soudy si tuto skutečnost zjišťují pouze, pokud to považují za relevantní. Dále mi bylo sděleno, že vyhledání v podstatě jakékoliv informace přímo z fyzického spisu, případně složitější lustrace v informačním systému je časově velmi náročná a bude pravděpodobně podléhat zpoplatnění. Nicméně jsem se nechtěla tohoto výzkumu vzdát, a proto jsem vynaložila veškeré své úsilí, abych získala co nejvíce relevantních rozhodnutí.

Žádala jsem o informace také Ministerstvo spravedlnosti a požadovala poskytnutí jakýchkoliv statistik, dokumentů či přehledů, které mají k dispozici ve vztahu k pachatelům a vězňům, kteří jsou rodiči. Bylo mi odpovězeno, že požadovanými informacemi ministerstvo nedisponuje, jelikož je nesleduje.¹⁹⁴

3.1.1 Vzorek rozsudků vydaných od 8. 8. 2017 do 7. 8. 2022

Na základě ZSPI jsem tedy postupně oslovila všechny soudy v ČR rozhodující v prvním stupni, tj. 86 OS, včetně obvodních soudů (dále též jen „ObS“) a 8 KS skrze žádost o informace, ve které jsem výslovně uvedla, že se výzkum týká aspektu posuzování nejlepšího zájmu dítěte. Vzhledem k tomu, že nález sp. zn. II. ÚS 2027/17 byl vydán dne 7. 8. 2017, požadovala jsem rozsudky vydané ode dne 8. 8. 2017 do 7. 8. 2022.

Co se týče časového období a počtu požadovaných rozsudků, nepochybně by bylo z hlediska závěrů výzkumu přesnější, pokud by byly prozkoumány všechny rozsudky, kterými byl či měl být ukládán nepodmíněný trest odnětí svobody pachateli-rodiči. Vzhledem k tomu, že se ale údaj o rodičovství nikde neneviduje, nelze ani zjistit celkový počet takových rozsudků.

Nakonec jsem získala 250 relevantních rozsudků z 82 soudů. Po odevzdání diplomové práce jsem obdržela ještě dalších 9 rozsudků, tzn. celkový počet relevantních rozsudků pro období od 8. 8. 2017 do 8. 8. 2022 je 259 rozsudků z 83 soudů, což by mělo bohatě představovat dostatečně reprezentativní vzorek. Jelikož není (dobře) možné zjistit celkový počet relevantních rozsudků, vycházela jsem za účelem zjištění velikosti dostatečně reprezentativního vzorku ze vzorce pro neznámý rozsah populace a to $n = \lceil Z^2 \times p \times (1-p) \rceil / C^2$. Pokud za Z dosadíme hodnotu 1,96 pro 95 % spolehlivost, za E hodnotu 0,1, která slouží pro průzkumný vzorek, a za p hodnotu 0,5 pro konzervativní odhad, která představuje největší možnou rozptylovou hodnotu,¹⁹⁵ vyjde nám požadovaný reprezentativní vzorek o velikosti 96,04 rozsudků.

3.1.2 Metodologie empirického výzkumu

Zvolenou metodou při vyhodnocování dat byla obsahová analýza soudních rozhodnutí, která se skládala ze tří kroků. Těmi byl systematický výběr rozsudků, kódování proměnných a analýza kódovaných rozsudků statistickými metodami.¹⁹⁶ Každé poskytnuté soudní rozhodnutí bylo přečteno a zjištěné údaje byly zaznamenány do proměnných. Jednalo se o proměnné identifikující jednotlivé rozsudky a charakterizující okolnosti případu. Proměnné byly konstruovány tak, aby odpovídaly účelu výzkumu, resp. formulaci výzkumných otázek.

¹⁹⁴ Odpověď Ministerstva spravedlnosti ČR ze dne 13. 10. 2023, č. j. MSP-699/2022-OSV-OSV/4.

¹⁹⁵ GODDEN, Bill. Sample Size Formulas. *Journal of Statistics*, 2004, roč. 66, č. 3.

¹⁹⁶ HALL, Mark, WRIGHT, Ronald. Systematic Content Analysis of Judicial Opinions. *California Law Review*. Vol. 96, 2008, s. 66.

Proměnné *období vydání rozsudku, pohlaví pachatele a pohlaví soudce/předsedy senátu* byly sledovány z důvodu testování předpokladu možného vlivu (jako případných určujících faktorů) na rozhodování o uloženém trestu. Nebylo by totiž nijak zvlášť překvapující, kdyby k posuzování nejlepšího zájmu dítěte docházelo pouze soudkyněmi nebo pouze u pachatele.

Při hodnocení rozsudků bylo nutné jejich rozdělení na dvě skupiny, a to na rozsudky, ve kterých bylo dítě obětí TČ, a na ty rozsudky, ve kterých dítě obětí nebylo. Co se týče rozsudků s dítětem v roli oběti, byla tato skupina vnitřně rozdělena na TČ zanedbání povinné výživy a ostatní TČ, jelikož neplacení výživného již samo o sobě může vypovídat o tom, jak vypadá vztah rodiče k jeho dítěti. Nicméně i zde mohou existovat situace, ve kterých rodič dítěti buď poskytuje jiné srovnatelné plnění (z důvodu objektivní nemožnosti placení výživného), či neplatí druhému rodiči např. z důvodu osobního konfliktu, ačkoliv se o dítě stará jinak řádně.

U TČ s dítětem v roli oběti jsem nejprve sledovala, zda soud zohlednil nejlepší zájem dítěte u stíhaného TČ a následně, zda soudy zjišťují, jestli pachatel má také další děti, jelikož i kdyby ve vztahu k oběti byl její nejlepší zájem zohledněn, ale ve vztahu k ostatním dětem pachatele ne, znamenalo by to, že nejlepší zájem všech dětí pachatele zohledněn nebyl.

Ve vztahu k TČ, ve kterých dítě nebylo obětí, jsem nejprve sledovala, zda je v rozsudku vůbec zmíněno, že je pachatel rodičem, a dále to, zda jsou zohledněny případné dopady nepodmíněného trestu odnětí svobody na nezletilé děti pachatele.

S ohledem na judikaturu ÚS jsem také sledovala, zda soudy k posouzení nejlepšího zájmu dítěte používají test proporcionality, resp. zda ho přezkoumatelně v odůvodnění rozsudku zaznamenávají.

Dílčí i celkové výsledky výzkumu jsou zachyceny v přehledných tabulkách, které jsou uvedeny v příloze č. 1 této rigorózní práce, a to v podkapitole 1.1.

Než budeme pokračovat dále, bylo by vhodné zařadit do této práce krátké terminologické okénko. V souvislosti s nejlepším zájmem dítěte je používáno několik výrazů (sloves), z nichž pouze některá jsou užívána synonymicky. Mám za to, že obecně se soud nejlepším zájmem dítěte buď může „zabývat“, tedy ho „zmínit“ v rozhodnutí (resp. jeho dílčí složku), či nikoli (tedy nejlepší zájem dítěte ani nezmíní). Dle mého názoru lze ke slovesu „zabývat se“ užít jako synonyma také slovesa „zkoumat“ či „posuzovat“. Pokud se již soud tedy zabývá nejlepším zájmem dítěte, může ho v rozhodnutí buď „zohlednit“ (synonymicky k němu může „přihlédnout“, či ho „reflektovat“), nebo ho pouze zmíní, ale nezohlední. A konečně, pokud ho soud zohlední, tento může nad zájmem spravedlivě potrestat pachatele TČ buď „převážit“, nebo také nemusí. ÚS v nálezu sp. zn. II. ÚS 2027/17 dovodil povinnost nejlepší zájem dítěte **zohlednit**. Problémem ale je, že pokud soud do odůvodnění rozhodnutí nenapíše, že nejlepší zájem dítěte zohlednil, nelze to s jistotou tvrdit,

protože např. pouhá zmínka jedné složky nejlepšího zajmu dítěte (např. styku rodiče a dítěte) ještě neznamená jeho zohlednění. Nicméně abychom soudům nekřivdili, v pochybnostech považují i jen takovou zmínku za „pozitivní výsledek“.

3.1.3 Výsledky empirického zkoumání rozsudků vydaných od 8. 8. 2017 do 7. 8. 2022

Ve vztahu k dítěti, na kterém nebyl TČ spáchán, byl pozitivní výsledek dovozen pouze v 5 případech ze 110. Za pozitivní výsledek byly považovány situace, ve kterých se pachatel nepodílel na výchově a výživě dítěte,¹⁹⁷ neměl o děti zájem, a proto s nimi nebyl v kontaktu,¹⁹⁸ nestaral se o ně¹⁹⁹ apod. Test proporcionality neprovedl žádný soud.

V případech, ve kterých bylo dítě obětí TČ odlišného od zanedbání povinné výživy, byl pozitivní výsledek shledán v 9 případech z 23 případů. Za pozitivní výsledek byla považována např. zmínka o způsobení posttraumatické stresové poruchy,²⁰⁰ psychických problémů včetně pomočování a nočních děsů,²⁰¹ dále situace, ve které sám nezletilý žádal sociální pracovníci, aby byl z péče rodiče odebrán²⁰² nebo způsobení syndromu CAN.²⁰³ Syndrom CAN je syndrom týraného, zanedbávaného a zneužívaného dítěte, tj. stav, ve kterém „je dítě vzhledem k deprivaci a špatnému zacházení v rodině obroženo trvale narušeným vývojem osobnosti s tím, že se jedná o přímou souvislost s dlouhodobým nepřiznivým zacházením v rodině formou zanedbávání, citové a podnětové deprivace, odpovídající emočnímu týrání.“²⁰⁴

Jelikož se musí soudy zabývat nejlepším zájmem také ostatních dětí pachatele než těch, kterým bylo TČ primárně ublíženo, sledovala jsem, zda je uvedeno, že má pachatel i další dítě/děti a zda padla zmínka i o jeho/jejich nejlepším zájmu, resp. jeho dílčí složce. Ve 4 případech pachatel neměl další dítě (ani v jednom z nich ale nebyl nejlepší zájem dítěte zkoumán), v 7 případech nebyla v rozsudku o dalším dítěti zmínka a v 10 případech měl pachatel i další dítě. Z těchto 10 případů byl pozitivní výsledek ve vztahu k dalšímu/dalším dítěti/dětem pachatele shledán pouze ve 3 případech. Jednalo se o situaci špatné péče rodiče o další děti,²⁰⁵ nepečování o další děti,²⁰⁶ nebo situaci, při níž se pachatel-rodič dopustil jiných TČ i vůči dalším dětem, které mu byly odebrány z péče, jelikož jako rodič dlouhodobě selhával.²⁰⁷ Co se týče případů, ve kterých nemá pachatel své

¹⁹⁷ Rozsudek OS v Přerově ze dne 6. 6. 2022, sp. zn. 3 T 55/2022.

¹⁹⁸ Rozsudek OS v Karviné - pobočka v Havířově ze dne 18. 10. 2018, sp. zn. 9 T 15/2018.

¹⁹⁹ Rozsudek KS v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci ze dne 13. 11. 2018, sp. zn. 52 T 6/2018.

²⁰⁰ Rozsudek OS v Mělníku ze dne 3. 4. 2019, sp. zn. 14 T 15/2019.

²⁰¹ Rozsudek ObS pro Prahu 4 ze dne 21. 10. 2021, sp. zn. 1 T 182/2020.

²⁰² Rozsudek ObS pro Prahu 4 ze dne 13. 11. 2019, sp. zn. 3 T 99/2018.

²⁰³ Rozsudek OS v Kladně ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 2 T 175/2019.

²⁰⁴ Rozsudek KS v Českých Budějovicích ze dne 27. 9. 2022, sp. zn. 20 T 10/2022, bod 13.

²⁰⁵ Rozsudek KS v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci ze dne 1. 12. 2021, sp. zn. 22 T 7/2021.

²⁰⁶ Rozsudek KS v Ostravě ze dne 17. 9. 2020, sp. zn. 30 T 3/2020.

²⁰⁷ Rozsudek KS v Ostravě ze dne 11. 3. 2020, sp. zn. 33 T 2/2019, bod. 84.

děti v péči, tento fakt sám o sobě nutně ještě neznamená, že se nemůže uvěznění pachatele v životě jeho dětí negativně projevit. Mělo by dojít k podrobnější úvaze, zda se rodič s dětmi stýká a zda jsou na něm např. finančně či jinak závislé. Lze ale předpokládat, že pokud by se jednalo o takovou situaci, v odůvodnění rozsudku by se projevila, když už v něm byla řešena skutečnost péče o nezletilé děti. Pokud by zde existoval vztah mezi rodičem a dítětem, který by pachatel chtěl chránit, tuto skutečnost by tvrdil a pravděpodobně by se tato skutečnost propsala do odůvodnění rozhodnutí, když se v něm už projevila zmínka o péči. Nicméně je to jen předpoklad a nelze to proto tvrdit stoprocentně. Narážíme opět na problém toho, že nelze tvrdit něco, co není v rozhodnutí výslovně uvedeno. Já jsem tuto zmínku tedy považovala za pozitivní výsledek, i když nedošlo ke kompletnímu zkoumání nejlepšího zájmu dítěte. Pokud bychom ale trvali na zcela bezchybném posouzení nejlepšího zájmu dítěte, lze s velkou jistotou říct, že by výsledek tohoto výzkumu byl takový, že ani v jednom případě nedošlo k zohlednění nejlepšího zájmu dítěte. Takové tvrzení by bylo zřejmě formálně správné, nicméně fakticky nesprávné, jelikož by ignorovalo případy, ve kterých se soud zabýval zájmy dětí, ačkoliv to řádně formálně nezachytil v rámci rozsudku.

U TČ zanedbání povinné výživy jsem za pozitivní výsledek považovala, pokud byl v rozsudku zmíněn vztah, styk či kontakt rodiče s dítětem. Je totiž velmi pravděpodobné, že pokud není rodič s dítětem v žádném či častějším kontaktu, nebude mít jeho uvěznění na život dítěte (významný) vliv. Nejlepším zájmem dítěte se zabývalo 106 rozsudků ze 126. V 79 případech nebylo vůbec uvedeno, zda pachatel má další dítě či nikoliv. Ve 32 případech bylo uvedeno, že má minimálně jedno další dítě, nicméně nic víc k nim uvedeno nebylo. Jednalo se např. o případy, ve kterých měl obviněný novou rodinu,²⁰⁸ další dítě ve střídavé péči²⁰⁹ či o zmínku, že na další dítě rodič výživné platil řádně.²¹⁰ Ve většině případů ale nebylo hrazení výživného k dalšímu dítěti ani zmíněno.²¹¹ V 15 případech bylo uvedeno, že rodič další dítě nemá a z nich se pouze 14 rozsudků nejlepším zájmem dítěte zabývalo.

Níže se věnuji případům, ve kterých bylo k nejlepšímu zájmu dítěte přihlédnuto (ať už ve prospěch či neprospěch rodiče) a toto přihlédnutí se odrazilo v úvaze o druhu a výši trestu obviněného, a případům, ve kterých převážil veřejný zájem spravedlivě potrestat pachatele TČ.

²⁰⁸ Rozsudek OS ve Strakonících ze dne 9. 9. 2020, sp. zn. 3 T 26/2020.

²⁰⁹ Rozsudek OS v Uherském Hradišti ze dne 10. 6. 2019, sp. zn. 13 T 112/2017.

²¹⁰ Rozsudek OS v Prostějově ze dne 16. 12. 2021, sp. zn. 3 T 88/2021.

²¹¹ Rozsudek OS v Prostějově ze dne 7. 8. 2018, sp. zn. 2 T 49/2018.

3.1.4 Zohlednění nejlepšího zájmu dítěte ve prospěch i neprospěch pečovatele

Mezi případy, ve kterých bylo k nejlepšímu zájmu dítěte při výměře trestu odnětí svobody přihlédnuto ve prospěch rodiče patřily situace, ve kterých matka odcizila dětskou výživu, dětský krém na opruzeniny, chlazená kuřecí prsa a vepřovou kýtu, a to z důvodu krizové majetkové situace. Její jednání bylo motivováno snahou zajistit potřeby svého nezletilého dítěte, které mělo jeden rok.²¹² Dále se jednalo o situaci, ve které obviněný nenastoupil do výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody a dopustil se tak TČ maření úředního rozhodnutí a vykázaní, jelikož chtěl pomoci své nemocné matce s péčí o dítě, které měla v pěstounské péči.²¹³ Také se jednalo o případ, ve kterém obviněný po spáchání TČ nebezpečného vyhrožování řádně vyživoval své děti.²¹⁴ V jiném rozsudku soud uvedl, že „s ohledem na zájmy dětí (neboť v jejich zájmu je, aby obžalovaný po propuštění z výkonu trestu co nejrychleji ubradil výživně) vyměřil [trest] pod polovinou zákonné trestní sazby, tj. ve výměře 3 měsíců.“²¹⁵

K nejlepšímu zájmu dítěte bylo přihlédnuto také v neprospěch rodiče, a to v situacích, ve kterých bylo dítě obětí TČ. Jednalo se např. o situace, ve kterých se rodič o děti nestaral,²¹⁶ nebyl s nimi v kontaktu,²¹⁷ nepodílel se na jejich výchově a výživě,²¹⁸ dlouhodobě selhával ve své rodičovské roli,²¹⁹ způsobil syndrom CAN své dceři,²²⁰ byl zbaven rodičovských práv²²¹ nebo o případ, ve kterém se rodič choval v podnapilém stavu k dětem agresivně a byl mu proto vysloven zákaz styku s dětmi.²²² Dále lze uvést také případ matky, která se dopustila TČ týrání svěřené osoby dle § 198 TZ, jelikož týrala své tři děti po velmi dlouhou dobu a způsobila jim psychickou újmu s možnými celoživotními následky na jejich duševním vývoji.²²³

Stejně tomu bylo v případě, ve kterém chování rodiče vyústilo v žádost nezletilého adresované sociální pracovníci, ve které žádal o odebrání z péče obviněného a umístění do dětského domova. Takovým chováním rodiče byl narušen zdravý vývoj osobnosti jeho dítěte, a to narušením vývoje kognitivní, sociální i emoční oblasti, jelikož takové dítě dlouhodobě trpělo strachem z rodiče a

²¹² Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 12. 6. 2020, sp. zn. 1 T 30/2020.

²¹³ Rozsudek ObS pro Prahu 3 ze dne 12. 8. 2019, sp. zn. 25 T 38/2019.

²¹⁴ Rozsudek KS v Hradci Králové ze dne 29. 8. 2017, sp. zn. 4 T 16/2016.

²¹⁵ Rozsudek ObS pro Prahu 3 ze dne 7. 7. 2022, sp. zn. 14 T 13/2022, bod 20.

²¹⁶ Rozsudek KS v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 13. 11. 2018, sp. zn. 52 T 6/2018.

²¹⁷ Rozsudek OS v Karviné ze dne 18. 10. 2018, sp. zn. 9 T 15/2018.

²¹⁸ Rozsudek OS v Přerově ze dne 6. 6. 2022, sp. zn. 3 T 55/2022.

²¹⁹ Rozsudek KS v Ostravě ze dne 11. 3. 2020, sp. zn. 33 T 2/2019, bod. 84.

²²⁰ Rozsudek OS v Kladně ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 2 T 175/2019.

²²¹ Rozsudek OS v Olomouci ze dne 8. 10. 2019, sp. zn. 5 T 145/2019.

²²² Rozsudek OS v Bruntále ze dne 13. 3. 2020, sp. zn. 66 T 6/2020.

²²³ Rozsudek ObS pro Prahu 3 ze dne 27. 7. 2021, sp. zn. 14 T 203/2019.

snažilo se mu vyhýbat. Byly u něho zjištěny neurotické projevy jako poruchy spánku, plačtivost a sebevražedné úvahy.²²⁴

V této části bych ráda uvedla i případ, ve kterém obviněný nenastoupil do výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody, a to z důvodu toho, aby mohl finančně zabezpečit svou družku a narozenou dceru. Soud v rozsudku uvedl, že do jisté míry zohlednil, že pachatel byl při spáchání TČ motivován snahou o zabezpečení dcery a družky, nicméně obviněného tyto rodinné záležitosti dle soudu „nemohou vyvinít ze spáchání předmětného skutku, když podobně v případě žádosti o odklad výkonu trestu (kterou si obžalovaný podal) [...] nemohou být důvodem pro vyhovění takové žádosti, jestliže výměra trestu odnětí svobody převyšuje jeden rok.“²²⁵ Domnívám se, že takové odůvodnění není dostatečné. K rodinným poměrům toho, v pouze třístránkovém rozsudku, již více uvedeno není. Soud zcela ignoroval ÚPD a z ní plynoucí povinnosti, **argumentoval zákonnou úpravou** a uložil obviněnému nepodmíněný trest odnětí svobody v délce čtyř měsíců. Pokud by soud opravdu chtěl zohlednit rodinné poměry obviněného, věc by bylo možné řešit např. upuštěním od potrestání.

3.1.5 Převážení zájmu spravedlivě potrestat pachatele TČ

V následujících případech došlo k upřednostnění zájmu na potrestání pachatele před nejlepším zájmem dítěte. Je nutné uvést, že převážení zájmu spravedlivě potrestat pachatele TČ je z ústavního hlediska zcela v pořádku, pokud takový výsledek bude odůvodněn poměřováním s nejlepším zájmem dítěte, tj. pokud bude provedena řádná úvaha, zohledňující všechny relevantní skutečnosti.

V jednom z rozsudků soud uvedl, že je jasné, že uvězněním rodiče je možnost plnění jeho vyživovací povinnosti omezena na výkon práce ve vězení, nicméně vzhledem k tomu, že ho dosud k řádnému plnění vyživovací povinnosti nepřiměla ani dříve vedená trestní řízení a uložené tresty, nelze předpokládat, že by u něj uložením podmíněného trestu došlo k výraznější změně.²²⁶ Pokud rodič opakovaně nehradí výživné na své dítě a je zjištěno, že tak nečiní z objektivní neschopnosti platit a výživné nenahrazuje jiným dostačujícím způsobem, myslím si, že je uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody namístě, jelikož jednou ze složek nejlepšího zájmu dítěte je řádné plnění vyživovací povinnosti. Vzhledem k tomu, že rodič již před uvězněním výživné nehradil, nedojde pro dítě k žádné aktuální změně (výpadku plateb výživného), právě naopak by po tomto výkonu trestu mohlo k placení ze strany rodiče dojít. V takové situaci je ale nutné, aby bylo provedeným dokazováním zjištěno, že se jedná o úmyslné neplacení, nikoli o objektivní neschopnost výživné na své dítě platit, jelikož v případě TČ zanedbání povinné výživy je vhodnější ponechat pachatele na svobodě a vést ho k nalezení zaměstnání, aby byla jeho vyživovací povinnost plněna,²²⁷

²²⁴ Rozsudek ObS pro Prahu 4 ze dne 13. 11. 2019, sp. zn. 3 T 99/2018.

²²⁵ Rozsudek OS v Přerově ze dne 25. 4. 2019, sp. zn. 3 T 21/2019, bod 8.

²²⁶ Rozsudek ObS pro Prahu 4 ze dne 18. 3. 2021, sp. zn. 37 T 66/2020.

²²⁷ Rozsudek OS v Českém Krumlově ze dne 30. 9. 2020, sp. zn. 4 T 104/2020.

vzhledem k tomu, že uvěznění pachatele za TČ zanedbání povinné výživy vede k řádnému hrazení výživného jen v minimu případů. Zejména v případě kratších trestů je zaměstnání ve výkonu trestu velmi problematické.²²⁸

Ve zkoumaných rozsudcích se ale objevila i opačná myšlenka, a to taková, že uvězněním pachatele povinného výživou bude placení výživného lépe zajištěno. Takový názor zastával ObS pro Prahu 8, který ve svém rozsudku uvedl, že z výkonu trestu bude alespoň docíleno hrazení výživného rodičem, když už měl ve věznici, ve které se toho času nacházel, domluveno budoucí pracovní zařazení.²²⁹ Na tomto případě se hezky ilustruje to, že opravdu každý případ je jiný a co je v jednom případě nejhorším řešením, ve druhém může představovat řešení nejlepší.

Za nedostatečné považují pouhé konstatování, že se obviněný s nezletilým stýká, ale neposkytuje mu „jiné pravidelné a svou povahou dostačující plnění, které by mohlo být považováno za řádnou náhradu vyživovací povinnosti.“²³⁰ Není zde popsán vztah rodiče a dítěte, jaké plnění mu je poskytováno při styku s dítětem a proč toto není dostatečné, ačkoliv v dřívějším rozsudku stejného soudu bylo za náhradu vyživovací povinnosti považováno např. „zajišťování pravidelných materiálních prostředků nezbytných k obživě, ošacení a úhradě běžných životních potřeb“²³¹ či osobní péče rodiče.

Za nedostatečně odůvodněné považují také následující případy. Jednak případ, ve kterém byla žena v pokročilém stádiu těhotenství, ale soud uvedl, že „nelze předjímat, zda bude o své dítě skutečně pečovat, když tři starší děti v její péči nejsou.“²³² Dle mého názoru, ale přesně takové předjímání soud učinil, i když s opačným závěrem. Dovoluji si tvrdit, že by bylo přiléhavější, dát jí šanci a následně, v případě selhání ji uvěznit.

V dalším případě jiného soudu tento uvedl, že sice nepřehlédl, že se obviněný „snaží řádně hradit výživné a zůstat se svým synem v kontaktu, přesto tyto okolnosti nemohou nalézt žádný odraz ve výměře uloženého trestu.“²³³ Bez uvedení, proč toto nelze odrazit ve výměře uloženého trestu, resp. čím byla tato pozitiva převážena, nelze takové odůvodnění akceptovat. Dle mého názoru, je takovým rozhodnutím porušeno právo na řádné odůvodnění rozhodnutí, které je součástí práva na spravedlivý proces dle čl. 6 EÚLP.

K nejlepšímu zájmu dítěte nebylo přihlédnuto ani v situaci, ve které obviněná žila s nezletilým nemocným dítětem sama.²³⁴ Stejně tomu bylo v případě, kdy obviněný z TČ maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní řídil vozidlo proto, že ze dne na den dostal do péče tři nezletilé

²²⁸ Přípis OS v Klatovech ze dne 5. 10. 2022, sp. zn. 24 Si 143/2022.

²²⁹ Rozsudek ObS pro Prahu 8 ze dne 16. 8. 2021, sp. zn. 3 T 16/2020, bod 13.

²³⁰ Rozsudek OS ve Strakonících ze dne 9. 9. 2020, sp. zn. 3 T 26/2020.

²³¹ Rozsudek OS ve Strakonících ze dne 21. 3. 2019, sp. zn. 3 T 2/2019.

²³² Rozsudek OS v Olomouci ze dne 30. 11. 2020, sp. zn. 4 T 147/2020, bod 6.

²³³ Rozsudek OS v Táboře ze dne 17. 4. 2019, sp. zn. 5 T 24/2019, bod 22.

²³⁴ Rozsudek OS v Opavě ze dne 10. 3. 2020, sp. zn. 27 T 21/2020.

děti, jezdil jim do školy každý den pro úkoly (v době uzavření škol z důvodu pandemie Covid-19) a tyto úkoly tam následně také opět odevzdával. Jelikož začala online výuka, musel být doma s dětmi, a tak byl nucen odejít ze zaměstnání.²³⁵ Vzhledem k tomu, že byl pachatel k tomuto TČ donucen okolnostmi z důvodu náhlé péče o nezletilé děti, nebylo, dle mého názoru, namíste řešit tuto situaci jeho uvězněním, jelikož kvůli tomu přišly nezletilé děti o pečujícího rodiče a skončily v péči strýce. Soud selhal v roli ochránce dětí, pokud se v odůvodnění rozhodnutí řádně nevypořádal s jejich nejlepšími zájmy.

Obdobně lze hodnotit případ, ve kterém matka neplatila výživné na své dítě, jelikož pracovala pouze brigádně, protože z důvodu nevhodně upraveného styku s dítětem nemohla najít stálé zaměstnání. V době rozhodování soudu již měla nově upravený styk s dítětem, a tudíž mohla být zaměstnána na plný úvazek a výživné řádně hradit. Syna si vyzvedávala pravidelně a pokaždé mu kupovala dárky. Vyjádřila také, že by dlužné výživné chtěla doplatit do necelých čtrnácti dní.²³⁶ I přese všechno výše uvedené ale byla k nepodmíněnému trestu odnětí svobody odsouzena.

V neposlední řadě se jednalo také o případ, ve kterém se dítě nemohlo vyrovnat s nástupem svého otce do výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody. Syn obviněného z TČ maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání (z důvodu nenastoupení do výkonu trestu odnětí svobody) „*hodiny plakal a opakoval, že si vezme život, když nemůže být se svým milovaným tatínkem a že se tatínek ve vězení strašně zkaží a pak ho po návratu na svobodu nebude chtít.*“²³⁷ Obviněný chtěl se synem strávit ještě pár dní, aby ho přesvědčil, že ho bude vždycky mít rád a bude o něj mít zájem, a proto požádal o odklad výkonu trestu. Ten byl ovšem zamítnut. Při rozhodování o druhu a výměře trestu za nenastoupení výkonu trestu odnětí svobody soud uvedl, že akutní reakce syna „*není takto vážným důvodem za situace, kdy syn je v péči matky, která by mu v případě potřeby byla povinna zajistit potřebnou léčbu či podporu (psycholog, psychiatr, v případě vážných sebevražedných pokusů hospitalizace na dětské psychiatrii).* Ač lze pochopit, že jde pro rodiče o situaci velmi tíživou a frustrující, obžalovaný by si měl uvědomit, že to byl on sám, kdo své děti a další blízké osoby opakovaným páčáním trestné činnosti této situaci vystavil.“²³⁸ Argument, že si měl obviněný z důvodu péče o dítě rozmyslet spáchání TČ se objevuje v mnoha dalších získaných rozsudcích. Např. v rozsudku KS v Brně, ve kterém soud uvedl, že je třeba poukázat na utrpení, které pachatel svým nezodpovědným jednáním pozůstalým způsobil. „*Způsobený a již nevratný následek (smrt poškozených) zasáhl do jejich života daleko podstatnějším způsobem než do života samotného obžalovaného (a jeho rodiny),*“²³⁹ nebo také v usnesení KS v Ostravě, rozhodujícího o odvolání, ve

²³⁵ Rozsudek OS v Nymburce ze dne 18. 2. 2021, sp. zn. 2 T 14/2021.

²³⁶ Rozsudek OS v Kutné Hoře ze dne 19. 12. 2018, sp. zn. 6 T 116/2018.

²³⁷ Rozsudek OS v Kladně ze dne 28. 6. 2022, sp. zn. 5 T 45/2022, bod 10.

²³⁸ Rozsudek OS v Kladně ze dne 28. 6. 2022, sp. zn. 5 T 45/2022, bod 30.

²³⁹ Rozsudek KS v Brně ze dne 29. 3. 2017, sp. zn. 5 To 85/2017.

kterém soud uvedl, že „pokud obžalovaný poukazoval na to, že má tři děti a nemocnou matku, právě tyto skutečnosti jej měly vést k tomu, aby nezneužíval návykové látky a nedopouštěl se další úmyslné trestné činnosti.“²⁴⁰ V situaci, ve které je na druhé misce vah ochrana nezletilých dětí je tato argumentace i když pravdivá, tak poněkud nepřiléhavá. Koncept nejlepšího zájmu dítěte je o tom, že i přes spáchání TČ rodičem je v určitých případech nutné upřednostnit zájmy dítěte před uvězněním rodiče, i když by toto bylo namístě. V těchto případech ale nebylo uvedeno, z jakého důvodu nejlepší zájem dítěte nemůže být zohledněn, jelikož odůvodnění rozhodnutí bylo zaměřeno na obviněného, nikoliv na jeho děti, čímž došlo k porušení mezinárodních závazků ČR pramenících z ÚPD.

Netvrdím, že nemělo dojít k uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, jen jsem toho názoru, že se soud v odůvodnění zmíněných rozhodnutí dostatečně nevypořádal s nejlepším zájmem dítěte. Obecně lze říci, že pokud by šlo o způsobení následku v podobě smrti a nejednalo by se o nedbalostní TČ, např. by došlo ke způsobení autonehody pod vlivem bezprostředně požitého alkoholu, od podmíněného trestu odnětí svobody by obžalovaného s největší pravděpodobností „nezachránily“ ani jeho děti. Pokud se ale typově jedná o případ nenastoupení k výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiče velice závislého dítěte, rozhodnutí o uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody by mělo být velice dobře odůvodněno, což se u výše zmíněného případu tvrdit bohužel nedá.

3.1.6 Zhodnocení praxe na základě rozsudků vydaných od 8. 8. 2017 do 7. 8. 2022

Na úvod je nutno uvést, že žádný z rozsudků komplexně nezkoumal nejlepší zájem dítěte. Nebyl proveden ani jeden test proporcionality, či úvaha alespoň vzdáleně se mu podobající. Nanejvýše byla izolovaně zmíněna jedna či více složek nejlepšího zájmu dítěte, ale bez důkladnějšího odůvodnění a zohlednění všech skutečností. Žádný ze zkoumaných rozsudků také neodkazoval na některý z nálezů zabývajících se nejlepším zájmem dítěte.

Je nemožné zjistit, jaké úvahy soudce vedou k danému rozhodnutí, pokud je v odůvodnění rozsudku neuvede. Ve svém výzkumu jsem se tedy mohla zabývat pouze písemně vyjádřenými důvody. Jsem přesvědčena, že k zohledňování nejlepšího zájmu dítěte dochází častěji, než ukazují výsledky výzkumu, jen se to neodráží v odůvodnění rozhodnutí. Bohužel je ale takový postup nutné považovat za nedostatečný z důvodu jeho nepřezkoumatelnosti (nerespektování čl. 2 odst. 3 Ústavy, čl. 2 odst. 2 LZPS a porušení práva na spravedlivý proces vyplývající z čl. 36 odst. 1 LZPS a čl. 6 odst. 1 EÚLP) a požadavku ÚPD a ÚS na výslovné uvedení v odůvodnění rozhodnutí.

²⁴⁰ Usnesení KS v Ostravě ze dne 19. 10. 2018, sp. zn. 6 To 300/2018, bod 10.

Z posuzovaných rozsudků vyplynul pouze minimální počet případů, ve kterých se soud zabýval dítětem obviněného a jeho nejlepším zájmem, a to ve **22 případech z 259, tj. v 8,5 % případů**. Otázkou je, čím je tento stav způsoben.

Z analýzy rozsudků, ale i např. z e-mailového **sdělení soudů** vyplynulo, že k uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody často dochází v důsledku přeměny trestu odnětí svobody podmíněně odloženého na zkušební dobu dle § 83 odst. 1 TZ z důvodu spáchání dalšího TČ. Přeměna trestu v takovém případě nicméně není obligatorní, jelikož soud může vzhledem k okolnostem případu a osobě odsouzeného výjimečně ponechat v platnosti jeho podmíněné odsouzení, i když zavedl k nařízení výkonu trestu odnětí svobody příčinu. Dle mého názoru, lze za zvláštní okolnosti případu považovat také zájem dítěte na ponechání jeho rodiče na svobodě a jelikož se jedná o rozhodování s případným vlivem na dítě, musí být posouzení nejlepšího zájmu dítěte v rozhodnutí nutně zmíněno. Proto nelze považovat odůvodnění spácháním nového TČ bez dalšího jako dostatečné. Také ÚS v nálezu sp. zn. I. ÚS 3955/19-2 uvedl, že při rozhodování o přeměně musí soud komplexně zhodnotit aktuální situaci obviněného, jeho rodinné, majetkové i osobní poměry, povahu a závažnost TČ a snahu obviněného o odstranění škodlivých následků TČ. *„Pokud by stěžovatel řádně plnil výživovací povinnost a skýtal záruky, že i nadále bude včas výživné na nezletilé dítě hradit a že vykoná uložený trest obecně prospěšných prací, byl by tento zjištěný stav důvodem pro výjimečné ponechání trestu obecně prospěšných prací za přechín zanedbání povinné výživy v platnosti ve smyslu ustanovení § 65 odst. 3 trestního zákoníku.“²⁴¹*

Z několika OS také uvedli, že většina trestních řízení před OS nekončí uložením nepodmíněného trestu odnětí svobody,²⁴² jelikož takový druh trestu představuje *ultima ratio*. Z jejich vyjádření dále vyplynulo, že teprve až když je s ohledem na péči o dítě rozhodnuto o uložení alternativního trestu, lze se toto v odůvodnění rozhodnutí dočíst. V opačném případě se péče o dítě do rozhodnutí nijak více nepopisuje. Z toho tedy plyne, že k posuzování nejlepšího zájmu dítěte při úvahách nad druhem a výší trestu rodiči sice možná dochází, ale v odůvodnění rozhodnutí se to objevuje pouze výjimečně, a to v případě relevance pro ukládaný trest a jeho výměru.

Jelikož k prokazatelnému zmínění alespoň jedné složky nejlepšího zájmu dítěte došlo pouze ve 22 případech, nelze vytvářet všeobecně platné závěry. Lze ale shrnout, že k prokazatelnému zohlednění nejlepšího zájmu dítěte obecnými soudy dochází sporadicky a nedostatečně. Do popředí je stavěno zejména právo dítěte na jeho výživu, kdy ostatní složky nejlepšího zájmu dítěte jsou v drtivé většině případů opomenuty.

²⁴¹ Nález ÚS ze dne 1. 4. 2020, sp. zn. I. ÚS 3955/19-2, bod 38.

²⁴² Přípis OS ve Vsetíně ze dne 20. 9. 2022, sp. zn. 25 Si 140/2022.

V následující tabulce je uvedena bližší specifikace případů, ve kterých se soud více či méně nejlepším zájmem dítěte zabýval. Jedná se o rozsudky sp. zn. 1 T 69/2017 (zanedbání povinné výživy), sp. zn. 3 T 55/2022 (nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy), sp. zn. 91 T 185/2019 (zanedbání povinné výživy), sp. zn. 13 T 204/2016 (zanedbání povinné výživy), sp. zn. 9 T 15/2018 (porušování domovní svobody, maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, poškození cizí věci a pokus krádeže), sp. zn. 3 T 11/2022 (zanedbání povinné výživy, sp. zn. 1 T 30/2020 (krádež), sp. zn. 4 T 122/2019 (zanedbání povinné výživy), sp. zn. 66 T 6/2020 (porušování domovní svobody), sp. zn. 52 T 6/2018 (vražda), sp. zn. 1 T 181/2021 (zanedbání povinné výživy), sp. zn. 30 T 3/2020 (vražda), sp. zn. 6 T 116/2018 (zanedbání povinné výživy), sp. zn. 33 T 2/2019 (pokus vraždy), sp. zn. 7 T 20/2019 (zanedbání povinné výživy), sp. zn. 22 T 7/2021 (pokus těžkého ublížení na zdraví), sp. zn. 26 T 91/2017 (zanedbání povinné výživy), sp. zn. 80 T 28/2022 (zanedbání povinné výživy), sp. zn. 14 T 13/2022 (zanedbání povinné výživy), 2 T 57/2020 (zanedbání povinné výživy), sp. zn. 6 T 95/2021 (zanedbání povinné výživy), a sp. zn. 9 T 3/2022 (zanedbání povinné výživy).

Tabulka č. 1: Specifikace rozsudků, jež byly vyhodnoceny jako pozitivní výsledky

Proměnná	Hodnoty/Varianty		Frekvence ve vzorku	
Počet rozsudků	KS		4	18,2 %
	OS		18	81,8 %
Období vydání rozsudku	8. 8. 2017 - 7. 8. 2018		3	13,6 %
	8. 8. 2018 - 7. 8. 2019		4	18,2 %
	8. 8. 2019 – 7. 8. 2020		6	27,3 %
	8. 8. 2020 – 7. 8. 2021		1	4,5 %
	8. 8. 2021 – 8. 8. 2022		8	36,4 %
Pohlaví pachatele ²⁴³	Muž		16	69,6 %
	Žena		7	30,4 %
Pohlaví soudce/předsedy senátu	Muž		12	54,5 %
	Žena		10	45,5 %
Dítě obět'	Ano	§ 196 TZ	14	63,6 %
		Jiný TČ	3	13,6 %
	Ne		5	22,7 %
Zmínka alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte	Ano		22 z 259	8,5 %

3.2 Mikrostudie na Okresním soudě ve Frýdku-Místku

Své jednoznačně hovořící výsledky z diplomové práce jsem se rozhodla ověřit, tj. porovnat s realitou některého z českých soudů. Abych měla přístup k většímu počtu rozhodnutí absolvovala

²⁴³ Rozdílný počet pachatelů od počtu rozsudků je dán tím, že v několika případech byl jedním rozsudkem uložen trest více pachatelům, např. rodičům týraného dítěte. Stejně tomu může být i v některé z dalších tabulek.

jsem stáž na Okresním soudě ve Frýdku-Místku (dále též jen „OSFM“). Takto jsem mohla nahlédnout i do celých spisů některých ze zkoumaných případů.

V rámci obhajoby mé diplomové práce zkušební komisi zvýšeně zajímaly TČ, ve kterých bylo dítě obětí. Vybrala jsem si tedy pro své zkoumání TČ týraní svěřené osoby dle § 198 TZ (shodně s nálezem sp. zn. I. ÚS 631/23). Dále jsem si vybrala TČ týraní osoby žijící ve společném obydlí dle § 199 TZ, jelikož v čisté podobě tohoto TČ není samotné dítě obvykle dle soudů primární obětí. A konečně TČ nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 TZ (shodně s nálezem sp. zn. IV. ÚS 950/19 i nálezem sp. zn. III. ÚS 2461/22). Také jsem žádala o nahlédnutí do spisů kombinace TČ usmrcení z nedbalosti dle § 143 TZ a TČ ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 TZ (dle nálezu sp. zn. II. ÚS 2027/17). Co se týče posledně zmíněné kombinace, na daném soudě se bohužel nacházel jen 1 takový rozsudek od doby vydání nálezu sp. zn. II. ÚS. 2027/17, který odsuzoval rodiče k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. V tomto rozsudku²⁴⁴ se soud nejlepším zájmem dítěte ovšem nezabýval, i když se asi není moc čemu divit, když byl vyhlášen cca 2 týdny po vydání zmíněného nálezu.

Když jsem se na OSFM bavila o tématu své rigorózní práce, byla jsem jedním soudcem upozorněna také na případ ve věci sp. zn. 2 T 245/2016, ve kterém došlo k zohlednění nejlepšího zájmu dítěte při rozhodování o přeměně již uloženého trestu. Odsouzené matce dětí byl původně uložen trest obecně prospěšných prací. Ten jí byl následně přeměněn v trest domácího vězení.²⁴⁵ Zároveň jí byla uložena povinnost zdržet se požívání alkoholických nápojů. V 5 případech byl její test na alkohol při namátkové kontrole pozitivní. I když tato skutečnost nebyla v usnesení uvedena, soudce rozhodl, že odsouzené ponechá v platnosti trest domácího vězení právě z důvodu péče o 3 děti (2 předškoláky a jednoho kojence). Jak lze vidět na tomto případě, za výjimečnou skutečnost pro nepřeměnění alternativního trestu v nepodmíněný trest odnětí svobody lze považovat závislost dětí na odsouzené osobě.

Co se týče rozsahu zkoumaných rozsudků, rozhodla jsem se procházet také rozsudky, ve kterých nebyl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, abych zjistila, v kolika případech tomu tak bylo z důvodu ohledu na nejlepší zájem dítěte pachatele. Výsledky z mikrostudie opět shrnuji v přehledných tabulkách v příloze č. 1 této práce, a to v podkapitole 1.2.

3.2.1 Trestný čin týraní svěřené osoby

Situace týraní je specifická v tom, že se soud již z podstaty takového TČ musí jeho následky na svěřenou osobu (či osobu žijící ve společném obydlí) zabývat. U tohoto TČ jsem měla k dispozici celé spisy daných věcí, a mohla jsem proto zkoumat také znalecké posudky vypracované jak na

²⁴⁴ Rozsudek OSFM ze dne 25. srpna 2017, sp. zn. 6 T 56/2017.

²⁴⁵ Usnesení OSFM ze dne 5. února 2020, č. j. 2 T 245/2016-173.

osobu oběti, tak pachatele. Soud v zadání pro vypracování znaleckého posudku pokládá znalci zpravidla přímou otázku na psychotraumatizování oběti. Proto v tomto ohledu nejde až tak moc o to, zda dojde k posouzení nejlepšího zájmu svěřené osoby (dítěte), ale o to, jak takové posouzení vypadá a jak nejlepší zájem dítěte následně zohlední.

V čisté podobě se TČ týrání svěřené osoby od 8. 8. 2017 do konce srpna 2023 na OSFM objevil pouze ve 14 případech. Čistou podobou mám na mysli to, že TČ týrání svěřené osoby nebyl v souběhu s TČ týrání osoby žijící ve společném obydlí (souběhem těchto TČ se zabývám dále).

Z těchto 14 případů byl pouze ve 2 případech uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, přičemž u jednoho z nich byl dokonce vyhotoven zjednodušený rozsudek.²⁴⁶ Co se týče zbývajících rozsudků, jednalo se o případ, ve kterém otec týral svou nezletilou dceru, a to až nepředstavitelným způsobem (vyhrožoval jí, že ji zabije, nadával jí a ponižoval, kopal do ní, bil ji čímkoliv, co mu přišlo pod ruku, jako např. vodítko pro psa, kabely, lžice na boty apod.), a byl proto odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 2 let a 6 měsíců a k protialkoholnímu ochrannému léčení. Znalkyně z odvětví psychiatrie a klinické psychologie uvedla, že dcera byla jedním otce vůči ní (ale hlavně i týráním matky otcem) psychotraumatizována, v následku čehož u ní došlo k poruchám chování. Týraná dcera trpěla ADHD, tedy chronickou poruchou zahrnující nepozornost, hyperaktivitu nebo impulzivitu.²⁴⁷ Otec popřel, že by se jakéhokoliv jednání vůči dceři dopouštěl, i když důkazy prokazovaly opak, a uvedl, že si dcera vymýšlí. Jeho obhájce uvedl, že dcera je těžce zvládnutelná a nezvládnutá, což vyžaduje důraznější výchovné prostředky. Dcera uvedla, že se bojí návratu otce.²⁴⁸ Ačkoliv v daném případě nebyl proveden test proporcionality, z rozhodnutí soudu lze vyčíst, že bylo v nejlepším zájmu dítěte, aby byl pachatel uvězněn, jelikož se ho dcera bála a on závadné jednání popíral. Neprojevil snahu po nápravě, a proto by nebylo v nejlepším zájmu dcery, aby o ni její otec nadále pečoval.

Jak jsem již uvedla, rozhodla jsem se projít také rozsudky, ve kterých nebyl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, a to proto, abych zjistila, jestli tomu tak bylo z důvodu převážení nejlepšího zájmu dítěte v tom smyslu, že soud dospěl k závěru, že pro dítě bude lepší, aby nadále žilo s týrajícím rodičem. Zjistila jsem ale, že tomu tak v žádném zkoumaném případě nebylo.

Také jsem zjistila, že je v těchto rozsudcích dobře demonstrován vliv upřednostněného účelu trestu. V několika rozsudcích soud uvedl, že děti již nejsou v péči rodiče, a proto je vyloučeno

²⁴⁶ Rozsudek OSFM ze dne 15. 12. 2020, sp. zn. 1 T 199/2019.

²⁴⁷ POLANCZYK, V. Guilherme a kol. Attention deficit disorder/hyperactivity: a scientific overview. *Clinics*, 2012, roč. 67, č. 10, s. 1125.

²⁴⁸ Rozsudek OSFM ze dne 25. 2. 2020, sp. zn. 6 T 59/2019.

opakování trestné činnosti, a není proto třeba ukládat rodiči nepodmíněný trest odnětí svobody.²⁴⁹ Z toho lze dovodit, že pokud by týrané děti byly nadále v péči tyрана, sdíleli by jednu domácnost, zřejmě by k uložení takového trestu došlo, jelikož by bylo nutné předejít tomu, aby v páchání TČ pokračoval.

3.2.2 Trestný čin týrání svěřené osoby v souběhu s trestným činem týrání osoby žijící ve společném obydlí

V případě TČ týrání osoby žijící ve společném obydlí nejde o týrání svěřených dětí, ale často dospělé oběti, např. manželky pachatele. Dle odborníků jsou ale děti zapomenutými oběťmi takového domácího násilí. Toto domácí násilí na (dospělé) osobě, resp. násilí na jednom z rodičů druhým rodičem, lze chápat jako zvláštní násilí páchané na dětech, tzn. že se jedná o psychické týrání dětí, jelikož děti žijí v neustále nestabilitě, nejistotě, týraný rodič jim nemůže být emocionální oporou a dítě je často následně psychicky traumatizováno. Nejhorší na tom je, že děti si dávají domácí násilí na druhém rodiči za vinu sobě a zoufale svou energii vynakládají na to, aby zabránily bitvám mezi rodiči.²⁵⁰ Z výše uvedeného důvodu jsou proto tyto dva TČ často dávány do souběhu, i když při nich vždy nedochází k samotnému fyzickému týrání dětí.

Za tuto kombinaci TČ bylo na OSFM ve sledovaném období vyneseno 19 rozsudků. Nepodmíněný trest odnětí svobody byl uložen v 7 případech. V každém z těchto případů rodič dítěti způsobil minimálně syndrom CAN.

V prvním z nich nedošlo ze strany otce k žádné satisfakci, dětem se neomluvil ani neuznal svou chybu.²⁵¹ Je nutné nicméně konstatovat, že výslovné zohlednění nejlepšího zájmu dítěte z odůvodnění neplyne, lze ho dovodit pouze ze skutečností uvedených v předchozí větě a způsobení syndromu CAN.

Ve druhém z nich nevlastní otec týraných dětí nebyl schopen empatie, ani reflexe ve vztahu ke svému chování. U dcery se projevil syndrom CAN, a to reaktivním sebepoškozováním, sebevražednými úvahami a nevyváženým osobnostním vývojem. Dále se u dcery rozvinula také protrahovaná porucha přizpůsobení.²⁵² Jelikož u obviněného nedošlo k sebereflexi, lze odvodit, že by další soužití otce s rodinou bylo k újmě dětí.

Ve třetím případě obviněná neprojevila žádnou lítost, jednání zcela popřela a nesnažila se přijmout odpovědnost za své chování, ani se nesnažila nijak odstranit škodlivý následek svého

²⁴⁹ Rozsudek OSFM ze dne 6. 5. 2020, sp. zn. 1 T 123/2019, Rozsudek OSFM ze dne 30. 1. 2020, sp. zn. 1 T 180/2019, Rozsudek OSFM ze dne 12. 5. 2021, sp. zn. 1 T 58/2020 nebo Rozsudek OSFM ze dne 2. 10. 2017, sp. zn. 1 T 47/2017.

²⁵⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie...*, s. 245-246.

²⁵¹ Rozsudek OSFM ze dne 10. 12. 2019, sp. zn. 4 T 57/2019.

²⁵² Rozsudek OSFM ze dne 13. 1. 2021, sp. zn. 2 T 49/2019.

jednání. Soud dospěl k závěru, že motivací pro výchovu 5 dětí bylo matce pobírání sociálních dávek. V této věci byl velice zajímavý znalecký posudek. Dle znalců posuzovaných dětí se bude všech 5 dětí pravděpodobně v budoucnu dopouštět obdobné trestné činnosti. Znalci označili jednání obviněné za programové ničení psychické identity dětí. Co se týče dětí, ty byly označeny za „zničené děti“, u kterých došlo v důsledku syndromu CAN k tzv. komplexnímu traumatu, které se de facto v psychologické rovině ani nedá vyléčit. Následky na psychice dětí byly označeny za nevratné. Nalézací soud obviněné tedy uložil nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 4 let a 6 měsíců.²⁵³ KS tento rozsudek co do trestu změnil a uložil obviněné nepodmíněný trest odnětí svobody v délce 3 let, a to z toho důvodu, že dle něho byl trest uložený OSFM nepřiměřeně přísný, jelikož ze znaleckého posudku vypracovaného na osobu obviněné plynulo, že je *při dobré motivovanosti* možná její resocializace.²⁵⁴ Otázkou jen je, zda ji vězení poskytne dostatečnou motivaci k polepšení.

Ve čtvrtém případě obviněný otec neprojevil sebekritický náhled na své jednání, stavěl se do role oběti spiknutí manželky a dcer. Manželka ani dcery již nestály o obnovení soužití s obviněným.²⁵⁵

V pátém případě otec týraných dětí neprojevil ani sebereflexi, ani lítost. Naopak se v rámci obhajoby stavěl do role oběti a neváhal kohokoliv očernit (včetně dětí). Soud dospěl k závěru, že v tomto případě již nebyl prostor pro uložení podmíněného trestu, a to s ohledem na jednoznačnou potřebu izolace obžalovaného od bývalé partnerky a jeho nezletilých dětí. Soud byl přesvědčen o tom, že pobyt obžalovaného na svobodě představoval pro bývalou partnerku a děti nebezpečí a uvedl, že ochranná funkce trestu je v tomto případě signifikantní a žádoucí, i když na úkor výchovné (kterou běžně ztělesňuje podmíněný trest), jelikož samotné trestní řízení tento účinek doposud nemělo. Soud dospěl k přesvědčení, že samotná realita pobytu obžalovaného ve vězení ho povede k tomu, aby si uvědomil následky svého jednání, což povede k naplnění i výchovné funkce trestu.²⁵⁶

V šestém případě u obviněného absentoval náhled na své závadné chování, resocializační efekty byly předpokládány spíše jen teoreticky. I když si ve vztahu k násilí vůči dítěti své chování částečně uvědomil a uznal nutnost odčinění a trestu, tak synovi nebyl ze strany obviněného poskytnut nezbytný pocit bezpečí a již došlo k narušení jejich vztahu. Co se ale týče TČ týraní osoby žijící ve společném obydlí, tam své pochybení neuznal.²⁵⁷

²⁵³ Rozsudek OSFM ze dne 13. 8. 2020, sp. zn. 2 T 23/2018.

²⁵⁴ Rozsudek KS v Ostravě ze dne 19. 2. 2021, sp. zn. 5 To 405/2020.

²⁵⁵ Rozsudek OSFM ze dne 21. 6. 2018, sp. zn. 1 T 211/2017.

²⁵⁶ Rozsudek OSFM ze dne 18. 3. 2021, sp. zn. 3 T 112/2020.

²⁵⁷ Rozsudek OSFM ze dne 10. 3. 2022, sp. zn. 4 T 120/2021.

V posledním případě obviněný neměl náhled na své jednání a popíral výpověď dcery. Dle znalce by jeho náprava byla možná pouze za předpokladu vlastní sebereflexe a motivace ke změně. To ale obviněný neprokázal. Dcera se jej bála, plakala a nechtěla k němu jít.²⁵⁸

V žádném z uvedených případů nedošlo ke zkoumání nejlepšího zájmu dítěte skrze test proporcionality. Dalo by se říci, že v uvedených případech byl více či méně popsán až výsledek vnitřních úvah soudců. V žádném z uvedených případů nebylo v nejlepším zájmu dětí, aby týrající rodič zůstal v jejich blízkosti. Nutnost zohlednění nejlepšího zájmu dítěte byla nicméně dána povahou spáchaných TČ. Otázkou zůstává, zda se soud zabýval tím, zda obviněný nemá i další děti. Ve 3 případech bylo uvedeno, že rodič má další děti, ale u jednoho z nich nebylo uvedeno, kolik je dalšímu dítěti let. V jednom případě bylo uvedeno, že pachatel nemá další dítě. Ve zbylých případech nebylo o dalších dětech nic uvedeno, z čehož nelze dovodit, zda neexistují, nebo je rozsudek pouze neřeší. Proto lze shrnout, že nejlepší zájem dětí pachatele byl řádně zohledněn pouze v jednom případě, i když se ve všech 7 případech soud zabýval nejlepším zájmem oběti.

Narazila jsem ale také na jeden rozsudek, ve kterém byl, mj. z důvodu nejlepšího zájmu dítěte, zvažovaný nepodmíněný trest odnětí svobody přehodnocen na podmíněný, jelikož syn obviněného uvedl, že se o něj teď obviněný dobře stará, více se o něj zajímá (od doby, kdy se obviněný odstěhoval ze společného bydliště). Dle znalců má syn obviněného rád, ale zároveň se ho bojí. Vytvořil se u něj syndrom CAN. Soud uložil obviněnému podmíněný trest odnětí svobody a stanovil nad ním dohled probačního úředníka. Jedním z důvodů uložení dohledu byla také nutnost zohlednit zájmy nezletilého syna s nímž se obviněný stále stýkal, a proto byla potřeba zajistit zvýšený dohled nad jeho chováním.²⁵⁹

3.2.3 Trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí

U tohoto TČ mi byly poskytnuty již pouze rozsudky, nikoliv celé spisy, jelikož rozsudků za TČ týrání osoby žijící ve společném obydlí bylo na OSFM ve zkoumaném období vydáno 110. Problémem bylo to, že jsem tím pádem nevěděla, zda byl pachatel rodičem/pečující osobou. Zkoumala jsem tedy každý z těchto rozsudků a hledala, zda v nich bude výslovně uvedeno, že je pachatel rodičem (nebo že má dítě, byl v poslední době odsouzen za TČ zanedbání povinné výživy atd.). Z odůvodnění rozsudků jsem se tuto skutečnost dočetla pouze ve 21 případech. Nepodmíněný trest odnětí svobody byl uložen v 7 případech. V 1 z nich byl vyhotoven pouze zjednodušený rozsudek.

²⁵⁸ Rozsudek OSFM ze dne 28. 3. 2019, sp. zn. 3 T 4/2019.

²⁵⁹ Rozsudek OSFM ze dne 25. 7. 2019, sp. zn. 80 T 24/2019.

Při úvahách o druhu a výši trestu bylo dítě zmíněno pouze v jednom případě. Nebylo bohužel ale uvedeno, zda má obžalovaný své vlastní děti, či nikoliv. Nepodmíněný trest odnětí svobody mu byl ukládán s ohledem na následky na zdraví (syndrom CAN) dítěte jeho družky, o které pečoval.²⁶⁰

Co se týče rozsudků, ve kterých byl uložen podmíněný trest odnětí svobody, ve 2 z nich byl tento trest uložen s ohledem na zájmy dětí pachatelů, i když tyto nebyly nijak zvlášť specifikovány. V jednom rozsudku bylo uvedeno, že soud vzal při úvahách, zda uložit podmíněný či nepodmíněný trest odnětí svobody, v potaz, že obžalovaný má malé dítě.²⁶¹ Ve druhém rozsudku soud uvedl, že ve prospěch obžalovaného nebylo možné nezmínit, že ze svých příjmů hradí výživné na nezletilou dceru.²⁶²

3.2.4 Trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy

U tohoto TČ mi byly poskytnuty také pouze rozsudky, jelikož za tento TČ bylo ve zkoumaném období odsouzeno 331 osob. Opět jsem tedy nevěděla, zda byl pachatel rodičem a hledala jsem o tom zmínku v odůvodnění rozhodnutí. Takovou zmínku jsem našla ve 22 případech.

Nepodmíněný trest odnětí svobody byl rodiči/pečující osobě uložen ve 12 případech. V jednom případě soud uvedl, že „při stanovení výměry trestu soud zohlednil samozřejmě osobní poměry obžalovaného, byť velice okrajovým způsobem, tedy skutečnost, že je aktuálně zaměstnán, má družku, která čeká dítě, nejsou to však skutečnosti, které lze zohlednit až do té míry, že by bylo možno ukládat trest na samé spodní hranici zákonné trestní sazby či při stanovení jiného druhu trestu odnětí svobody.“²⁶³ Soud dále ve svém rozhodnutí uvádí, že již předchozí dvě odsouzení pro obžalovaného nebyly ponaučením, a proto již nelze ukládat výchovný podmíněný trest odnětí svobody. Chápu argumentaci soudu, že se podmíněné tresty zřejmě minuly účinkem, nicméně v současné době došlo ke změně situace v tom smyslu, že obžalovaný očekával narození dítěte. Mám za to, že se soud měl v odůvodnění rozsudku minimálně více zabývat tím, proč nebylo možné více tuto skutečnost zohlednit.

V dalším případě soud uvedl „obžalovaný, ač se snaží přesvědčit soud o výjimečnosti aktuální situace, projevuje lítost, a obsáhle poukazuje na své osobní poměry (narození dítěte, avšak jde o 3. dítě v pořadí [...]), což by mělo vést k jeho nápravě, stejně tak tvrdí, že pobyt ve vazbě jej zásadně ovlivnil, nelze tato jeho tvrzení přeceňovat a přikládat jim zásadní význam. Je zjevné, že aktuální pobyt ve vazbě stěží mohl obžalovaného jakkoliv zasáhnout, když jej nezasáhly předchozí opakované nepodmíněné tresty odnětí svobody, podstatně výraznějšího charakteru. Pokud se týče narození dítěte, obžalovaný nepochybně věděl po celou řadu měsíců (a to právě v období, kdy páchal

²⁶⁰ Rozsudek OSFM ze dne 13. 7. 2023, sp. zn. 5 T 31/2023, bod 32.

²⁶¹ Rozsudek OSFM ze dne 21. 11. 2019, sp. zn. 3 T 166/2019, bod 17.

²⁶² Rozsudek OSFM ze dne 17. 3. 2021, sp. zn. 6 T 34/2020, bod 23.

²⁶³ Rozsudek OSFM ze dne 9. 4. 2018, sp. zn. 2 T 187/2017, bod 9.

trestnou činností), že přítelkyně je těhotná, svůj způsob života tomu nikterak nepřizpůsobil.²⁶⁴ K tomuto uvádím, že se soud nezabýval dopady na dítě, a proto tyto úvahy zahrnující narození třetího dítěte nelze považovat za řádné posouzení nejlepšího zájmu dítěte.

Při úvahách o výši trestu bylo dítě zohledněno v 1 případě, ve kterém soud uvedl, že přihlédl k tomu, že obžalovaný pracuje, stará se o dítě svěřené do péče matky, a proto uložil sice nepodmíněný trest odnětí svobody, jelikož měl za to, že nebylo na místě uložit jiný trest, avšak na samé spodní hranici zákonného rozmezí.²⁶⁵

Co se týče rozsudků, ve kterých byl uložen podmíněný trest odnětí svobody, ve 2 z nich byl tento trest uložen s ohledem na zájmy dětí pachatelů. V jednom rozsudku soud uvedl, že nebylo možné přehlédnout, „že obžalované se v průběhu řízení před soudem narodilo dítě. [...] Soud si je vědom, že by jí bylo možno zcela odůvodněně uložit již nepodmíněný trest odnětí svobody, přičemž však právě pro malé množství jí distribuovaného pervitinu a nedávno narozené dítě, což by mohlo být pro obžalovanou impulzem, aby do budoucna nepáchala trestnou činností, jí trest odnětí svobody uložil ještě jako podmíněný.“²⁶⁶ S takovýmto řešením a odůvodněním se zcela ztotožňuji a považuji ho v situaci nedávno narozeného dítěte za více než vhodné. V dalším rozsudku soud uvedl, že při úvahách o stanovení druhu trestu a jeho výměry přihlédl k tomu, že obžalovaný pečuje o nezletilého syna. Soud uložil obžalovanému i peněžitý trest, při kterém také přihlédl k zájmům dítěte, jelikož uvedl, že s přihlédnutím k vyživovací povinnosti obžalovaného stanovil jeho výměru při spodní hranici denních sazeb.²⁶⁷

V dalším ze zkoumaných rozsudků sice byl obžalované uložen podmíněný trest, ale nikoliv z důvodu péče o dítě, ale proto, že obžalovaná byla doposud netrestaná a žádné okolnosti ji nepřitěžovaly. Byl nad ní ale z důvodu péče o dítě stanoven dohled. Soud uvedl, že „vzhledem k charakteru trestné činnosti a osobě obžalované, která pečuje o nezletilé děti, má soud za nutné její osobu zvýšeně sledovat a zároveň jí pomoci urovnat své poměry tak, aby se do budoucna již žádného protiprávního jednání nedopustila.“²⁶⁸ Stanovení dohledu považuji za velice dobré rozhodnutí, jelikož takovýmto postupem jsou sledovány také nejlepší zájmy dítěte, a to, aby se jeho matka v budoucnu již nedopouštěla trestné činnosti. Myslím si, že pomoc ze strany státu je to, co osoba v její situaci potřebuje. Proto považuji za velice pozitivní, že stát zde nevystupoval pouze jako represivní orgán, ale také jako někdo, kdo chce pomoci.

²⁶⁴ Rozsudek OSFM ze dne 25. 7. 2023, sp. zn. 2 T 62/2023, bod 4.

²⁶⁵ Rozsudek OSFM ze dne 23. 7. 2019, sp. zn. 3 T 1/2018, bod 22.

²⁶⁶ Rozsudek OSFM ze dne 20. 11. 2017, sp. zn. 1 T 16/2017.

²⁶⁷ Rozsudek OSFM ze dne 3. 3. 2020, sp. zn. 6 T 8/2020, bod 21 a 22.

²⁶⁸ Rozsudek OSFM ze dne 10. 11. 2020, sp. zn. 80 T 80/2020, bod 33.

3.2.5 Zhodnocení a závěry mikrostudie

Jak jsem již uvedla, počet relevantních rozsudků, získaných na OSFM, nebyl nijak vysoký. Získala jsem takto pouze 26 rozsudků, jimiž byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody. Rozsudků, jimiž byli odsouzeni pachatelé TČ, jejichž obětmi nebylo dítě, bylo vydáno celkem 18 a jen v jednom případě byl nejlepší zájem dítěte zkoumán (i když opět nikoliv skrze test proporcionality a vážení kolidujících práv). Co se týče rozsudků, jimiž byli odsouzeni pachatelé TČ, jejichž obětmi bylo dítě, těch bylo vydáno 8 a nejlepší zájem dítěte byl částečně zmíněn také v jednom případě (a opět bez podrobnější analýzy). To znamená, že pozitivní výsledek byl dovozen pouze ve 2 případech z 26, tzn. v **7,7 %** případů. Jednalo se o rozsudek ve věci sp. zn. 1 T 211/2017²⁶⁹ (TČ týrání svěřené osoby v souběhu s TČ osoby žijící ve společném obydlí a pokusem TČ těžkého ublížení na zdraví) a sp. zn. 5 T 31/2023²⁷⁰ (TČ týrání osoby žijící ve společném obydlí).

Ve své diplomové práci jsem došla k obecnému závěru, že nejlepším zájmem dítěte se soudy (více či méně) zabývaly v 8 % případů. I když je počet 26 rozsudků opravdu malý vzorek pro vytváření obecných závěrů, překvapivě jsou výsledky z výzkumu provedeného v rámci diplomové práce a mikrostudie téměř totožné.

V rámci svého výzkumu (mikrostudie) na OSFM jsem prošla cca 480 rozsudků, ale narazila jsem pouze na 5 případů, ve kterých byl uložen místo nepodmíněného trestu odnětí svobody trest podmíněný, a to z důvodu péče pachatele o dítě. I když se jedná o číslo malé, vypovídá nicméně o tom, že v praxi je, i když v drtivé menšině případů, brán ohled také na děti pachatele a dochází i k převážení nejlepšího zájmu dítěte nad zájmem spravedlivě potrestat pachatele.

3.3 Doplnění empirického výzkumu o rozsudky vydané od 8. 8. 2022

Jelikož jsem mikrostudii na OSFM nezískala více rozsudků, rozhodla jsem se rozšířit vzorek náhodných rozsudků z prvního empirického výzkumu (z diplomové práce) o uplynulý rok, tedy o rozsudky vydané po 7. 8. 2022. Napsala jsem proto opět na všechny soudy v ČR a žádala přes ZSPI poskytnutí informací. Žádala jsem o sdělení počtu rozsudků, kterými byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody rodiči a poskytnutí tolika z nich, kolik by nepodléhalo zpoplatnění za rozsáhlou anonymizaci. Sdělení celkového počtu jsem žádala z toho důvodu, abych zjistila, kolik takových rozsudků je za rok vydaných, jelikož takovou informaci nikdo ve státě neneviduje. S takovou informací by byly závěry výzkumu o něco průkaznější.

Celkem jsem získala 228 rozsudků ze 49 soudů, i když mi odpovědělo celkem 92 soudů. Z těch zbylých 42 soudů mi rozsudky poskytnuty nebyly, nejčastěji s odůvodněním, že žádný požadovaný

²⁶⁹ Rozsudek OSFM ze dne 21.6.2018, sp. zn. 1 T 211/2017.

²⁷⁰ Rozsudek OSFM ze dne 13.7.2023, sp. zn. 5 T 31/2023.

rozsudek nebyl vydán, nebo se ho nepodařilo v přiměřené lhůtě vyhledat. Níže uvádím některé z těch poskytnutých, které stojí za zmínku.

3.3.1 Rozsudky, ve kterých byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody a nedošlo k zohlednění nejlepšího zájmu dítěte

V rozsudku OS v Rokycanech, kterým byl ukládán trest ženě za TČ nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, nebylo k její péči o dítě přihlédnuto, ani její rodičovství nebylo v rozsudku zmíněno. Byl jí uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 3,5 roku.²⁷¹ Obžalovaná podala proti tomuto rozsudku odvolání. V řízení před odvolacím soudem uvedla, že má ve výchově tříletou dceru a nemá žádnou příbuznou osobu, která by mohla péči o dceru zajistit. Dále uvedla, že v důsledku jejího nástupu do výkonu trestu bude muset být dcera svěřena do ústavní péče. Žena si uvědomila nesprávnost svého jednání, již několik měsíců měla stále zaměstnání, provdala se, a snažila se abstinovat, aby se zbavila závislosti na drogách. Snažila se začlenit do běžného života, vést řádný život, pečovat o nezletilou dceru a pracovat. Byla v pravidelném kontaktu s probační úřednicí a s terénním pracovníkem K-centra. Navrhovala proto, aby byl rozsudek OS zrušen co do výroku o trestu a byl jí uložen trest odnětí svobody s podmíněným odkladem výkonu na zkušební dobu, například i za současného vyslovení dohledu. KS v Plzni se již dítětem obžalované zabýval a s ohledem na zájem její dcery jí uložil trest kratší, v trvání 2,5 roku, ale také jako nepodmíněný, jelikož uvedl, že obžalovaná byla speciální recidivistkou, a proto jiný druh trestu nepřicházel v úvahu. Dle soudu si obžalovaná měla to, že má v péči nezletilou dceru uvědomit dříve.²⁷² Chápu, že soud nemůže opomenout fakt, že obžalovaná byla speciální recidivistkou, nicméně z popisu jejich osobních poměrů plyne, že u ní došlo k zásadním životním změnám. Proto si myslím, že se soud měl více zabývat tím, proč tato změna okolností nemůže odůvodnit navrhovaný podmíněný trest se stanovením dohledu, při kterém by její dcera nebyla umístěna do ústavní péče, ale zároveň by byla zajištěna kontrola obžalované ze strany Probační a mediační služby, která by selhání obžalované ve vedení řádného života soudu hlásila.

Dalším rozsudkem byla žena odsouzená za TČ neoprávněné výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 3 let.²⁷³ Proti tomuto rozsudku podala obžalovaná odvolání, ve kterém vznesla požadavek, aby byl při uložení trestu zohledněn i zájem jejího syna, který měl jít za rok do školy a jehož života chtěla být obžalovaná součástí. Odvolací soud uvedl, že „*mírnější postih v úvahu nepřipadá, a to ani při zohlednění*

²⁷¹ Rozsudek OS v Rokycanech ze dne 25.5.2023, sp. zn. 3 T 44/2023.

²⁷² Rozsudek KS v Plzni ze dne 10.8.2023, č. j. 3 T 44/2023-296.

²⁷³ Rozsudek OS ve Strakonících ze dne 11.7.2023, sp. zn. 3 T 54/2023.

stesků obžalované poukazující na dopady jejího uvěznění na vztah se synem. Obžalovaná totiž velice dobře věděla, že je matkou nezletilého dítěte, které ji potřebuje a na jehož zájmy by měla primárně myslet již v době, kdy se trestné činnosti dopouštěla. Nynější argumentace péčí o syna či snahou o kontakt s ním tak spíše evokuje to, že obžalovaná si svého nezletilého syna bere za rukojmí ve snaze dosáhnout pro sebe co nejmírnějšího postihu.²⁷⁴ Aniž bych chtěla zpochybňovat účelovost argumentace obžalované, je nutno uvést, že soud se nijak nezabýval nejlepším zájmem jejího syna, a proto nelze hodnotit postup soudu jako ústavně souladný.

Za nezávadné nelze považovat ani odůvodnění trestu pro otce samoživitele za TČ podvodu, který pečoval o 2 nezletilé děti naprosto sám, jelikož dětem matka zemřela v roce 2015. Dále se staral také o svého starého otce. Státní zástupce navrhoval nepodmíněný trest odnětí svobody v délce 4 let, soud uložil trest v délce 3 let, a to právě z důvodu, že odsouzený samostatně pečuje o dva nezletilé syny.²⁷⁵ Soud se ale nevypořádal s dopady trestu na život dětí, o které se takto nebude mít kdo z blízké rodiny postarat. Proti tomuto rozsudku si podal obžalovaný odvolání, ke kterému se vyjádřil státní zástupce krajského státního zastupitelství, který ve svém vyjádření uvedl, že s ohledem na „to, co dnes obžalovaný uvádí, jak přistupuje ke spáchané trestné činnosti, snaží se způsobenou škodu řešit, je zaměstnan, **stará se o dvě nezletilé děti**, tak snad by zde byl ještě prostor pro to, aby jeho odvolání bylo vyhověno s tím, že mu bude stanovena opravdu nejdelší zkušební doba, kterou zákon umožňuje, vysloven dohled nad ním a povinnost, aby v průběhu výkonu podmíněného trestu zaplatil podle svých sil a možností škodu, kterou trestnou činností způsobil.“²⁷⁶ Odvolání obžalovaného KS nicméně zamítl. Uvedl, že uvážil, že „obžalovaný pečuje o dvě nezletilé děti, bobužel bývá tomu tak, že s osobou pachatele do jisté míry nesou následky i rodinní příslušníci či osoby blízké, nicméně toto má mít na paměti každý před tím, než se dopustí trestné činnosti.“²⁷⁷ Nezabývá než uvést, že to, co jsem uvedla u rozsudku OS lze vztáhnout také na odůvodnění rozhodnutí KS.

V případě OS v Opavě obžalovaná kradla, dle jejího tvrzení, jelikož neměla peníze na jídlo, protože jí zemřel přítel a její jediný příjem činily sociální dávky, ze kterých musela zajistit potřeby své a potřeby svých dvou nezletilých dětí. Soud uvedl, že její tíživá situace není omluvitelným důvodem pro páčání trestné činnosti. Dále uvedl, že obžalovaná sice poukazuje na své nezletilé děti, nicméně kradla již v minulosti, kdy děti ještě neměla.²⁷⁸ Dle mého názoru se měl soud více zabývat její tíživou situací, resp. motivací k páčání trestné činnosti. Pokud soud uvedl, že se dopouštěla krádeží již před tím, než měla děti, nepovažuji to za přesvědčivý argument. Mohla krást, potom mít děti, přestat krást, dostat se do tíživé situace a začít opět krást, aby měla finanční prostředky na živobytí. Soud navíc nijak nezmínil dopady nepodmíněného trestu na děti

²⁷⁴ Rozsudek KS v Českých Budějovicích ze dne 31.8.2023, sp. zn. 4 To 405/2023, bod 30.

²⁷⁵ Rozsudek OS v Přerově ze dne 20.10.2022, sp. zn. 2 T 136/2022, bod 10.

²⁷⁶ Rozsudek KS v Ostravě - pobočka v Olomouci ze dne 12.1.2023, sp. zn. 55 To 276/2022, bod 6.

²⁷⁷ Tamtéž, bod 16.

²⁷⁸ Rozsudek OS v Opavě ze dne 6.12.2022, sp. zn. 27 T 105/2022, bod 5.

obžalované. Dle mého názoru je takové odůvodnění nedostatečné, nehledě na to, že celý rozsudek má celkem pouze 4 strany.

V rozsudku za TČ krádeže soud uvedl, že obviněná má vyživovací povinnost k 6 dětem, **ale ani jedno nevychovává**. To, že své děti nevychovává, ještě neznamená, že se s nimi nestýká (či jak často) a že na ně uvěznění obžalované nebude mít klíčový dopad. Nebylo ani uvedeno, zda tyto vyživovací povinnosti hradí, či nikoliv. Jsem toho názoru, že by soud mohl tyto úvahy podrobněji rozvést, obzvláště za situace, když je u jména obviněné napsáno, že je toho času na mateřské dovolené.²⁷⁹ Jak už ale bylo uvedeno u výzkumu rozsudků z let 2017-2022, lze předpokládat, že pokud se soud ostatními dětmi zabýval (když uvedl, že obviněná své děti nevychovává), je dost pravděpodobné, že zde neexistovaly vztahy mezi matkou a dětmi, které by bylo nutno chránit, pokud sama obviněná ohledně této skutečnosti zřejmě nic nenamítala. S jistotou to ale bohužel říct nelze, stejně tak jako nelze tvrdit, že obviněná nic ve vztahu ke svým dětem nenamítala, jelikož tak činit mohla, jen se to neprojevovalo v odůvodnění rozhodnutí.

V jednom rozsudku OS v Kladně bylo uvedeno, že manželka obžalovaného z TČ krádeže navrhla převzetí záruky za jeho chování s tím, že na něj dohlédne. Manželka dále uvedla, že je na jeho příjmech závislá, jelikož mají společné závazky, které sama nezvládne hradit. Bez obžalovaného by se rodina dostala do svízelné situace, čehož si je dle manželky obžalovaný vědom a bude to tedy důvodem pro to, aby již další trestnou činnost nepáchal.²⁸⁰ I když byly tyto skutečnosti uvedeny v textu rozhodnutí (v rekapitulaci řízení), soud se jimi nijak nezabýval.

V jiném případě TČ podvodu a TČ maření úředního rozhodnutí a vykázání tento soud uvedl, že si je vědom toho, že obžalovaná pečuje o dvě děti nízkého věku, ale s ohledem na závažnost TČ a její trestní minulost je třeba přistoupit k trestu nepodmíněnému.²⁸¹ Ačkoliv nijak nezpochybňuji závěr soudu, jsem opět toho názoru, že se měl více zabývat dětmi obžalované a tím, co s nimi po odsouzení obžalované bude a řádně odůvodnit, proč zájem spravedlivě potrestat obžalovanou převážil nad nejlepším zájmem jejich dětí.

3.3.2 Rozsudky, ve kterých byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, ale došlo k zohlednění nejlepšího zájmu dítěte

OS v Táboře ukládal trest obžalovanému za TČ maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání. V odůvodnění rozhodnutí soud uvedl, že nechtěl připravit děti obžalovaného o péči otce na delší dobu, než je nezbytně nutné.²⁸² V tomto případě tedy došlo k převážení zájmu spravedlivě potrestat pachatele, ale nejlepší zájem dítěte přece jen hrál roli a došlo díky němu k uložení trestu

²⁷⁹ Rozsudek OS Plzeň-město ze dne 14.7.2023, sp. zn. 10 T 46/2023, bod 3.

²⁸⁰ Rozsudek OS v Kladně ze dne 27.9.2022, sp. zn. 5 T 84/2022, bod 9.

²⁸¹ Rozsudek OS v Kladně ze dne 14.4.2023, sp. zn. 6 T 170/2022, bod 5.

²⁸² Rozsudek OS v Táboře ze dne 14.12.2022, sp. zn. 3 T 159/2022, bod 7.

v kratším trvání. Sice by si také tento rozsudek zasloužil ve vztahu k nejlepšímu zájmu dětí podrobnější odůvodnění, ale i tak z něj lze alespoň seznat, že se jimi soud zabýval. Stejně tak lze hodnotit případ OS v Tachově, který uložil obžalovanému mírnější trest mj. s ohledem na jeho další děti, resp. na „jeho aktuální rodinnou situaci, když vychovává s partnerkou další dvě malé děti.“²⁸³

V jiném případě OS v Domažlicích při úvahách o druhu a výši trestu zohlednil enormní snahu obžalovaného, aby mohl být již na svobodě, vídat se se svými dětmi, řádně pracovat a tím začít splácet způsobenou škodu a hradit výživné na děti. Obžalovanému OS uložil trest velmi mírně nad spodní hranicí zákonné trestní sazby (8 měsíců), aby mohl obžalovaný co nejdříve pracovat a z výdělečné činnosti hradit výživné na děti, řádně se o ně starat, podílet se na jejich výchově a splácet způsobenou škodu.²⁸⁴ Tento trest nicméně odvolací soud zrušil a nově uložil obžalovanému trest ve výměře 15 měsíců, jelikož byl toho názoru, že trest uložený OS byl nepřiměřeně mírný. Co se týče dětí obžalovaného, odvolací soud přičetl obžalovanému k tíži, že se jednoho ze skutků dopustil právě před zraky nezletilého syna (v té době měl 1 rok a 4 měsíce),²⁸⁵ nicméně nejlepšímu zájmu syna ani druhého dítěte se nijak více nevěnoval.

Městský soud v Praze se sice nezabýval nejlepšímu zájmem dětí obžalované při úvahách o trestu, nicméně zohlednil rodinný život obžalované a jejich dětí při výběru druhu věznice, do které obžalovanou umístil. Soud uvedl, že ačkoliv byly splněny podmínky pro zařazení obžalované do věznice se zvýšenou ostrahou, byl toho názoru, že zařazením do věznice s ostrahou bude méně zasaženo do rodinného života obžalované, zejména ve vztahu k jejím nezletilým dětem, jelikož návštěvy ve věznici s ostrahou mají benevolentnější režim.²⁸⁶ V tomto případě došlo k převážení zájmu potrestat pachatelku, jelikož svým jednáním způsobila mj. smrt člověka. Pozitivně hodnotím ale to, že soud bral ohled na to, že je pachatelka matkou nezletilých dětí a jejich zájmy zohlednil alespoň takto, jelikož podmíněný trest odnětí svobody v tomto případě nepřipadal z povahy spáchaného skutku a jeho následků v úvahu.

V případě, který rozhodoval OS v Ústí nad Orlicí šlo o situaci, ve které se obžalovaný dopustil TČ maření úředního rozhodnutí a vykazání, jelikož řídil motorová vozidla přes uložený zákaz. V rozsudku bylo uvedeno, že obžalovaný byl spolehlivý a samostatný zaměstnanec, který by společností v případě uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody chyběl. Také matka jeho syna uvedla, že obžalovaný hradí řádně výživné, se synem se stýká o víkendech, někdy i ve všední dny. Syn měl obžalovaného rád a bez jeho finančních příspěvků by nebyla matka schopna své závazky při rodičovské dovolené plnit. Soud obžalovanému uložil nepodmíněný trest odnětí svobody, ale

²⁸³ Rozsudek OS v Tachově ze dne 20.4.2023, sp. zn. 1 T 126/2021, bod 21.

²⁸⁴ Rozsudek OS v Domažlicích ze dne 25.1.2023, sp. zn. 2 T 2/2023, body 22 a 25.

²⁸⁵ Rozsudek KS v Plzni ze dne 6.3.2023, sp. zn. 50 To 49/2023, bod 12.

²⁸⁶ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 7.9.2022, sp. zn. 48 T 2/2022, bod 87.

vedl, že poměry obžalovaného lze promítnout do výměry trestu odnětí svobody, a uložil oproti přísnějšímu návrhu státního zástupce trest v první čtvrtině zákonné trestní sazby.²⁸⁷ Ačkoliv je pozitivní vidět, že soud promítl poměry obžalovaného do výměry trestu, bohužel absentovala úvaha, proč tyto poměry nelze zohlednit více, resp. chybělo vypořádání soudu se skutečností, že bez výživného od obžalovaného matka jeho syna nebude schopna dostát svým závazkům, tj. určité se tento fakt odrazí také ve způsobu a kvalitě naplňování potřeb jejich syna.

Také OSFM při ukládání trestu za TČ zanedbání povinné výživy svého syna přihlédl k dalšímu vyživovanému dítěti obžalovaného, když uvedl, že „*soud vycházel z toho, že obžalovaný měl další vyživovací povinnosti ke své dceři.*“²⁸⁸ Další zmínku o dceři a dopadech uloženého trestu na ni ale rozsudek již bohužel neobsahoval.

V následujících případech došlo k zohlednění nejlepšího zájmu dětí pachatele, avšak v pachatelův neprospěch. I když jsem v rozsudcích opět nenarazila na komplexnější posouzení nejlepšího zájmu dítěte, za pozitivní výsledek jsem považovala např. rozsudek, ve kterém soud uvedl, že obžalovaná má 2 vyživovací povinnosti, které nehradí a již dříve byla odsouzená za týrání syna.²⁸⁹ I když není vyloučeno, že se k synovi v současné době chová pěkně, nepovažuji to za pravděpodobné, jelikož si myslím, že kdyby tomu tak bylo, soud by to v odůvodnění rozhodnutí uvedl, když už v textu zmínil výše uvedené rodinné poměry obžalované. Dále se soud nezabýval ani jejími vyživovacími povinnostmi, což je nutné soudu vytknout. Ke stejnému závěru jsem došla také v situaci ženy, která měla tři nezletilé děti, které ale byly umístěny do dětského domova.²⁹⁰

Také v rozsudku OS v Ostravě, který ukládal trest za krádež, soud uvedl, že obžalovaný má 3 děti, z nichž je už pouze jedno nezletilé (17 let). Soud dospěl k závěru, že trest odnětí svobody není možné podmíněně odložit, jelikož mj. nebylo prokázáno, že by obžalovaný měl v péči některé z dětí, případně, že by na jeho výživu byly odkázány, kromě nezletilé dcery, další osoby.²⁹¹ I když si myslím, že se soud mohl více zabývat dopady uloženého trestu na nezletilou dceru, jelikož i 17leté dítě požívá dle ÚPD zvýšené ochrany, lze jeho odůvodnění považovat za to kvalitnější ve srovnání s ostatními zkoumanými rozsudky.

V Novém Jičíně soud rozhodoval o trestu pro otce nezletilých dcer za TČ vydírání a nebezpečného pronásledování jejich matky. V rozsudku bylo uvedeno, že nezletilé dcery měly z jednání otce obavy a kontakt s ním odmítaly. Jednu z dcer otec napadal slovně, dokonce jí dal i

²⁸⁷ Rozsudek OS v Ústí nad Orlicí ze dne 20.10.2022, sp. zn. 3 T 167/2022, bod 5.

²⁸⁸ Rozsudek OSFM ze dne 10.1.2023, sp. zn. 81 T 164/2022, bod 3.

²⁸⁹ Rozsudek OS Plzeň-město ze dne 27.2.2023, sp. zn. 32 T 3/2023, bod 2.

²⁹⁰ Rozsudek OS Plzeň-město ze dne 19.8.2022, sp. zn. 2 T 62/2022, bod 4.

²⁹¹ Rozsudek OS v Ostravě ze dne 3.4.2023, sp. zn. 3 T 20/2023, bod 8.

facku, a proto neměla zájem jakýkoliv kontakt s otcem nadále udržovat.²⁹² Proto je zřejmé, že by jeho neuvěznění nebylo v nejlepším zájmu dcer.

V případě, který řešil KS v Plzni matka zavraždila své jedno ze tří dětí, druhé se zavraždit pokusila a třetí nechala žít. Soud se podrobně vypořádal s dopady jednání na život jen zázrakem přeživšího dítěte, které se pokusila zabít. I když se soud více nezabýval nejmladším dítětem, kterému obžalovaná nic neudělala, v rámci úvah o náhradě nemajetkové újmy uvedl, že svým jednáním matka zasáhla i do jeho přirozených práv. Soud uvedl, že *„je neoddiskutovatelné, že citové vazby mezi rodinnými příslušníky jsou naprosto unikátním druhem společenských pout, vyznačujících se dlouhodobým, silným a úzkým sepjatím jedinců. Za nejsilnější vazby pak lze označit samozřejmě ty, které se tvoří v přímé příbuzenské linii, či jsou utvářeny na základě dlouhodobého soužití ve společné domácnosti. Narušení takových pout, zejména dojde-li k němu na základě neočekávané, tragické události, vyvolává nejen zásah do tělesné integrity samotného jedince, který byl přímo dotčen touto událostí, ale pochopitelně také do integrity s ním spjatých blízkých osob. Takový zásah přitom lze mnohdy stavět na roveň fyzické újmy.“*²⁹³ Takže i když se soud výslovně nezabýval nejlepším zájmem všech dětí obžalované, lze uzavřít, že materiálně jeho rozhodnutí úvahy týkající se nejlepších zájmů obou žijících dětí obsahovalo, a proto lze říci, že v tomto rozsudku k posouzení nejlepšího zájmu dětí došlo.

3.3.3 Zhodnocení rozsudků vydaných od 8. 8. 2022 do 31. 8. 2023

Jak již bylo uvedeno, celkem jsem získala 228 rozsudků. Jejich specifikace je tabulkově zachycena v rámci přílohy č. 1 této práce, a to v podkapitole 1.3.

Co se týče statistik vydaných rozhodnutí ve věcech pachatelů-rodiců, ze soudů se mi obecně dostávalo podobných odpovědí. Většinou zněly tak, že soudy nevedou statistiku věcí, ve kterých by byl obviněný rodičem. Dále ze soudů uváděli, že vyhledávání v soudním systému je problematické, jelikož ten neslouží primárně k vyhledávání, ale k evidenci. Z některých soudů mi sdělili počet vydaných věcí ve zkoumaném období, ale nebyli schopni říct, v kolika případech byl obviněný rodičem. Pro představu např. na ObS pro Prahu 5 bylo za poslední rok vydáno 228 rozsudků, kterými byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody.²⁹⁴ Z některých, zejména menších soudů mi ale sdělili dokonce i požadovaný počet vydaných rozsudků, kterými byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody rodiči. Z OS v Novém Jičíně uvedli, že u nich bylo takových rozsudků vydáno 11 (z celkových 63, kterými byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody).²⁹⁵

²⁹² Rozsudek OS v Novém Jičíně ze dne 18. 8. 2022, sp. zn. 4 T 62/2022.

²⁹³ Rozsudek KS v Plzni ze dne 10. 11. 2022, sp. zn. 4 T 10/2022, bod 30.

²⁹⁴ Přípis ObS pro Prahu 5 ze dne 29. září 2023, sp. zn. 62 Si 895/2023.

²⁹⁵ Přípis OS v Novém Jičíně ze dne 20. 9. 2023, sp. zn. 30 Si 177/2023.

Dále takových rozsudků vydal OS v Opavě 26,²⁹⁶ OS v Benešově 10,²⁹⁷ OS v Mladé Boleslavi 19,²⁹⁸ OS v Nymburce 12,²⁹⁹ OS v Chomutově 11,³⁰⁰ OS Plzeň-město 22³⁰¹ a OS v Jindřichově Hradci 6.³⁰² Z KS v Plzni uvedli, že od 8. 8. 2022 bylo do 29. 9. 2023 vyhledáno 17 řízení, ze kterých je patrné, že byl odsouzený rodičem.³⁰³ Z OS v Ústí nad Labem uvedli, že bylo nalezeno celkem 41 rozsudků, ve kterých byl pachatelem rodič.³⁰⁴ Jestli ale tyto soudy vycházely pouze z rozsudků, nebo hledali i ve spisech, těžko říct. Pokud by ale hledali pouze v rozsudcích, došlo by ke zkreslení výsledků z důvodu opomenutí rozsudků, kterými byl trest uložen rodiči, ale jeho rodičovství v něm nebylo zmíněno. To tedy znamená, že celkový počet řízení by mohl být i vyšší. To, jak soudy tuto informaci zjišťovaly, ale většinou bohužel nevedly. Proto se snažit o nějaké statistiky veškerých vydaných rozsudků, ve kterých byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody rodiči, by bylo zbytečné a takové výsledky by byly nepřesné.

Výzkumem rozsudků z období od 8. 8. 2023 jsem získala 64 rozsudků, jimiž byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody za spáchání TČ zanedbání povinné výživy, 8 rozsudků, jimiž byl uložen tento trest za spáchání TČ, jehož obětí bylo dítě, ale nejednalo se o TČ zanedbání povinné výživy, a 156 rozsudků, jimiž byl uložen tento trest za spáchání TČ, jehož obětí nebylo dítě.

Co se týče první skupiny, jednalo se o 63 rozsudků OS a 1 rozsudek KS. Za zabývání se nejlepším zájmem dítěte jsem považovala, pokud rozsudek zmiňoval péči o dítě (styk), což se stalo ve 44 případech. V 17 případech bylo uvedeno, zda má pachatel i další dítě (děti). Ve vztahu k tomuto dalšímu dítěti byl jeho nejlepší zájem alespoň částečně posouzen pouze ve 3 případech. Ve 34 případech nebylo uvedeno, zda má pachatel další dítě. Ve 13 případech bylo uvedeno, že pachatel nemá další dítě, nicméně jen v 11 případech došlo k posouzení nejlepšího zájmu dítěte u „primárního“ dítěte, na kterém byl TČ spáchán.

Co se týče druhé skupiny, získala jsem 3 rozsudky KS a 5 rozsudků OS. U posuzovaného TČ byl nejlepší zájem dítěte alespoň částečně posouzen v 5 případech, nicméně v nich nebylo uvedeno, zda má pachatel další dítě nebo ne.

²⁹⁶ Přípis OS v Opavě ze dne 22. 9. 2023, sp. zn. 33 Si 174/2023.

²⁹⁷ Přípis OS v Benešově ze dne 27. 9. 2023, sp. zn. 10 Si 119/2023.

²⁹⁸ Přípis OS v Mladé Boleslavi ze dne 27. 9. 2023, sp. zn. 100 Si 151/2023.

²⁹⁹ Přípis OS v Nymburce ze dne 25. 9. 2023, sp. zn. 25 Si 148/2023.

³⁰⁰ Přípis OS v Chomutově ze dne 27. 9. 2023, sp. zn. 90 Si 150/2023.

³⁰¹ Přípis OS v Plzeň-město ze dne 22. 9. 2023, sp. zn. 51 Si 391/2023.

³⁰² Přípis OS v Jindřichově Hradci ze dne 22. 9. 2023, sp. zn. 11 Si 216/2023.

³⁰³ Přípis KS v Plzni ze dne 29. 9. 2023, sp. zn. Si 258/2023.

³⁰⁴ Přípis OS v Ústí nad Labem ze dne 2. 10. 2023, sp. zn. 0 Si 215/2023.

Co se týče posledně jmenované skupiny, získala jsem 25 rozsudků KS a 131 rozsudků OS. Pozitivní výsledek byl u těchto TČ shledán pouze v 11 případech. Co se týče rodičovství pachatele (péče o dítě), to bylo zmíněno ve 107 případech.

Nejlepší zájem dítěte, alespoň částečně (byla zmíněna alespoň jedna složka nejlepšího zájmu dítěte), byl tedy posouzen ve 25 případech z 228 rozsudků, tj. v 11 % případů. U rozsudků, kterými byl ukládán trest za TČ, jejichž obětmi nebylo dítě se jednalo o věci pod sp. zn. 32 T 3/2023 (krádež), sp. zn. 2 T 62/2022 (krádež), sp. zn. 3 T 20/2023 (krádež), sp. zn. 1 T 29/2022 (týrání osoby žijící ve společném obydlí), sp. zn. 4 T 62/2022 (vydírání a nebezpečné pronásledování), sp. zn. 3 T 159/2022 (maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání), sp. zn. 2 T 2/2023 (vydírání, poškození cizí věci, neoprávněné užívání cizí věci a nebezpečné vyhrožování), sp. zn. 14 To 80/2023 (krádež), sp. zn. 1 T 131/2022 (nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy), sp. zn. 4 T 10/2022 (vražda), sp. zn. 81 T 10/2022 (vražda). U rozsudků, jimiž byl ukládán trest za TČ zanedbání povinné výživy se jednalo o rozsudky pod sp. zn. 3 T 95/2022, sp. zn. 2 T 131/2022, sp. zn. 2 T 111/2022, sp. zn. 1 T 38/2023, sp. zn. 1 T 126/2021, sp. zn. 9 T 79/2022, sp. zn. 14 T 39/2022, sp. zn. 9 T 25/2023 (v souběhu s výtržnictvím), sp. zn. 52 T 28/2023, sp. zn. 52 T 113/2022, sp. zn. 3 T 82/2022, sp. zn. 19 T 9/2022, sp. zn. 19 T 67/2023, a sp. zn. 63 T 172/2022. V následující tabulce je uvedena bližší specifikace těchto rozsudků.

Tabulka č. 2: Specifikace rozsudků, jež byly vyhodnoceny jako pozitivní výsledky

Proměnná	Hodnoty/Varianty		Frekvence ve vzorku	
Počet rozsudků	KS		3	12 %
	OS		22	88 %
Pohlaví pachatele	Muž		18	72 %
	Žena		7	28 %
Pohlaví soudce/předsedy senátu	Muž		12	48 %
	Žena		13	52 %
Dítě obět'	Ano	§ 196 TZ	14	56 %
		Jiný TČ	0	0 %
	Ne		11	44 %
Zmínka alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte	Ano		25 z 228	11 %

3.4 Výsledky a závěry celého empirického výzkumu rozsudků, kterými byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody

Celkově jsem pro svůj výzkum získala 513 rozsudků, jimiž byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody rodiči (pečovateli), a to z 85 soudů.

Výzkumem všech rozsudků jsem získala 190 rozsudků, jimiž byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody za spáchání TČ zanedbání povinné výživy, 39 rozsudků, jimiž byl uložen tento trest za spáchání TČ, jehož obětí bylo dítě, ale nejednalo se o TČ zanedbání povinné výživy a 284 rozsudků, jimiž byl uložen tento trest za spáchání TČ, jehož obětí nebylo dítě.

V rozsudcích z období od 8. 8. 2017 do 7. 8. 2022 byl nejlepší zájem dítěte, alespoň částečně posouzen ve 22 případech z 259 případů, tedy v 8,5 % případů. U mikrostudie se jednalo o 2 případy z 26 případů, tj. 7,7 % případů a u rozsudků za období od 8. 8. 2022 se jednalo o 25 případů z 228 případů, tj. 11 % případů. Celkově byl tedy pozitivní výsledek shledán ve 49 případech z 513 případů, tj. v **9,6 %** případů. V následující tabulce je uvedena bližší specifikace těchto rozsudků.

Tabulka č. 3: Specifikace rozsudků, jež byly vyhodnoceny jako pozitivní výsledky

Proměnná	Hodnoty/Varianty		Frekvence ve vzorku	
Počet rozsudků	KS		7	14,3 %
	OS		42	85,7 %
Období vydání rozsudku	8. 8. 2017 - 7. 8. 2018		4	8,2 %
	8. 8. 2018 - 7. 8. 2019		4	8,2 %
	8. 8. 2019 – 7. 8. 2020		6	12,2 %
	8. 8. 2020 – 7. 8. 2021		1	2 %
	8. 8. 2021 – 7. 8. 2022		8	16,3 %
	8. 8. 2022 - 31. 8. 2023		26	53,1 %
Pohlaví pachatele	Muž		36	72 %
	Žena		14	28 %
Pohlaví soudce/předsedy senátu	Muž		26	53,1 %
	Žena		23	46,9 %
Dítě obět'	Ano	§ 196 TZ	28	57,1 %
		Jiný TČ	4	8,2 %
	Ne		17	34,7 %
Zmínka alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte	Ano		49 z 511	9,6 %

Je nutno poukázat na nerovnováhu mezi počtem rozsudků z OS a KS. Bohužel KS je v republice pouze 8, a proto bylo komplikované získat větší počet jejich rozsudků, jelikož často požadovaly za toto poskytnutí nemalou finanční úhradu, která nebyla vždy zaplacená.

Vzhledem k tomu, že jsem pro období posledního roku provedla samostatný výzkum, nelze vyvozovat žádné závěry ani z většího počtu pozitivních výsledků právě u rozsudků z uplynulého roku, protože je za dané situace logické, že čím více rozsudků bude k dispozici, tím více bude pozitivních výsledků.

Co se týče pachatelů TČ v případech, ve kterých byl nejlepší zájem dítěte alespoň částečně posouzen, skoro o více než jednou tolik převažovali muži (72 %) nad ženami (28 %). To není překvapující, když v ČR páchají trestnou činnost více muži než ženy. Akorát poměr žen vůči

mužům je obecně v páchání trestné činnosti cca desetinový.³⁰⁵ Proto si myslím, že je toto vyšší procento žen, v jejichž případech došlo ke zkoumání nejlepšího zájmu jejich dětí, ve výsledném počtu způsobeno tím, že se u nich k rodičovství více přihlíží, vzhledem k tomu, že celkový počet pachatelů mužů ve výzkumu byl 426 (81,1 %) a žen 99 (18,9 %). Jedná se ale jen o můj odhad na základě získaných dat, tedy nevylučuji existenci dvojí příčiny, tj. existenci vlivu jiné proměnné na výsledek (tento závěr), která nebyla sledována, jelikož tento výzkum je výzkumem kvantitativním a mým cílem bylo prozkoumat co nejvíce rozsudků při sledování menšího množství proměnných. Zajímavý je ale poměr mužů a žen v pozici soudců, který je téměř vyrovnaný.

Co se týče poměru velikosti tří skupin rozsudků, na které je celkový vzorek rozsudků rozdělen, k velikosti pozitivních výsledků, u TČ zanedbání povinné výživy je celkový počet získaných rozsudků 190 (37 %), z nichž bylo vyvozeno 28 (57,1 %) pozitivních výsledků ze 49 (celkový počet případů s alespoň částečným posouzením nejlepšího zájmu dítěte), u jiného TČ než zanedbání povinné výživy, ale stále s obětí dítětem je celkový počet rozsudků 39 (7,6 %), z nichž byly vyvozeny 4 (8,2 %) pozitivní výsledky ze 49 a u TČ, jejichž obětí nebylo dítě, je výsledný počet rozsudků 284 (55,4 %) z nichž bylo vyvozeno 17 (34,7 %) pozitivních výsledků ze 49. Proporcionální rozložení pozitivních výsledků odpovídá u druhé skupiny rozsudků téměř přesně celkovému množství (procentům) získaných rozsudků této skupiny (7,6 %). U první a třetí skupiny to vypadá, jako by byly pozitivní výsledky prohozeny. Jsem toho názoru, že v utváření výsledků hrálo velkou roli to, že rozsudky z první skupiny odsuzovaly k trestu za TČ zanedbání povinné výživy, tj. bylo pravděpodobnější, že se soudci budou zabývat celkovou rodinnou situací pachatele už ze samotné podstaty spáchaného TČ. I tak ale pozitivní výsledky nejsou nijak valné. Celkový výsledek alespoň částečného posouzení nejlepšího zájmu dítěte v 9,6 % případů ukazuje na to, že obecné soudy v oblasti ochrany nejlepšího zájmu dítěte při ukládání trestu jeho rodiči (pečovateli), skoro vůbec nerespektují judikaturu ÚS, čímž porušují mezinárodní závazky ČR.

3.5 Zohlednění nejlepšího zájmu dítěte a uložení alternativního trestu

Jak již bylo výše uvedeno, pokud nejlepší zájem dítěte převáží nad zájmem společnosti spravedlivě potrestat pachatele, nebude uložen trest odnětí svobody nepodmíněný, ale podmíněný, či jiný alternativní trest.

V rámci výzkumu provedeného pro mou diplomovou práci jsem požadovala po soudech sdělení počtu rozsudků, ve kterých byl nález sp. zn. II. ÚS 2027/17 zmíněn. Ze 49 soudů (42 OS a 7 KS) jsem zjistila, že ani v jednom prvostupňovém rozsudku nebyl tento nález zmíněn.

³⁰⁵ Kriminalita v ČR a EU – 2012-2022 [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-10-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/kriminalita-v-cr-a-eu-2012-2022>

Z některých soudů mi bylo sděleno, že nebyl žádný takový rozsudek evidován,³⁰⁶ z jiných to, že se žádný takový nepodařilo vyhledat³⁰⁷ a z jednoho soudu dokonce uvedli, že mi tuto informaci neposkytnou, jelikož by se jednalo o vytváření nové informace.³⁰⁸

Dále jsem požadovala sdělení počtu rozsudků, které se zabývaly nejlepším zájmem dítěte pachatele a poskytnutí takových rozsudků. Bohužel jsem získala pouze 6 rozhodnutí, kterými byl uložen trest rodiči (a ve kterých byl nejlepší zájem dítěte zmíněn), a 11 rozhodnutí vyšších stupňů.

Z toho by mělo plynout, že k zohlednění nejlepšího zájmu dítěte téměř nedochází. Z již získaných zkušeností jsem si sice myslela, že k tomu nedochází nějak zvlášť často, ale nechtělo se mi věřit, že by k tomu nedocházelo skoro vůbec. Soudním databázím nevěřím ve vyhledávání mnou požadovaných výsledků, jelikož se mi dostalo odpovědí, že s ohledem na technická omezení spojená s aktuálně dostupným programovým vybavením soudů nelze výsledek vyhledávání s úplnou jistotou zaručit.³⁰⁹

Z čeho ale můžeme vycházet je to, jakých výsledků bylo získáno dotazy na trestní soudce. V rámci výzkumu pro diplomovou práci jsem zjistila že na 15 soudech proběhlo také dotazování soudců na nejlepší zájem dítěte v trestních věcech. Pouze na jednom soudě se podařilo získat (jen jeden) rozsudek, ve kterém byl posuzován nejlepší zájem dítěte při rozhodování o uvěznění rodiče. Jinak ani skrze dotazy na trestní soudce nebylo více rozsudků zjištěno. Bylo mi soudy odpovězeno např., že dotazem u trestních soudců nebyl zjištěn žádný požadovaný rozsudek,³¹⁰ nebo jsem získala vyloženě odpověď, že všichni soudci trestního oddělení takové posouzení nemají v žádném ze svých rozhodnutí.³¹¹ Což by tedy potvrdzovalo výsledek téměř zanedbatelného posuzování a zohledňování nejlepšího zájmu dítěte.

Jak již bylo uvedeno dříve, během mé stáže na OSFM za účelem zpracování mikrostudie jsem zkoumala i rozsudky, ve kterých nebyl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, a to z toho důvodu, abych zjistila, zda tomu tak bylo právě s ohledem na nejlepší zájem dítěte. Bylo tomu tak pouze v 5 případech (které jsem již popsala dříve), a to ze 405 případů.

Také v rámci doplnění výzkumu za poslední rok jsem žádala o použití fulltextového vyhledávání a vyhledání slov „nejlepší“, „zájem“ a „dítěte“ a sdělení počtu, v kolika takových rozsudcích se tato slova vyskytovala při ukládání jakéhokoliv trestu rodiči v souvislosti s nejlepším zájmem jeho dítěte, a jejich poskytnutí. Bohužel jsem získala opět nízký počet prvostupňových

³⁰⁶ Např. Přípis OS v Sokolově ze dne 10. 10. 2022, sp. zn. 0 Si 384/2022.

³⁰⁷ Např. Přípis OS ve Žďáru nad Sázavou ze dne 5. 10. 2022, sp. zn. 20 Si 128/2022.

³⁰⁸ Rozhodnutí OS v Trutnově ze dne 30. 9. 2022, sp. zn. 35 Si 346/2022.

³⁰⁹ Přípis KS v Praze ze dne 18. 9. 2023, sp. zn. Si 287/2023.

³¹⁰ Přípis OS v Ústí nad Labem ze dne 29. 9. 2022, sp. zn. 0 Si 252/2022 nebo přípis OS v Havlíčkově Brodě ze dne 3. 10. 2022, sp. zn. 20 Si 160/2022.

³¹¹ Přípis OS v Karlových Varech ze dne 7. 10. 2022, sp. zn. 45 Si 255/2022.

rozsudků, a to 8. Z těch 91 soudů, které mi odpověděly, byli minimálně v 9 případech dotázáni soudci či jiní pracovníci trestního úseku, ale jen ve 2 případech tento postup vedl k získání relevantních rozsudků. Například z OS v Pelhřimově uvedli, že „dle vyjádření soudců působících na trestním úseku v rámci úvah o druhu trestu a jeho výměry se podstatnou měrou nepřibližují k tomu, zda pachatel nebo pachatelka je rodičem.“⁶¹²

3.5.1 Odpovědi některých soudů na dotaz ohledně nálezu sp. zn. II. ÚS 2027/17 a posouzení nejlepšího zájmu dítěte

Z Obs pro Prahu 8 mi bylo e-mailem odpovězeno, že téměř každý obviněný má nezletilé dítě a že doposud se nikdo výslovně nehájil tím, že za (např. TČ loupeže) nemůže být odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody jen z důvodu péče o nezletilé dítě. **Žádný** rozsudek proto neobsahuje výslovné úvahy o nemožnosti uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody z důvodu péče o nezletilé dítě. Soudy nevedou evidenci, který odsouzený má, či nemá nezletilé dítě, a jaký to mělo vliv na druh a výši trestu z důvodu aplikování zásady enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí. Soud jako orgán státu nemůže činit nic, co mu zákon výslovně neukládá (vedení takové evidence). Ze spisů nevyplývá, zda daný obviněný má nezletilé dítě ve své péči, nebo ho má v péči někdo jiný. Výjimku tvoří rozsudky ohledně TČ zanedbání povinné výživy, ve kterých je nepodmíněný trest odnětí svobody ukládán právě z důvodu, že obviněný má (většinou) nezletilé dítě, na které nehradí výživné, přičemž je povinností soudce se vypořádat s uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody. Aplikace nálezu sp. zn. II. ÚS 20217/17 přichází v úvahu pouze v případech, pokud obviněnému hrozí uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody a tento je **jediným rodičem**, např. protože je vdovcem, tedy takovýto obviněný by byl jedinou osobou, u které přichází v úvahu osobní péče o nezletilé dítě. V takovém případě by soudce skutečně měl zvažovat mezi veřejným zájmem spravedlivě potrestat pachatele TČ a zájmem dítěte na osobní péči rodiče. Takovýto případ by byl ale dle soudu absolutně výjimečný. Jak již bylo uvedeno výše, dle mého názoru, se ale nemusí nutně jednat jen o situace, ve kterých by byl obviněný jediným pečujícím rodičem. Není mi jasné, z čeho soud vychází, když tvrdí, že jeden rodič dítěti stačí. Dítě má právo na péči obou svých rodičů.

OS v Hodoníně uvedl, že zmíněná sp. zn. nálezu ÚS nebyla v rozhodnutích soudu nalezena, nicméně k posuzování nejlepšího zájmu dítěte dochází často zvláště v případech odsouzení rodiče za TČ zanedbání povinné výživy. Tehdy může soud dojít k tomu, že je obviněnému v zájmu dítěte uložena ještě trest alternativní, a to z důvodu, aby mělo dítě šanci obdržet od rodiče výživné, což by v případě uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody bylo značně ztíženo, až znemožněno.

³¹² Přípis OS v Pelhřimově ze dne 3. 10. 2023, sp. zn. 23 Si 169/2023.

Obviněnému je tak v zájmu dítěte, za okolností, při kterých by již mohlo být uvažováno o uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, dána poslední šance zohledňující především zájem vyživovaného dítěte na zajištění jeho výživy.³¹³

Z OS v Náchodě mi odpověděli, že v obecné rovině lze uvést, že nejlepší zájem dítěte je zohledňován primárně v případě, pokud na tuto okolnost **poukazuje sám obviněný** v rámci obhajoby, případně pokud to **vyžadují individuální okolnosti případu**. Žádný z oslovených trestních soudců si však konkrétní řízení nedokázal vybavit.³¹⁴

3.5.2 Praxe soudů ve vztahu k nálezu sp. zn. II. ÚS 2027/17

Jak jsem již uvedla, bohužel žádný z oslovených soudů ve svých rozsudcích dosud na nález sp. zn. II. ÚS 2027/17 neodkazoval jako na „podklad“ pro rozhodnutí, který trest a v jaké výši uložit. Pokud již byl onen nález v rozsudcích zmíněn, tak pouze v části rekapitulace vyjádření obhajoby, např. v případě pachatele TČ maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání obhajoba s odkazem na nález sp. zn. II. ÚS 2027/17 uvedla, že v případě obviněného jeho rodinné poměry odůvodňují, aby mu nepodmíněný trest odnětí svobody nebyl uložen. Žil ve společné domácnosti s družkou a dvěma nezletilými dětmi. Obě děti byly vážně zdravotně postiženy dětskou mozkovou obrnou a vyžadovaly celodenní péči s intenzivním rehabilitačním cvičením. Jeho družka byla nezaměstnaná a rodina tak byla plně závislá na příjmech obviněného. Družka obviněného navíc trpěla psychickými problémy a v minulosti se pokusila o sebevraždu. Jeho odsouzení k nepodmíněnému trestu odnětí svobody mělo dle obhajoby mít pro rodinu, zejména nezletilé děti, fatální následky.³¹⁵ KS v Ostravě byl nicméně toho názoru, že jelikož se obviněný dopustil trestné činnosti v souvislosti s řízením motorových vozidel v době uložení trestu zákazu činnosti, tak chování obviněného více než zpochybňovalo jeho námitky spočívající v tom, že je pro svou rodinu nepostradatelný, jelikož jeho chování k orgánům soudní moci, místní i státní správy (v oblasti silničního provozu) je zcela svévolné, a dosud použité tresty zůstaly bez odezvy.³¹⁶ V platnosti ponechal nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání pěti měsíců. Argumentaci zpochybněním nepostradatelnosti obviněného jen na základě opakovaného páčání TČ bez vztažení k jeho motivaci považuji za nedostatečnou. Dle mého názoru, neměly být tyto dvě skutečnosti dávány do souvislosti, ale mělo dojít k odůvodnění uložení trestu ve vztahu k dětem obviněného, případně mělo být také uvedeno, proč nepřicházel v úvahu trest domácího vězení, který si lze v daném případě představit jako více než vhodný.

³¹³ Přípis OS v Hodoníně ze dne 4. 10. 2022, sp. zn. Si 142/2022.

³¹⁴ Přípis OS v Náchodě ze dne 5. 10. 2022, sp. zn. 23 Si 116/2022.

³¹⁵ Usnesení KS v Ostravě ze dne 27. 2. 2018, sp. zn. 5 To 19/2018, bod 3.

³¹⁶ Tamtéž, bod 6.

Pro zajímavost jsem se pokusila nalézt nález sp. zn. II. ÚS 2027/17 v databázi NS. V té jsem zjistila, že uvedený nález je uváděn nejčastěji jako podklad pro argument, že vyšší soudy mohou do ukládání trestu obecnými soudy zasáhnout pouze výjimečně, a to v situaci, pokud je trest v extrémním rozporu s povahou a závažností spáchaného TČ, tzn. pokud byl v konkrétním případě uložen trest neproporcionální (viz např. usnesení NS ze dne 17.08.2022, sp. zn. 8 Tdo 722/2022, usnesení NS ze dne 21. 2. 2023, sp. zn. 4 Tdo 41/2023, usnesení NS ze dne 7. 10. 2020, sp. zn. 4 Tdo 1046/2020, usnesení NS ze dne 12. 4. 2023, sp. zn. 8 Tdo 265/2023, usnesení NS ze dne 6. 11. 2019, sp. zn. 7 Tdo 1158/2019, usnesení NS ze dne 1. 4. 2020, sp. zn. 7 Tdo 317/2020, usnesení NS ze dne 18. 3. 2020, sp. zn. 7 Tdo 241/2020, usnesení NS ze dne 31. 8. 2021, sp. zn. 4 Tdo 895/2021, nebo usnesení NS ze dne 23. 9. 2020, sp. zn. 7 Tdo 949/2020-II.) nebo ve vztahu k řádnému odůvodnění soudního rozhodnutí (viz např. usnesení NS ze dne 1. 2. 2018, sp. zn. 6 Tdo 168/2018, usnesení NS ze dne 8. 12. 2021, sp. zn. 7 Tdo 1257/2021, usnesení NS ze dne 26. 7. 2023, sp. zn. 7 Tdo 579/2023, usnesení NS ze dne 15. 1. 2020, sp. zn. 7 Tdo 1587/2019, usnesení NS ze dne 20. 9. 2017, sp. zn. 3 Tdo 1073/2017 nebo rozsudek NS ze dne 17. 8. 2022, sp. zn. 8 Tz 99/2022). Tyto aspekty jsou, dle mého názoru, pouze vedlejším „poselstvím“ nálezu sp. zn. II. ÚS 2027/17, jelikož tyto závěry již byly judikovány také v jiných rozhodnutích ÚS (např. nález ze dne 2. 6. 2009, sp. zn. II. ÚS 435/09-2, usnesení ze dne 11. 8. 2015, sp. zn. II. ÚS 1576/15-1 nebo nález ze dne 11. 6. 2014, sp. zn. I. ÚS 4503/12). Na druhou stranu nemůžu tvrdit, že NS užívá nález sp. zn. II. ÚS 2027/17 výlučně na podporu méně významných závěrů nálezu sp. zn. II. ÚS 2027/17. Např. v usnesení sp. zn. 8 Tdo 34/2021 NS tímto nálezem argumentoval v situaci, jejímž výsledkem bylo převážení nejlepšího zájmu dítěte nad zájmem spravedlivě (přiměřeně) potrestat pachatele TČ.³¹⁷ Dále lze uvést také usnesení NS ze dne 31. 8. 2021, sp. zn. 8 Tdo 37/2021.

3.5.3 Rozsudky, kterými byl uložen alternativní trest s ohledem na dítě pachatele

Ve vztahu k nejlepšímu zájmu dítěte jsem získala za období od 2017-2022 celkem 6 rozsudků OS (1 z OS ve Žďáru nad Sázavou, OS v Sokolově, OS v Děčíně, OS ve Znojmě a 2 z OS v Hodoníně) a 1 rozsudek KS v prvním stupni. Dále jsem získala 9 rozhodnutí soudu druhého stupně (z KS v Ostravě) a 2 usnesení NS.

Jak již bylo dříve uvedeno, z některých soudů jsem dostala odpověď, že pokud je již nejlepší zájem dítěte brán v úvahu, tak obviněný většinou k nepodmíněnému trestu odnětí svobody odsouzen není. Získala jsem ale pouze 7 rozsudků prvního stupně, ve kterých dle názorů soudů byl nejlepší zájem dítěte zohledněn a tím pádem nebyl nepodmíněný trest odnětí svobody uložen.

³¹⁷ Usnesení NS ze dne 31. 3. 2021, sp. zn. 8 Tdo 34/2021.

Jednalo se např. o případ, ve kterém došlo ke spáchání TČ ohrožování výchovy dítěte. Soud ve svém rozsudku uvedl, že výkon trestu byl podmíněně odložen, a to na přiměřenou zkušební dobu, neboť měl za to, že **obviněný projevil snahu** o zlepšení přístupu k péči a výchově dětí. Proto v jeho případě lze předpokládat, že trestnou činnost páchat nadále nebude. Soud také uvedl, že je tedy na obviněném, aby začal k péči o děti zodpovědně přistupovat, a dbát toho, aby děti plnily řádně školní docházku.³¹⁸

Dalším případem byl TČ týrání svěřené osoby, který rozhodoval OS v Sokolově. V dané věci šlo o to, že obžalovaná kladla nepřiměřené nároky na svou (adoptovanou) dceru, zejména na její chování a školní prospěch, čímž na dceru vyvíjela psychický nátlak. Soud dospěl k závěru, že jelikož dcera opět žila ve společné domácnosti s obžalovanou (a i ostatními členy rodiny), „*nepovažoval za vhodné ukládat obžalované trest spojený s přímou represí. Obžalované pak byl uložen trest alternativní, nespojený s přímou represí, kdy soud považuje tento druh trestu za adekvátní, a to i ve vztahu k dalšímu vývoji vztahu mezi obžalovanou a poškozenou, ale i poškozenou a dalšími členy rodiny.*“³¹⁹ Soud uložil obžalované trest odnětí svobody, který podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání 4 let, stanovil nad ní dohled a uložil jí povinnost podrobit se vhodnému programu psychologického poradenství. Takový trest soud uložil, aby obžalovaná mohla získat lepší náhled na své chování. Soud také uvedl, že „*je v zájmu obou, aby došlo k nápravě jejich vzájemného vztahu, a to především proto, aby poškozená takové jednání případně v budoucnosti neopakovala jako zřejmý vzorec chování ze své původní rodiny.*“³²⁰ S tímto rozhodnutím se plně ztotožňuji. Soud uložil takový trest, skrze který se rodině, a hlavně obžalované dostane pomoci ze strany státu, aby své chování změnila a aby následně týraná dcera neaplikovala stejné výchovné prostředky na své budoucí děti. Soud tímto rozhodnutím uznal vliv stylu výchovy, který se často předává z generace na generaci a teoreticky (pokud bude účel trestu naplněn) se zasadil o záchranu dalších budoucích dětí před trestnou činností.

U TČ podvodu dospěl OS ve Žďáru nad Sázavou k závěru, že jelikož se obviněná k TČ doznala, podniká, má ve své péči dvě malé děti, zaměstnává dvě osoby a má snahu i možnost uhradit škodu, uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody by nebylo nejen v zájmu obviněné, ale i její rodiny, náhrady škody, podnikání **a celé společnosti**.³²¹ Soud tedy dospěl k závěru, že obviněné může být uložen ještě trest výchovný, a to podmíněný trest odnětí svobody za současného vyslovení dohledu, který předpokládá vedení řádného života a uhrazení způsobené škody. „*V opačném případě bude vystavena reálnému nebezpečí nařízení faktického výkonu tohoto trestu.*“³²²

³¹⁸ Rozsudek OS v Děčíně ze dne 11. 6. 2021, sp. zn. 9 T 179/2019, bod 36.

³¹⁹ Rozsudek OS v Sokolově ze dne 23. 4. 2018, sp. zn. 24 T 56/2017, bod 53.

³²⁰ Tamtéž.

³²¹ Rozsudek OS ve Žďáru nad Sázavou ze dne 26. 5. 2020, sp. zn. 2 T 55/2020, bod 10.

³²² Tamtéž.

Proti tomuto rozsudku bylo nicméně podáno státním zástupcem odvolání a KS v Brně dospěl k závěru, že takový trest je nepřiměřeně mírný, nezohledňuje speciální recidivu obviněné, okolnosti, za kterých se obžalovaná TČ dopustila, ani výši způsobené a hrozící škody,³²³ aniž by se podrobněji vypořádal s péčí o děti a jejich nejlepším zájmem.

V jiném případě OS v Hodoníně uložil alternativní trest obecně prospěšných prací obviněnému z TČ zanedbání povinné výživy, i když bylo namíste uložit nepodmíněný trest odnětí svobody. Soud tím dal obviněnému ještě šanci k nápravě za současného stanovení povinnosti uhrazení dlužného výživného, i když se dopustil posuzovaného TČ ve zkušební době podmíněného odsouzení. Takovýto trest byl dle soudu dostatečný k dosažení účelu trestu, jelikož obviněný dostal šanci prokázat, že své sliby myslí vážně, tedy že je schopen a ochoten začít plnit své povinnosti vůči svým nezletilým dětem a žít řádným životem.³²⁴

Ke stejnému závěru dospěl zmíněný soud také v jiném případě TČ zanedbání povinné výživy. V odůvodnění rozsudku uvedl, že pokud ve zkušební době podmíněného odsouzení nebude obviněný opětovně po delší dobu svou vyživovací povinnost plnit, přistoupí soud k nařízení výkonu trestu odnětí svobody.³²⁵

K těmto případům lze přiřadit také případ, který jsem sice nezískala náhodně (ale v rámci komunikace se soudcem, který na školení pro státní zástupce přednášel o nutnosti zohledňovat nejlepší zájem dítěte), a kterým došlo ke komplexnímu a podrobnému posouzení nejlepšího zájmu dítěte i jeho zohlednění v rámci ukládaného trestu odnětí svobody v délce 3 let podmíněně odloženého na dobu 5 let za současného vyslovení dohledu a uložení přiměřených povinností a omezení. Toto rozhodnutí bylo následně Vrchním soudem v Praze rozsudkem sp. zn. 3 To 65/2022 sice změněno, ale jen co do zrušení uložených přiměřených povinností a omezení obviněnému. V tomto případě šlo o spáchání TČ těžkého ublížení na zdraví otcem nezletilé dcery, který ji přes 20 minut z výchovných důvodů sprchoval ledovou vodou. Soud v rozsudku uvedl, že rodinný život obviněného byl podstatným faktorem při rozhodování. I když se obviněný rozvedl s matkou nezletilé dcery, pravidelně o ni pečoval, měl s ní **výjimečně dobrý vztah** a pravidelně přispíval na její výživu. Proto bylo při úvaze o trestu (ve smyslu judikatury ESLP a ÚS) nutné zohlednit jako faktor pro ne(uložení) nepodmíněného trestu odnětí svobody i zájem nezletilé dcery obviněného. Soud uvedl, že ačkoliv byl trest ukládán jiné osobě než dítěti a dítě ani nebylo procesním subjektem trestního řízení, uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody by mělo **nezpochybnitelný přímý dopad na život dítěte**. V posuzovaném případě **nebyl obviněný**

³²³ Rozsudek KS v Brně ze dne 21. 7. 2020, sp. zn. 4 To 73/2020, bod 8.

³²⁴ Rozsudek OS v Hodoníně ze dne 3. 2. 2020, sp. zn. 19 T 5/2019, bod 10.

³²⁵ Rozsudek OS v Hodoníně ze dne 27. 2. 2020, sp. zn. 2 T 75/2019.

výlučně pečující osobou, ale na výživu nezletilé dcery výrazně přispíval, podílel se na její výchově a **hloubka jejich emočního vztahu byla vysoká**. Nezletilá dcera byla ve věku, v němž ztráta vazby na otce mohla negativně ovlivnit její vývoj.³²⁶ Podkladem pro tento rozsudek byl nález sp. zn. II. ÚS 2027/17 a nález sp. zn. IV. ÚS 950/19, ze kterých soud do svého rozhodnutí ocitoval nejdůležitější pasáže. S tímto rozsudkem se plně ztotožňuji a jsem toho názoru, že ho lze uvést jako příklad velice dobré praxe.

V dalším rozhodnutí OS ve Znojmě rozhodoval o TČ ohrožování výchovy dítěte, kterého se dopustila matka dětí tím, že jim umožnila vést zahálčivý život a nedůsledně dohlížela na jejich školní docházku a přípravu do školy. Soud uvedl, že při uložení trestu zohlednil skutečnost, že po spáchání TČ došlo ke zlepšení školní docházky dětí. Za dostatečný trest soud považoval podmíněný trest odnětí svobody s kratší jednoroční zkušební dobou, během které se zjistí, zda zlepšení plnění povinné školní docházky u dětí bude mít setrvalý stav. Pokud by tomu tak bylo a obžalovaná by též vedla řádný život, rozhodl by soud o jejím osvědčení. V opačném případě by mohl rozhodnout o prodloužení zkušební doby, uložení dohledu, stanovení přiměřených povinností nebo by mohl rozhodnout o výkonu 8 měsíců trestu odnětí svobody ve věznici.³²⁷

Zajímavé je, že k pozitivnímu promítnutí nejlepšího zájmu dítěte došlo, až na jeden případ (podvod), v případech, ve kterých bylo dítě obětí TČ (ohrožování výchovy dítěte, týrání svěřené osoby, zanedbání povinné výživy, těžké ublížení na zdraví dítěte) a kde potenciálně hrozí riziko dalšího nevhodného chování pachatele (což dle mého názoru není špatný postup, pokud je odůvodněn okolnostmi případu). Odtud také plynul zvýšený zájem zkušební komise při obhajobě mé diplomové práce o tento typ rozsudků. Naopak v případech, ve kterých dítě není „středem zájmu“, jelikož dojde primárně k porušení zájmu jiného subjektu či celé společnosti, k zabývání se nejlepším zájmem dítěte obviněného většinou nedošlo, jelikož soudy soustředily svou činnost k ochraně primárně porušeného zájmu.

Z poskytnutých rozhodnutí druhého stupně, lze pro zajímavost (jelikož jimi nebyl ukládán trest) uvést usnesení KS v Ostravě, kterým byla odmítnuta odvolání státního zástupce a obviněného, jelikož jeho odůvodnění považuji za nedostatečné. Jednalo se o případ obviněného, který se dopustil TČ maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání z důvodu porušení uloženého zákazu řízení. KS v Ostravě ve svém usnesení sice uvedl, že očekávané narození dvojčat již zohlednil nalézací soud v rámci výměry nepodmíněného trestu odnětí svobody, který by rodiči byl jako speciálnímu recidivistovi ukládán jinak v horní polovině trestní sazby, ale uvedl i to, že v rámci výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody může obviněný pracovat a z dosahovaných výdělků

³²⁶ Rozsudek KS v Českých Budějovicích ze dne 19. 5. 2022, sp. zn. 17 T 6/2022.

³²⁷ Rozsudek OS ve Znojmě ze dne 17. 8. 2020, sp. zn. 17 T 10/2020.

plnit svou vyživovací povinnost.³²⁸ KS abstrahoval z komplexního konceptu nejlepšího zájmu dítěte pouze právo dítěte na výživu, nicméně se nezabýval jeho ostatními složkami. Obviněný požadoval uložení trestu domácího vězení, poskytl písemný slib zdržování se v obydlí, byl ochoten přispět na peněžitou pomoc obětem TČ a dodržovat jakoukoliv přiměřenou povinnost či omezení, pouze žádal, aby nebyl uvězněn, jelikož vyživoval jedno své dítě, jedno dítě partnerky a očekával narození dalších dvou dětí.³²⁹

Co se týče rozsudků vydaných ode dne 8. 8. 2022, na úvod je nutno uvést, že v žádném rozsudku nebyl uložen jiný než nepodmíněný trest odnětí svobody pouze z důvodu rodičovství pachatele. Vždy bylo k takovému rozhodnutí přistoupeno v důsledku kumulace více polehčujících okolností. V jednom rozsudku ukládajícím trest za TČ znásilnění (nevlastního) dítěte, soud uvedl, že obžalovanému mimořádně snížil trest odnětí svobody, neboť měl za to, že vzhledem k poměrům pachatele a okolnostem případu, by použití zákonné trestní sazby bylo pro něho nepřiměřeně přísné. Dle přesvědčení soudu lze dosáhnout nápravy pachatele i trestem kratším, „*a to zejména s ohledem na dobu, která od spáchání trestného činu uplynula, skutečnost, že poškozené nebyla způsobena těžká újma na zdraví a obžalovaný v současné době žije s partnerkou, se kterou vychovává dvě malé děti [...] a třetí se má narodit v říjnu 2023.*“³³⁰ Soud proto uložil nejvyšší trest, který ještě lze podmíněně odložit na zkušební dobu a stanovil nad obžalovaným dohled, aby bylo jeho chování po dostatečně dlouhou dobu kontrolováno a nedošlo z jeho strany k opakování obdobného jednání v budoucnu.

V Novém Jičíně OS odsoudil otce tří nezletilých dětí za TČ krádeže k podmíněnému trestu odnětí svobody, stanovil nad ním dohled a uložil mu omezení, aby v průběhu zkušební doby podmíněného odsouzení podle svých sil uhradil dlužné výživné a řádně hradil běžné výživné. V odůvodnění rozsudku soud uvedl, že stanovený dohled bude sloužit také ke kontrole toho, jak si odsouzený počíná při plnění vyživovací povinnosti k nezletilým dětem.³³¹

Z OS v Pardubicích jsem získala jeden velice zajímavý rozsudek, a to za TČ krádeže, za který soud obžalované uložil 300 hodin obecně prospěšných prací. Podruhé v rámci psaní diplomové a rigorózní práce nějaký rozsudek odkazoval na jeden z relevantních nálezů, a to nálezní sp. zn. IV. ÚS 950/19. Soud v rozsudku shrnul hlavní poselství tohoto nálezu a uvedl, že v daném případě „*faktory převažujícími pro uložení trestu obecně prospěšných prací jsou zejména relativně nízká závažnost činu, postoj obžalované, její majetkové a zejména rodinné poměry, kdy zájem dcery obžalované na péči o ni převažuje nad zájmem společnosti na uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody.*“³³² I

³²⁸ Usnesení KS v Ostravě ze dne 10. 6. 2019, sp. zn. 3 To 180/2019, bod 14.

³²⁹ Tamtéž, bod 2.

³³⁰ Rozsudek KS v Praze ze dne 29. 3. 2023, sp. zn. 5 T 63/2022, bod 29.

³³¹ Rozsudek OS v Novém Jičíně ze dne 16. 12. 2022, sp. zn. 4 T 164/2022.

³³² Rozsudek OS v Pardubicích ze dne 6. 3. 2023, sp. zn. 1 T 35/2023, bod 7.

když byl uveden pouze výsledek vážení konkurujících zájmů, považuji tento rozsudek za další příklad dobré praxe. Proti tomuto rozhodnutí nicméně státní zástupkyně podala odvolání. V němž uvedla, že se dřívější alternativní tresty minuly účinkem, a proto je třeba na obžalovanou působit již trestem nepodmíněným. KS obžalované uložil nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 10 měsíců a odůvodnil ho tím, že se obžalovaná dopouští opakovaně trestné činnosti, a to v době podmíněného odsouzení, skrze které jí byla poskytnuta další šance žít řádným životem. Obžalovaná u soudu vždy slibuje, že se již další krádeže nedopustí, nicméně jde jen o plané řeči. KS tedy dospěl k závěru, že již není možné na obžalovanou efektivně působit alternativními tresty. K vážení kolidujících práv soud uvedl, že s ohledem na výše uvedené, lze jen stěží preferovat a upřednostňovat zájmy jejího dítěte před ochranou společnosti, když sama obžalovaná na zájmy svého dítěte nehledí.³³³ Pokud je tomu opravdu tak a obžalovaná i přes vysoké sociální dávky není ochotná žít řádný život, nebylo by ani v nejlepším zájmu dítěte, aby mu předávala své špatné vzorce chování. V dané věci se nejednalo o situaci, ve které by se obžalované narodilo dítě až po spáchání trestné činnosti. Byly jí několikrát uloženy alternativní tresty (co jsem pochopila, tak právě i s ohledem na její dítě) a to považuji za klíčové. Pokud i přes poskytnuté šance k nenarušení soužití se svým dítětem se rozhodla, že bude nadále páchat trestnou činnost, byla by svému dítěti špatným vzorem. I když by si odůvodnění rozhodnutí KS zasloužilo podrobnější zabývání se dopady trestu na dítě obžalované (které absentovalo), argumentace KS ve vztahu k ochraně společnosti je přesvědčivá.

V případě pomoci ke spáchání TČ nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy KS uložil pachateli podmíněný trest odnětí svobody, jelikož přihlédl při úvahách o trestu k tomu, že tento živí další tři osoby (družku a dvě děti ve věku 4 a 6 let). Tyto osoby by byly jeho uvězněním citelně zasaženy. Navíc neutěšené majetkové poměry pachatele a jeho rodiny byly také tím důvodem proč napomohl spáchat výše zmíněný TČ jinému obžalovanému.³³⁴

Také OS v Opavě zohlednil fakt, že obžalovaná, která se dopustila TČ zanedbání povinné výživy, jelikož neplatila výživné na své nezletilé dcery, mj. nadále osobně pečuje o nezletilého syna, a proto ji uložil trest odnětí svobody, který ale podmíněně odložil na zkušební dobu, a to i když se dopustila tohoto TČ ve zkušební době předchozího podmíněného odkladu trestu.³³⁵

V další věci OS v Opavě ponechal na svobodě také dalšího pachatele TČ zanedbání povinné výživy, jelikož obžalovaný pracoval a bylo možné z jeho platu zajistit placení výživného v rámci

³³³ Rozsudek KS v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 26. 4. 2023, sp. zn. 14 To 80/2023.

³³⁴ Rozsudek KS v Plzni ze dne 11. 5. 2023, sp. zn. 33 T 7/2023, bod 35.

³³⁵ Rozsudek OS v Opavě ze dne 11. 1. 2023, 19 T 70/2022, bod 11.

výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy, jehož nařízení se obžalovaný dokonce i sám domáhal. Pokud by byl obžalovaný uvězněn, došlo by ke zmaření možnosti výživné efektivně vymoci.³³⁶

OS v Mělníku také za poslední rok vydal minimálně dva rozsudky, ve kterých zohlednil nejlepší zájem dětí obžalovaných otců, kteří oba prohlásili svou vinu. V prvním z nich šlo o případ TČ ohrožení pod vlivem návykové látky, kterého se dopustil otec nezletilého dítěte tak, že pod vlivem alkoholu řídil motocykl, na kterém vezl i svého nezletilého syna, a způsobil dopravní nehodu, jejímž následkem bylo zranění jeho nezletilého syna. Otcí byl uložen trest obecně prospěšných prací ve výměře 300 hodin spolu se zákazem činnosti řízení motorových vozidel všeho druhu. Soud vzal v potaz, že svým jednáním způsobil zranění svému nezletilému synovi a uvedl, že zvažoval uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, ale obviněný pracuje, má pravidelný příjem, **pečuje** spolu s přítelkyní, která je na rodičovské dovolené, **o dva nezletilé syny**, jeho jednáním nedošlo k závažnější újmě na zdraví jeho syna, a proto je možné ještě naposledy na obviněného působit trestem výchovným.³³⁷

Ve druhém rozsudku se jednalo o TČ zatajení věci, za který byl obviněný, otec dvou malých dětí, odsouzen k 250 hodinám obecně prospěšných prací, i když se tohoto TČ dopustil ve zkušební době podmíněného odsouzení s dohledem. Soud uvedl, že zvážil všechny přitěžující i polehčující okolnosti a dospěl s ohledem na osobní situaci obviněného, který **pečuje** spolu s přítelkyní, která je na rodičovské dovolené, **o dvě malé děti**, k závěru, že účelu trestu může být dosaženo ještě i trestem výchovným.³³⁸

Při získávání rozsudků, jimiž byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, mě OS v Kladně upozornil na rozhodnutí o odvolání jednoho z poskytnutých rozsudků (sp. zn. 26 T 75/2022). Uvedl ale, že mi sám toto rozhodnutí poskytnout nemůže (i když jsem o to výslovně žádala), jelikož není původcem tohoto rozhodnutí (této informace). Obrátila jsem se proto s žádostí o informace přímo na KS v Praze a žádala jsem poskytnutí tohoto rozhodnutí. OS uložil obžalované nepodmíněný trest odnětí svobody ve výměře 14 měsíců za 6 přečinů, a to TČ nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, TČ maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání a TČ krádeže, aniž by její rodičovství vůbec zmínil.³³⁹ KS prvostupňový rozsudek zrušil co do výroku o trestu a uložil obžalované trest ve výměře 14 měsíců, jehož výkon odložil na zkušební dobu v trvání 3 let. KS uvedl, že od rozhodování prvostupňového soudu došlo ke změně stavu věci důležité pro rozhodnutí o trestu, jelikož obžalovaná doložila, že je v 6. měsíci těhotenství. KS konstatoval, že prvotně uložený trest byl v době rozhodování zákonný a přiměřený,

³³⁶ Rozsudek OS v Opavě ze dne 15. 8. 2022, sp. zn. 19 T 17/2022, bod 14.

³³⁷ Rozsudek OS v Mělníku ze dne 30. 11. 2022, sp. zn. 2 T 88/2022, bod 9.

³³⁸ Rozsudek OS v Mělníku ze dne 25. 5. 2023, sp. zn. 2 T 46/2023, bod 9.

³³⁹ Rozsudek OS v Kladně ze dne 26. 1. 2023, sp. zn. 26 T 75/2022.

ale při zohlednění těhotenství jej lze již pokládat za nepřiměřeně přísný. Dle § 322 odst. 3 TR by po narození jejího dítěte bylo obžalované umožněno roční odložení výkonu trestu odnětí svobody. Nastoupila by k jeho výkonu tedy až by dítěti byl cca 1 rok (a jejímu staršímu dítěti by byly cca 4 roky). To ale odvolací soud považoval za nepřiměřeně přísné a také v rozporu se zájmy jejich nezletilých dětí. KS vyjádřil také pochybnost nad účelností nepodmíněného trestu odnětí svobody, když by obžalovaná byla stejně více jak rok na svobodě. Pouze z tohoto důvodu tedy KS zrušil rozsudek prvního stupně. KS uvedl, že během zkušební doby bude na obžalované, aby se poučila, vyvarovala se jakékoli protiprávní činnosti (včetně přestupků) a vedla řádný život. To jediné jí zaručí, že zůstane na svobodě a bude moci osobně pečovat o své nezletilé děti. V opačném případě by si musela uložený trest odpykat ve věznici.³⁴⁰

3.5.4 Zhodnocení rozsudků, jimiž byl uložen alternativní trest s ohledem na nejlepší zájem dítěte

V rámci výzkumu rozsudků vydaných od 8. 8. 2017 do 7. 8. 2022 jsem tedy získala 7 relevantních rozsudků, kterými byl výkon uloženého trestu odnětí svobody odložen na zkušební dobu právě s ohledem na nezletilé děti pachatele. V rámci mikrostudie na OSFM jsem získala 5 takových dalších rozsudků. V rámci výzkumu rozsudků vydaných od 8. 8. 2022 jsem získala 8 rozsudků, jimiž byl uložen alternativní trest.

Z těchto 20 rozsudků byl ve 14 z nich soudcem muž. Ve 13 případech byl pachatelem muž. V 8 případech byl soudce (soudkyně) i pachatel (pachatelka) TČ stejného pohlaví. Ve 12 případech byla soudkyně žena a pachatelem muž, nebo naopak byl soudce muž a žena pachatelkou. Ve 4 případech se jednalo o TČ zanedbání povinné výživy. V 5 případech bylo dítě primární obětí jiného TČ než zanedbání povinné výživy (TČ ohrožení výchovy dítěte, TČ týraní svěřené osoby a TČ těžkého ublížení na zdraví).

Otázkou tedy zůstává, jaký závěr ze získaných rozsudků, jimiž byl uložen alternativní trest, vyvozovat. Vzhledem k tomu, že 20 rozsudků nelze považovat za reprezentativní vzorek, domnívám se, že na základě nich nelze učinit žádný zobecňující závěr ve vztahu k zohledňování nejlepšího zájmu dítěte. Pokud ale budu vycházet také z dílčích sdělení soudů, lze uzavřít, že praxe soudů je odlišná. U některých soudů zohlednění nejlepšího zájmu dítěte přichází v úvahu jen v situacích, ve kterých dítě již nemá druhého rodiče, který by se o dítě mohl starat, dále v situacích, ve kterých obžalovaný přímo u soudu namítá nezbytnost své osobní péče o nezletilé dítě v rámci obhajoby, nebo v situacích, ve kterých byly dotčeny zájmy dítěte, což je ale nezbytnou součástí

³⁴⁰ Rozsudek KS v Praze ze dne 8. 6. 2023, sp. zn. 11 To 127/2023, body 13 a 14.

trestního řízení u takových TČ již ze své podstaty, jelikož skrze zjištění újmy je stanoven následek TČ, tzn. takové posouzení je nutné již pro samotnou kvalifikaci skutku jako TČ.

3.6 Ústavněprávní zhodnocení

Z výzkumu vyplývá, že obecné soudy nerespektují precedenční závaznost nálezů ÚS týkajících se nejlepšího zájmu dítěte a porušují právo na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 LZPS a čl. 6 odst. 1 EÚLP, a to z důvodu porušení práva na řádné odůvodnění rozhodnutí, jelikož ignorují požadavek ÚPD na zabývání se nejlepším zájmem dítěte při ukládání trestů rodičům (pečovatelům) dětí, čímž také dochází k porušení čl. 1 odst. 2 Ústavy.

Obecné soudy porušují také čl. 10 odst. 2 LZPS a čl. 8 EÚLP, jelikož „*být spolu je pro rodiče a jeho dítě jeden ze základních prvků rodinného života.*“³⁴¹ Separace rodiče a dítěte zásahem orgánu veřejné moci je jedním z nejzávažnějších zásahů do práva na ochranu soukromého a rodinného života.³⁴² „*Obsahem rodinného života je uchování a rozvíjení sociálních a citových vztahů, zejména formou vzájemného soužití.*“³⁴³

Dále obecné soudy porušují právo na ochranu rodičovství, rodiny a zvláštní ochranu dětí podle čl. 32 odst. 1 LZPS. Když se podíváme, jak se v trestním právu projevuje zvláštní ochrana dětí a mladistvých, můžeme ji nalézt v úpravě vyššího trestního postihu za TČ spáchané na dětech a těhotných ženách, jelikož takové jednání představuje přitěžující okolnost. Dále lze zmínit TČ proti rodině a dětem (§ 194 až 204 TZ) a TČ spáchané proti těhotenství ženy (§ 159 až 163 TZ). Zvláštní ochrana se projevuje také v případech, pokud je dítě samotným pachatelem. Tehdy se dítě (mladistvý) těší privilegovanému postavení, a to jednak z důvodu omezené trestněprávní odpovědnosti, ale také z důvodu nepoužitelnosti větší části TZ, resp. přednostního použití speciální úpravy v zákoně č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.³⁴⁴ Pokud se ale dítě nenachází v pozici oběti TČ či obviněného, žádné zvýšené ochrany se mu již v rámci trestního řízení nedostává. Jsem toho názoru, že absence zvýšené ochrany dítěte, resp. absence zohledňování nejlepšího zájmu dítěte při projednávání TČ rodiče (pečovatele) nezletilého dítěte je protiústavní, jelikož neexistuje žádný pádný důvod, proč by dítěti, které se ničeho nedopustilo, měla být poskytnuta menší ochrana než dítěti, které spáchalo TČ, resp. čin jinak trestný. Jak již bylo uvedeno dříve, čl. 32 odst. 1 LZPS se lze domáhat dle čl. 41 odst. 1 LZPS jen v rámci prováděcích zákonů. To ale neplatí, pokud z mezinárodních závazků vyplývá něco jiného. Dle nálezů ÚS jsou mezinárodní lidskoprávní

³⁴¹ KRATOCHVÍL, Jan. In: KMEC, Jiří a kol. *Evropská úmluva o lidských právech*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 940.

³⁴² BARTOŇ, Michal a kol. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016, s. 299.

³⁴³ Tamtéž, s. 298.

³⁴⁴ PEKAROVÁ, Lenka. In: HUSSEINI, Faisal a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. 1. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2021, čl. 32, marg. č. 35.

smlouvy součástí ústavního pořádku.³⁴⁵ V situaci kolize jednotlivých úprav (LZPS a ÚPD) se vychází ze zásady, že se vždy uplatní to ustanovení, které „chrání základní práva v širším rozsahu.“³⁴⁶ Nelze totiž nijak odůvodnit snížení standardu ochrany práv zakotvených v EÚLP, resp. v ÚPD na základě vnitrostátní právní úpravy.³⁴⁷

Výše uvedeným ČR tedy porušuje své pozitivní závazky, jelikož čl. 32 odst. 1 LZPS generuje typicky pozitivní závazky státu.³⁴⁸ Ochranná funkce základních práv se pojí s povinností státu zajistit jejich naplňování a ochranu. V tomto případě nestačí pouhé nezasahování ze strany státu, ale jedná se o závazek státu k pozitivnímu, aktivnímu jednání.³⁴⁹ Stát by měl tedy přijmout konkrétní právní úpravu zakotvující povinnost zohlednit nejlepší zájem dítěte při ukládání trestů pachatelům a stanovit pravidla pro dostatečné zjištění a prokázání kvality vztahu mezi rodičem (pečovatelem) a dítětem, což by zaručilo možnost základní právo požívat.³⁵⁰ Samozřejmě, že tato povinnost plyne již ze samotné ÚPD, nicméně lze z praxe seznat, že pro některé soudy platí, že co není napsáno v zákoně, jako by nebylo. Ve vztahu k čl. 8 EÚLP komentářová literatura stanoví, že „stěžejní roli při shledání pozitivních závazků hraje metoda efektivní interpretace Úmluvy, kdy ochrana práv musí být účinná v praxi. Přestože tedy čl. 8 generuje primárně negativní závazky, tak není vyloučeno, že v konkrétních okolnostech bude vyžadovat od státu i aktivní konání.“³⁵¹ Tak tomu je, dle mého názoru, právě v případě zajištění ochrany nejlepšího zájmu dětí.

V neposlední řadě je současnou převládající praxí porušován též čl. 12 ÚPD, který zakotvuje právo dítěte, které dokáže formulovat své názory, být slyšeno v záležitostech, které se ho týkají.

³⁴⁵ Nález ÚS ze dne 25. 6. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01 (N 80/26 SbNU 317).

³⁴⁶ BARTOŇ, Michal a kol. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016, s. 93.

³⁴⁷ TOMOSZEK, Maxim. In: HUSSEINI, Faisal a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. 1. vydání (1. aktualizace, 2021). Praha: C. H. Beck, 2021, čl. 41 marg. č. 24.

³⁴⁸ Tamtéž, marg. č. 22.

³⁴⁹ BARTOŇ, Michal a kol. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016, s. 53.

³⁵⁰ Tamtéž, s. 62.

³⁵¹ KRATOCHVÍL, Jan. In: KMEC, Jiří a kol. *Evropská úmluva o lidských právech*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 884.

4 Diskuze nad příčinami současného stavu a možnostmi jeho řešení

Z výsledků empirického výzkumu jsem tedy zjistila, že judikatura ÚS není respektována, resp. závazky ČR z ÚPD, na kterých ÚS svá rozhodnutí vystavěl, nejsou v praxi řádně dodržovány. Otázkou zůstává, proč tomu tak je a lze to změnit? Jedním z důvodů je, dle mého názoru, neinformovanost soudců o existenci nálezů ÚS v této oblasti, tedy neinformovanost o povinnosti zohledňovat nejlepší zájem dítěte. Dále to může být způsobeno i obavou z prodloužení trestního řízení a navýšení jeho nákladů z důvodu nutnosti výslechu dalších osob či obstarání znaleckých posudků. Myslím si ale, že důvodem může být také neochota některých soudců poskytovat dětem zvýšenou ochranu. Pro kvalifikovanější zodpovězení této otázky jsem požádala (již při psaní své diplomové práce) předsedu jednoho z OS o anonymní rozhovor, který je zaznamenán v první podkapitole této kapitoly.

Vzhledem k tomu, že ČR bývá v některých oblastech zaostalejším státem, rozhodla jsem se podívat se také do zahraničí, zda bych za hranicemi našeho státu nenašla inspiraci, jak nejlepší zájem dítěte v oblasti trestního práva lépe právně uchopit. Proto se ve druhé podkapitole této kapitoly zabývám právní úpravou a judikaturou Anglie a Walesu a Jihoafrické republiky, jelikož jsem toho názoru, že bychom od nich mohli leccos dobrého převzít.

Jelikož jsem nejlepšímu zájmu dítěte věnovala již nemalé množství pozornosti, bylo by vhodné vyjádřit se také k tomu, zda je možné s danou situací něco dělat a případně jak. Této otázce se věnuji ve třetí podkapitole této kapitoly.

4.1 Anonymní rozhovor s předsedou soudu

První z mých otázek položená předsedovi OS směřovala na vzdělávání soudců, jelikož dle § 82 zákona o soudech a soudcích³⁵² je odpovědnost za odbornou úroveň na každém jednotlivém soudci, který je povinen se soustavně vzdělávat. Dobrou možností, jak se udržovat informovaný, jsou dobrovolná školení. Za jakousi kolektivní formu vzdělávání můžeme považovat i pravidelně organizované porady trestních soudců (co 2 až 3 měsíce), na kterých někdy bývají diskutována důležitá rozhodnutí vysokých soudů. Mezi soudci také čas od času dochází k neformální individuální poradě o jimi řešených kauzách (samozřejmě při zachování mlčenlivosti), které mají za následek, že se ostatní soudci mohou případně něco „přiučit“. Také předsedové OS mají své pravidelné čtvrtletní porady s předsedou a místopředsedou KS, na základě kterých, mohou předsedové OS (na zmíněných poradách se soudci OS), své nově nabyté znalosti předat dál.

³⁵² Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů.

Co se týče ukládání trestu ve vztahu k návrhům státních zástupců, ve většině případů dochází k uložení trestu mírnějšího, jelikož státní zástupci hájí zájmy státu a soudci jsou nezávislým prvkem, který musí stanovit spravedlivou výši trestu s ohledem na návrhy jak státního zástupce, tak obhájce.

Ohledně odůvodnění rozsudku předseda soudu uvedl, že zákonné požadavky na odůvodnění obsahuje § 125 odst. 1 TR, které jeho rozsudky obsahují. Další skutečnosti se v odůvodnění odrazí v případě jejich relevance. Co do zjišťování rodinných poměrů pachatele uvedl, že on osobně se ptá na začátku každého hlavního líčení na vyživovací povinnosti obžalovaného (především z důvodu zvážení možnosti uložení peněžitého trestu). Je přesvědčen o tom, že úvahy týkající se dětí a jejich případného ovlivnění uloženým trestem probíhají v rámci každého soudního rozhodování. On osobně rodičovství a zmínku o dětech pachatele uvádí do odůvodnění rozsudku, jen pokud rodičovství nějak ovlivnilo jeho rozhodnutí o trestu. Pokud ale před soudem stojí jeden a týž pachatel již po desáté, úvahy o jeho dětech, které několik let ani neviděl (jelikož byl ve výkonu trestu odnětí svobody), se v jeho rozsudku neobjeví.

Co se týče situace z nálezu sp. zn. II. ÚS 2027/17, uvedl, že pro něj je rozhodující to, **zda si pachatel musel být vědom toho, že je alkoholem ovlivněn**. V případě, kdy by alkohol absentoval, netrval by na uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, nicméně za situace, při níž měl pachatel v krvi 1,54 g/kg alkoholu, musel jeho vliv pocítovat a za této situace by rozhodnutí o nepodmíněném trestu odnětí svobody nic nemohlo zvrátit, tedy ani zvýšená fixace dítěte na osobu obžalovaného. Možná by byl této úvaze více nakloněn, pokud by dané dítě nemělo jinou rodinu, ale jelikož byla péče o dítě zajišťována jeho prarodiči, na které byl zvyklý, uloženým trestem by byl jednoznačně nepodmíněný trest odnětí svobody. Zvýšená fixace dítěte by se mohla odrazit případně až v délce trestu, nikoliv v úvaze o druhu trestu, jelikož společenská škodlivost, z důvodu usmrcení dvou lidí pod vlivem alkoholu, je natolik vysoká, že z důvodu generální prevence by nemohl rozhodnout jinak.

Obecně by, dle jeho názoru, přicházelo zohlednění nejlepšího zájmu dítěte nejčastěji v úvahu u TČ v dopravě, případně u TČ maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, zejména při porušení zákazu činnosti spočívajícího v zákazu řízení motorových vozidel, nicméně nikoliv v případě nenastoupení výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody. Rozhodující by pro něj byly konkrétní okolnosti případu a forma zavinění.

Ve vztahu k TČ zanedbání povinné výživy uvedl, že by rodič neměl být primárně odsuzován k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, jelikož by mohlo dojít k ohrožení plnění vyživovací povinnosti rodiče. Jinak by tomu mohlo být ale za situace, pokud by rodič nepracoval, ačkoliv by pracovat mohl a jiné způsoby nápravy by se již minuly účinkem. V takovém případě se nepodmíněný trest odnětí svobody jeví jako jediná možnost, jak pachatele přinutit ke změně.

Na otázku, zda lze soudce nějak motivovat k častějšímu zohledňování nejlepšího zájmu dítěte uvedl, že to si nedovede moc dobře představit.

Co se týče nálezu sp. zn. II. ÚS 2027/17, vypadalo to, že o něm do našeho rozhovoru obeznámen nebyl, nicméně v návaznosti na naši schůzku uvedl, že do budoucna se v odůvodnění rozsudků bude nejlepším zájmem dítěte zabývat pečlivěji.

4.2 Krátký exkurz do zahraničí

Nikdy neuškodí rozšiřovat si obzory v jiných státech. To dle mého názoru platí v každé oblasti zájmu. Buď můžeme za hranicemi našeho státu najít inspiraci a zjistit, co udělat lépe, nebo si naopak vyjasnit to, co rozhodně nedělat a poučit se z chyb druhých. Například v Anglii je péče o nezaopatřené dítě polehčující okolností, zejména pokud jde o odsouzení samoživitele, resp. **primárního pečovatele** závislé osoby, k nepodmíněnému trestu odnětí svobody.³⁵³ Bohužel z empirického výzkumu případů odsouzených matek plyne, že je k této polehčující okolnosti přihlíženo jen výjimečně.³⁵⁴

4.2.1 Anglie a Wales

Spojené království je stranou ÚPD od roku 1990. Odhaduje se, že v roce 2009 bylo okolo 200 000 dětí, které měly alespoň jednoho rodiče ve vězení,³⁵⁵ což je obrovské číslo.

Rada pro ukládání trestů v Anglii a Walesu vypracovává pokyny pro soudce k ukládání trestů. Polehčující okolností je, dle všech zveřejněných pokynů, pokud je pachatel jediným nebo hlavním pečovatelem závislého příbuzného. V příloze „A“³⁵⁶ Rozšířeného vysvětlení pokynů pro ukládání trestů³⁵⁷ je uvedeno, že tento faktor je zvláště důležitý, pokud se soudce rozhoduje mezi nepodmíněným trestem odnětí svobody a komunitním trestem (alternativním trestem). Takovým

³⁵³ MILLAR, Hayli, DANDURAND, Yvon. The best interests of the child and the sentencing of offenders with parental responsibilities [online]. *Criminal Law Forum, Springer Science+Business Media B.V.*, 27. 11. 2017, [cit.2022-10-08], s. 29. Dostupné z: https://www.academia.edu/87046488/The_Best_Interests_of_the_Child_and_the_Sentencing_of_Offenders_with_Parental_Responsibilities?email_work_card=title

³⁵⁴ EPSTEIN, Rona. MOTHERS IN PRISON: the sentencing of mothers and the rights of the child. *Coventry Law Journal* [online]. 2012, s. 30 [cit. 2022-10-10]. Dostupné z: https://www.academia.edu/75160117/Mothers_in_prison_The_sentencing_of_mothers_and_the_rights_of_the_child

³⁵⁵ WILLIAMS, Kim a kol. Prisoners' childhood and family backgrounds Results from the Surveying Prisoner Crime Reduction (SPCR) longitudinal cohort study of prisoners [online]. Ministry of Justice Analytical Services, March 2012., s. 18. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/278837/prisoners-childhood-family-backgrounds.pdf

³⁵⁶ The Sentencing Council. Annex A Draft expanded explanations for factors in offence specific guidelines [online]. Dostupné z: <https://www.sentencingcouncil.org.uk/wp-content/uploads/Expanded-explanations-Annex-A-FINAL.pdf>

³⁵⁷ The Sentencing Council. Expanded Explanations in Sentencing Guidelines. Consultation [online]. Dostupné z: <https://www.sentencingcouncil.org.uk/wp-content/uploads/Expanded-Explanations-consultation-FINAL.pdf>

pachatelům (na hranici uvěznění a svobody), by neměl být uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, pokud by tento měl nepřiměřený dopad na závislé osoby, o které pachatel pečuje. Pokud je uvěznění člověka nevyhnutelné, může být péče o dítě relevantní při zvažování délky uloženého trestu. U závažnějších TČ, u nichž je nutné pachatele uvěznit, bude mít tento faktor tedy menší váhu. Pokud je zvažováno, jaký trest uložit těhotné pachatelce, mezi relevantní úvahy může patřit např. zvážení dopadů trestu na zdraví pachatelky, ale také dopadů trestu na nenarozené dítě. V takových situacích by měl soud požádat probační službu, aby se těmito otázkami zabývala v rámci své způsobilosti, kterou předkládá soudu před rozhodnutím o trestu. Pokyny pro ukládání trestů tedy stanoví, že u pachatelů na pomezí alternativního trestu a uvěznění by neměl být nepodmíněný trest odnětí svobody uložen v případě, že by jeho uložením došlo k nepřiměřeným dopadům na závislé osoby.³⁵⁸

Také pokyny zabývající se násilím na dětech uvádějí, že ve většině případů týrání dětí bude mít pachatel rodičovskou odpovědnost k oběti. Při zvažování, zda rodiče uvěznit, by měl soud přezkoumat, zda je takový trest v nejlepším zájmu oběti (stejně jako ostatních dětí v péči pachatele). Relevantní to může být zejména v případech s menším zaviněním nebo u pachatele, který je jinak milující a schopným rodičem/pečovatelem. Tam, kde je vězení nevyhnutelné, může být zohlednění dopadů na děti pachatele relevantní pro délku uloženého trestu.³⁵⁹

Výbor pro lidská práva při parlamentu UK v roce 2022 navrhl změny v ukládání trestů, a to tak, aby byla zakotvena povinnost, že soudce musí mít před vynesením rozsudku k dispozici **zprávu zohledňující vliv trestu odnětí svobody na závislé dítě**, o které obviněný jako primární pečovatel pečuje. Dále navrhl zakotvit povinnost, aby soudce vynášející rozsudek musel uvést, **jakým způsobem byl zohledněn nejlepší zájem dítěte** při vynášení rozsudku nad osobou, která se primárně stará o závislé dítě. Další navrhovanou změnou bylo zavedení povinnosti zvážit **dopad** nepodmíněného trestu odnětí svobody primárního pečovatele na dítě. Posledním návrhem bylo zakotvení povinnosti zvážit dopad neudělení kauce na dítě primárního pečovatele.³⁶⁰ K účinné změně právní úpravy ale zatím nedošlo.

Trestáním matek a právy dětí v Anglii a Walesu se zabývá Dr Shona Minson, která na toto téma napsala již mnoho odborných publikací a provedla několik empirických výzkumů. Založila

³⁵⁸ *Imposition of community and custodial sentences* [online]. Sentencing Council [cit. 2023-10-18]. Dostupné z: <https://www.sentencingcouncil.org.uk/overarching-guides/magistrates-court/item/imposition-of-community-and-custodial-sentences/>

³⁵⁹ The Sentencing Council. *Child Cruelty. Definitive Guideline* [online]. Dostupné z: <https://www.sentencingcouncil.org.uk/wp-content/uploads/Child-Cruelty-definitive-guideline-Web-1.pdf>

³⁶⁰ House of Commons, House of Lords, Joint Committee on Human Rights. *Children of mothers in prison and the right to family life: The Police, Crime, Sentencing and Courts Bill: Government Response to the Committee's First Report* [online]. 22 July 2021, Dostupné z: <https://committees.parliament.uk/publications/6906/documents/72588/default/>

dokonce své webové stránky,³⁶¹ na kterých propaguje zmíněnou problematiku a na které naleznou také rodiče cenné rady, jak postupovat, pokud se ocitli před soudem. V jednom ze svých odborných článků uvádí, jaké dopady má uvěznění matky na dítě. Uvěznění primárního pečovatele je zásahem do života dítěte, který se projeví ve všech jeho oblastech. Zejména dojde k fyzické odluce, změně domova a pečovatele, prohloubení chudoby, narušení vzdělávání (zejména v případě nutnosti změny školy), sociální izolaci (hanba a stigma), nenávratným změnám ve (stabilitě) vztahu uvězněného rodiče a dítěte, ke změnám chování dítěte (agresivita a násilnost), narušení spánku a dalším závažným újmám v životě dítěte.³⁶²

Také tamější soudní soustava již dovodila relevantní závěry, např. že čím závažnější je zásah do práv člověka, tím přesvědčivější musí být jeho odůvodnění (těžko lze najít závažnější zásah, než je odloučení matky od malého dítěte). Takový zásah musí být v demokratické společnosti nezbytný a úměrný sledovanému legitimnímu cíli.³⁶³ Soudce by měl mít na zřeteli především blaho dítěte.³⁶⁴ Je povinností soudu ujistit se, že má k dispozici všechny relevantní informace o nezaopatřených dětech pachatele předtím, než rozhodne o trestu pro pachatele.³⁶⁵ Nejlepší zájem dítěte je zvláštní hledisko, kterému musí být věnována plná pozornost.³⁶⁶ V případě, který se nachází na hranici mezi trestem odnětí svobody nepodmíněným a podmíněným, může být dítě tím, co převáží onu miskuvah a z přiměřeného trestu udělá trest nepřiměřený.³⁶⁷ Pokud je obviněný rodičem závislého dítěte, může být vhodné uložit trest odnětí svobody jako podmíněný.³⁶⁸

Jsem toho názoru, že by bylo tedy vhodné zakotvit péči o závislé osoby výslovně jako polehčující okolnost také do českého právního řádu. Dalo by se říci, že vše výše uvedené, by bylo vhodné praktikovat také v ČR. Tamější judikatura hezky ilustruje, jak by měl být koncept nejlepšího zájmu dítěte aplikován v praxi, čímž bychom se jako stát mohli také inspirovat.

³⁶¹ <https://www.shonaminson.com>

³⁶² MINSON, Shona. The sentencing of mothers and the rights of the child. *Criminal Bar Quarterly*. May 2019, s. 27-31.

³⁶³ Judgment of The Supreme Court of judicature, 20 July 2001, *R (on the application of P and Q) v Secretary of State for the Home Department*, (case No: C/2001/1114 & C/2001/1110), [2001] EWCA Civ 1151

³⁶⁴ Judgment of The Supreme Court of the UK, 1 February 2011, *ZH (Tanzania) (FC) v Secretary of State for the Home Department*, [2011] UKSC 4, paragraph 25.

³⁶⁵ Judgment of The court of appeal, 27 May 2011, *R v Bishop* (case No. 201102123/A3), [2011] EWCA Crim 1446. paragraph 9.

³⁶⁶ Judgment of The court of appeal, 03 October 2012, *R v Petherick* (case No: 2012/3360/A1), [2012] EWCA Crim 2214, paragraph 19.

³⁶⁷ Judgment of the court of appeal, 03 October 2012, *R v Petherick* (case No: 2012/3360/A1), [2012] EWCA Crim 2214, paragraph 22.

³⁶⁸ Judgment of The court of appeal, *R v Modhwadia*, [2017] EWCA Crim 501.

4.2.2 Jihoafrická republika

Africká charta práv a blaha dítěte³⁶⁹ ve svém čl. 30 zakotvuje ve vztahu k obviněným **těhotným ženám a matkám malých dětí povinnost**, aby jim byl **vždy přednostně uložen trest nespojený s odnětím svobody**. V roce 2007 jihoafrický ústavní soud rozhodoval ve věci matky samoživitelky tří nezletilých dětí. Toto rozhodnutí se stalo základem pro mnohá další rozhodnutí s rodičem „v hlavní roli“. Jednalo se o recidivistku, a proto jí byl nalézacím soudem uložen již nepodmíněný trest odnětí svobody. Jelikož ale nebyl nikdo, kdo by převzal péči o její děti, dostal se daný případ až k ústavnímu soudu. Ten se ve svém rozhodnutí sáhodlouze vyjádřil k dané problematice a právní úpravě. Vyjádřil názor, že se soudy dostatečně nezabývaly dopady trestu na děti pachatelky. Jsem toho názoru, že nám může být toto rozhodnutí v mnohém vzorem. Objevilo se v něm také odlišné stanovisko, které vyznívá pro uvěznění pachatelky. S ohledem na nejlepší zájem jejích dětí by jí měl být dle většinového názoru ústavního soudu však uložen trest alternativní.³⁷⁰ Níže uvádím hlavní zajímavé myšlenky z tohoto přelomového rozhodnutí.

Ústava Jihoafrické republiky³⁷¹ z roku 1996 ve svém čl. 28 odst. 2 stanoví, že **nejlepší zájem dítěte je prvořadý v každé záležitosti týkající se dítěte**. Jihoafrická republika je stranou ÚPD, a proto čl. 28 jihoafrické ústavy má v ÚPD svůj původ. Čl. 28 ústavy vychází z toho, že hříchy a traumata rodičů by neměly být přenášeny na jejich děti. Přijetí této právní úpravy nutně vyžaduje změnu v myšlení soudců. Prvořadost nejlepšího zájmu dítěte není pouhou nevynutitelnou proklamací, nýbrž vynutitelným právem dětí. Co je v daném případě v nejlepším zájmu dítěte, nelze obecně specifikovat. V každém případě to znamená něco jiného. Proto je koncept nejlepšího zájmu dítěte vymezen tak široce. Samozřejmě to ale neznamená, že je nejlepší zájem dítěte absolutní. Jako všechna základní práva i toto právo může být omezeno působením práv jiných. Odpovědností soudu by mělo být zjištění, zda uložený trest zasáhne pachatelovo dítě a co je v jeho nejlepším zájmu, přisouzení vhodné váhy nejlepšímu zájmu dítěte a zajištění, aby bylo o dítě postaráno v případě uvěznění jeho rodiče.³⁷² Z toho tedy nutně plyne, že soud musí vždy zjišťovat, zda je obviněný rodičem.

Soud se musí zabývat tím, jaké dopady bude mít uložený trest na děti obviněného. Musí se tedy zabývat tím, zda se bude muset dítě přestěhovat a změnit školu. Pokud bude mít pachatel dětí více, soud musí zkoumat, zda bude muset dojít k rozdělení sourozenců či nikoliv. V posuzovaném případě měl ústavní soud k dispozici zprávu, ze které plynulo, že děti pachatelky utrpí ztrátu zdroje

³⁶⁹ The African Union. African charter on the rights and welfare of the child. July 1990. Dostupné z: https://au.int/sites/default/files/treaties/36804-treaty-african_charter_on_rights_welfare_of_the_child.pdf

³⁷⁰ Judgement of The constitutional court of South Africa, 26 September 2007, *M v. The State* (case No. CCT 53/06), [2007] ZACC 18.

³⁷¹ The Constitution of The republic of South Africa, adopted on 8 May 1996. Dostupné z: <https://www.justice.gov.za/legislation/constitution/saconstitution-web-eng.pdf>

³⁷² Tamtéž, body 18, 22, 24, 26 a 32.

materšské a emocionální podpory, ztratí domov a blízké sousedství, dojde k narušení jejich školní rutiny, hrozí problémy s dopravou do a ze školy, dojde k ovlivnění jejich zdravého vývoje a ztratí své sourozence. Z dostupných zpráv plynulo také to, že obviněná byla oddanou matkou, jejíž celý život se točil kolem péče o děti. I když matka svým dětem byla špatným příkladem pro vedení života (páchání trestné činnosti), byla to ze všech lidí na světě právě ona, kdo mohl svým dětem poskytnout tu nejlepší možnou péči.³⁷³

Z odlišného stanoviska k tomuto rozhodnutí mj. plyne, že mezi faktory, které je nutno vzít v potaz, patří **věk a zvláštní potřeby nezletilých dětí, povaha a charakter primárního pečovatele, závažnost a rozsah spáchaného TČ a míra jeho morálního zavinění**. Pokud je obviněný prvopachatelem, spáchal relativně málo závažný TČ, projevil lítost nad spáchaným činem, jeho děti jsou v útlém věku a vyžadují zvláštní pozornost, tak by měl soud být opatrný k jeho uvěznění. Pokud se ale jedná o recidivistu, jehož děti jsou již odrostlejší, neměl by se nepodmíněnému trestu odnětí svobody takový pachatel vyhnout.³⁷⁴

Co se týče odlišného stanoviska, osobně nesouhlasím s tím, že bychom měli dělit děti dle věku na děti útlého věku a děti odrostlejší. Jednak je otázkou, kde by měla být ona pomyslná hranice vedena, ale především tato myšlenka nerespektuje, že každé dítě se vyvíjí vlastním tempem. Jinak lze ale obecně velmi pozitivně hodnotit vyzvednutí nejlepšího zájmu dítěte na ústavní úrovni, což ČR bohužel nemá, ale nepochybně by bylo takové zakotvení žádoucí.

4.3 Možnosti řešení současného stavu

Dle mého názoru je nutné nejprve zakotvit povinnost zjišťovat a evidovat (sledovat), zda je pachatel/vězeň rodičem/(primárním) pečovatelem nezletilého dítěte či nikoliv, např. přizpůsobením statistických listů. Takové doplnění sledovaných proměnných by nebylo ničím neobvyklým. Např. v roce 2010 se ve statistikách³⁷⁵ soudů neuváděl údaj, zda se v případě pachatele jedná o seniora, kdežto v roce 2020 již statistiky³⁷⁶ pachatele takto diferencují. Aby soudy mohly tuto skutečnost sledovat, potřebují nutně k dispozici systém, v rámci kterého by se rodičovství pachatelů (resp. vězňů) evidovalo. Pokud se tato skutečnost nesleduje, není na první pohled zjevné,

³⁷³ The Constitution of The republic of South Africa, adopted on 8 May 1996. Dostupné z: <https://www.justice.gov.za/legislation/constitution/saconstitution-web-eng.pdf>, body 46, 67, 68 a 70.

³⁷⁴ Tamtéž, bod 110.

³⁷⁵ Přehled o pravomocně odsouzených osobách podle paragrafů - paragrafy dle trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.) [online]. CSLAV, 2011 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: https://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?id1=1&id2=obsah_dokumentu_html&id3=id_dokumentu=290837&id4=html&id5=278f0f6742e4bed367726ac017eada36&id6=null

³⁷⁶ Počty pravomocně odsouzených pachatelů trestných činů dle pohlaví - paragrafy dle trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.) [online]. CSLAV, 2021 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: https://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?id1=1&id2=obsah_dokumentu_html&id3=id_dokumentu=1828758&id4=html&id5=be5b111f17d961bb6e85df0da8c8cdda&id6=null

že závazky ČR nejsou dodržovány, a bohužel co oči nevidí, srdce nebolí. Jsem toho názoru, že již samotné sledování, resp. evidování této skutečnosti je nutným předpokladem pro řádné naplňování závazků vyplývajících z ÚPD, což automaticky zajistí větší respektování nálezů ÚS, jelikož soudci budou nuceni se rodinnými poměry pachatelů zabývat. V rámci probíhajícího trestního řízení není podstatné, který orgán bude zjišťovat existenci a kvalitu vztahu rodič-dítě, nicméně je podstatné, aby k takovému zjištění vůbec došlo a aby soud měl toto zjištění při rozhodování o trestu k dispozici.

Co se týče úrovně obecných soudů, jsem toho názoru, že by bylo velice přínosné, kdyby docházelo ke zvyšování povědomí soudců (ale i státních zástupců a advokátů) o ÚPD a relevantních nálezech ÚS v této oblasti. Otázkou je, jak toho docílit za situace, ve které školení zástupců právnických profesí činných v trestním řízení nejsou povinná. Myslím si, že efektivním nástrojem jsou porady předsedů soudů, při kterých by se povědomí o relevantních nálezech ÚS mohlo rozšířit od vysokých soudů až po jednotlivé trestní soudce. Také si myslím, že by bylo ku prospěchu věci, aby trestním soudcům chodily klíčové nálezy ÚS (po vzoru státního zastupitelství) na e-mail.

Z výzkumu také vyplynulo, že právě obhajoba hraje v této situaci významnou roli. Bohužel vzdělávání advokátů je opět jejich osobní odpovědností, školení pro ně pořádaná jsou dobrovolná. Ku škodě by nicméně určitě nebylo, kdyby se problematika nejlepšího zájmu dítěte pachatele na programech jejich školení vyskytovala častěji. Co se týče nových advokátů, školení advokátních koncipientů jsou povinná. Pokud by povinnou součástí jejich vzdělávání bylo také seznámení s nejlepším zájmem dítěte a jeho rolí při ukládání trestu pachatelům, myslím si, že by tento způsob byl velmi efektivní a vedl by ke kýženému výsledku. Advokátní koncipienti by poté teoreticky mohli v ideálním případě své nabyté zkušenosti sdílet se staršími kolegy např. v rámci advokátní kanceláře.

Není pochyb, že množství právní úpravy a judikatury, kterou musí (trestní) soudci znát, je obrovské. Přínosem by proto také bylo vypracování přehledného elektronického a pravidelně doplňovaného systému, ve kterém by se nacházela rozhodnutí vysokých soudů k jednotlivým paragrafům TZ po vzoru ESLP, který rekapitulací judikatury k jednotlivým článkům EÚLP stanovuje „vodítka“ pro soudní rozhodování.³⁷⁷

Nejjistějším způsobem, jak zajistit dodržování mezinárodních závazků ČR (dodržování povinnosti zohledňovat nejlepší zájem dítěte stanovené v nálezech ÚS) je jejich inkorporace do

³⁷⁷ DRÁPALOVÁ, Jana, DRÁPAL, Jakub. *Precedenční závaznost judikatury Ústavního soudu v praxi: Ovlivnil nález sp. zn. II. ÚS 482/18 rozhodování obecných soudů o podmíněném propuštění?* [online]. Advokátní deník, 6. září 2022 [cit. 2022-10-01]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/09/06/precedencni-zavaznost-judikatury-ustavniho-soudu-v-praxi-ovlivnil-nalez-sp-zn-ii-us-482-18-rozhodovani-obecnych-soudu-o-podminenem-propusteni/>

zákona (nebo po vzoru Jihoafrické republiky rovnou do ústavního zákona), pro přehlednost ideálně k §§ 38 a 39 TZ, ve kterých je upravena přiměřenost trestních sankcí a obecné zásady pro ukládání trestů. Jsem si vědoma toho, že změna zákona není nikdy jednoduchá, bohužel se ale obávám, že jiným způsobem efektivní změny v relativně krátkém čase lehce dosáhnout nelze.

Pokud bychom se bavili o dílčích změnách, které by napomohly větší ochraně dětí, mělo by dojít ke změně právní úpravy co do maximální délky trestu domácího vězení. Jak jsem již uvedla, mám za to, že by mělo být umožněno uložit tento trest na delší dobu, než jsou 2 roky, a to s odkazem na podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody, jehož trest v maximální délce 3 let lze odložit na zkušební dobu v délce 5 let.

Při psaní této práce jsem zjistila, že ti, kteří prosazují povinnost zohledňovat nejlepší zájem dítěte při trestání rodičů/(primárních) pečovateli, jsou často také zastánci restorativní justice. Proto jsem toho názoru, že také větším prosazováním restorativní justice lze napomoci častějšímu zohledňování nejlepšího zájmu dítěte, tady většinou dodržování judikatury ÚS. Restorativní justice se orientuje na způsobenou újmu a potřeby osob zasažených TČ, podporuje pachatele v přijetí odpovědnosti za své chování a zmocňuje účastníky k řešení konfliktu.³⁷⁸ Dítě je častokrát jednou z oněch osob zasažených TČ. Právě zde vidím pojiťko mezi restorativní justicí a zohledňováním nejlepšího zájmu dítěte.

Pokud bychom se chtěli inspirovat také dalšími nápady ze zahraničí, tak si myslím, že idea pokynů pro ukládání trestů není špatný koncept. Vzhledem k tomu, aby se takový pokyn (guideline) nedostal do rozporu se zásadou nezávislosti soudnictví, jsem toho názoru, že by měl být, **co do formy**, nezávazný. Pokud by se takové pokyny začaly mezi soudy (soudci) šířit, informovaly by soudce o povinnostech vyplývajících z judikatury ÚS, resp. z ÚPD a myslím si, že by mohlo reálně dojít ke změně v praxi českých soudů. Níže se proto návrhem takového pokynu zabývám. V českém prostředí existuje velké množství různých metodik, vydávaných zejména ministerstvy, a proto si myslím, že lepším označením je „metodika“, než „pokyn“, jelikož pokyny jsou zásadně pro své adresáty závazné (např. pokyny policejního prezidenta, pokyny obecné povahy nejvyššího státního zástupce, či „pouhé“ pokyny v rámci dohledu státního zastupitelství. Proč jsem toho názoru, že by měla být metodika nezávazná? (Ne)závaznost vztahuji k její formě, nikoliv obsahu, jelikož ten vychází ze závazné judikatury ÚS a mezinárodního práva, kterým je ČR taktéž vázána. Pokud by metodiku vypracovalo ministerstvo, její nezávazností bych chtěla předejít případným námitkám a sporům, jelikož by se mohly objevit názory, že moc výkonná zasahuje do nezávislosti moci soudní. Někteří soudci by třeba nesprávně mohli povinnost zohledňovat nejlepší zájem dítěte opírat o metodiku jako zdroj této povinnosti, tj. o podzákoný akt, když ze zákona žádná taková

³⁷⁸ O *restorativní justici* [online]. [cit. 2022-12-02]. Dostupné z: <https://restorativni-justice.cz/o-restorativni-justici/>

povinnost výslovně neplyne a dle čl. 2 odst. 2 LZPS lze státní moc uplatňovat jen v zákonných případech, mezích a zákonným způsobem. Jistěže by bylo vhodnější zakotvení této povinnosti do budoucna v zákoně, ale než se tak stane, v metodice spatřuji poněkud rychlejší způsob zprostředkování znalostí o ústavním a mezinárodním základu této povinnosti.

4.3.1 Návrh metodiky

Výše jsem tedy shrnula teoretická východiska pro vypracování metodiky pro ukládání trestu rodiči/(primárnímu) pečovateli, pokud je u něj zvažováno uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody. V takové metodice by dle mého názoru měla být právní úprava, ze které povinnost zohledňovat nejlepší zájem dítěte vychází, a dále judikatura ÚS, která tuto právní úpravu aplikuje v praxi. Mělo by se v podstatě jednat o takový „návod“, ze kterého by soudci věděli, „jak na to“, pokud to do teď nevěděli. To znamená, že by v ní mělo být uvedeno, co by soud měl udělat a jak.

Co do systematiky návrhu metodiky lze uvést, že ji lze tedy formálně rozdělit na podkapitoly, které se zabývají právní úpravou, relevantními nálezy ÚS, podobou uplatnění nejlepšího zájmu dítěte v praxi skrze test proporcionality a dalšími procesními souvislostmi. Dále by měla také nabídnout otázky, které mohou být nápomocné při zjišťování, co je v nejlepším zájmu dítěte. Mnou vypracovaný návrh takové metodiky tvoří přílohu č. 2 této práce.

Závěr

Komentář ke čl. 32 odst. 1 LZPS označuje nález sp. zn. II. ÚS 2027/17 jako „*zářný příklad toho, že kdykoliv je na věci zainteresováno nezletilé dítě, je třeba myslet především na jeho zájmy*“³⁷⁹ Z nálezů ÚS, resp. z ÚPD lze dovodit, že z každého rozhodnutí s dopadem na dítě musí plynout, že jeho nejlepší zájem byl vzat v potaz. Dle ÚS toto na podústavní úrovni plyne z § 39 odst. 1 TZ, jelikož zohledňování dětí pachatele a jejich nejlepších zájmů spadá do rodinných poměrů pachatele.³⁸⁰ Nálezy ÚS a jejich odůvodnění mají na rozhodování obecných soudů velký význam, jelikož slouží ke sjednocování judikatury. Obecné soudy se právním názorem ÚS musí řídit, či výslovně odůvodnit, proč se od právního názoru ÚS v daném případě odchýlily. Rozhodla jsem se proto ověřit, zda tomu tak v praxi českých soudů v oblasti zohledňování nejlepšího zájmu dítěte pachatele TČ ale opravdu je, a to skrze empirický výzkum rozsudků obecných soudů.

Proces získávání rozsudků skrze ZSPI pro výzkum byl značně komplikovaný, a to především z toho důvodu, protože rodičovství pachatele není informace, kterou by soudy sledovaly a evidovaly. Ani ve statistické ročence Vězeňské služby není uvedeno, kolik vězňů je rodičem. Můžeme se v ní ale lehce dočíst např. to, zda pachatel, který je rozvedený má v současné době družku.³⁸¹ To je více než tragické vzhledem k závazku ČR vyplývajícího z ÚPD zohledňovat nejlepší zájem nezletilého dítěte při zvažování uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody jeho rodiči.

Z vyjádření soudů a empirického výzkumu vyplynulo, že k zabývání se nejlepším zájmem dítěte dochází téměř výlučně jen k námitce obhajoby, a to navíc ne vždy, jelikož jsem nejednou narazila na situaci, ve které obhajoba sice poukazovala na nález sp. zn. II ÚS 2027/17, ale soud uvedl, že ten se týká skutkově jiných okolností než v projednávaném případě, např. protože nezletilé dítě má matku a otec není odsuzován k dlouhodobému nepodmíněnému trestu odnětí svobody.³⁸² Takové odůvodnění ale nevyhovuje závěrům ÚS, jelikož z tohoto odůvodnění neplyne, že by byl nejlepší zájem dítěte vzat v potaz, i když se jedná o rozhodnutí s možným dopadem na život dítěte.

Také z výzkumu vyplynulo, že pokud již soudy uvedou ve svém rozhodnutí nález sp. zn. II ÚS 2027/17, činí tak často z jiného důvodu, než aby dovozovaly povinnost zohlednit nejlepší zájem dítěte, ale např. při otázce proporcionality trestu.

³⁷⁹ PEKAŘOVÁ, Lenka. In: HUSSEINI, Faisal a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2021, marg. č. 80.

³⁸⁰ Nález ÚS ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. II. ÚS 2027/17 (N 137/86 SbNU 315), bod 27.

³⁸¹ MÄSIAROVÁ, Lucie. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2021* [online]. Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, s. 121 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2021.pdf>

³⁸² Rozsudek KS v Ostravě ze dne 7. 2. 2018, sp. zn. 7 To 280/2017.

Závěry ÚS vyvozené ve vztahu k rodičům-pachatelům lze dle ÚS uplatnit také v případě rozhodování o trestu primárního pečovatele.³⁸³ Dle mého názoru by se tyto závěry měly uplatnit ale u každého pečovatele dítěte, nejen u toho primárního.

Bylo by možné tvrdit, že zohledňování nejlepšího zájmu dítěte v praxi probíhá častěji, ale nepromítá se do rozhodnutí soudů. Z ÚPD a navazující judikatury, jak české, tak i zahraniční nicméně plyne požadavek na písemné promítnutí této úvahy v rozsudku, kterým je ukládán nepodmíněný trest odnětí svobody rodiči/(primárnímu) pečovateli, a jelikož nelze posuzovat vnitřní myšlenkové pochody soudce, je nutné vycházet pouze z toho, co lze vyčíst z rozsudků, resp. z jejich písemného odůvodnění.

Soud by měl u každého pachatele zjišťovat, zda je rodičem nebo (primárním) pečovatelem nezletilého dítěte a kolik má vyživovacích povinností. V každém rozsudku by měla být také pasáž věnována možným dopadům uloženého nepodmíněného trestu odnětí svobody na život dítěte pachatele TČ. Ty se liší zejména dle toho, jaký je vztah mezi pachatelem TČ a jeho dítětem. Dále by měl soud uvést, co bylo v daném případě posouzeno jako nejlepší zájem dítěte, na jakých kritériích je rozhodnutí založeno a jak byl nejlepší zájem dítěte poměřen s jinými hledisky (obecné koncepční otázky či obdobné případy).³⁸⁴ Vždy by měl být zjištěn také názor dítěte.³⁸⁵

To samozřejmě neznamená, že by rodič či (primární) pečovatel nesměl být uvězněn, jelikož ve většině případů zřejmě s ohledem na okolnosti případu převáží zájem spravedlivě potrestat pachatele TČ. Znamená to ale, že jsou kladeny vyšší požadavky na kvalitu odůvodnění rozsudků ukládajících nepodmíněný trest odnětí svobody, kterým je nutné dostat.

Také to neznamená, že pokud by došlo k převážení nejlepšího zájmu dítěte, že by neměl být rodič či (primární) pečovatel vůbec potrestán, např. domácí vězení je jednou z alternativ k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, dle mého názoru, tou nejvhodnější. Koncepce nejlepšího zájmu dítěte nemá nechávat nepotrestaného člověka (rodiče/pečovatele), který ubližuje dítěti, které je v jeho péči.

K nahrazení nepodmíněného trestu odnětí svobody alternativním trestem z důvodu nejlepšího zájmu dítěte by mělo docházet zejména za situace, ve které existuje vztah mezi rodičem/(primárním) pečovatelem a dítětem hoden ochrany, tedy pokud rodiči záleží na tom, aby byl ve styku se svým dítětem a dítě by absenci rodiče pocíťovalo jako újmu. Pokud by rodič takto uložený alternativní trest neplnil, měl by být uvězněn (na což by měl být upozorněn). Pokud by se

³⁸³ Nález ÚS ze dne 14. 4. 2020, sp. zn. IV. ÚS 950/19 (N 70/99 SbNU 362).

³⁸⁴ General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as primary consideration (art. 3, para. 1), CRC/C/GC/14, bod 6, písm. a), b), c). [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/gc/crc_c_gc_14_eng.pdf

³⁸⁵ HOFSCHEIDEROVÁ, Anna. *Praktický právní průvodce ...*, s.13.

rozhodl trest neplnit, není důvodu ho na svobodě dále ponechávat, jelikož svým jednáním dá najevo, že mu na dítěti nezáleží a není tedy v nejlepším zájmu dítěte, aby o něj rodič nadále pečoval. Ke stejnému závěru lze dojít také ve vztahu ke spáchání dalšího TČ (pokud by se rodič např. nenacházel v tíživé a pro něj jinak neřešitelné životní situaci, kterou by se snažil řešit právě TČ).

Empirický výzkum odhalil pouze minimální počet případů, ve kterých se soudy nejlepším zájmem dítěte zabývaly, tzn. minimální respektování judikatury ÚS. Zjistila jsem, že zmínka alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte se v rozsudcích obecných soudů, jimiž byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody rodiči (pečovateli), objevila pouze v 9,6 % případů ze zkoumaného vzorku 513 rozsudků. Žádný z relevantních nálezů ve vztahu k nejlepšímu zájmu dítěte v nich nebyl zmíněn dokonce ani jednou.

Z anonymního rozhovoru s předsedou soudu, ale i z odpovědí ostatních soudů vyplynulo, že k jistému zohlednění skutečnosti, že pachatel je rodičem, by mělo pravděpodobně docházet ve větším počtu případů. Bohužel to ale nelze nijak empiricky podložit. Bude tomu tak i nadále, pokud nebude zkoumání nejlepšího zájmu dítěte zaznamenáváno písemně v odůvodnění rozsudků. Proto by bylo vhodné, kdyby se povědomí o relevantních nálezech ÚS v této oblasti šířilo dál, např. v rámci školení soudců pod záštitou Justiční akademie, jak tomu bylo loni, v září roku 2022.³⁸⁶

Abych tedy odpověděla na otázky stanovené v úvodu této práce, lze shrnout že jsem na příkladu ochrany nejlepšího zájmu dítěte při ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiči (pečovateli) zjistila, že obecné soudy téměř nerespektují judikaturu ÚS, tzn. že praxe obecných soudů v této oblasti není souladná se závěry nálezů ÚS.

Obecné soudy se nejlepším zájmem dítěte zabývají sporadicky a nedostatečně, resp. nekomplexně, jelikož téměř nedochází k položení a zodpovězení otázky, jak by se realizace zamýšleného nepodmíněného trestu odnětí svobody odrazila na péči o dítě, na zajištění jeho potřeb, jak materiálních, tak imateriálních. Ze zkoumaných rozsudků jsem zjistila, že pokud se již soudy některými složkami nejlepšího zájmu dítěte zabývaly, jednalo se hlavně o právo dítěte na výživu. Ve vztahu ke zkoumaným rozsudkům, kterými byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, nebyly ani jednou zmíněny relevantní nálezy ÚS v této oblasti z první kapitoly této práce ani jiné obdobné nálezy ÚS. Otázkou zůstává, zda je důvodem tohoto stavu neznalost těchto nálezů mezi trestními soudci či jejich rozhodnutí je nerespektovat? Já osobně bych se přikláněla, s ohledem na zkušenosti nabyté při psaní této práce, spíše k prvnímu důvodu.

Co se týče podoby uplatnění nejlepšího zájmu dítěte, v této práci jsem osvětlila, že by mělo v každém jednotlivém případě dojít k provedení testu proporcionality, ve kterém proti sobě budou

³⁸⁶ Seminář: Ukládání trestů (P22P030). *ASJA— Asistenční systém justiční akademie* [online]. [cit. 2022-11-09]. Dostupné z: https://asja.jacz.cz/index.php?pageid=1006&course_id=12645

poměrovány nejlepší zájem dítěte (dětí) pachatele a zájem společnosti spravedlivě potrestat pachatele. Péče o dítě se může projevit jako polehčující okolnost, stejně tak jako okolnost přitěžující, a to v závislosti na okolnostech daného případu. Pokud by soud dospěl k závěru, že by měl převážit nejlepší zájem dítěte a nebylo by již možné uložit podmíněný trest, mělo by dojít k užití institutu mimořádného snížení trestu odnětí svobody.

Cílem této práce bylo taktéž navrhnout řešení, která by pomohla současný stav změnit. Jsem toho názoru, že změna situace nemusí nutně přijít zespodu, ale může přijít i shora, ať už neformálně skrze porady představitelů nižších soudů s představiteli soudů vyšších, nebo formálně v rámci opravného řízení. Odvolací soudy by měly svá rozhodnutí zakládat na judikatuře ÚS, uvádět konkrétní nálezy a tím prvostupňové soudy upozornit na povinnosti vyplývající z judikatury ÚS, resp. z ÚPD. I když jsem toho názoru, že nutnost zohlednění nejlepšího zájmu dítěte lze dovodit výkladem z § 39 TZ, praxe zřejmě potřebuje výslovné zákonné zakotvení. Pokud tedy hledáme efektivní změnu současné situace, zákonné (ústavní) zakotvení je tím nejvhodnějším řešením. Tento výzkum by mohl sloužit jako impulz pro zákonodárce (ústavodárce), který by měl podmínky pro ukládání trestů stanovené v § § 38 a 39 TZ blíže specifikovat a upřesnit způsob jejich uplatňování.

Aby mohlo dojít k okamžitému zvýšení povědomí o povinnosti zabývat se nejlepším zájmem dítěte při ukládání trestu rodiči (pečovateli) dítěte, rozhodla jsem se vypracovat návrh nezávazné metodiky pro soudce, která shrnuje základní mezinárodní závazky, nálezy ÚS, ale vyjadřuje se také i k procesní stránce věci, aby bylo možné koncept nejlepšího zájmu dítěte co nejrychleji uvést v častější praxi.

Tato práce na příkladu ochrany nejlepšího zájmu dítěte při ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiči/(primárnímu) pečovateli dítěte zjišťuje, že obecné soudy téměř nerespektují judikaturu ÚS v této oblasti, čímž upozorňuje na potřebu poměrování nejlepšího zájmu dítěte s veřejným zájmem spravedlivě potrestat pachatele TČ a na potřebu písemného promítnutí tohoto poměrování do odůvodnění rozhodnutí. Koncept nejlepšího zájmu dítěte je postaven na tom, že nezohledněním nejlepšího zájmu dítěte může v určitých případech uvězněním rodiče nepřiměřeně trpět i jeho dítě, čímž se ze subjektivně přiměřeného trestu stává trest objektivně nepřiměřený.

Frederick Douglass jednou řekl „it is easier to build strong children than to repair broken men,“ a proto bychom se měli zaměřit spíše na to, jak předejít hrozícímu narušení vývoje dětí pachatelů TČ, než se snažit dřívější selhání napravovat *ex post*, jelikož to často již není dost dobře možné. Necht' je tato práce nápomocná k dosažení tohoto odvážného cíle.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

BALDWIN Lucy, EPSTEIN Rona. *Short but not sweet: A study of the impact of short custodial sentences on mothers and their children*. Leicester: De Montfort University, 2017, 80 s.

BOBEK, Michal a kol. *Judikatura a právní argumentace*, 2. přeprac. a aktualiz. Vydání. Praha: Auditorium, 2013, 496 s.

BOWLBY, John. *A SECURE BASE: Parent-Child Attachment and Healthy Human Development*. London: Routledge, 1988, 197 s.

BARTOŇ, Michal a kol. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016, 608 s.

ČERVÍNEK, Zdeněk. *Metoda proporcionality v praxi Ústavního soudu*. Praha: Leges, 2021, 258 s.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 445 s.

HOFSCHEIDEROVÁ, Anna. *Praktický právní průvodce nejlepším zájmem dítěte: Pro pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí*. Liga lidských práv, 2016, 107 s.

JIRÁSEK, Jiří a kol. *Ústavní základy organizace státu*. Praha: Leges, 2013, 368 s.

LEVINE, Peter A., KLINE, Maggie. *Trauma očima dítěte*. Praha: MAITREA, 2012, 611 s.

LOCHMANNOVÁ, Leona. *Trauma u dětí. Kategorie, projevy a specifika odborné péče*. Praha: Grada, 2021, 218 s.

MAREŠ, Josef, MORAVEC Martin. *Josef Mareš: moje případy z 1. oddělení*. Český Těšín: Martin Moravec, 2022, str. 317.

MATÉ, Gabor. *V říši bludových duchů: Blízká setkání se závislostí*. 2. vydání. Praha: PeopleComm, 2023, 403 s.

Odborné články

BEDNÁŘÍKOVÁ, Hana a kol. Traumatizácia v detstve a zdravie v dospelosti. *Psychiatria-Psychoterapia-Psychosomatika*. 2020, roč. 27, č. 2. s. 6-15.

EPSTEIN, Rona. MOTHERS IN PRISON: the sentencing of mothers and the rights of the child. *Coventry Law Journal* [online]. 2012, 33 s. [cit. 2022-10-10]. Available from: https://www.academia.edu/75160117/Mothers_in_prison_The_sentencing_of_mothers_and_the_rights_of_the_child

GARDNER A. Richard. Recent Trends in Divorce and Custody Litigation. *Academy Forum*. 1985, roč. 29, č. 2, s. 3-7.

GODDEN, Bill. Sample Size Formulas. *Journal of Statistics*, 2004, roč. 66, č. 3.

HAUPTFLEISCHOVÁ, Iva. Právo na styk dítěte s vězněným rodičem. *Jurisprudence*. 2018, roč. 27, č. 2, s. 14-25.

HALL, Mark, WRIGHT, Ronald. Systematic Content Analysis of Judicial Opinions. *California Law Review*. 2008, Vol. 96, s. 63-122.

KOMEL, Martin. Některé problematické aspekty principu nejlepšího zájmu dítěte. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 3, s. 88-93.

MASLOW, Abraham H., A theory of human motivation. *Psychological Review*, 1943, roč. 50, č. 4, str. 370–396.

MILLAR, Hayli, DANDURAND, Yvon. The best interests of the child and the sentencing of offenders with parental responsibilities [online]. *Criminal Law Forum, Springer Science+Business Media B.V.*, 27. 11. 2017, [cit.2022-10-08], 51 s. Dostupné z: https://www.academia.edu/87046488/The_Best_Interests_of_the_Child_and_the_Sentencing_of_Offenders_with_Parental_Responsibilities?email_work_card=title

MINSON, Shona. The sentencing of mothers and the rights of the child. *Criminal Bar Quarterly*. May 2019, s. 27-31.

MOUDRÝ, Petr. Vliv vybraných druhů trestů na resocializaci odsouzených – 2. část. *Trestněprávní revue*, 2021, č. 4, s. 205-214.

POLANCZYK, V. Guilherme a kol. Attention deficit disorder/hyperactivity: a scientific overview. *Clinics*, 2012, roč. 67, č. 10, s. 1125-1126.

ŠKRABÁNKOVÁ, Jana. Vliv rodinného prostředí na utváření osobnosti. *Pedagogická orientace*, 2004, č. 1, s. 38-43.

ŠLEMR, Dominik, PULGRET, Lukáš. Úvaha nad alternativou k dlouholetým trestům odnětí svobody a k trestu nejvyššímu. *Právní prostor* [online]. 20. 9. 2022 [cit. 2022-10-11]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/uvaha-nad-alternativou-k-dlouholetym-trestum-odneti-svobody-k-trestu-nejvyssimu>

VELEMÍNSKÝ, Miloš a kol. Studie negativních zážitků z dětství (ACE) v České republice. *Česko-slovenská pediatrie*. 2017, roč. 72, č. 7, s. 409-420.

WESTPHALOVÁ, Lenka, ŠÍNOVÁ Renáta. Nejlepší zájem dítěte. *Právník*. 2019, roč. 158 č. 12, s. 1091-1108.

ŽENÍŠEK, Jaroslav. K otázce (ne)vedení řádného života ve zkušební době. *Právní prostor* [online]. 4. 10. 2022 [cit. 2022-10-11]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/k-otazce-nevedeni-radneho-zivota-ve-zkusebni-dobe>

Komentáře

FILIP, Jan a kol. *Zákon o Ústavním soudu*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 929 s.

General comment No. 12 (2009), The right of the child to be heard, CRC/C/GC/12. [cit. 2023-10-05]. Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/4ae562c52.html>

General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as primary consideration (art. 3, para. 1), CRC/C/GC/14. [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/gc/crc_c_gc_14_eng.pdf

HUSSEINI, Faisal a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. 1. vydání (1. aktualizace, 2021). Praha: C. H. Beck, 2021, 1451 s.

KMEC, Jirí a kol. *Evropská úmluva o lidských právech*. Praha: C. H. Beck, 2012, 1687 s.

KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 1250 s.

SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, 1264 s.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 3614 s.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, 4933 s.

ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2020, 3331 s.

Právní předpisy

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjezdání Úmluvy o právech dítěte, ve znění pozdějších předpisů.

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjezdání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Listina základních práv EU, 2012/C 326/02. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=CS>

Zahraniční právní předpisy

The Constitution of The republic of South Africa, adopted on 8 May 1996. Dostupné z: <https://www.justice.gov.za/legislation/constitution/saconstitution-web-eng.pdf>

Judikatura

Judikatura Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 22. 4. 1997, *X, Y a Z v. Spojené Království* (č. 21830/93)

Rozsudek senátu ESLP ze dne 21. 12. 2010, *Anayo v. Německo* (č. 20578/07)

Rozsudek senátu ESLP ze dne 10. 2. 2015, *Penchevi v. Bulharsko*, (č. 77818/12)

Rozsudek senátu ESLP ze dne 20. 1. 2015, *Gözüm v. Turecko* (č. 4789/10)

Odlišné stanovisko rozsudku senátu ESLP ze dne 11.2.2016, *Mitrova a Savik v. Bývalá jugoslávská republika Makedonie* (č. 42534/09), bod 13.

Judikatura Ústavního soudu Jihoafrické republiky

Judgment of the constitutional court of South Africa, 26 September 2007, *M v. The State* (case No. CCT 53/06), [2007] ZACC 18.

Judikatura soudů Anglie a Walesu

Judgment of The court of appeal, 03 October 2012, *R v Petherick* (case No. 2012/3360/A1), [2012] EWCA Crim 2214

Judgment of The court of appeal, 27 May 2011, *R v Bishop* (case No. 201102123/A3), [2011] EWCA Crim 1446

Judgment of The Supreme Court of the UK, 1 February 2011, *ZH (Tanzania) (FC) v Secretary of State for the Home Department*, [2011] UKSC 4

Judgment of The Supreme Court of judicature, 20 July 2001, *R (on the application of P and Q) v Secretary of State for the Home Department*, (case No. C/2001/1114 & C/2001/1110), [2001] EWCA Civ 1151

Judgment of The court of appeal, *R v Modhwadia*, [2017] EWCA Crim 501

Judikatura Ústavního soudu České republiky

Nález ÚS ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94, (č. 214/1994 Sb.)

Nález ÚS ze dne 9. 4. 1997 sp. zn. Pl. ÚS 31/96 (N 41/7 SbNU 279)

Nález ÚS ze dne 3. 2. 1999, sp. zn. Pl. ÚS 19/98, (N 19/13 SbNU 131)

Nález ÚS ze dne 25. 6. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01 (N 80/26 SbNU 317)

Nález ÚS ze dne 13. 8. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 3/02, (N 105/27 SbNU 177)

Nález ÚS ze dne 11. 6. 2014, sp. zn. I. ÚS 4503/12, N 119/73 SbNU 827)

Nález ÚS ze dne 29. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 3226/16
Nález ÚS ze dne 29. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 3226/16 ((N 116/85 SbNU 879)
Nález ÚS ze dne 12. 7. 2017, sp. zn. I. ÚS 1737/16 (N 124/86 SbNU 109)
Nález ÚS ze dne 18. 7. 2017, sp.zn. Pl. ÚS 2/17, (N 125/86 SbNU 131)
Nález ÚS ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. II. ÚS 2027/17 (N 137/86 SbNU 315)
Nález ÚS ze dne 9. 5. 2018, sp. zn. IV. ÚS 2/18
Nález ÚS ze dne 1.4.2020, sp.zn. I. ÚS 3955/19-2
Nález ÚS ze dne 14. 4. 2020, sp. zn. IV. ÚS 950/19 (N 70/99 SbNU 362)
Nález ÚS ze dne 28. 7. 2022, sp. zn. II. ÚS 395/22
Nález ÚS ze dne 13. 9. 2022, sp. zn. III. ÚS 3146/21
Nález ÚS ze dne 14. 4. 2023, sp.zn. III. ÚS 2461/22
Nález ÚS ze dne 27. 6. 2023, sp.zn. I. ÚS 631/23
Nález ÚS ze dne 7. 9. 2023, sp. zn. II. ÚS 1192/22

Judikatura Nejvyššího správního soudu České republiky

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 9. 2005, sp. zn. 2 Afs 180/2004

Judikatura Nejvyššího soudu České republiky

Usnesení NS ze dne 4. 4. 2017, sp. zn. 6 Tdo 353/2017
Usnesení NS ze dne 25. 6. 2018, sp. zn. 8 Tdo 718/2018
Usnesení NS ze dne 28. 11. 2018, č. j. 11 Tdo 1361/2018-25
Usnesení NS ze dne 31. 3. 2021, sp. zn. 8 Tdo 34/2021
Usnesení NS ze dne 30. 6. 2021, sp. zn. 7 Tdo 684/2021
Usnesení NS ze dne 16. 2. 2022, sp. zn. 3 Tdo 72/2022
Usnesení NS ze dne 7. 12. 2022, sp.zn.6 Tdo 1070/2022

Judikatura vrchních soudů České republiky

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 5. 2018, č. j. 5 To 28/2018-193
Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. 5. 2022, sp. zn. 5 To 15/2022

Judikatura krajských soudů České republiky

Rozsudek KS v Brně ze dne 6. 3. 2018, č. j. 1 T 10/2017-164
Rozsudek KS v Brně ze dne 29. 3. 2017, sp. zn. 5 To 85/2017
Rozsudek KS v Brně ze dne 21. 7. 2020, sp. zn. 4 To 73/2020
Rozsudek KS v Českých Budějovicích ze dne 19. 5. 2022, sp. zn. 17 T 6/2022
Rozsudek KS v Českých Budějovicích ze dne 27. 9. 2022, sp. zn. 20 T 10/2022

Rozsudek KS v Českých Budějovicích ze dne 15. 2. 2023, sp. zn. 23 To 640/2022
Rozsudek KS v Českých Budějovicích ze dne 16. 5. 2023, sp. zn. 4 To 111/2023
Rozsudek KS v Českých Budějovicích ze dne 28. 8. 2023, sp. zn. 3 To 315/2023
Rozsudek KS v Českých Budějovicích ze dne 31. 8. 2023, sp. zn. 4 To 405/2023
Rozsudek KS v Českých Budějovicích - pobočka v Táboře ze dne 4. 9. 2017, sp. zn. 9 T 4/2017
Rozsudek KS v Českých Budějovicích - pobočka v Táboře ze dne 29. 4. 2019, sp. zn. 9 T 7/2018
Rozsudek KS v Českých Budějovicích - pobočka v Táboře ze dne 13. 5. 2019, sp. zn. 18 T 1/2019
Rozsudek KS v Českých Budějovicích - pobočka v Táboře ze dne 31.5.2023, sp. zn. 14 To 63/2023
Rozsudek KS v Hradci Králové ze dne 29. 8. 2017, sp. zn. 4 T 16/2016
Rozsudek KS v Hradci Králové ze dne 6. 2. 2018, sp. zn. 63 T 1/2018
Rozsudek KS v Hradci Králové ze dne 10. 12. 2019, sp. zn. 63 T 7/2019
Rozsudek KS v Hradci Králové ze dne 14. 12. 2021, sp. zn. 63 T 11/2021
Rozsudek KS v Hradci Králové ze dne 16. 8. 2023, sp. zn. 4 T 64/2023
Rozsudek KS v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 15. 2. 2023, sp. zn. 14 To 476/2022
Rozsudek KS v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 26. 4. 2023, sp. zn. 14 To 80/2023
Rozsudek KS v Ostravě ze dne 12. 12.2016, sp. zn. 6 To 632/2016 (č. j. 6 To 632/2016-307)
Rozsudek KS v Ostravě ze dne 11. 12. 2017, sp. zn. 6 To 632/2016 (č. j. 6 To 632/2016-473)
Rozsudek KS v Ostravě ze dne 14. 11. 2017, sp. zn. 30 T 1/2017
Rozsudek KS v Ostravě ze dne 7. 2. 2018, sp. zn. 7 To 280/2017
Rozsudek KS v Ostravě ze dne 20. 5. 2019, sp. zn. 35 T 4/2018
Rozsudek KS v Ostravě ze dne 11. 3. 2020, sp. zn. 33 T 2/2019
Rozsudek KS v Ostravě ze dne 17. 9. 2020, sp. zn. 30 T 3/2020
Rozsudek KS v Ostravě ze dne 19. 2. 2021, sp. zn. 5 To 405/2020
Rozsudek KS v Ostravě ze dne 4. 3. 2022, sp. zn. 31 T 5/2021
Rozsudek KS v Ostravě ze dne 29. 9. 2022, sp. zn. 37 T 10/2022
Rozsudek KS v Ostravě ze dne 16. 11. 2022, sp. zn. 3 To 287/2022
Rozsudek KS v Ostravě ze dne 23. 11. 2022, sp. zn. 6 To 427/2022
Rozsudek KS v Ostravě ze dne 7. 2. 2023, sp. zn. 6 To 3/2023
Rozsudek KS v Ostravě ze dne 29. 3. 2023, sp. zn. 6 To 78/2023

Rozsudek KS v Ostravě ze dne 14. 4. 2023, sp. zn. 3 To 71/2023
Rozsudek KS v Ostravě ze dne 21. 4. 2023, sp. zn. 54 T 4/2023
Rozsudek KS v Ostravě ze dne 14. 6. 2023, sp. zn. 28 T 4/2023
Rozsudek KS v Ostravě ze dne 27. 7. 2023, sp. zn. 4 To 151/2023
Rozsudek KS v Ostravě ze dne 1. 8. 2023, sp. zn. 4 To 177/2023
Rozsudek KS v Ostravě ze dne 17.8.2023, sp. zn. 6 To 250/2023
Rozsudek KS v Ostravě ze dne 2. 9. 2022, sp. zn. 32 T 3/2022
Rozsudek KS v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 15. 12. 2021, sp. zn. 28 T 6/2019
Rozsudek KS v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 16.9.2022, sp. zn. 81 T 10/2022
Rozsudek KS v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 12.1.2023, sp.zn. 55 To 276/2022
Rozsudek KS v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 19.4.2023, sp. zn. 53 T 4/2023
Rozsudek KS v Plzni ze dne 10. 1. 2019, sp. zn. 2 T 4/2018
Rozsudek KS v Plzni ze dne 3. 7. 2020, sp. zn. 33 T 8/2019
Rozsudek KS v Plzni ze dne 10. 3. 2022, sp. zn. 33 T 3/2021
Rozsudek KS v Plzni ze dne 25. 6. 2021, sp. zn. 34 T 6/2021
Rozsudek KS v Plzni ze dne 20. 10. 2022, sp. zn. 5 T 7/2022
Rozsudek KS v Plzni ze dne 10. 11. 2022, sp. zn. 4 T 10/2022
Rozsudek KS v Plzni ze dne 6.3.2023, sp. zn. 50 To 49/2023
Rozsudek KS v Plzni ze dne 11. 5. 2023, sp. zn. 33 T 7/2023
Rozsudek KS v Plzni ze dne 10.8.2023, sp. zn. 3 T 44/2023
Rozsudek KS v Plzni ze dne 10.8.2023, č. j. 3 T 44/2023-296
Rozsudek KS v Praze ze dne 29. 3. 2023, sp. zn. 5 T 63/2022
Rozsudek KS v Praze ze dne 22. 9. 2017, sp. zn. 2 T 47/2017
Rozsudek KS v Praze ze dne 26. 10. 2018, sp. zn. 6 T 40/2018
Rozsudek KS v Praze ze dne 21. 10. 2019, sp. zn. 7 T 15/2019
Rozsudek KS v Praze ze dne 20. 8. 2020, sp. zn. 3 T 15/2020
Rozsudek KS v Praze ze dne 7. 2. 2022, sp. zn. 7 T 54/2021
Rozsudek KS v Praze ze dne 8. 6. 2023, sp. zn. 11 To 127/2023
Rozsudek KS v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci ze dne 13. 11. 2018, sp. zn 52 T 6/2018
Rozsudek KS v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci ze dne 11. 2. 2021, sp. zn 22 T 7/2021
Rozsudek KS v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci ze dne 24. 3.2022, sp. zn. 22 T 1/2022
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. 10. 2017, sp. zn. 49 T 11/2017
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. 42 T 10/2020
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 23. 5. 2019, sp. zn. 40 T 9/2017

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10. 10. 2019, sp. zn. 57 T 1/2017
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 12. 2020, sp. zn. 45 T 10/2019
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 4. 2. 2021, sp. zn. 10 T 15/2018
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 4. 5. 2021, sp. zn. 1 T 3/2020
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 8. 12. 2021, sp. zn. 2 T 4/2015
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 7. 9. 2022, sp. zn. 48 T 2/2022
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11. 5. 2023, sp. zn. 45 T 13/2021
Usnesení KS v Ostravě ze dne 27. 2. 2018, sp. zn. 5 To 19/2018
Usnesení KS v Ostravě ze dne 19. 10. 2018, sp. zn. 6 To 300/2018
Usnesení KS v Ostravě ze dne 10. 6. 2019, sp. zn. 3 To 180/2019
Usnesení KS v Plzni ze dne 22. 7. 2022, sp. zn. 6 To 138/2022

Judikatura obvodních a okresních soudů České republiky

Rozsudek ObS pro Prahu 1 ze dne 5. 3. 2019, sp. zn. 9 T 125/2018
Rozsudek ObS pro Prahu 1 ze dne 21. 3. 2018, sp. zn. 3 T 41/2010
Rozsudek ObS pro Prahu 2 ze dne 20. 9. 2017, sp. zn. 8 T 124/2016
Rozsudek ObS pro Prahu 2 ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 5 T 166/2017
Rozsudek ObS pro Prahu 2 ze dne 6. 2. 2018, sp. zn. 6 T 257/2017
Rozsudek ObS pro Prahu 2 ze dne 7. 8. 2019, sp. zn. 2 T 59/2018
Rozsudek ObS pro Prahu 2 ze dne 13.10.2022, sp. zn. 2 T 106/2022
Rozsudek ObS pro Prahu 2 ze dne 28.3.2023, sp. zn. 2 T 172/2022
Rozsudek ObS pro Prahu 3 ze dne 23. 8. 2018, sp. zn. 14 T 27/2017
Rozsudek ObS pro Prahu 3 ze dne 20. 12. 2018, sp. zn. 25 T 40/2018
Rozsudek ObS pro Prahu 3 ze dne 12. 8. 2019, sp. zn. 25 T 38/2019
Rozsudek ObS pro Prahu 3 ze dne 27. 7. 2021, sp. zn. 14 T 203/2019
Rozsudek ObS pro Prahu 3 ze dne 7. 7. 2022, sp. zn. 14 T 13/2022
Rozsudek ObS pro Prahu 4 ze dne 28. 2. 2018, sp. zn. 4 T 130/2017
Rozsudek ObS pro Prahu 4 ze dne 6. 2. 2019, sp. zn. 4 T 181/2018
Rozsudek ObS pro Prahu 4 ze dne 13. 11. 2019, sp. zn. 3 T 99/2018
Rozsudek ObS pro Prahu 4 ze dne 18. 3. 2021, sp. zn. 37 T 66/2020
Rozsudek ObS pro Prahu 4 ze dne 21. 10. 2021, sp. zn. 1 T 182/2020
Rozsudek ObS pro Prahu 5 ze dne 31. 10. 2022, sp. zn. 3 T 28/2022
Rozsudek ObS pro Prahu 5 ze dne 4. 12. 2019, sp. zn. 19 T 180/2019
Rozsudek ObS pro Prahu 6 ze dne 27. 9. 2022. sp. zn. 1 T 34/2022
Rozsudek ObS pro Prahu 6 ze dne 4. 10. 2022. sp. zn. 3 T 81/2022

Rozsudek ObS pro Prahu 8 ze dne 22. 11. 2017, sp. zn. 3 T 45/2017
Rozsudek ObS pro Prahu 8 ze dne 16. 8. 2021, sp. zn. 3 T 16/2020
Rozsudek ObS pro Prahu 8 ze dne 13. 10. 2021, sp. zn. 5 T 27/2021
Rozsudek ObS pro Prahu 9 ze dne 3. 10. 2017, sp. zn. 2 T 73/2017
Rozsudek ObS pro Prahu 9 ze dne 18. 6. 2019, sp. zn. 1 T 6/2019
Rozsudek ObS pro Prahu 9 ze dne 26. 1. 2022, sp. zn. 1 T 6/2021
Rozsudek ObS pro Prahu 10 ze dne 11. 6. 2018, sp. zn. 1 T 46/2018
Rozsudek ObS pro Prahu 10 ze dne 7. 11. 2019, sp. zn. 3 T 76/2019
Rozsudek ObS pro Prahu 10 ze dne 9. 3. 2021, sp. zn. 1 T 9/2021
Rozsudek OS v Benešově ze dne 17. 4. 2023, sp. zn. 1 T 220/2022
Rozsudek OS v Berouně ze dne 12. 7. 2018, sp. zn. 8 T 48/2018
Rozsudek OS v Berouně ze dne 8. 10. 2018, sp. zn. 1 T 24/2018
Rozsudek OS v Berouně ze dne 25. 6. 2020, sp. zn. 8 T 48/2020
Rozsudek OS v Berouně ze dne 23. 2. 2022, sp. zn. 8 T 104/2021
Rozsudek OS v Berouně ze dne 26. 9. 2022, sp. zn. 8 T 98/2022
Rozsudek OS v Blansku ze dne 3. 10. 2017, sp. zn. 14 T 134/2017
Rozsudek OS v Blansku ze dne 4. 3. 2020, sp. zn. 14 T 296/2019
Rozsudek OS v Bruntále ze dne 25. 6. 2018, sp. zn. 1 T 161/2017
Rozsudek OS v Bruntále ze dne 18. 5. 2018, sp. zn. 2 T 51/2018
Rozsudek OS v Bruntále ze dne 15. 5. 2019, sp. zn. 4 T 35/2019
Rozsudek OS v Bruntále ze dne 13. 3. 2020, sp. zn. 66 T 6/2020
Rozsudek OS v Bruntále ze dne 31. 3. 2021, sp. zn. 66 T 10/2021
Rozsudek OS v Břeclavi ze dne 14. 9. 2017, sp. zn. 21 T 79/2017
Rozsudek OS v Břeclavi ze dne 9. 5. 2019, sp. zn. 2 T 40/2019
Rozsudek OS v Břeclavi ze dne 4. 11. 2022, sp. zn. 2 T 111/2022
Rozsudek OS v Břeclavi ze dne 1. 12. 2022, sp. zn. 2 T 131/2022
Rozsudek OS v České Lípě ze dne 4. 9. 2017, sp. zn. 32 T 61/2017
Rozsudek OS v České Lípě ze dne 23. 10. 2019, sp. zn. 4 T 122/2019
Rozsudek OS v České Lípě ze dne 8.9.2022, sp. zn. 3 T 95/2022
Rozsudek OS v České Lípě ze dne 20.6.2023, sp. zn. 3 T 65/2023
Rozsudek OS v Českém Krumlově ze dne 27. 11. 2017, sp. zn. 4 T 63/2017
Rozsudek OS v Českém Krumlově ze dne 12. 9. 2018, sp. zn. 1 T 98/2018
Rozsudek OS v Českém Krumlově ze dne 13. 1. 2020, sp. zn. 4 T 114/2019
Rozsudek OS v Českém Krumlově ze dne 30. 9. 2020, sp. zn. 4 T 104/2020

Rozsudek OS v Českém Krumlově ze dne 8. 3. 2022, sp. zn. 1 T 181/2021
Rozsudek OS v Českém Krumlově ze dne 24. 8. 2022, sp. zn. 1 T 96/2022
Rozsudek OS v Českém Krumlově ze dne 24. 8. 2022, sp. zn. 4 T 90/2022
Rozsudek OS v Českém Krumlově ze dne 17. 10. 2022, sp. zn. 4 T 83/2022
Rozsudek OS v Českém Krumlově ze dne 27. 3. 2023, sp. zn. 4 T 1/2023
Rozsudek OS v Českém Krumlově ze dne 9. 8. 2023, sp. zn. 4 T 116/2023
Rozsudek OS v Českých Budějovicích ze dne 12. 10. 2017, sp. zn. 18 T 38/2017
Rozsudek OS v Českých Budějovicích ze dne 18. 2. 2020, sp. zn. 1 T 6/2020
Rozsudek OS v Českých Budějovicích ze dne 7. 6. 2022, sp. zn. 2 T 82/2022
Rozsudek OS v Českých Budějovicích ze dne 15. 5. 2023, sp. zn. 6 T 218/2022
Rozsudek OS v Děčíně ze dne 30. 10. 2017, sp. zn. 2 T 15/2017
Rozsudek OS v Děčíně ze dne 24. 11. 2020, sp. zn. 24 T 50/2019
Rozsudek OS v Děčíně ze dne 11. 6. 2021, sp. zn. 9 T 179/2019
Rozsudek OS v Děčíně ze dne 30. 8. 2022, sp. zn. 24 T 56 / 2022
Rozsudek OS v Děčíně ze dne 12. 4. 2023, sp. zn. 30 T 170/2022
Rozsudek OS v Děčíně ze dne 20. 4. 2023, sp. zn. 29 T 3/2022
Rozsudek OS v Domažlicích ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. 1 T 175/2017
Rozsudek OS v Domažlicích ze dne 25. 8. 2020, sp. zn. 1 T 73/2020
Rozsudek OS v Domažlicích ze dne 14. 6. 2021, sp. zn. 4 T 44/2021
Rozsudek OS v Domažlicích ze dne 25. 1. 2023, sp. zn. 2 T 2/2023
Rozsudek OS v Domažlicích ze dne 15. 6. 2023, sp. zn. 1 T 38/2023
Rozsudek OS v Domažlicích ze dne 28. 6. 2023, sp. zn. 2 T 63/2023
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 25. 8. 2017, sp. zn. 6 T 56/2017
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 2. 10. 2017, sp. zn. 1 T 47/2017
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 20. 11. 2017, sp. zn. 1 T 16/2017
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 20. 3. 2018, sp. zn. 81 T 175/2017
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 9. 4. 2018, sp. zn. 2 T 187/2017
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 10. 5. 2018, sp. zn. 80 T 13/2018
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 21. 6. 2018, sp. zn. 1 T 211/2017
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 12. 7. 2018, sp. zn. 80 T 171/2017
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 28. 3. 2019, sp. zn. 3 T 4/2019
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 8. 4. 2019, sp. zn. 81 T 103/2018
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 23. 7. 2019, sp. zn. 3 T 1/2018
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 23. 7. 2019, sp. zn. 3 T 40/2019

Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 25. 7. 2019, sp. zn. 80 T 24/2019
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 16. 9. 2019, sp. zn. 4 T 79/2019
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 24. 9. 2019, sp. zn. 5 T 62/2019
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 1. 10. 2019, sp. zn. 4 T 84/2019
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 6. 11. 2019, sp. zn. 1 T 205/2018
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 21. 11. 2019, sp. zn. 3 T 166/2019
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 10. 12. 2019, sp. zn. 4 T 57/2019
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 30. 1. 2020, sp. zn. 1 T 180/2019
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 3. 2. 2020, sp. zn. 1 T 22/2019
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 25. 2. 2020, sp. zn. 6 T 59/2019
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 3. 3. 2020, sp. zn. 6 T 8/2020
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 6. 5. 2020, sp. zn. 1 T 123/2019
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 12. 6. 2020, sp. zn. 1 T 30/2020
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 29. 6. 2020, sp. zn. 6 T 16/2020
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 13. 8. 2020, sp. zn. 2 T 23/2018
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 6. 11. 2020, sp. zn. 81 T 11/2020
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 9. 11. 2020, sp. zn. 1 T 62/2020
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 10. 11. 2020, sp. zn. 1 T 211/2017
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 15. 12. 2020, sp. zn. 1 T 199/2019
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 13. 1. 2021, sp. zn. 2 T 49/2019
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 22. 2. 2021, sp. zn. 80 T 17/2020
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 25. 2. 2021, sp. zn. 6 T 3/2021
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 8. 3. 2021, sp. zn. 1 T 104/2020
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 17. 3. 2021, sp. zn. 6 T 34/2020
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 18. 3. 2021, sp. zn. 3 T 112/2020
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 12. 5. 2021, sp. zn. 1 T 58/2020
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 14. 6. 2021, sp. zn. 4 T 16/2021
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 10. 3. 2022, sp. zn. 4 T 120/2021
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 24. 5. 2022, sp. zn. 81 T 124/2021
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 16. 6. 2022, sp. zn. 80 T 28/2022
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 9. 8. 2022, sp. zn. 2 T 55/2022
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 10. 8. 2022, sp. zn. 81 T 52/2022
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 16. 8. 2022, sp. zn. 81 T 74/2022
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 18. 8. 2022, sp. zn. 81 T 85/2022

Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 31. 8. 2022, sp. zn. 2 T 73/2022
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 6. 9. 2022, sp. zn. 81 T 32/2022
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 8. 9. 2022, sp. zn. 1 T 76/2022
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 18. 10. 2022, sp. zn. 1 T 112/2022
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 26. 10. 2022, sp. zn. 81 T 72/2022
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 7. 11. 2022, sp.zn. 3 T 6/2022
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 24. 11. 2022, sp. zn. 1 T 121/2022
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 28. 11. 2022, sp. zn. 1 T 92/2022
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 28. 11. 2022, sp. zn. 4 T 108/2022
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 30.11.2022, sp. zn. 1 T 112/2021
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 10. 1. 2023, sp.zn. 81 T 164/2022
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 26. 1. 2023, sp. zn. 1 T 99/2022
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 10. 2. 2023, sp. zn. 81 T 174/2022
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 27. 2. 2023, sp. zn. 3 T 16/2023
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 10. 3. 2023, sp. zn. 1 T 172/2022
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 23. 3. 2023, sp. zn. 5 T 21/2023
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 14. 4. 2023, sp. zn. 1 T 57/2022
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 19. 4. 2023, sp. zn. 3 T 25/2022
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 20. 4. 2023, sp. zn. 1 T 12/2023
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 20. 4. 2023, sp. zn. 4 T 24/2023
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 2. 5. 2023, sp. zn. 1 T 7/2023
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 11. 5. 2023, sp. zn. 3 T 39/2023
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 24. 5. 2023, sp. zn. 4 T 95/2022
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 7. 6. 2023, sp. zn. 2 T 46/2023
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 21. 6. 2023, sp. zn. 2 T 58/2023
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 23. 6. 2023, sp. zn. 3 T 42/2023
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 26. 6. 2023, sp. zn. 81 T 167/2022
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 30. 6. 2023, sp. zn. 81 T 150/2022
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 13. 7. 2023, sp. zn. 5 T 31/2023
Rozsudek OS ve Frýdku-Místku ze dne 25. 7. 2023, sp. zn. 2 T 62/2023
Rozsudek OS v Havlíčkově Brodě ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. 2 T 40/2017
Rozsudek OS v Havlíčkově Brodě ze dne 8. 3. 2022, sp. zn. 1 T 21/2022
Rozsudek OS v Hodoníně ze dne 3. 2. 2020, sp. zn. 19 T 5/2019
Rozsudek OS v Hodoníně ze dne 27. 2. 2020, sp. zn. 2 T 75/2019

Rozsudek OS v Hodoníně ze dne 5. 5. 2021, sp. zn. 19 T 173/2020
Rozsudek OS v Hodoníně ze dne 24. 7. 2023, sp. zn. 2 T 66/2023
Rozsudek OS v Hodoníně ze dne 26. 7. 2023, sp. zn. 3 T 34/2023
Rozsudek OS v Chebu ze dne 28. 2. 2019, sp. zn. 4 T 65/2018
Rozsudek OS v Chebu ze dne 29. 3. 2021, sp. zn. 2 T 57/2020
Rozsudek OS v Chebu ze dne 28. 2. 2023, sp. zn. 2 T 88/2022
Rozsudek OS v Chomutově ze dne 15. 9. 2022, sp. zn. 47 T 81/2021
Rozsudek OS v Chomutově ze dne 15. 11. 2022, sp. zn. 29 T 9/2022
Rozsudek OS v Chomutově ze dne 21. 11. 2022, sp. zn. 4 T 4/2022
Rozsudek OS v Chomutově ze dne 23. 11. 2022, sp. zn. 4 T 80/2021
Rozsudek OS v Chomutově ze dne 20. 2. 2023, sp. zn. 2 T 25/2022
Rozsudek OS v Chomutově ze dne 7. 3. 2023, sp. zn. 52 T 113/2022
Rozsudek OS v Chomutově ze dne 14. 3. 2023, sp. zn. 25 T 4/2023
Rozsudek OS v Chomutově ze dne 17. 5. 2023, sp. zn. 52 T 28/2023
Rozsudek OS v Chomutově ze dne 27. 7. 2023, sp. zn. 47 T 111/2022
Rozsudek OS v Chomutově ze dne 3. 8. 2023, sp. zn. 47 T 77/2021
Rozsudek OS v Chrudimi ze dne 22. 9. 2017, sp. zn. 7 T 117/2017
Rozsudek OS v Chrudimi ze dne 28. 6. 2021, sp. zn. 2 T 4/2020
Rozsudek OS Jablonci nad Nisou ze dne 22. 8. 2022, sp. zn. 14 T 39/2022
Rozsudek OS Jablonci nad Nisou ze dne 11. 11. 2022, sp. zn. 4 T 70/2022
Rozsudek OS v Jeseníku ze dne 12. 1. 2021, sp. zn. 2 T 173/2019
Rozsudek OS v Jeseníku ze dne 23. 2. 2022, sp. zn. 6 T 7/2022
Rozsudek OS v Jeseníku ze dne 15. 5. 2019, sp. zn. 2 T 13/2019
Rozsudek OS v Jeseníku ze dne 6. 6. 2018, sp. zn. 6 T 8/2018
Rozsudek OS v Jeseníku ze dne 22. 7. 2020, sp. zn. 6 T 91/2020
Rozsudek OS v Jičíně ze dne 20. 2. 2019, sp. zn. 1 T 120/2018
Rozsudek OS v Jičíně ze dne 2. 12. 2021, sp. zn. 2 T 12/2021
Rozsudek OS v Jindřichově Hradci ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. 7 T 13/2018
Rozsudek OS v Jindřichově Hradci ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. 7 T 101/2019
Rozsudek OS v Jindřichově Hradci ze dne 17. 4. 2019, sp. zn. 7 T 20/2019
Rozsudek OS v Jindřichově Hradci ze dne 29. 7. 2020, sp. zn. 7 T 70/2020
Rozsudek OS v Jindřichově Hradci ze dne 14. 7. 2021, sp. zn. 11 T 8/2021
Rozsudek OS v Jindřichově Hradci ze dne 19. 1. 2023, sp. zn. 1 T 61/2022
Rozsudek OS v Jindřichově Hradci ze dne 30. 3. 2023, sp. zn. 7 T 19/2023

Rozsudek OS v Jindřichově Hradci ze dne 1. 6. 2023, sp. zn. 1 T 38/2023
Rozsudek OS v Karlových Varech ze dne 5. 8. 2021, sp. zn. 6 T 55/2020
Rozsudek OS v Karlových Varech ze dne 8. 11. 2018, sp. zn. 5 T 66/2018
Rozsudek OS v Karviné – pobočka v Havířově ze dne 15. 3. 2022, sp. zn. 1 T 4/2022
Rozsudek OS v Karviné – pobočka v Havířově ze dne 24. 3. 2021, sp. zn. 3 T 2/2021
Rozsudek OS v Karviné – pobočka v Havířově ze dne 6. 5. 2020, sp. zn. 4 T 11/2020
Rozsudek OS v Karviné – pobočka v Havířově ze dne 28. 5. 2019, sp. zn. 101 T 6/2019
Rozsudek OS v Karviné – pobočka v Havířově ze dne 18. 10. 2018, sp. zn. 9 T 15/2018
Rozsudek OS v Kladně ze dne 9. 11. 2017, sp. zn. 26 T 91/2017
Rozsudek OS v Kladně ze dne 11. 6. 2019, sp. zn. 6 T 47/2019
Rozsudek OS v Kladně ze dne 6. 5. 2021, sp. zn. 3 T 27/2021
Rozsudek OS v Kladně ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 2 T 175/2019
Rozsudek OS v Kladně ze dne 28. 6. 2022, sp. zn. 5 T 45/2022
Rozsudek OS v Kladně ze dne 7. 7. 2022, sp. zn. 2 T 76/2022
Rozsudek OS v Kladně ze dne 23. 8. 2022, sp. zn. 2 T 85/2022
Rozsudek OS v Kladně ze dne 8. 9. 2022, sp. zn. 3 T 64/2022
Rozsudek OS v Kladně ze dne 27. 9. 2022, sp. zn. 5 T 84/2022
Rozsudek OS v Kladně ze dne 18. 10. 2022, sp. zn. 2 T 90/2022
Rozsudek OS v Kladně ze dne 18. 10. 2022, sp. zn. 1 T 36/2022
Rozsudek OS v Kladně ze dne 18. 11. 2022, sp. zn. 26 T 69/2022
Rozsudek OS v Kladně ze dne 6. 12. 2022, sp. zn. 2 T 121/2022
Rozsudek OS v Kladně ze dne 15. 12. 2022, sp. zn. 26 T 78/2022
Rozsudek OS v Kladně ze dne 5. 1. 2023, sp. zn. 26 T 85/2022
Rozsudek OS v Kladně ze dne 6. 1. 2023, sp. zn. 5 T 104/2022
Rozsudek OS v Kladně ze dne 10. 1. 2023, sp. zn. 2 T 137/2022
Rozsudek OS v Kladně ze dne 26. 1. 2023, sp. zn. 26 T 75/2022
Rozsudek OS v Kladně ze dne 31. 1. 2023, sp. zn. 2 T 104/2022
Rozsudek OS v Kladně ze dne 7. 2. 2023, sp. zn. 1 T 8/2023
Rozsudek OS v Kladně ze dne 14. 4. 2023, sp. zn. 6 T 170/2022
Rozsudek OS v Kladně ze dne 20. 4. 2023, sp. zn. 26 T 25/2023
Rozsudek OS v Kladně ze dne 20. 4. 2023, sp. zn. 2 T 11/2023
Rozsudek OS v Kladně ze dne 23. 5. 2023, sp. zn. 4 T 78/2022
Rozsudek OS v Kladně ze dne 18. 7. 2023, sp. zn. 5 T 111/2022
Rozsudek OS v Kladně ze dne 8. 8. 2023, sp. zn. 1 T 60/2023

Rozsudek OS v Kladně ze dne 22. 8. 2023, sp. zn. 5 T 52/2023
Rozsudek OS v Klatovech ze dne 27. 2. 2019, sp. zn. 1 T 170/2018
Rozsudek OS v Klatovech ze dne 27. 1. 2022, sp. zn. 2 T 78/2021
Rozsudek OS v Kroměříži ze dne 30. 10. 2018, sp. zn. 1 T 49/2018
Rozsudek OS v Kroměříži ze dne 8. 6. 2020, sp. zn. 1 T 84/2019
Rozsudek OS v Kutné Hoře ze dne 19. 10. 2017, sp. zn. 6 T 94/2017
Rozsudek OS v Kutné Hoře ze dne 19. 12. 2018, sp. zn. 6 T 116/2018
Rozsudek OS v Kutné Hoře ze dne 16. 5. 2019, sp. zn. 6 T 6/2019
Rozsudek OS v Liberci ze dne 29. 9. 2017, sp. zn. 1 T 33/2017
Rozsudek OS v Liberci ze dne 11. 6. 2019, sp. zn. 8 T 200/2018
Rozsudek OS v Liberci ze dne 15.11.2022, sp. zn. 1 T 29/2022
Rozsudek OS v Litoměřicích ze dne 16. 5. 2018, sp. zn. 1 T 60/2017
Rozsudek OS v Litoměřicích ze dne 28. 6. 2019, sp. zn. 3 T 65/2019
Rozsudek OS v Lounech ze dne 13. 7. 2020, sp. zn. 15 T 56/2020
Rozsudek OS v Lounech ze dne 14. 8. 2018, sp. zn. 15 T 85/2018
Rozsudek OS v Mělníku ze dne 30. 4. 2018, sp. zn. 14 T 35/2018
Rozsudek OS v Mělníku ze dne 29. 4. 2019, sp. zn. 14 T 38/2019
Rozsudek OS v Mělníku ze dne 3. 4. 2019, sp. zn. 14 T 15/2019
Rozsudek OS v Mělníku ze dne 2. 10. 2020, sp. zn. 3 T 84/2020
Rozsudek OS v Mělníku ze dne 4. 3. 2020, sp. zn. 3 T 11/2020
Rozsudek OS v Mělníku ze dne 13. 10. 2021, sp. zn. 3 T 73/2021
Rozsudek OS v Mělníku ze dne 26. 2. 2021, sp. zn. 14 T 141/2020
Rozsudek OS v Mělníku ze dne 20. 12. 2021, sp. zn. 14 T 91/2021
Rozsudek OS v Mělníku ze dne 6. 4. 2022, sp. zn. 3 T 51/2020
Rozsudek OS v Mělníku ze dne 30. 5. 2022, sp. zn. 4 T 62/2022
Rozsudek OS v Mělníku ze dne 31. 8. 2022, sp. zn. 1 T 99/2022
Rozsudek OS v Mělníku ze dne 30. 11. 2022, sp. zn. 2 T 88/2022
Rozsudek OS v Mělníku ze dne 25. 5. 2023, sp. zn. 2 T 46/2023
Rozsudek OS v Mladé Boleslavi ze dne 19. 3. 2018, sp. zn. 1 T 18/2018
Rozsudek OS v Mladé Boleslavi ze dne 5. 6. 2019, sp. zn. 3 T 80/2019
Rozsudek OS v Mladé Boleslavi ze dne 31. 10. 2019, sp. zn. 1 T 111/2019
Rozsudek OS v Mladé Boleslavi ze dne 19. 11. 2020, sp. zn. 2 T 177/2020
Rozsudek OS v Mladé Boleslavi ze dne 25. 4. 2022, sp. zn. 3 T 46/2022
Rozsudek OS v Mladé Boleslavi ze dne 27. 2. 2023, sp. zn. 3 T 12/2023

Rozsudek OS v Mladé Boleslavi ze dne 9.3.2023, sp. zn. 1 T 5/2023
Rozsudek OS v Mladé Boleslavi ze dne 28. 8. 2023, sp. zn. 1 T 122/2023
Rozsudek OS v Mostě ze dne 8. 1. 2018, sp. zn. 3 T 87/2017
Rozsudek OS v Mostě ze dne 9. 12. 2019, sp. zn. 42 T 140/2019
Rozsudek OS v Mostě ze dne 8. 9. 2022, sp. zn. 7 T 27/2022
Rozsudek OS v Mostě ze dne 25. 10. 2022, sp. zn. 4 T 132/2022
Rozsudek OS v Náchodě ze dne 16. 7. 2018, sp. zn. 1 T 7/2018
Rozsudek OS v Náchodě ze dne 22. 6. 2022, sp. zn. 2 T 45/2022
Rozsudek OS v Novém Jičíně ze dne 21. 2. 2018, sp. zn. 32 T 266/2017
Rozsudek OS v Novém Jičíně ze dne 28. 1. 2019, sp. zn. 19 T 185/2018
Rozsudek OS v Novém Jičíně ze dne 24. 5. 2021, sp. zn. 19 T 185/2020
Rozsudek OS v Novém Jičíně ze dne 25. 5. 2021, sp. zn. 20 T 43/2021
Rozsudek OS v Novém Jičíně ze dne 26. 4. 2022, sp. zn. 4 T 35/2022
Rozsudek OS v Novém Jičíně ze dne 18. 8. 2022, sp. zn. 4 T 62/2022
Rozsudek OS v Novém Jičíně ze dne 2. 9. 2022, sp. zn. 4 T 100/2022
Rozsudek OS v Novém Jičíně ze dne 16. 12. 2022, sp. zn. 4 T 164/2022
Rozsudek OS v Novém Jičíně ze dne 16. 1. 2023, sp. zn. 19 T 132/2022
Rozsudek OS v Novém Jičíně ze dne 25. 1. 2023, sp. zn. 4 T 89/2022
Rozsudek OS v Novém Jičíně ze dne 9. 5. 2023, sp. zn. 20 T 109/2021
Rozsudek OS v Novém Jičíně ze dne 10. 5. 2023, sp. zn. 4 T 17/2023
Rozsudek OS v Nymburce ze dne 29. 11. 2018, sp. zn. 1 T 81/2018
Rozsudek OS v Nymburce ze dne 11. 4. 2019, sp. zn. 1 T 16/2019
Rozsudek OS v Nymburce ze dne 1. 12. 2020, sp. zn. 2 T 102/2020
Rozsudek OS v Nymburce ze dne 18. 2. 2021, sp. zn. 2 T 14/2021
Rozsudek OS v Nymburce ze dne 15. 3. 2022, sp. zn. 2 T 7/2022
Rozsudek OS v Nymburce ze dne 30. 11. 2022, sp. zn. 4 T 161/2022
Rozsudek OS v Nymburce ze dne 4. 1. 2023, sp. zn. 2 T 170/2022
Rozsudek OS v Nymburce ze dne 26. 4. 2023, sp. zn. 1 T 101/2022
Rozsudek OS v Olomouci ze dne 4. 12. 2017, sp. zn. 1 T 121/2017
Rozsudek OS v Olomouci ze dne 28. 8. 2018, sp. zn. 1 T 69/2018
Rozsudek OS v Olomouci ze dne 8. 10. 2019, sp. zn. 5 T 145/2019
Rozsudek OS v Olomouci ze dne 30. 11. 2020, sp. zn. 4 T 147/2020
Rozsudek OS v Olomouci ze dne 29. 3. 2022, sp. zn. 9 T 3/2022
Rozsudek OS v Olomouci ze dne 13. 4. 2023, sp. zn. 1 T 23/2023

Rozsudek OS v Olomouci ze dne 24. 4. 2023, sp. zn. 7 T 153/2022
Rozsudek OS v Olomouci ze dne 25. 5. 2023, sp. zn. 9 T 25/2023
Rozsudek OS v Opavě ze dne 20. 10. 2016, sp. zn. 4 T 99/2016
Rozsudek OS v Opavě ze dne 5. 11. 2018, sp. zn. 39 T 31/2018
Rozsudek OS v Opavě ze dne 10. 3. 2020, sp. zn. 27 T 21/2020
Rozsudek OS v Opavě ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. 19 T 15/2021
Rozsudek OS v Opavě ze dne 26. 5. 2021, sp. zn. 19 T 35/2019
Rozsudek OS v Opavě ze dne 15. 8. 2022, sp. zn. 19 T 17/2022
Rozsudek OS v Opavě ze dne 14. 9. 2022, sp. zn. 39 T 31/2022
Rozsudek OS v Opavě ze dne 7. 10. 2022, sp. zn. 19 T 9/2022
Rozsudek OS v Opavě ze dne 11. 10. 2022, sp. zn. 19 T 101/2022
Rozsudek OS v Opavě ze dne 20. 10. 2022, sp. zn. 27 T 65/2022
Rozsudek OS v Opavě ze dne 31. 10. 2022, sp. zn. 39 T 82/2022
Rozsudek OS v Opavě ze dne 7. 11. 2022, sp. zn. 39 T 80/2022
Rozsudek OS v Opavě ze dne 9. 11. 2022, sp. zn. 3 T 82/2022
Rozsudek OS v Opavě ze dne 22. 11. 2022, sp. zn. 4 T 112/2022
Rozsudek OS v Opavě ze dne 1. 12. 2022, sp. zn. 27 T 86/2022
Rozsudek OS v Opavě ze dne 6. 12. 2022, sp. zn. 27 T 105/2022
Rozsudek OS v Opavě ze dne 13. 12. 2022, sp. zn. 3 T 103/2022
Rozsudek OS v Opavě ze dne 19. 12. 2022, sp. zn. 19 T 40/2022
Rozsudek OS v Opavě ze dne 5. 1. 2023, sp. zn. 3 T 92/2022
Rozsudek OS v Opavě ze dne 11. 1. 2023, sp. zn. 19 T 70/2022
Rozsudek OS v Opavě ze dne 7. 2. 2023, sp. zn. 39 T 96/2021
Rozsudek OS v Opavě ze dne 20. 2. 2023, sp. zn. 39 T 73/2022
Rozsudek OS v Opavě ze dne 23. 2. 2023, sp. zn. 27 T 109/2022
Rozsudek OS v Opavě ze dne 16. 3. 2023, sp. zn. 39 T 141/2022
Rozsudek OS v Opavě ze dne 9. 5. 2023, sp. zn. 3 T 27/2023
Rozsudek OS v Opavě ze dne 16. 5. 2023, sp. zn. 1 T 84/2022
Rozsudek OS v Opavě ze dne 23. 5. 2023, sp. zn. 27 T 57/2022
Rozsudek OS v Opavě ze dne 31. 5. 2023, sp. zn. 3 T 34/2023
Rozsudek OS v Opavě ze dne 14. 6. 2023, sp. zn. 19 T 38/2023
Rozsudek OS v Opavě ze dne 16. 8. 2023, sp. zn. 19 T 67/2023
Rozsudek OS v Ostravě ze dne 6. 3. 2018, sp. zn. 1 T 23/2017
Rozsudek OS v Ostravě ze dne 12. 11. 2018, sp. zn. 1 T 109/2018

Rozsudek OS v Ostravě ze dne 29. 1. 2020, sp. zn. 5 T 73/2019
Rozsudek OS v Ostravě ze dne 17. 5. 2021, sp. zn. 71 T 35/2021
Rozsudek OS v Ostravě ze dne 26. 1. 2022, sp. zn. 6 T 95/2021
Rozsudek OS v Ostravě ze dne 22. 8. 2022, sp. zn. 70 T 63/2022
Rozsudek OS v Ostravě ze dne 5. 10. 2022, sp. zn. 3 T 136/2022
Rozsudek OS v Ostravě ze dne 17.10.2022, sp. zn. 6 T 75/2022
Rozsudek OS v Ostravě ze dne 21. 3. 2023, sp. zn. 3 T 176/2022
Rozsudek OS v Ostravě ze dne 3. 4. 2023, sp. zn. 3 T 20/2023
Rozsudek OS v Ostravě ze dne 17. 4. 2023, sp. zn. 3 T 13/2023
Rozsudek OS v Pardubicích ze dne 19. 10. 2017, sp. zn. 1 T 90/2017
Rozsudek OS v Pardubicích ze dne 27. 1. 2022, sp. zn.4 T 90/2021
Rozsudek OS v Pardubicích ze dne 6. 3. 2023, sp. zn. 1 T 35/2023
Rozsudek OS v Pelhřimově ze dne 13. 12. 2017, sp. zn. 2 T 128/2017
Rozsudek OS v Pelhřimově ze dne 19. 3. 2018, sp. zn. 2 T 19/2018
Rozsudek OS v Pelhřimově ze dne 27. 8. 2018, sp. zn. 2 T 69/2018
Rozsudek OS v Pelhřimově ze dne 2. 9. 2019, sp. zn. 7 T 54/2019
Rozsudek OS v Pelhřimově ze dne 23. 2. 2021, sp. zn. 2 T 120/2020
Rozsudek OS v Písku ze dne 8. 11. 2017, sp. zn. 2 T 157/2016
Rozsudek OS v Písku ze dne 9. 6. 2020, sp. zn. 2 T 12/2020
Rozsudek OS v Písku ze dne 29. 9. 2020, sp. zn. 7 T 8/2020
Rozsudek OS v Písku ze dne 31. 8. 2021, sp. zn. 7 T 88/2019
Rozsudek OS v Písku ze dne 26. 10. 2021, sp. zn. 7 T 104/2021
Rozsudek OS Plzeň – jih ze dne 6. 9. 2017, sp. zn. 1 T 47/2017
Rozsudek OS Plzeň – jih ze dne 31. 5. 2021, sp. zn. 24 T 15/2021
Rozsudek OS Plzeň – město ze dne 29. 11. 2018, sp. zn. 3 T 104/2018
Rozsudek OS Plzeň – město ze dne 19. 2. 2020, sp. zn. 2 T 61/2018
Rozsudek OS Plzeň – město ze dne 19. 8. 2022, sp. zn. 2 T 62/2022
Rozsudek OS Plzeň – město ze dne 27. 2. 2023, sp. zn. 32 T 3/2023
Rozsudek OS Plzeň – město ze dne 18. 4. 2023, sp. zn. 3 T 1/2023
Rozsudek OS Plzeň – město ze dne 25. 4. 2023, sp. zn. 1 T 125/2022
Rozsudek OS Plzeň – město ze dne 17. 5. 2023, sp. zn. 32 T 22/2023
Rozsudek OS Plzeň – město ze dne 30. 5. 2023, sp. zn. 7 T 3/2023
Rozsudek OS Plzeň – město ze dne 7. 6. 2023, sp. zn. 32 T 20/2023
Rozsudek OS Plzeň – město ze dne 28. 6. 2023, sp. zn. 2 T 49/2023

Rozsudek OS Plzeň – město ze dne 14. 7. 2023, sp. zn. 10 T 46/2023
Rozsudek OS Praha – východ ze dne 25. 5. 2020, sp. zn. 16 T 16/2020
Rozsudek OS Praha – východ ze dne 12. 1. 2021, sp. zn. 37 T 74/2020
Rozsudek OS Praha – východ ze dne 1. 2. 2021, sp. zn. 16 T 4/2021
Rozsudek OS Praha – východ ze dne 28. 2. 2021, sp. zn. 16 T 20/2022
Rozsudek OS Praha – západ ze dne 25. 10. 2022, sp. zn. 14 T 104/2022
Rozsudek OS Praha – západ ze dne 6. 3. 2023, sp. zn. 40 T 94/2022
Rozsudek OS Praha – západ ze dne 25. 4. 2023, sp. zn. 40 T 11/2023
Rozsudek OS v Prostějově ze dne 7. 8. 2018, sp. zn. 2 T 49/2018
Rozsudek OS v Prostějově ze dne 16. 12. 2021, sp. zn. 3 T 88/2021
Rozsudek OS v Prostějově ze dne 21.3.2023, sp. zn. 1 T 17/2023
Rozsudek OS v Přerově ze dne 12. 4. 2018, sp. zn. 3 T 19/2018
Rozsudek OS v Přerově ze dne 25. 4. 2019, sp. zn. 3 T 21/2019
Rozsudek OS v Přerově ze dne 5. 3. 2020, sp. zn. 1 T 5/2020
Rozsudek OS v Přerově ze dne 7. 9. 2021, sp. zn. 4 T 45/2021
Rozsudek OS v Přerově ze dne 6. 6. 2022, sp. zn. 3 T 55/2022
Rozsudek OS v Přerově ze dne 20.10.2022, sp.zn. 2 T 136/2022
Rozsudek OS v Přerově ze dne 16. 3. 2023, sp.zn. 2 T 20/2023
Rozsudek OS v Příbrami ze dne 4. 10. 2021, sp. zn. 15 T 95/2021
Rozsudek OS v Rakovníku ze dne 25. 10. 2022, sp. zn. 1 T 172/2022
Rozsudek OS v Rakovníku ze dne 9. 1. 2023, sp. zn. 1 T 218/2022
Rozsudek OS v Rakovníku ze dne 23. 2. 2023, sp. zn. 1 T 234/2022
Rozsudek OS v Rakovníku ze dne 23. 5. 2023, sp. zn. 1 T 32/2023
Rozsudek OS v Rokycanech ze dne 25. 5. 2023, sp. zn. 3 T 44/2023
Rozsudek OS v Rokycanech ze dne 9. 5. 2023, sp. zn. 2 T 23/2023
Rozsudek OS v Rokycanech ze dne 5. 9. 2022, sp. zn. 3 T 66/2022
Rozsudek OS v Rychnově nad Kněžnou ze dne 31. 1. 2018, sp. zn. 10 T 116/2017
Rozsudek OS v Rychnově nad Kněžnou ze dne 9. 9. 2019, sp. zn. 2 T 68/2019
Rozsudek OS v Rychnově nad Kněžnou ze dne 26. 9. 2022, sp.zn. 2 T 61/2022
Rozsudek OS v Rychnově nad Kněžnou ze dne 3. 10. 2022, sp.zn. 2 T 78/2022
Rozsudek OS v Rychnově nad Kněžnou ze dne 31. 10. 2022, sp.zn. 2 T 81/2022
Rozsudek OS v Rychnově nad Kněžnou ze dne 1. 12. 2022, sp.zn. 2 T 86/2022
Rozsudek OS v Rychnově nad Kněžnou ze dne 4. 5. 2023, sp.zn. 2 T 40/2023
Rozsudek OS v Semilech ze dne 1. 8. 2018, sp. zn. 4 T 88/2018

Rozsudek OS v Sokolově ze dne 23. 4. 2018, sp. zn. 24 T 56/2017
Rozsudek OS v Sokolově ze dne 15. 10. 2018, sp. zn. 6 T 27/2018
Rozsudek OS v Sokolově ze dne 10. 5. 2022, sp. zn. 19 T 37/2022
Rozsudek OS ve Strakonících ze dne 18. 12. 2018, sp. zn. 18 T 19/2018
Rozsudek OS ve Strakonících ze dne 21. 3. 2019, sp. zn. 3 T 2/2019
Rozsudek OS ve Strakonících ze dne 28. 11. 2019, sp. zn. 3 T 81/2019
Rozsudek OS ve Strakonících ze dne 9. 9. 2020, sp. zn. 3 T 26/2020
Rozsudek OS ve Strakonících ze dne 2. 8. 2021, sp. zn. 18 T 71/2021
Rozsudek OS ve Strakonících ze dne 11. 7. 2023, sp. zn. 3 T 54/2023
Rozsudek OS ve Svitavách ze dne 1. 8. 2018, sp. zn. 1 T 143/2018
Rozsudek OS ve Svitavách ze dne 28. 4. 2022, sp. zn. 3 T 11/2022
Rozsudek OS ve Svitavách ze dne 2.9.2022, sp. zn. 1 T 139/2022
Rozsudek OS v Tachově ze dne 1. 3. 2018, sp. zn. 9 T 7/2017
Rozsudek OS v Tachově ze dne 13. 11. 2019, sp. zn. 9 T 147/2019
Rozsudek OS v Tachově ze dne 18. 10. 2022, sp. zn. 8 T 50/2022
Rozsudek OS v Tachově ze dne 24. 11. 2022, sp. zn. 9 T 79/2022
Rozsudek OS v Tachově ze dne 20. 4. 2023, sp. zn. 1 T 126/2021
Rozsudek OS v Táboře ze dne 28. 6. 2018, sp. zn. 1 T 33/2018
Rozsudek OS v Táboře ze dne 17. 4. 2019, sp. zn. 5 T 24/2019
Rozsudek OS v Táboře ze dne 28. 2. 2020, sp. zn. 6 T 4/2020
Rozsudek OS v Táboře ze dne 21. 5. 2021, sp. zn. 3 T 33/2021
Rozsudek OS v Táboře ze dne 13. 4. 2022, sp. zn. 5 T 32/2022
Rozsudek OS v Táboře ze dne 11. 8. 2022, sp. zn. 1 T 3/2022
Rozsudek OS v Táboře ze dne 31. 8. 2022, sp. zn. 5 T 123/2022
Rozsudek OS v Táboře ze dne 14. 12. 2022, sp. zn. 3 T 159/2022
Rozsudek OS v Táboře ze dne 10. 1. 2023, sp. zn. 3 T 90/2022
Rozsudek OS v Táboře ze dne 8. 2. 2023, sp. zn. 3 T 166/2022
Rozsudek OS v Teplicích ze dne 22. 10. 2018, sp. zn. 23 T 125/2018
Rozsudek OS v Teplicích ze dne 14. 5. 2020, sp. zn. 1 T 4/2020
Rozsudek OS v Trutnově ze dne 14. 1. 2019, sp. zn. 4 T 177/2018
Rozsudek OS v Trutnově ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 3 T 3/2021
Rozsudek OS v Trutnově ze dne 25. 8. 2022, sp. zn. 2 T 75/2022
Rozsudek OS v Trutnově ze dne 30. 3. 2023, sp. zn. 3 T 122/2022
Rozsudek OS v Trutnově ze dne 27. 7. 2023, sp. zn. 3 T 42/2023

Rozsudek OS v Třebíči ze dne 22. 7. 2021, sp. zn. 3 T 38/2021
Rozsudek OS v Třebíči ze dne 2. 8. 2021, sp. zn. 1 T 58/2021
Rozsudek OS v Třebíči ze dne 9. 1. 2023, sp. zn. 1 T 131/2022
Rozsudek OS v Uherském Hradišti ze dne 17. 5. 2018, sp. zn. 13 T 204/2016
Rozsudek OS v Uherském Hradišti ze dne 10. 6. 2019, sp. zn. 13 T 112/2017
Rozsudek OS v Ústí nad Labem ze dne 29. 5. 2018, sp. zn. 62 T 40/2018
Rozsudek OS v Ústí nad Labem ze dne 28. 7. 2020, sp. zn. 6 T 192/2019
Rozsudek OS v Ústí nad Labem ze dne 25. 8. 2022, sp. zn. 65 T 35/2022
Rozsudek OS v Ústí nad Labem ze dne 30. 8. 2022, sp. zn. 62 T 83/2022
Rozsudek OS v Ústí nad Labem ze dne 3. 11. 2022, sp. zn. 6 T 50/2022
Rozsudek OS v Ústí nad Labem ze dne 5. 12. 2022, sp. zn. 1 T 77/2022
Rozsudek OS v Ústí nad Labem ze dne 8. 3. 2023, sp. zn. 63 T 172/2022
Rozsudek OS v Ústí nad Orlicí ze dne 21. 11. 2018, sp. zn. 3 T 159/2018
Rozsudek OS v Ústí nad Orlicí ze dne 28. 5. 2019, sp. zn. 2 T 146/2018
Rozsudek OS v Ústí nad Orlicí ze dne 30. 8. 2022, sp. zn. 2 T 63/2022
Rozsudek OS v Ústí nad Orlicí ze dne 22. 9. 2022, sp. zn. 3 T 146/2022
Rozsudek OS v Ústí nad Orlicí ze dne 3. 10. 2022, sp. zn. 2 T 153/2022
Rozsudek OS v Ústí nad Orlicí ze dne 17. 10. 2022, sp. zn. 2 T 71/2022
Rozsudek OS v Ústí nad Orlicí ze dne 20. 10. 2022, sp. zn. 3 T 167/2022
Rozsudek OS v Ústí nad Orlicí ze dne 14. 11. 2022, sp. zn. 1 T 41/2022
Rozsudek OS v Ústí nad Orlicí ze dne 8. 12. 2022, sp. zn. 3 T 196/2022
Rozsudek OS v Ústí nad Orlicí ze dne 9. 1. 2023, sp. zn. 1 T 52/2022
Rozsudek OS v Ústí nad Orlicí ze dne 19. 4. 2023, sp. zn. 2 T 35/2023
Rozsudek OS ve Vsetíně ze dne 12. 3. 2018, sp. zn. 1 T 112/2017
Rozsudek OS ve Vsetíně ze dne 8. 4. 2019, sp. zn. 1 T 137/2018
Rozsudek OS ve Vsetíně ze dne 6. 11. 2019, sp. zn. 1 T 101/2019
Rozsudek OS ve Vsetíně ze dne 20. 10. 2021, sp. zn. 1 T 68/2021
Rozsudek OS ve Vsetíně ze dne 19. 4. 2023, sp. zn. 3 T 75/2022
Rozsudek OS ve Vsetíně ze dne 30. 5. 2023, sp. zn. 1 T 69/2023
Rozsudek OS ve Vsetíně ze dne 13. 6. 2022, sp. zn. 1 T 58/2022
Rozsudek OS ve Vsetíně ze dne 19. 12. 2022, sp. zn. 3 T 178/2022
Rozsudek OS ve Vyškově ze dne 4. 9. 2019, sp. zn. 2 T 73/2019
Rozsudek OS ve Vyškově ze dne 2. 6. 2021, sp. zn. 1 T 29/2021
Rozsudek OS ve Zlíně ze dne 2. 5. 2018, sp. zn. 1 T 3/2018

Rozsudek OS ve Zlíně ze dne 8. 4. 2021, sp. zn. 18 T 22/2021
Rozsudek OS ve Znojmě ze dne 14. 1. 2019, sp. zn. 17 T 152/2018
Rozsudek OS ve Znojmě ze dne 17. 8. 2020, sp. zn. 17 T 10/2020
Rozsudek OS ve Znojmě ze dne 3. 11. 2020, sp. zn. 1 T 73/2020
Rozsudek OS ve Žďáru nad Sázavou ze dne 21. 9. 2017, sp. zn. 1 T 69/2017
Rozsudek OS ve Žďáru nad Sázavou ze dne 26. 5. 2020, sp. zn. 2 T 55/2020
Rozsudek OS ve Žďáru nad Sázavou ze dne 4. 6. 2020, sp. zn. 2 T 198/2019
Rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 1. 4. 2019, sp. zn. 5 T 41/2019
Rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 14. 5. 2020, sp. zn. 91 T 185/2019
Usnesení OS ve Frýdku-Místku ze dne 5.2.2020, sp. zn. 2 T 245/2016
Usnesení OS v Chebu ze dne 26. 6. 2022, sp. zn. 2 Nt 6004/2022

Internetové zdroje

Česká tisková kancelář. *Další naděje na náramky pro vězně. Má je zajistit firma přes dodavatele z Polska* [online]. Česká Justice, 16. srpna 2023 [cit. 2023-10-14]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2023/08/dalsi-nadeje-na-naramky-pro-vezne-ma-je-zajistit-firma-pres-dodavatele-z-polska/>

DEBEVOISE, D. Nell. *The Third Critical Step In Problem Solving That Einstein Missed* [online]. forbes.com, 26. ledna 2021 [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/nelldebevoise/2021/01/26/the-third-critical-step-in-problem-solving-that-einstein-missed/?sh=5b5ddb773807>

DRÁPALOVÁ, Jana, DRÁPAL, Jakub. *Precedenční závaznost judikatury Ústavního soudu v praxi: Ovlivnil nález sp. zn. II. ÚS 482/18 rozhodování obecných soudů o podmíněném propuštění?* [online]. Advokátní deník, 6. září 2022 [cit. 2022-10-01]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/09/06/precedencni-zavaznost-judikatury-ustavniho-soudu-v-praxi-ovlivnil-nalez-sp-zn-ii-us-482-18-rozhodovani-obecnych-soudu-o-podminenem-propusteni/>

HOFSCHEIDEROVÁ, Anna. *O konceptu nejlepšího zájmu dítěte: aneb Proč lze nejnovější judikaturu Ústavního soudu k nejlepšímu zájmu dítěte vnímat jako nevyužitou příležitost a jak to souvisí s novým obecným komentářem Výboru OSN pro práva dítěte k „dětem ulice“?* [online]. epravo.cz, 17. října 2017 [cit. 2022-10-06]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/o-konceptu-nejlepsiho-zajmu-ditete-106509.html?mail>

Imposition of community and custodial sentences [online]. Sentencing Council [cit. 2023-10-18]. Dostupné z: <https://www.sentencingcouncil.org.uk/overarching-guides/magistrates-court/item/imposition-of-community-and-custodial-sentences/>

Kriminalita v ČR a EU – 2012-2022 [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-10-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/kriminalita-v-cr-a-eu-2012-2022>

Nejčastěji kladené dotazy [online]. justice.cz [cit. 2023-10-14]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/nejcasteji-kladene-dotazy>

Seminář: Ukládání trestů (P22P030). *ASJA— Asistenční systém justiční akademie* [online]. [cit. 2022-11-09]. Dostupné z: https://asja.jacz.cz/index.php?pageid=1006&course_id=12645

O restorativní justici [online]. [cit. 2022-12-02]. Dostupné z: <https://restorativni-justice.cz/o-restorativni-justici/>

Jiné

Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., obecná část.

Zero to Three. *DC: 0-5TM: Diagnostic Classification of Mental Health and Developmental Disorders of Infancy and Early Childhood*. Washington, DC: Zero to Three, 2016, 224 s.

House of Commons, House of Lords, Joint Committee on Human Rights. *Children of mothers in prison and the right to family life: The Police, Crime, Sentencing and Courts Bill: Government Response to the Committee's First Report* [online]. 22 July 2021, Dostupné z: <https://committees.parliament.uk/publications/6906/documents/72588/default/>

MÄSIAROVÁ, Lucie. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2021* [online]. Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, 246 s. [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2021.pdf>

Počty pravomocně odsouzených pachatelů trestných činů dle pohlaví - paragrafy dle trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.) [online]. CSLAV, 2021 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: https://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?id1=1&id2=obsah_dokumentu_html&id3=id_dokumentu=1828758&id4=html&id5=be5b111f17d961bb6e85df0da8c8cdda&id6=null

Přehled o pravomocně odsouzených osobách podle paragrafů - paragrafy dle trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.) [online]. CSLAV, 2011 [cit. 2022-10-09]. Dostupné z: https://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?id1=1&id2=obsah_dokumentu_html&id3=id_dokumentu=290837&id4=html&id5=278f0f6742e4bed367726ac017eada36&id6=null

Odpověď Ministerstva spravedlnosti ČR ze dne 13. 10. 2023, č. j. MSP-699/2022-OSV-OSV/4.

Přípis KS v Plzni ze dne 29. 9. 2023, sp. zn. Si 258/2023

Přípis KS v Praze ze dne 18. 9. 2023, sp. zn. Si 287/2023

Přípis ObS pro Prahu 5 ze dne 29. 9. 2023, sp. zn. 62 Si 895/2023

Přípis OS v Benešově ze dne 27. 9. 2023, sp. zn. 10 Si 119/2023

Přípis OS v Havlíčkově Brodě ze dne 3. 10. 2022, sp. zn. 20 Si 160/2022
Přípis OS v Hodoníně ze dne 4. 10. 2022, sp. zn. Si 142/2022
Přípis OS v Chomutově ze dne 27. 9. 2023, sp. zn. 90 Si 150/2023
Přípis OS v Jindřichově Hradci ze dne 22. 9. 2023, sp. zn. 11 Si 216/2023
Přípis OS v Karlových Varech ze dne 7.10.2022, sp. zn. 45 Si 255/2022
Přípis OS v Klatovech ze dne 5.10.2022, sp. zn. 24 Si 143/2022
Přípis OS v Mladé Boleslavi ze dne 27. 9. 2023, sp. zn. 100 Si 151/2023
Přípis OS v Náchodě ze dne 5.10.2022, sp. zn. 23 Si 116/2022
Přípis OS v Novém Jičíně ze dne 20. 9. 2023, sp. zn. 30 Si 177/2023
Přípis OS v Nymburce ze dne 25. 9. 2023, sp. zn. 25 Si 148/2023
Přípis OS v Opavě ze dne 22.9. 2023, sp. zn. 33 Si 174/2023
Přípis OS v Pelhřimově ze dne 3. 10. 2023, sp. zn. 23 Si 169/2023
Přípis OS Plzeň-město ze dne 22. 9. 2023, sp. zn. 51 Si 391/2023
Přípis OS v Sokolově ze dne 10. 10. 2022, sp. zn. 0 Si 384/2022
Přípis OS v Ústí nad Labem ze dne 29. 9. 2022, sp. zn. 0 Si 252/2022
Přípis OS v Ústí nad Labem ze dne 2. 10. 2023, sp. zn. 0 Si 215/2023
Přípis OS ve Vsetíně ze dne 20. 9. 2022, sp. zn. 25 Si 140/2022
Přípis OS ve Žďáru nad Sázavou ze dne 5. 10. 2022, sp. zn. 20 Si 128/2022
Rozhodnutí OS v Trutnově ze dne 30. 9. 2022, sp. zn. 35 Si 346/2022

Recommendation CM/Rec(2018)5 of the Committee of Ministers to member States concerning children with imprisoned parents [online]. Council of Europe, December 2018 [cit. 2023-08-28]. Dostupné z: <https://edoc.coe.int/en/children-s-rights/7802-recommendation-cmrec20185-of-the-committee-of-ministers-to-member-states-concerning-children-with-imprisoned-parents.html>

Report and recommendations of the day of general discussion on “children of incarcerated parents” [online]. *Committee on the rights of the child*, 30 September 2011 [cit. 2022-10-13]. Dostupné z: <https://goo.gl/MdQ7jN>

STOKLÁSKOVÁ, Marie a kol. Děti jsou bez viny: Metodika pro práci s rodinami s uvězněným rodičem [online]. *Centrum pro rodinu a děti Přerov, z.s.* 2018, s. 8 [cit. 2022-10-13]. Dostupné z: <https://www.nadacesirius.cz/soubory/projekty/detibezviny/Deti-jsou-bez-viny-Metodika.pdf>

The African Union. *African charter on the rights and welfare of the child*. July 1990. Dostupné z: <https://au.int/sites/default/files/treaties/36804-treaty-african-charter-on-rights-welfare-of-the-child.pdf>

The Sentencing Council. *Child Cruelty. Definitive Guideline* [online]. Dostupné z: <https://www.sentencingcouncil.org.uk/wp-content/uploads/Child-Cruelty-definitive-guideline-Web-1.pdf>

The Sentencing Council. *Expanded Explanations in Sentencing Guidelines. Consultation* [online]. Dostupné z: <https://www.sentencingcouncil.org.uk/wp-content/uploads/Expanded-Explanations-consultation-FINAL.pdf>

The Sentencing Council. *Annex A Draft expanded explanations for factors in offence specific guidelines* [online]. Dostupné z: <https://www.sentencingcouncil.org.uk/wp-content/uploads/Expanded-explanations-Annex-A-FINAL.pdf>

The United nations the General Assembly resolution no. A/RES/68/147, Rights of the child [online]. Dostupné z: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_68_147.pdf

The United nations The Human Rights Council resolution No. A/HRC/RES/19/37, Rights of the child. [online]. Dostupné z: <https://www.right-docs.org/doc/a-hrc-res-19-37/>.

The United nations the General Assembly resolution No. A/RES/64/142, Guidelines for the Alternative Care of Children [online]. Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/4c3acd162.html>.

The United nations the General Assembly resolution No. A/RES/65/229, *United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-custodial Measures for Women Offenders (the Bangkok Rules)* [online]. Dostupné z: [Bangkok Rules ENG 22032015.pdf \(unodc.org\)](#).

WILLIAMS, Kim a kol. *Prisoners' childhood and family backgrounds Results from the Surveying Prisoner Crime Reduction (SPCR) longitudinal cohort study of prisoners* [online]. Ministry of Justice Analytical Services, March 2012., 38 s. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/278837/prisoners-childhood-family-backgrounds.pdf

Shrnutí

Rigorózní práce zjišťuje, zda obecné soudy České republiky respektují judikaturu Ústavního soudu, a to na příkladu ochrany nejlepšího zájmu dítěte při ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiči. Z mezinárodního práva, konkrétně z Úmluvy o právech dítěte plyne povinnost zohlednit nejlepší zájem dítěte i v případě, že je zvažováno uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiči. Nutnost dodržování této povinnosti zdůraznil Ústavní soud České republiky mj. ve svých nálezech sp. zn. II. ÚS 2027/17, sp. zn. IV.ÚS 2/18, sp. zn. IV. ÚS 950/19, sp. zn. III. ÚS 2461/22 a sp. zn. I. ÚS 631/23.

V popředí uvedené práce stojí problematika dodržování judikatury Ústavního soudu, tedy jeho zásadních nálezů v oblasti ochrany nejlepšího zájmu dítěte při ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiči. Mezi výchozí prameny této práce patří, mimo výše zmíněných nálezů, Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, Listina základních práv EU, judikatura Evropského soudu pro lidská práva či judikatura soudů jiných států. Daná problematika má ústavní základ, a proto je významným pramenem také Listina základních práv a svobod, ale i další nálezy Ústavního soudu České republiky, kromě těch výše zmíněných.

Skutečný přístup obecných soudů k respektování judikatury Ústavního soudu vyplývá z praktické analýzy 487 rozsudků, jimiž byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, 20 prvostupňových rozsudků, jimiž došlo k uložení alternativního trestu a v nichž byl zohledněn nejlepší zájem dítěte, téměř 200 odpovědí na žádosti o informace a 31 rozsudků vybraných trestných činů z jednoho okresního soudu, které byly získány v rámci mikrostudie několika stovek rozsudků tohoto soudu.

Přínos této analýzy tudíž spočívá v odhalení reality v oblasti respektování autoritativních názorů Ústavního soudu při trestání pachatelů-rodičů v České republice, zdůraznění nedostatků právní úpravy a praxe s ohledem na lidskoprávní požadavky vnitrostátního a mezinárodního práva. V tomto směru práce nabízí doporučení ke změnám, které by měly vést k většímu dodržování judikatury Ústavního soudu, týkající se ochrany nejlepšího zájmu dítěte při ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiči. Za tímto účelem tato práce přichází s návrhem metodiky, která tuto judikaturu Ústavního soudu uceleně představuje a shrnuje povinnosti z ní vyplývající. Tato práce může sloužit také jako jakýsi casebook nabízející desítky případů, na kterých lze demonstrovat nedostatky rozsudků z pohledu nejlepšího zájmu dítěte při trestání rodiče, ale i takové případy, které lze považovat za příklady dobré praxe.

Summary

This thesis examines whether the general courts of the Czech Republic respect the case law of the Constitutional Court, using the example of the protection of the best interests of the child when imposing an unconditional prison sentence on a parent. International law, in particular the Convention on the Rights of the Child, imposes an obligation to take into account the best interests of the child when considering the imposition of an unconditional sentence of imprisonment on a parent. The necessity of complying with this obligation has been highlighted by the Constitutional Court of the Czech Republic, *inter alia*, in its rulings in Case No. II ÚS 2027/17, Case No. IV ÚS 2/18, Case No. IV ÚS 950/19, Case No. III ÚS 2461/22 and Case No. I ÚS 631/23.

At the forefront of this thesis is the issue of compliance with the case law of the Constitutional Court, i.e. its fundamental rulings in the area of protection of the best interests of the child when imposing an unconditional prison sentence on a parent. Among the initial sources of this thesis are, apart from the above-mentioned rulings, the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the EU Charter of Fundamental Rights, the case law of the European Court of Human Rights and the case law of courts of other states. The issue in question has a constitutional basis, and therefore the Charter of Fundamental Rights and Freedoms is also an important source, as well as other rulings of the Constitutional Court of the Czech Republic, in addition to those mentioned above.

The actual approach of the general courts to respecting the case law of the Constitutional Court can be seen from a practical analysis of 487 judgments imposing unconditional imprisonment, 20 first instance judgments imposing alternative sentences in which the best interests of the child were taken into account, almost 200 responses to requests for information, and 31 judgments of selected offences from one district court, which were obtained as part of a micro-study of several hundred judgments of that court.

The contribution of this analysis therefore lies in revealing the reality of respecting the authoritative views of the Constitutional Court in punishing offender-parents in the Czech Republic, highlighting the shortcomings of legislation and practice with regard to the human rights requirements of national and international law. In this regard, the thesis offers recommendations for changes that should lead to greater compliance with the case law of the Constitutional Court concerning the protection of the best interests of the child when imposing an unconditional prison sentence on a parent. For this purpose, this thesis proposes a methodology that comprehensively presents this case law of the Constitutional Court and summarises the obligations arising from it. This work can also serve as a kind of casebook offering dozens of cases that can be used to

demonstrate the shortcomings of the judgments from the perspective of the best interests of the child in punishing the parent, as well as cases that can be considered as examples of good practice.

Seznam klíčových slov/Key words

alternativní trest/alternative sentence

dítě/child

empirický výzkum/empirical research

forenzní psychologie/forensic psychology

nález Ústavního soudu sp.zn. II. ÚS 2027/17/Decision of Constitutional Court No. II. ÚS 2027/17

nález Ústavního soudu sp.zn. IV.ÚS 2/18/ Decision of Constitutional Court No. IV. ÚS 2/18

nález Ústavního soudu sp.zn. IV. ÚS 950/19/ Decision of Constitutional Court No. IV.ÚS 950/19

nález Ústavního soudu sp.zn. III. ÚS 2461/22/ Decision of Constitutional Court No. III.ÚS 2461/22

nález Ústavního soudu sp.zn. I. ÚS 631/23/ Decision of Constitutional Court No. I.ÚS 631/23

nejlepší zájem dítěte/the best interests of the child

nepodmíněný trest odnětí svobody/imprisonment

metodika/guideline

mezinárodní závazky/international commitments

péče poskytovaná rodičem/care provided by the parent

právo dítěte být slyšen/ the right of the child to be heard

právo na informace/right to information

primární pečovatel/ primary caregiver

přezkoumatelné odůvodnění/ reviewable reasoning

rodič/parent

rodina/family

sociálně-právní ochrana dětí/social and legal protection of children

spravedlivý trest/fair punishment

test proporcionality/proportionality test

trauma/trauma

trestný čin/offence

týrání/abuse

Úmluva o právech dítěte/Convention on the Rights of the Child

ústavní právo/constitutional law

Výbor pro práva dítěte/Committee on the Rights of the Child

Vyvažování základních práv/balancing fundamental rights

Seznam příloh

- 1 Příloha č. 1. Tabulkové zachycení empirického výzkumu
- 2 Příloha č. 2. Návrh metodiky pro ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiči/(primárnímu) pečovateli nezletilého dítěte

1 Příloha č. 1. Tabulkové zachycení empirického výzkumu

V následujících tabulkách je v prvním sloupci uveden přehled sledovaných proměnných, ve druhém sloupci jsou uvedeny hodnoty, jakých může každá proměnná nabývat, a ve třetím sloupci je uvedena zjištěná frekvence ve vzorku.

1.1 Výsledky empirického zkoumání rozsudků, kterými byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody od 8. 8. 2017 do 7. 8. 2022

Tabulka č. 1: Sledovaná proměnná doby vydání rozsudků

Proměnná	Hodnoty/Varianty	Frekvence ve vzorku	
Období vydání rozsudku	8. 8. 2017 - 7. 8. 2018	58	22,4 %
	8. 8. 2018 - 7. 8. 2019	62	23,9 %
	8. 8. 2019 - 7. 8. 2020	44	17 %
	8. 8. 2020 - 7. 8. 2021	49	18,9 %
	8. 8. 2021 - 7. 8. 2022	46	17,8 %

Tabulka č. 2: Sledované proměnné okolnosti případu a pachatele

Proměnná	Hodnoty/Varianty	Frekvence ve vzorku	
Počet rozsudků	KS	32	12,4 %
	OS	227	87,6 %
Pohlaví pachatele ³⁸⁷	Muž	214	80,5 %
	Žena	52	19,5 %
Pohlaví soudce/předsedy senátu	Muž	130	50,2 %
	Žena	129	49,8 %

Tabulka č. 3: Sledovaná proměnná oběti

Proměnná	Hodnoty/Varianty		Frekvence ve vzorku	
Dítě obět'	Ano	§ 196 TZ	126	48,6 %
		Jiný TČ	23	8,9 %
	Ne		110	42,5 %

Tabulka č. 4: Oběti TČ nebylo dítě

Proměnná	Hodnoty/Varianty	Frekvence ve vzorku	
Počet rozsudků	KS	24	21,8 %
	OS	86	78,2 %
Zmínka alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte	Ano	5	4,5 %
	Ne	105	95,5 %

³⁸⁷ Rozdílný počet pachatelů od počtu rozsudků je dán tím, že v několika případech byl jedním rozsudkem uložen trest více pachatelům, např. rodičům týraného dítěte. Stejně tomu je i v některých dalších tabulkách.

Zmínění rodičovství pachatele	Ano	64	58,2 %
	Ne	46	41,8 %

Tabulka č. 5: Oběti TČ odlišného od TČ zanedbání povinné výživy bylo dítě

Proměnná	Hodnoty/Varianty	Frekvence ve vzorku	
Počet rozsudků	KS	8	34,8 %
	OS	15	65,2 %
Zmínka alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte u stíhaného TČ	Ano	11	47,8 %
Pachatel – další dítě	Ano (z toho zmínění alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte)	12 (3)	52,2 % (13 %)
	Ne (z toho zmínění alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte)	4 (0)	17,4 % (0 %)
	Neuvedeno	7	30,4 %

Tabulka č. 6: TČ zanedbání povinné výživy

Proměnná	Hodnoty/Varianty	Frekvence ve vzorku	
Počet rozsudků	KS	0	0 %
	OS	126	100 %
Zmínka alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte (styk) u stíhaného TČ	Ano	106	84,1 %
	Ne	20	15,9 %
Pachatel – další dítě	Ano (z toho zmínění alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte)	32 (0)	25,4 % (0 %)
	Ne (z toho zmínění alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte)	15 (14)	11,9 % (11,1 %)
	Neuvedeno	79	62,7 %

Tabulka č. 7: Specifikace rozsudků, jež byly vyhodnoceny jako pozitivní výsledky

Proměnná	Hodnoty/Varianty	Frekvence ve vzorku	
Počet rozsudků	KS	4	18,2 %
	OS	18	81,8 %
Období vydání rozsudku	8. 8. 2017 - 7. 8. 2018	3	13,6 %
	8. 8. 2018 - 7. 8. 2019	4	18,2 %
	8. 8. 2019 - 7. 8. 2020	6	27,3 %
	8. 8. 2020 - 7. 8. 2021	1	4,5 %
	8. 8. 2021 - 7. 8. 2022	8	36,4 %
Pohlaví pachatele	Muž	16	69,6 %
	Žena	7	30,4 %

Pohlaví soudce/předsedy senátu	Muž	12	54,5 %	
	Žena	10	45,5 %	
Dítě obět'	Ano	§ 196 TZ	14	63,6 %
		Jiný TČ	3	13,6 %
	Ne	5	22,7 %	
Pozitivní výsledek	Ano	22 z 259	8,5 %	

1.2 Výsledky empirického zkoumání v rámci mikrostudie na Okresním soudě ve Frýdku-Místku

Tabulka č. 1: Sledovaná proměnná doby vydání rozsudků

Proměnná	Hodnoty/Varianty	Frekvence ve vzorku	
Období vydání rozsudku	8. 8. 2017 - 7. 8. 2018	3	11,5 %
	8. 8. 2018 - 7. 8. 2019	4	15,4 %
	8. 8. 2019 - 7. 8. 2020	7	26,9 %
	8. 8. 2020 - 7. 8. 2021	6	23,1 %
	8. 8. 2021 - 7. 8. 2022	2	7,7 %
	8. 8. 2022 - 25. 7. 2023	4	15,4 %

Tabulka č. 2: Sledované proměnné okolnosti případu a pachatele

Proměnná	Hodnoty/Varianty	Frekvence ve vzorku	
Počet rozsudků	OSFM	26	100 %
Zmíněn nález týkající se nejlepšího zájmu dítěte	Ano	0	0 %
Pohlaví pachatele	Muž	23	88,5 %
	Žena	3	11,5 %
Pohlaví soudce/předsedy senátu	Muž	23	88,5 %
	Žena	3	11,5 %

Tabulka č. 3: Sledovaná proměnná oběti

Proměnná	Hodnoty/Varianty	Frekvence ve vzorku	
Dítě obět'	Ano	8	30,8 %
	Ne	18	69,2 %

Tabulka č. 4: Oběti TČ nebylo dítě

Proměnná	Hodnoty/Varianty	Frekvence ve vzorku	
Počet rozsudků	OSFM	18	100 %
Zmínka alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte	Ano	1	5,6 %
	Ne	17	94,4 %

Tabulka č. 5: Oběti TČ bylo dítě (TČ odlišného od TČ zanedbání povinné výživy)

Proměnná	Hodnoty/Varianty	Frekvence ve vzorku	
Počet rozsudků	OSFM	8	100 %
Zmínka alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte u stíhaného TČ	Ano	8	100 %
Pachatel – další dítě	Ano (z toho zmínění alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte)	3 (0)	37,5 % (0 %)
	Ne (z toho zmínění alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte)	1 (1)	12,5 % (12,5 %)
	Neuvedeno	4	50 %

Tabulka č. 6: Specifikace rozsudků, jež byly vyhodnoceny jako pozitivní výsledky

Proměnná	Hodnoty/Varianty	Frekvence ve vzorku	
Počet rozsudků	OSFM	2	100 %
Období vydání rozsudku	8. 8. 2017 - 7. 8. 2018	1	50 %
	8. 8. 2018 - 7. 8. 2019	0	0 %
	8. 8. 2019 - 7. 8. 2020	0	0 %
	8. 8. 2020 - 7. 8. 2021	0	0 %
	8. 8. 2021 - 7. 8. 2022	0	0 %
	8. 8. 2022 - 25. 7. 2023	1	50 %
Pohlaví pachatele	Muž	2	100 %
	Žena	0	0 %
Pohlaví soudce/předsedy senátu	Muž	2	100 %
	Žena	0	0 %
Dítě oběť	Ano	1	50 %
	Ne	1	50 %
Pozitivní výsledek	Ano	2 z 26	7,7 %

1.3 Výsledky empirického zkoumání v rámci rigorózní práce – doplnění o rozsudky od 8. 8. 2022 do 31. 8. 2023

Tabulka č. 1: Sledované proměnné okolnosti případu a pachatele

Proměnná	Hodnoty/Varianty	Frekvence ve vzorku	
Počet rozsudků	KS	29	12,7 %
	OS	199	87,3 %
Pohlaví pachatele	Muž	189	81,1 %
	Žena	44	18,9 %
Pohlaví soudce/předsedy senátu	Muž	122	53,5 %
	Žena	106	46,5 %

Tabulka č. 2: Sledovaná proměnná oběti

Proměnná	Hodnoty/Varianty		Frekvence ve vzorku	
Dítě obět'	Ano	§ 196 TZ	64	28,1 %
		Jiný TČ	8	3,5 %
	Ne		156	68,4 %

Tabulka č. 3: Oběti TČ nebylo dítě

Proměnná	Hodnoty/Varianty	Frekvence ve vzorku	
Počet rozsudků	KS	25	16 %
	OS	131	84 %
Zmínka alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte	Ano	11	7,1 %
	Ne	145	92,9 %
Zmínění rodičovství pachatele	Ano	107	68,6 %
	Ne	49	31,4 %

Tabulka č. 4: Oběti TČ odlišného od TČ zanedbání povinné výživy bylo dítě

Proměnná	Hodnoty/Varianty	Frekvence ve vzorku	
Počet rozsudků	KS	3	37,5 %
	OS	5	62,5 %
Zmínka alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte u stíhaného TČ	Ano	5	62,5 %
Pachatel – další dítě	Ano	0	0 %
	Ne (z toho zmínění alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte)	1 (0)	12,5 % (0 %)
	Neuvedeno	7	87,5 %

Tabulka č. 5: TČ zanedbání povinné výživy

Proměnná	Hodnoty/Varianty	Frekvence ve vzorku	
Počet rozsudků	KS	1	1,6 %
	OS	63	98,4 %
Zmínka alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte (styk) u stíhaného TČ	Ano	44	68,7 %
	Ne	20	31,3 %

Pachatel – další dítě	Ano (z toho zmínění alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte)	17 (3)	26,6 % (4,7 %)
	Ne (z toho zmínění alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte)	13 (11)	20,3 % (17,2 %)
	Neuvedeno	34	53,1 %

Tabulka č. 6: Specifikace rozsudků, jež byly vyhodnoceny jako pozitivní výsledky

Proměnná	Hodnoty/Varianty	Frekvence ve vzorku		
Počet rozsudků	KS	3	12 %	
	OS	22	88 %	
Pohlaví pachatele	Muž	18	72 %	
	Žena	7	28 %	
Pohlaví soudce/předsedy senátu	Muž	12	48 %	
	Žena	13	52 %	
Dítě obět'	Ano	§ 196 TZ	14	56 %
		Jiný TČ	0	0 %
	Ne	11	44 %	
Pozitivní výsledek	Ano	25 z 228	11 %	

1.4 Celkové výsledky empirického zkoumání

Tabulka č. 1: Sledovaná proměnná doby vydání rozsudků

Proměnná	Hodnoty/Varianty	Frekvence ve vzorku	
Období vydání rozsudku	8. 8. 2017 - 7. 8. 2018	61	11,9 %
	8. 8. 2018 - 7. 8. 2019	66	12,9 %
	8. 8. 2019 - 7. 8. 2020	51	9,9 %
	8. 8. 2020 - 7. 8. 2021	55	10,7 %
	8. 8. 2021 - 7. 8. 2022	48	9,4 %
	8. 8. 2022 - 31. 8. 2023	232	45,2 %

Tabulka č. 2: Sledované proměnné okolnosti případu a pachatele

Proměnná	Hodnoty/Varianty	Frekvence ve vzorku	
Počet rozsudků	KS	61	11,9 %
	OS	452	88,1 %
Zmíněn II. ÚS 2027/17	Ne	513	100 %
Pohlaví pachatele	Muž	426	81,1 %
	Žena	99	18,9 %
Pohlaví soudce/předsedy senátu	Muž	275	53,6 %
	Žena	238	46,4 %

Tabulka č. 3: Sledovaná proměnná oběti

Proměnná	Hodnoty/Varianty		Frekvence ve vzorku	
Dítě obět'	Ano	§ 196 TZ	190	37 %
		Jiný TČ	39	7,6 %
	Ne		284	55,4 %

Tabulka č. 4: Oběti TČ nebylo dítě

Proměnná	Hodnoty/Varianty	Frekvence ve vzorku	
Počet rozsudků	KS	49	17,3 %
	OS	235	82,7 %
Zmínka alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte	Ano	17	6 %
	Ne	267	94 %
Zmínění rodičovství pachatele	Ano	189	66,5 %
	Ne	95	33,5 %

Tabulka č. 5: Oběti TČ odlišného od TČ zanedbání povinné výživy bylo dítě

Proměnná	Hodnoty/Varianty	Frekvence ve vzorku	
Počet rozsudků	KS	11	28,2 %
	OS	28	71,8 %
Zmínka alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte u stíhaného TČ	Ano	24	61,5 %
Pachatel – další dítě	Ano (z toho zmínění alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte)	15 (3)	38,5 % (7,7 %)
	Ne (z toho zmínění alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte)	6 (1)	15,4 % (2,6 %)
	Neuvedeno	18	46,2 %

Tabulka č. 6: TČ zanedbání povinné výživy

Proměnná	Hodnoty/Varianty	Frekvence ve vzorku	
Počet rozsudků	KS	1	0,5 %
	OS	189	99,5 %
Zmínka alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte (styk) u stíhaného TČ	Ano	150	78,9 %
	Ne	40	21,1 %

Pachatel – další dítě	Ano (z toho zmínění alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte))	49 (3)	25,8 % (1,6 %)
	Ne (z toho zmínění alespoň jedné ze složek nejlepšího zájmu dítěte)	28 (25)	14,7 % (13,2 %)
	Neuvedeno	113	59,5 %

Tabulka č. 7: Specifikace rozsudků, jež byly vyhodnoceny jako pozitivní výsledky

Proměnná	Hodnoty/Varianty	Frekvence ve vzorku		
Počet rozsudků	KS	7	14,3 %	
	OS	42	85,7 %	
Období vydání rozsudku	8. 8. 2017 - 7. 8. 2018	4	8,2 %	
	8. 8. 2018 - 7. 8. 2019	4	8,2 %	
	8. 8. 2019 - 7. 8. 2020	6	12,2 %	
	8. 8. 2020 - 7. 8. 2021	1	2 %	
	8. 8. 2021 - 7. 8. 2022	8	16,3 %	
	8. 8. 2022 - 31. 8. 2023	26	53,1 %	
Pohlaví pachatele	Muž	36	72 %	
	Žena	14	28 %	
Pohlaví soudce/předsedy senátu	Muž	26	53,1 %	
	Žena	23	46,9 %	
Dítě obět'	Ano	§ 196 TZ	28	57,1 %
		Jiný TČ	4	8,2 %
	Ne	17	34,7 %	
Pozitivní výsledek	Ano	49 z 513	9,6 %	

2 Příloha č. 2. Návrh metodiky pro ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiči/(primárnímu) pečovateli nezletilého dítěte

Pro začátek je nutné uvést, že koncept nejlepšího zájmu dítěte se neuplatní pouze při ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiči dítěte, ale také v případě ukládání tohoto trestu (primárnímu) pečovateli dítěte, který nutně nemusí být jeho rodičem, pokud by nepodmíněný trest odnětí svobody uložený tomuto pečovateli dítě nepříjemně zasáhlo. Podstatnější je tedy míra péče člověka o dítě než právní status „biologického rodiče“. Nejlepší zájem dítěte hraje roli také při rozhodování o vazebním stíhání pachatele.

2.1 Právní rámec

Právu na respektování rodinného a soukromého života poskytují ochranu zejména čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále též jen „LZPS“),³⁸⁸ čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod³⁸⁹ a čl. 7 Listiny základních práv EU, která ve svém čl. 24 odst. 2 konstatuje, že při všech činnostech týkajících se dětí (ať už uskutečňovaných veřejnými orgány nebo soukromými institucemi), musí být prvořadým hlediskem nejvlastnější zájem dítěte.³⁹⁰ Právo na ochranu rodičovství, rodiny a zvláštní ochrany dětí je pak zakotveno v čl. 32 odst. 1 LZPS.

Dle čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte (dále též jen „ÚPD“) musí být **nejlepší zájem dítěte předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí**, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, **soudy**, správními nebo zákonodárnyými orgány.³⁹¹ Tato povinnost, s ohledem na čl. 1 odst. 2 Ústavy, který stanoví, že ČR dodržuje mezinárodněprávní závazky, je pro ČR závazná. ÚPD dítěti zaručuje ve svém čl. 12 také právo být slyšen, což znamená, že je nutné u dítěte, které je schopno formulovat svůj názor, tento názor zjišťovat a přikládat mu náležitou váhu.

Výbor pro práva dětí OSN ve svém Obecném komentáři č. 14, který se vztahuje ke čl. 3 odst. 1 ÚPD, stanovil, že nejlepší zájem dítěte má tři složky. Jedná se o:

- zakotvení **hmotného práva na zvažování nejlepšího zájmu dítěte**;
- zakotvení nejlepšího zájmu dítěte jako **interpretační zásady**; a

³⁸⁸ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku ČR, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸⁹ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících, ve znění pozdějších předpisů.

³⁹⁰ Listina základních práv EU, 2012/C 326/02, Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=CS>

³⁹¹ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte, ve znění pozdějších předpisů.

- koncepci nejlepšího zájmu dítěte jako procesního pravidla. To znamená, že z nejlepšího zájmu dítěte plyne požadavek na **zdůvodnění, co bylo v daném případě posouzeno jako nejlepší zájem dítěte**. Dále je nutné uvést, **na jakých kritériích** je rozhodnutí založeno a v neposlední řadě také to, **jak byl** nejlepší zájem dítěte **poměřen s jinými hledisky** (obecné koncepční otázky či jednotlivé případy).³⁹²

V Obecném komentáři č. 14 je dále uvedeno, že pokud je činěno rozhodnutí s dopadem na dítě, vždy musí rozhodovací proces obsahovat **posouzení možného dopadu** (ať už negativního nebo pozitivního) **rozhodnutí** na konkrétní dítě. Dále musí být z **odůvodnění** rozhodnutí také **patrné** to, že **v potaz byl vzat nejlepší zájem dítěte**.³⁹³

Z Doporučení o právech dětí uvězněných osob z roku 2011 plyne, že dle Výboru pro práva dítěte by při **ukládání trestu primárním pečovatelům a rodičům** mělo být **předně zváženo uložení alternativních trestů**.³⁹⁴ Tyto by měly být **dostupné** a užívané dle okolností konkrétního případu, a to se zvážení dopadů jednotlivých trestů na nejlepší zájmy dotčeného dítěte.³⁹⁵

2.2 Nálezy Ústavního soudu ČR

Z nálezu Ústavního soudu ze dne 9. 4. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 31/96, plyne jasné potvrzení Ústavního soudu, že čl. 3 odst. 1 ÚPD je přímo použitelný (self-executing).³⁹⁶

Níže jsou uvedeny hlavní nálezy Ústavního soudu, které se, ať už přímo či nepřímo, zabývají nejlepším zájmem dítěte při trestání rodiče/(primárního) pečovatele dítěte.

- Nález Ústavního soudu ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. II. ÚS 2027/17;
- Nález Ústavního soudu ze dne 9. 5. 2018, sp. zn. IV.ÚS 2/18;
- Nález Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2020, sp. zn. IV. ÚS 950/19;
- Nález Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2023, sp. zn. III. ÚS 2461/22;
- Nález Ústavního soudu ze dne 27. 6. 2023, sp. zn. I. ÚS 631/23.

Z uvedených nálezů plynou pravidla, která je nutné při ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiči/(primárnímu) pečovateli dítěte dodržovat:

³⁹² General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as primary consideration (art. 3, para. 1), CRC/C/GC/14, bod 6, písm. a), b), c). [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/gc/crc_c_gc_14_eng.pdf

³⁹³ General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as primary consideration (art. 3, para. 1), CRC/C/GC/14, bod 6, písm. a), b), c). [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/gc/crc_c_gc_14_eng.pdf, bod 20.

³⁹⁴ Alternativní trest je alternativou k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, tj. trest takový, který není spojen s přímým výkonem trestu odnětí svobody ve věznici, např. trest domácího vězení či trest odnětí svobody jehož výkon je na zkušební dobu odložen.

³⁹⁵ Report and recommendations of the day of general discussion on “children of incarcerated parents” [online]. *Committee on the rights of the child*, 30 September 2011 [cit. 2022-10-13]. Dostupné z: <https://goo.gl/MdQ7jN>, bod 30.

³⁹⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 4. 1997 sp. zn. Pl. ÚS 31/96 (N 41/7 SbNU 279).

1) Vždy je nezbytné **zohlednit nejlepší zájem dítě a vypořádat veškeré zvláštní okolnosti případu**,³⁹⁷ což znamená, že je nutné zjišťovat míru péče rodiče (pečovatele) o dítě, míru faktické závislosti dítěte na pečovateli, hloubku emočního vztahu dítěte a pečovatele, míru spáchání trestného činu vůči dítěti, míru ohrožení řádného vývoje dítě, pokud by pečovatel zůstal na svobodě atd.³⁹⁸

2) **Odůvodnění** odsuzujícího rozsudku k nepodmíněnému trestu odnětí svobody musí **materiálně obsahovat úvahu zabývající se nejlepším zájmem dítěte** pachatele.³⁹⁹ Důležité také je, aby tyto úvahy nebyly čistě formální.⁴⁰⁰

3) Nejlepší zájem dítěte se dostává do kolize s veřejným zájmem spravedlivě (přiměřeně) potrestat pachatele trestného činu. K vyvážení těchto zájmů slouží **test proporcionality**.⁴⁰¹

4) Aby mohlo v konkrétním případě dojít k převážení nejlepšího zájmu dítěte a následnému neuvěznění pachatele, musely by **existovat specifické okolnosti**, které by v porovnání s případy jinými (běžnými⁴⁰²) **zvyšovaly negativní dopad** uvěznění rodiče (pečovatele) na dítě.⁴⁰³ Tak tomu je zejména v případě, ve kterém je rodič (pečovatel) pro dítě nezastupitelný.⁴⁰⁴ Je proto nutné **zjišťovat konkrétní možné dopady** nepodmíněného trestu odnětí svobody na dítě, o které se pachatel stará.⁴⁰⁵

5) Pokud v daném případě figuruje rodič či (primárně) pečující osoba o dítě, měly by soudy přednostně **zvažovat uložení alternativních trestů**.⁴⁰⁶

6) Nejlepší zájem dítěte je nutné zkoumat **u všech dětí, tedy u všech nezletilých osob**. Nejlepší zájem dítěte není relevantní pouze u dětí pachatele, které jsou velmi nízkého věku.⁴⁰⁷

7) Již samotným vazebním stíháním může být dítě pachatele nepřiměřeně zasaženo, a proto je nutné se poměry pachatele zabývat i při rozhodování o vazbě.⁴⁰⁸ Pokud to odůvodňují konkrétní okolnosti případu, může být péče o dítě důvod, proč nahradit vazbu jiným prostředkem (jako např. dohledem probačního úředníka nebo předběžným opatřením).

³⁹⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. II. ÚS 2027/17 (N 137/86 SbNU 315), bod 22 a 29.

³⁹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2020, sp. zn. IV. ÚS 950/19, bod 55.

³⁹⁹ Tamtéž, bod 55.

⁴⁰⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 6. 2023, sp. zn. I. ÚS 631/23, bod 50.

⁴⁰¹ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 5. 2018, sp. zn. IV. ÚS 2/18, bod 21.

⁴⁰² Nález Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2023, sp. zn. III. ÚS 2461/22, bod 30.

⁴⁰³ Nález Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2020, sp. zn. IV. ÚS 950/19, bod 56.

⁴⁰⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 6. 2023, sp. zn. I. ÚS 631/23, bod 46.

⁴⁰⁵ Tamtéž, bod 48.

⁴⁰⁶ Tamtéž.

⁴⁰⁷ Tamtéž, bod 59.

⁴⁰⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2023, sp. zn. III. ÚS 2461/22.

2.3 Uplatnění nejlepšího zájmu dítěte v praxi – test proporcionality

Koncept nejlepšího zájmu dítěte není o tom, že rodič, nebo člověk, který pečuje o dítě, nemůže být odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, resp. že vždy musí dojít k převážení tohoto zájmu nad zájmem potrestat pachatele TČ. Nejlepší zájem dítěte generuje **povinnost** se nejlepším zájmem dítěte při zvažování uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody rodiči, **zabývat**, a pokud to okolnosti případu odůvodňují, náležitě ho reflektovat, což může s ohledem na danou situaci představovat jak neuvěznění, tak i uvěznění pachatele TČ.

Soud musí zjistit, zda je pachatel pečovatelem dítěte, jak vypadá emocionální vztah mezi ním a dítětem, o které se stará, jak často mezi nimi dochází ke kontaktu, zda je na pachateli dítě nějak závislé, zda je pachatel pro dítě zastupitelný nebo jaký dopad by měl uložený trest na život dítěte.

K optimálnímu vyvážení dotčených, navzájem kolidujících hodnot, slouží **test proporcionality**, který se skládá z kroku vhodnosti, potřebnosti a přiměřenosti v užším smyslu.

2.3.1 Vhodnost

V rámci kroku **vhodnosti** by mělo být zkoumáno:

- Jaký vztah má dítě k souzenému pachateli?
- Pečuje pachatel o dítě řádně?
- Usiluje o naplnění veškerých potřeb dítěte?
- Neubližuje pachatel dítěti, o které pečuje? Pokud ano, uvědomuje si, co způsobil a má zájem tuto situaci změnit?
- **Bylo by dítěti ku prospěchu nebo ke škodě, kdyby o něj pachatel nadále pečoval?**

2.3.2 Potřebnost

V rámci kroku **potřebnosti** by měly být zvažovány alternativy k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Zejména tresty domácího vězení či obecně prospěšných prací. Musí dojít k pečlivému zvážení, zda by případná alternativa dokázala naplnit účel trestu či nikoliv.

2.3.3 Přiměřenost v užším smyslu

V rámci kroku **přiměřenosti v užším smyslu** je nutné mít stále na paměti, jaký primární účel má v daném případě uložený trest plnit. Proti sobě stojí nejlepší zájem dítěte jako základní právo dítěte, které v sobě zahrnuje zejména právo dítěte na péči a výchovu vlastními rodiči, právo na ochranu a bezpečí, právo na zachování rodinného prostředí a navázaných vztahů, právo na příznivý rozvoj, právo na ochranu zdraví, právo na výživu atd. Proti němu stojí veřejný zájem na spravedlivém (a přiměřeném) potrestání pachatele trestného činu.

Je nutné poměřovat intenzitu zásahu do nejlepšího zájmu dítěte (negativa) a společenský užitek (pozitiva) plynoucí z takového zásahu.

Jako negativní dopad nepodmíněného trestu odnětí svobody lze sledovat přetrhání vazeb dítě – rodič (pečovatel), negativní ovlivnění psychiky dítěte, možnost narušení jeho řádného vývoje, jeho **traumatizování**, nutnost změny školy, resp. podobu jeho každodenního života atp. Je důležité zabývat se na jedné straně **nebezpečností pachatele** pro společnost (ale i pro samotné dítě) a na druhé straně dopady uloženého trestu na život dítěte. Je nutné se ptát, zda trest uložený rodiči (pečovateli) nebude mít na život dítěte devastující následky, čímž by se z uvažovaného nepodmíněného trestu odnětí svobody stal trest nepřiměřený, který by tím pádem nebylo možné pachateli uložit. Poměry pachatele musí být posuzovány komplexně, tedy stejně tak, jak nesmí být opomíjena např. trestní minulost pachatele, nesmí být opomenuta ani jeho současná rodinná situace. Pokud již byl pachatel k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v minulosti odsouzen, musí být zjišťováno, zda náhodou nedošlo ke změně okolností.

To, který zájem v konkrétním případě převáží, záleží na okolnostech každého případu, jelikož každá rodina je jiná, každý vztah mezi rodičem (pečující osobou) a dítětem je jiný, a i každé dítě je rozdílně fixováno na svého pečovatele. Také Obecný komentář č. 14 ke čl. 3 odst. 1 ÚPD vyznívá tak, že je nutné nejlepší zájem dítěte u jednotlivých rozhodnutí posuzovat a určovat s přihlédnutím ke specifickým poměrům konkrétního dítěte.⁴⁰⁹ To platí také pro Českou republiku, jelikož Ústavní soud ustáleně judikuje, že koncept nejlepšího zájmu dítěte je flexibilní a adaptabilní. Konkrétní obsah nejlepšího zájmu dítěte má odrážet individuální situaci dítěte, z čehož plyne, že by pozornost měla být zaměřena na jeho **osobní poměry a potřeby**.⁴¹⁰

Test proporcionality může dopadnout buď tak, že převáží zájem společnosti spravedlivě potrestat pachatele trestného činu nebo tak, že převáží nejlepší zájem dítěte. Jak již bylo výše uvedeno, aby mohlo dojít k převážení nejlepšího zájmu dítěte a následnému neuvěznění pachatele, musí **existovat specifické okolnosti**, které by, v porovnání s případy jinými (běžnými⁴¹¹), **zvyšovaly negativní dopad** uvěznění rodiče (pečovatele) na dítě.⁴¹² **Zejména** tomu bude tak, pokud by dítě již nemělo jinou osobu (jeho srdci blízkou), která by o něj v případě uvěznění pachatele pečovala. I kdyby tu ale taková osoba byla, pokud by dítě bylo na pachateli silně fixováno a jeho absence by dítěti způsobila vážnou újmu, mělo by být taktéž vážně zvažováno uložení alternativního trestu. Důležité tedy hlavně je, aby byl **test proporcionality v každém případě proveden**.

⁴⁰⁹ General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as primary consideration (art. 3, para. 1), CRC/C/GC/14, bod 32 [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/gc/crc_c_gc_14_eng.pdf

⁴¹⁰ Nález ÚS ze dne 29. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 3226/16 (N 116/85 SbNU 879), bod 30.

⁴¹¹ Nález Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2023, sp. zn. III. ÚS 2461/22, bod 30.

⁴¹² Nález Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2020, sp. zn. IV. ÚS 950/19, bod 56.

2.4 Procesní souvislosti

Základ pro zohledňování nejlepšího zájmu dítěte, ať už ve prospěch nebo neprospěch pachatele, lze nalézt v § 38 a § 39 zákona č. 401/2009 Sb., trestního zákoníku. Toto zohledňování lze považovat za projev přihlídnutí k (rodinným) poměrům pachatele, ale i jako projev přihlídnutí k právem chráněným zájmům osob poškozených trestným činem, pokud by dítě bylo onou osobou poškozenou. Řádná péče pachatele o dítě může představovat polehčující okolnost, kdežto opak může představovat okolnost přitěžující. V odůvodněných případech se péče o dítě může projevit jako okolnost odůvodňující využití institutu mimořádného snížení trestu odnětí svobody, a to tehdy, pokud by dopady nepodmíněného trestu odnětí svobody uloženého pečovateli na dítě měly být nepřiměřeně přísné ve srovnání s užitkem, kterého by uložením tohoto trestu mohlo být dosaženo.

2.5 Otázky, které mohou napomoci zjistit, co je v nejlepším zájmu dítěte

- Jaký vztah má dítě k souzenému pečovateli a jaký vztah má on k dítěti? Jaká je hloubka jejich emočního vztahu?
- Jakou měrou pachatel o dítě pečuje?
- Pečuje pachatel o dítě řádně?
- Je dítě na pachateli fakticky závislé?
- Kolik je dítěti let?
- Usiluje pachatel o naplnění veškerých potřeb dítěte?
- Spáchal pachatel trestný čin na dítěti, o které pečuje? Pokud ano, v jaké míře?
- Ublížoval pečovatel dítěti? Pokud ano, uvědomuje si, co způsobil a má zájem tuto situaci změnit?
- Pokud by pachatel nebyl uvězněn, mělo by to negativní dopad na dítě, o které pečuje?
- Jaký dopad bude mít uložený nepodmíněný trest odnětí svobody na dítě (včetně vlivu na psychickou pohodu dítěte a citovou vazbu mezi pachatelem a dítětem)?
- Bude nepodmíněný trest odnětí svobody uložený pečovateli mít na život dítěte devastující následky, čímž by se z přiměřeného trestu stal trest nepřiměřený?
- Pokud by pachatel zůstal na svobodě, byl by ohrožen řádný vývoj dítěte? Pokud ano, do jaké míry?
- Kdo by se mohl postarat o dítě, pokud by byl pachatel uvězněn?
- Zeptal se již někdo této osoby, jestli se o dítě případně postará?
- Má tato osoba k péči a podpoře dítěte vhodné podmínky (prostorové, emoční, finanční)?

- Pokud má pachatel více dětí, převzal by tento náhradní pečovatel všechny děti pachatele do péče nebo by musely být rozděleny?
- Jak je na tom náhradní pečovatel zdravotně? Souhlasil/a s tím i jeho druh/družka/manžel/manželka?
- Bude muset odejít náhradní pečovatel z práce?
- Bude moct dítě pokračovat ve studiu na současné škole, nebo ji bude muset změnit?
- Nachází se dítě v kritické době, jako jsou např. zkoušky ve škole?
- Má dítě specifické (zvláštní) zdravotní, emoční či jiné potřeby? Bude náhradní pečovatel schopen je naplnit?
- **Co si přeje dítě?**